

วารสารปัญญาปณิธาน

Pañña Paníthan Journal

P-ISSN : 2672-9679 ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565

E-ISSN : 2697-5122 Vol.7 No.2 July – December 2022

วัตถุประสงค์

วารสารปัญญาปณิธาน เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เลขมาตรฐาน ISSN : 2672-9679 (Print) และ ISSN : 2697-5122 (Online) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนิสิตนักศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา ภาษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การท่องเที่ยว และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน / ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการใดมาก่อน

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต,ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี,รศ.ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต,รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร,รศ.ดร.

พระราชรัตนาลงกรณ์,รศ.ดร.

พระครูภาวนาธรรมโฆสิต,ดร.

พระครูโพธิชยานุสิฐ

พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์

ดร.ชนันวัฒน์ คำเหลือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาประหยัด ปญญาโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ,ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สุกัญต์ แสงโชติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระเดชขจร ขนฺติโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

นายอภิวัฒน์ พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ดร.สกุล อ้นมา

มหาวิทยาลัยบูรพา

รศ.ดร.มนตรี วิวัฒน์สุข

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผศ.ดร.ปาริชาติ ทุมพันธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.ฐิติวรรณ สิ้นธนอก
 ดร.ขวัญฤดี เคนราช
 ผศ.ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
 ว่าที่ร้อยตรีเอกสิทธิ์ สนามทอง
 ผศ.ดร.กนิษฐกานต์ ปันแก้ว
 ผศ.ดร.อัมเรศ เนตาสีทธิ์

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางอิงอร บุตรศรีผา
 นายปัญญา ไชยสุข
 ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.กัมพล นะวัน
 พระวันชัย ฐิริทตฺโต,ดร.
 ดร.ภัสสิลา น้อยเจริญ
 นายอนันต์ คติยะจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ดร.เพิ่ม หลวงแก้ว
 นายสำราญ ย่อยไรสงค์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ออกแบบปก

นายเทวราช เจริญเวทย์

จัดรูปเล่ม

นายอภิวัฒน์ พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พิสูจน์อักษร

นายสุวิทย์ ขาวนอก

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์

ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 042-460082

เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

อาคารหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้น 3

219 หมู่ที่ 3 ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43100

โทรศัพท์ : 042- 495333, 08-7853-1097 โทรสาร : 042-495222

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565) บทความในฉบับนี้มีทั้งหมด 20 บทความ แบ่งเป็นบทความวิชาการ 1 บทความ และบทความวิจัย 19 บทความ โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 บทความวิชาการด้านปรัชญาประยุกต์ จำนวน 1 บทความ กลุ่มที่ 2 บทความวิจัยด้านศึกษาศาสตร์ จำนวน 12 บทความ กลุ่มที่ 3 บทความวิจัยด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการบริหารจัดการ จำนวน 6 บทความ และกลุ่มที่ 4 บทความวิจัยด้านนิติศาสตร์ จำนวน 1 บทความ

บทความทั้งหมด ได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิหลากหลายสาขา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ทำให้บทความมีคุณภาพและมีคุณค่าทางวิชาการ นอกจากนี้ ในการดำเนินงานวารสาร กองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความ ตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ เพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไขและเกณฑ์ของการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความทุกท่าน ที่ได้ส่งบทความเข้ามาตีพิมพ์ในวารสารปัญญาปนิธานฉบับนี้ และขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการอ่านบทความและชี้แนะผู้นิพนธ์ เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุง ทำให้บทความมีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น ขอขอบคุณกองบรรณาธิการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ ทุ่มเท เสียสละ ดำเนินงานวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

(พระมหาประยัด ปญฺญาวโร,ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

วารสารปัญญาปนิธาน

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

กองบรรณาธิการ

(ก)-(ง)

บทบรรณาธิการ

(จ)-(จ)

สารบัญ

(ฉ)-(ญ)

บทความวิชาการ : Academic Article

SUBJECTIVITY: การแสวงหาความรู้และความจริงในฐานะกระบวนทัศน์และวิธี
วิทยาในการวิจัยภาคสนาม

1-12

SUBJECTIVITY: EPISTEMOLOGY, PARADIGM AND METHODOLOGY IN FIELD
RESEARCH

เชิดชัย หมิ่นภักดี, ชลาทิพย์ ชัยโคตร, วิสิทธิ์ มะณี

บทความวิจัย : Research Articles

การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ
พิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย

13-26

A PARTICIPATION AND CREATION OF THE SANGHA'S NETWORK WITH
DEVELOPMENT OF THE SPECIAL ECONOMIC REGION IN THE BORDER
TERRITORY IN NONGKAI PROVINCE

ฐิติวรรณ สิ้นธนอก, บุญส่ง สิ้นธนอก, วัณณัทย์ สิ้นธนอก, สมเดช นามเกต,
เจษฎา มุลยาพอ

คุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นที่ส่งผลต่อความพึง
พอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม

27-40

SERVICE QUALITY OF CONVENIENCE STORES 7-ELEVEN EMPLOYEES AFFECTING
SATISFACTION OF BABY BOOMER GROUP IN NAKHON PHANOM PROVINCE

สุจิตรา แสงจันดา, กัญสพัตน์ นันถือตรง

สารบัญ (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี POLITICAL PARTICIPATION OF ANG SILA MUNICIPALITY WOMEN'S GROUP MUEANG CHONBURI DISTRICT CHONBURI โชติมา นวลจันทร์, วุฒิเลิศ เทวกุล, ธนภฤต โพธิ์เงิน	41-54
การพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติ อุตสาหกรรมครั้งที่ 4 THE SKILLS DEVELOPMENT OF VOCATIONAL LEARNERS TO SUPPORT THE WORK IN THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION พงศ์พิชญ์ ต่วนภูษา, สมศักดิ์ บุญปุ, พีรวัฒน์ ชัยสุข	55-68
การบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิต ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ THE EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT UNDER THE WORLD CLASS STANDARD SCHOOL OF THE DEMONSTRATION SCHOOL IN THE NORTHEAST จิรวัฒน์ เงินโพธิ์กลาง, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, สติชัย สอนสุภี	69-82
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 GUIDELINES FOR SYNERGISTIC LEADERSHIP DEVELOPMENT OF ADMINISTRATORS IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 ชญานิศ อินทวงค์ โรเบิร์ตสัน, วัลลภา อารีรัตน์, ปาริชาติ ทุมนันท์	83-96
ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ COLLABORATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING QUALITY SCHOOLS UNDER BUENG KAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ณัฐสุดา น้อยอาษา, ทนงค์ดี คุ่มไข่น้ำ	97-110

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
อุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี 111-122

ADMINISTRATION GUIDELINES FOR PERFORMANCE EXCELLENCE MANAGEMENT:
THE CASE STUDY OF TRIAM UDOM SUKSA PATTANAKRAN UDONTHANI UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UDONTHANI

สุรพัฒน์ อินทร์เลี้ยง, วัลลภา อารีรัตน์

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 123-136

INNOVATIVE LEADERSHIP AFFECTING LEARNING MANAGEMENT SKILLS OF
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 21

ทรงวุฒิ บุชาติ, สิทธิชัย สอนสุภูมิ, กรองแก้ว กิ่งสวัสดิ์

ปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ 137-148

EXTRADITION CRIMINAL PROBLEM

ศิริพงษ์ โสภกา

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 149-162

GUIDELINES FOR TEACHER'S INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT IN
SCHOOL UNDER OFFICE OF UDONTHANI PRIMARY EDUCATION AREA 2

สุรียา สรวงศิริ, สิทธิชัย สอนสุภูมิ

ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารและปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี 163-174

STUDY THE LEVEL OF EXECUTIVE LEADERSHIP AND PROCUREMENT
MANAGEMENT PROBLEMS OF SCHOOLS UNDER UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สุพัตรา บุญเลิศ, ชัชกรียา ไบลี

สารบัญ (ต่อ)

- การประเมินผลการดำเนินโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงาน
บูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนา
ระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ 175-188
- AN EVALUATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH UNDER THE
INTEGRATED READINESS FOR AGING SOCIETY 2020 GUIDELINE NO.4: TO
DEVELOP HEALTHCARE SYSTEM AND SOCIAL PROTECTION FOR THE
ELDERLY
- อุบลวรรณ นิยมจันทร์
แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 189-200
- THE GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF GOOD GOVERNANCE :
A CASE STUDY OF NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
- จิตรพร ราชบัณฑิต, สิทธิชัย สอนสุภี
อนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า 201-214
- THE SCENARIOS OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN BASIC EDUCATIONAL
SCHOOLS UNDER THE UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE IN THE NEXT DECADE
- ศทวุธ บุญรัตน์, วันทนา อมตาริยกุล
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งของผู้โดยสาร
ชาวไทย บนเที่ยวบินในประเทศของสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคา
ประหยัด 215-228
- FACTORS INFLUENCING THAI PASSENGERS' DECISION TO PURCHASE
ADDITIONAL SERVICES, SEAT SELECTION TYPES, ON FLIGHTS IN THAILAND
LOW-COST AIRLINES OR LOW FARE AIRLINES
- ธนัสถ์ เกิดสมบัติ, ปาลิดา ศรีศรกำพล

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด 229-242
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

GUIDELINES FOR THE TECHNOLOGY LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER UDONTHANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE 4

ธรรมศาล พิลารักษ์, ทนงค์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ

แนวทางการพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนมสู่ 243-254
มาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียน

DEVELOPMENT GUIDE FOR THE THAI RESTAURANT BUSSINESS ASEAN
STANDARDS IN MUANG DISTRICT NAKHON PHANOM

ธาวีช ถนอมจิตต์, ปิยะพงษ์นาไชย, ศรัญญา นาไชย

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน 255-268
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION ACCORDING TO NEW
NORMAL OF SCHOOL UNDER NONGKHAI PRIMARY EDUCATION SERVICE
AREA OFFICE 2

นิตพงษ์ ช่ออั้งชัน, วัลลภา อาริรัตน์

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารปัญญาปณิธาน 269-269

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ 270-283

SUBJECTIVITY: การแสวงหาความรู้และความจริงในฐานะกระบวนทัศน์ และวิธีวิทยาในการวิจัยภาคสนาม*

SUBJECTIVITY: EPISTEMOLOGY, PARADIGM AND METHODOLOGY IN FIELD RESEARCH

เชิดชัย หมั่นภักดี

Cherdchai Muenphakdee.

ชลathiพย์ ชัยโคตร

Chalathip Chaiyakot

วิสิทธิ์ มะณี

Wisit Manee

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: cherd99@hotmail.com

บทคัดย่อ

การแสวงหาความรู้และความจริงในฐานะกระบวนทัศน์และวิธีวิทยาในการวิจัยภาคสนามผ่านวิธีการศึกษาแบบ Subjectivity นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อศึกษาพัฒนาการของแนวคิดและระเบียบวิธีการแสวงหาความรู้แบบปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยม โดยเฉพาะการทำความเข้าใจกับแนวคิดการศึกษาแบบ subjectivity ที่ถูกพัฒนาและนำมาใช้กับการศึกษาในงานวิจัยภาคสนาม เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เนื่องจากปรัชญาและกระบวนทัศน์การวิจัย ระหว่างแนวคิดปฏิฐานนิยมและแนวคิดธรรมชาตินิยมนั้น มีข้อโต้แย้งหรือมีวิวาทะกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีจุดยืนอยู่กันคนละฟากฟ้าของชุดความรู้ในการแสวงหาความรู้หรือความจริงทางสังคมศาสตร์ ในบทความชิ้นนี้ ต้องการนำเสนอให้เห็นพัฒนาการและฐานความรู้ของทั้งสองแนวคิดผ่านวิธีการศึกษาแบบ objective และ subjective อย่างไรก็ดีตาม เป้าหมายสำคัญของบทความชิ้นนี้ มุ่งต้องการที่จะนำเสนอแนวคิดการศึกษาแบบ subjectivity เพื่อแสดงให้เห็นว่า กระบวนทัศน์และวิธีวิทยาในการศึกษาโลกทางสังคมนั้นมีความซับซ้อน เกี่ยวโยงกันอย่างแยกไม่ออกระหว่างตัวผู้ศึกษากับโลกหรือสิ่งที่ศึกษา เนื่องจากสังคมมนุษย์มีความสลับซับซ้อนเกี่ยวโยงกันดังกล่าว พฤติกรรมหรือการ

* Received: 25 November 2022; Revised: 29 December 2022; Accepted: 30 December 2022

กระทำต่าง ๆ ล้วนมาจากแรงจูงใจ ค่านิยมและความเชื่อที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มคนและสังคม ทำให้ความหมายของพฤติกรรมหรือการกระทำทางสังคมก็แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นเครื่องมือที่สำคัญของการศึกษาคือ การที่ผู้ศึกษาต้องเอาตัวเองเข้าไปเรียนรู้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อทำความเข้าใจและตีความปรากฏการณ์ทางสังคมออกมา

คำสำคัญ: Subjectivity, การวิจัยภาคสนาม

Abstract

Philosophy and research paradigms between positivism and naturalism had been arguments or quarrels for a long time because of their different stances of knowledge set in the pursuit of knowledge or truth in the social sciences. This article was compiled to presents the development and knowledge base of both concepts through the objective and subjective methods. However, the main object of this article aimed to present the concept of subjectivity method in order to demonstrate that the paradigm and methodology of studying the social world was complex and indistinguishable connection between the student himself and the world or the subjective itself. This was because of human society was a complex interconnectedness as mentioned. Their behaviors or actions were behind driven by motivation, values and beliefs which would be different for each group of people and society. This also brought about the different definition of social behavior or action. Therefore, an important tool of the study was the need for students to engage themselves closely with phenomena in order to understand and interpret social phenomena.

Keywords: Subjectivity, field research

บทนำ

เนื่องจากในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น มีข้อถกเถียงกันมาอย่างยาวนานถึงวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสมในการศึกษาวิจัย เพราะโลกทางสังคมศาสตร์มีความสลับซับซ้อน ไม่หยุดนิ่ง หรือมีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ในบทความชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาพัฒนาการของแนวคิดปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยมผ่านวิธีการศึกษาแบบ Objectivity และ Subjectivity โดยทำความเข้าใจทั้งในด้านปรัชญาและวิธีวิทยา เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นมา รวมถึงวิวาทะหรือข้อโต้แย้งของวิธีการศึกษาทั้งสองรูปแบบและสุดท้ายจะเน้นนำเสนอวิธีการศึกษาแบบ Subjectivity

Hammersley Martyn และ Paul Atkinson ได้แบ่งกระบวนทัศน์การวิจัยทางสังคมไว้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 กระบวนทัศน์ คือ ปฏิฐานนิยม (positivism) และธรรมชาตินิยม (naturalism) โดยให้คำอธิบายว่า ปฏิฐานนิยม คือ กระบวนทัศน์ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งกระบวนทัศน์การวิจัยดังกล่าว มีฐานทางปรัชญาและวิธีวิทยาในการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งเชื่อว่า ความจริงเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ อยู่ที่เราจะสามารถใช้เครื่องมือที่มีความเป็นกลางและมีประสิทธิภาพในการค้นหาให้พบหรือไม่ ซึ่งวิธีการในการหาความรู้ดังกล่าวอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า objectivity ส่วนกระบวนทัศน์แบบธรรมชาตินิยม ปฏิเสธแนวคิดและวิธีการหาความรู้แบบวิธีแรก เพราะมองว่า ในโลกทางสังคมเราไม่สามารถทำความเข้าใจมนุษย์ได้เหมือนอย่างโลกทางวัตถุ เพราะสังคมมนุษย์มีความสลับซับซ้อน พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ล้วนมาจากแรงจูงใจ ค่านิยม และความเชื่อที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มคนและสังคม ทำให้ความหมายแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มคนหรือสังคมที่สร้างขึ้นด้วย ดังนั้น วิธีการศึกษาหรือวิธีการสร้างความรู้ ผู้ศึกษาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนที่ตนศึกษา เพื่อทำความเข้าใจและตีความความหมายผ่านการกระทำต่าง ๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องบนฐานของข้อโต้แย้งในด้านญาณวิทยาและวิธีวิทยาของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งต่อมาอาจเรียกได้ว่า subjectivity และในความเป็นจริงแล้ว กระบวนทัศน์แบบปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยม ก็มีพัฒนาการมาบนฐานของการโต้แย้งทั้งภายในตัวเองและระหว่างกันและกันอยู่ตลอด ซึ่งจะได้นำวิธีการทั้งสองแบบดังกล่าวมาพิจารณาเป็นลำดับต่อไป (Hammersley, Martyn and Paul Atkinson, 1991)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของแนวคิดและระเบียบวิธีการแสวงหาความรู้แบบปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยม โดยเฉพาะการทำความเข้าใจกับแนวคิดการศึกษาแบบ subjectivity ที่ถูกพัฒนาและนำมาใช้กับการศึกษาในงานวิจัยภาคสนามเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างมีส่วนร่วม

ขอบข่ายของการนำเสนอ โดยนำเสนอพัฒนาการของแนวคิดปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยมผ่านวิธีการศึกษาแบบ Objectivity และ Subjectivity โดยทำความเข้าใจทั้งในด้านปรัชญาและวิธีวิทยา เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นมา รวมถึงวิวาทะหรือข้อโต้แย้งของวิธีการศึกษาทั้งสองรูปแบบและสุดท้ายจะเน้นนำเสนอวิธีการศึกษาแบบ Subjectivity ซึ่งเป็นที่นิยมในการนำมาใช้กับการศึกษาภาคสนามในปัจจุบัน

จุดยืนที่แตกต่าง Objectivity VS Subjectivity

Objectivity กับกระบวนการวิจัย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า objectivity ที่ใช้ในการวิจัยนั้น มีนัยที่สะท้อนถึงปรัชญาและวิธีวิทยาของการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งรู้จักกันในนามแนวคิดแบบปฏิฐานนิยม ดังนั้น ในหัวข้อนี้จะพิจารณาถึงความหมายทั้งในเชิงปรัชญาและวิธีวิทยาของการหาความรู้ในรูปแบบนี้

ในด้านปรัชญา มีประเด็นสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจสองเรื่อง คือ ในด้านภววิทยา (ontology) และด้านญาณวิทยา (epistemology) ด้านภววิทยา คำถามที่สำคัญคือ อะไรคือความจริงหรือธรรมชาติของความจริงคืออะไร เพราะการยอมรับสถานะของความรู้หรือความจริงว่าคืออะไรหรือเป็นเช่นไร ย่อมมีผลต่อการค้นหาความจริงตามไปด้วย ซึ่งแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมนั้น เชื่อว่าความจริง คือ สิ่งที่มีอยู่หรือดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระหรือมีความเป็นภววิสัย (objective) (ชาย โพธิสิตา, 2554) ดังนั้น ความจริงจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานที่ เวลา และตัวผู้ศึกษา ทำให้บทบาทของผู้ศึกษาหรือนักวิจัยไม่จำเป็นต้องเข้าไปใกล้ชิดกับผู้ถูกศึกษา เพียงแต่ทำหน้าที่เฝ้ามองหรือบันทึกเหตุการณ์อยู่ห่าง ๆ ซึ่งบทบาทเช่นนี้ Rosaldo Renato เรียกว่า ผู้สังเกตการณ์แบบอยู่ห่าง (detached observer) ที่มีความเป็นกลาง (neutrality) และเที่ยงธรรม (impartiality) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาด้านมานุษยวิทยาในยุคคลาสสิก ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปฏิฐานนิยม (Rosaldo, Renato, 1993) เพราะด้วยวิธีการศึกษาเช่นนี้ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “การแยกตัวผู้ศึกษาออกจากสิ่งที่ศึกษาอย่างเด็ดขาดในแง่หนึ่ง สามารถทำให้สำนักประจักษ์นิยมกล่าวอ้างได้ว่า สามารถศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ (หรืออย่างไม่มีอคติ, อย่างเป็นกลาง, อย่างภววิสัย หรือวัตถุวิสัย (objectivity))” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551) และในบทความเรื่อง “What is ethnography” Hammersley Martyn และ Paul Atkinson ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของแนวคิดปฏิฐานนิยมไว้ 3 ประการ คือ

1) ยอมรับวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical science) ที่เน้นการทดลองสิ่งต่าง ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์โดยมีวิธีการวัดค่าเชิงปริมาณ

2) การยอมรับกฎสากล (Universal laws) โดยมองว่า ปรากฏการณ์ต่าง ๆ สามารถอธิบายได้ด้วยกฎทั่วไป มีวิธีการสร้างความรู้แบบอุปนัย (deductive) โดยทำการทดสอบสมมติฐานเดิมว่า เอาไปใช้กับที่อื่น ๆ ได้หรือไม่

3) การสังเกตอย่างเป็นกลาง (Neutral observation) โดยถือว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือในการรายงานข้อเท็จจริงผ่านภาษา โดยไม่อาศัยการตีความ เพราะถือว่าการตีความเป็นการใช้ความรู้สึกเป็นเรื่องของอคติ (Hammersley, Martyn and Paul Atkinson, 1991)

ในด้านวิธีวิทยา เนื่องจากความเชื่อว่า ความรู้หรือความจริงดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระดังกล่าวก่อให้เกิดบทบาทของนักวิจัยหรือความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างนักวิจัยกับผู้ถูกศึกษาแยกขาดจากกันได้ ผู้ศึกษาเพียงแค่เฝ้าทำการสังเกต และทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นอิสระ และหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลหรือตัวแปรต่าง ๆ ก็จะสามารถค้นพบความจริงได้ ดังนั้น วิธีการที่นักวิจัยใช้ในการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์ จึงปรากฏออกมาในการศึกษาผ่านห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ โดยพยายามควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นธรรมชาติมากที่สุดตามความเชื่อของผู้วิจัยที่ยึดถือ และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ต้องสามารถทำการชั่ง ตวง หรือวัดได้ในเชิงปริมาณอย่างชัดเจน ถึงจะมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การที่ผู้วิจัยจะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัตถุหรือกลุ่มคนที่ทำการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึก อารมณ์ หรืออคติ ซึ่งจะมีผลต่อผลการศึกษาได้ วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจึงปฏิเสธความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) และเมื่อนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิทยาศาสตร์ด้านสังคม จึงเน้นระยะห่างระหว่างตัวผู้ศึกษากับสิ่งที่ถูกศึกษา โดยใช้เครื่องมือที่มีความเป็นกลาง (objective) เช่น การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น เพราะมองว่าแบบสอบถามจะช่วยลดอคติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกศึกษาลงได้ ดังจะเห็นได้จากวิธีการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์หรือแม้แต่ในด้านสังคมศาสตร์ก็ตาม ดังเช่นวิธีการศึกษาด้านชาติพันธุ์วิทยาในยุคแรก ๆ ในบทความเรื่อง A history of field methods ซึ่ง James Urry ได้พูดถึงวิธีการศึกษาด้านชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปฏิฐานนิยม ที่พยายามนำแนวคิดวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) มาใช้ในช่วงศตวรรษที่ 16-19 ในยุคการล่าอาณานิคมที่นักชาติพันธุ์วิทยาจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปพยายามทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมากจากวัฒนธรรมในดินแดนต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์การก่อตัวของวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างกฎ (law) ในการอธิบายวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม โดยมีการแยกบทบาทกันอย่างชัดเจน ระหว่างผู้เก็บรวบรวมข้อมูล (collectors) กับนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (expert) โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามหรือแนวคำถามที่นักวิจัยสร้างขึ้นและส่งไปให้ เช่น ในกรณีของ Spencer ศาสตราจารย์ด้านชีววิทยาและ Frazer ซึ่งเป็นผู้ช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับชาวอะบอริจิน เป็นต้น ดังนั้น ในวิธีการศึกษาแบบ

ปฏิธานนิยม วิธีวิทยาที่ใช้ทั้งในด้านทฤษฎี ตัวผู้ศึกษา วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล จึงให้ความสำคัญกับความเป็นกลาง (objectivity) คือ ปราศจากคุณค่า หรืออคติ จากตัวผู้ศึกษามากที่สุด เพื่อเข้าถึงความจริงมากที่สุดนั่นเอง (Urry, James, 1984)

Subjectivity กับกระบวนการทัศน์การวิจัย

ที่จริงแล้ว วิธีการวิจัยที่เรียกว่า subjectivity นั้น ยืนอยู่บนฐานของคู่ขัดแย้งกับวิธีการวิจัยที่เรียกว่า objectivity ที่พิจารณาไปก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งในทางปรัชญาทั้งในด้านภววิทยาและญาณวิทยานั้น มีความเชื่อในทางตรงกันข้ามว่า ความรู้ที่เป็นอยู่อย่างอิสระนั้นไม่มีอยู่จริง เพราะความรู้หรือความจริง เป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเท่านั้น และความจริงก็มีการแปรเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ และตำแหน่งแห่งที่ของคนที่มอง ดังนั้น “บทบาทของนักวิจัยจึงไม่มีความเป็นกลางหรือเป็นผู้สร้างความจริงแท้ทางสังคม สิ่งที่จะเป็นไปได้ ก็เป็นแต่เพียงผู้สะท้อนเหตุการณ์หรือสังคมให้เห็นเท่านั้น” (รัตนา โตสกุล, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Schwandt (ชาย โพธิ์สิตา, 2554) ที่ว่า “ความจริงหรือข้อมูลที่นักวิจัยคิดว่า ตัวเองค้นพบและรวบรวมมานั้น แท้จริงเป็น “ภาพสร้าง” ของสิ่งที่ตนศึกษาทั้งนั้น คนที่สร้างก็คือนักวิจัยและคนที่เป็นแหล่งข้อมูลนั่นเอง ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการทำงานภาคสนาม นักวิจัยไม่ได้ “ค้นพบ” ความจริง (ข้อมูล) แต่เขา “สร้างมันขึ้นมา” ดังนั้น ความรู้หรือความจริงในทัศนะของกระบวนการทัศน์แบบธรรมชาตินิยมหรือวิธีการแบบ subjectivity จึงเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และความจริงหรือความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น จะมีลักษณะเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ภูมิหลังหรือพื้นฐานของผู้ศึกษา โดยเฉพาะกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้ศึกษาใช้มองปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น เหตุการณ์หรือความจริงที่ถูกมองจากกรอบความคิดหรือทัศนะที่ต่างกัน ย่อมได้รับผลลัพธ์ที่ต่างกันไปด้วย และ 2) ความจริงหรือความรู้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบท ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงเวลาและสถานที่ด้วย ดังเช่นภาพพยนต์ที่โด่งดังที่สร้างจากนิยายของญี่ปุ่นเรื่อง ราโชมอน ที่พูดถึงการฆาตกรรมที่มีผู้เข้าไปเกี่ยวข้องหลายคน ซึ่งแต่ละคนต่างเล่าเรื่องที่ประสบมาไม่เหมือนกัน จนแยกไม่ออกว่าความจริงคืออะไร ทั้งนี้ เพราะแต่ละคนต่างก็เห็นและมองความจริงที่ปรากฏผ่านกาลและเทศะที่แตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ความจริงจึงมิได้หลากหลายขึ้นอยู่กับบุคคลและบริบทด้านต่าง ๆ จึงมีลักษณะเป็นสัมพัทธนิยม (Relativism)

ในด้านบทบาทหรือความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับผู้ที่ถูกศึกษา มองว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นดังกล่าว ดังนั้น จำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายต้องเรียนรู้เบื้องหลังหรือคุณลักษณะของกันและกันอย่างชัดเจน เพื่อทำความเข้าใจหรือตีความหมายของสิ่งที่ปรากฏให้ชัดเจน

ในด้านวิธีวิทยา วิธีการเก็บข้อมูลที่ดีที่สุดคือ การที่ตัวนักวิจัยเองเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ทำการศึกษาเพื่อเรียนรู้การกระทำทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับปลึกย่อย เพื่อเข้าใจมุมมองและตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในแบบฉบับของกลุ่มคนนั้น ๆ อย่างแท้จริง และเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษา คือ วิธีการที่เรียกว่า การสังเกตแบบมีส่วนร่วมผ่านการศึกษากาสนาม ส่วนในประเด็นเรื่องอคติหรือค่านิยม ซึ่งกระบวนทัศน์แบบปฏิฐานนิยมไม่ยอมรับนั้น เนื่องจากแนวคิดแบบ subjectivity มองว่า ความจริงเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น มีความเป็นอัตวิสัยในตัวเองอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องจัดคุณค่าหรือค่านิยมออกไปแต่อย่างใด เพราะถึงอย่างไรนักวิจัยก็ไม่สามารถวางตัวเองได้อย่างเป็นกลางอยู่แล้ว ตั้งแต่ทฤษฎีการวิจัย เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ รวมถึงบริบทด้านภูมิหลังของนักวิจัยเอง ดังนั้น สิ่งที่เป็นไปได้และเหมาะสมกว่าคือ การที่นักวิจัยยอมรับและตระหนักถึงค่านิยมหรืออคติดังกล่าวว่า มีอยู่จริงในกระบวนการวิจัยอย่างรู้เท่าทัน

จากวัตถวิสัยสู่อัตวิสัยในการวิจัยภาคสนาม

ที่จริงแล้ววิธีการศึกษาด้านมานุษยวิทยาในลักษณะที่เรียกว่า subjectivity นั้น พัฒนามาจากกระบวนทัศน์การศึกษาแบบธรรมชาตินิยม ซึ่งมีปัญหาในด้านการตีความ เพราะชีวิตทางสังคมหรือการกระทำทางสังคมนั้น มีความซับซ้อนและแตกต่างหลากหลายไปตามบริบท ยิ่งกว่านั้น ตัวตนของผู้วิจัยไม่ว่าจะเป็นด้านทัศนคติ การวางตัว วิธีการทำงานในสนาม หรือประเด็นในการทำวิจัย ซึ่งมีความละเอียดอ่อน ล้วนมีผลต่อกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยทั้งนั้น ซึ่งไม่นับรวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่นักวิจัยยึดถือเป็นกรอบในการศึกษา ดังนั้น ในกระบวนการผลิตหรือสร้างความจริงของนักมานุษยวิทยาผ่านงานเขียนที่เรียกว่า ชาติพันธุ์นิพนธ์ จึงถูกตั้งคำถามมากกว่า เป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านโวหารและรูปแบบทางวรรณศิลป์และความเป็นการเมืองหรือไม่ ในบทความเรื่อง “Partial Truths” James Clifford ได้ตั้งข้อสงสัยต่องานเขียนทางชาติพันธุ์นิพนธ์ที่นักวิจัยได้ใช้วิธีการภาคสนามหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีความเชื่อว่า มีความเป็นมาตรฐานทางวิชาการ มีระบบระเบียบที่ตรวจสอบได้ และเข้าถึงความจริงของกลุ่มที่ศึกษา และได้นำเสนอภาพแทนความจริงดังกล่าวอย่างเป็นธรรมชาติ ผ่านโวหารและวรรณศิลป์ ซึ่ง Clifford มองว่า ไม่แตกต่างจากนวนิยาย (Clifford, James, 1986) ดังนั้น เนื้อหาของงานเขียนจึงมีลักษณะเป็นเพียงเศษเสี้ยวของความจริง (partiality of truth) ในงานชาติพันธุ์วรรณนาแบบดั้งเดิม วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมนั้น ตัวตนของนักวิจัยถือเป็นเครื่องมือหรือศูนย์กลางของการศึกษาอย่างชัดเจน แต่ต้องถูกจัดวางให้มีระยะห่างจากสิ่งที่ศึกษา เพื่อสร้างความเป็นวัตถวิสัย ทำให้มองไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการเขียนของนักเขียนและความจริงที่ถูก

นำเสนอ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสนามของนักมานุษยวิทยา จะได้รับการนำเสนอเฉพาะในส่วนวิธีการทำงานภาคสนามเท่านั้น แต่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเครียด ความรุนแรง ความล้มเหลว หรือความรู้สึกยินดีที่มากเกินไปจะถูกตัดออกจากการตีพิมพ์ ซึ่ง James Clifford ได้ยกตัวอย่างงานของนักมานุษยวิทยาจำนวนมาก เช่น งานของ Malinowski, Margaret Mead และ Raymond Firth เป็นต้น และยิ่งมีการตีพิมพ์บันทึกของ Malinowski (Wangle, John L, 1988) ที่เต็มไปด้วยถ้อยคำและความรู้สึกที่ดูถูกชาวพื้นเมืองและยกย่องวัฒนธรรมตนเอง ทำให้วิธีการและงานเขียนทางมานุษยวิทยาถูกตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือและความเป็นวัตถุวิสัยของงานอย่างมาก แต่ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1960 รูปแบบของการนำเสนอดังกล่าวเริ่มเปลี่ยนแปลง นักมานุษยวิทยาเริ่มจะเขียนประสบการณ์ของตัวเองในงานภาคสนาม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการปะทะประสานกันระหว่างความเป็นวัตถุวิสัยกับความเป็นอัตวิสัยมากยิ่งขึ้น

การสะท้อนตัวตน (self-reflexive) ของนักมานุษยวิทยาผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ในงานภาคสนาม ถือเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทบทวนทศน์การวิจัยที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดปฏิฐานนิยมและธรรมชาตินิยม เพราะในการวิจัยภาคสนาม นักวิจัยหรือนักมานุษยวิทยาถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนศึกษาด้วยเช่นกัน และด้วยการยอมรับเช่นนี้ เราจะสามารถสะท้อนประสบการณ์ออกมาในฐานะผู้ศึกษา เพื่อเติมเต็มหรือเข้าใจข้อมูลหรือวัฒนธรรมของคนในได้ดียิ่งขึ้นด้วย นอกจากการสะท้อนประสบการณ์ในงานภาคสนามแล้ว Reflexivity ยังหมายถึง การตระหนักถึงทฤษฎีและกระบวนการวิจัยที่เราใช้ในการศึกษาอีกด้วย เพราะทฤษฎีไม่ใช่สิ่งที่ตายตัวที่สามารถนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือการกระทำทางสังคมได้ทุกที่ ทุกเวลา แต่ต้องมีการทดสอบ ปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

Subjectivity กับการศึกษาวิเคราะห์สังคม

ในการศึกษาสังคมหรือวัฒนธรรมนั้น วิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยาแนวใหม่ที่ไม่ได้มองวัฒนธรรมในฐานะความจริงทางวัตถุวิสัย แต่มองวัฒนธรรมว่า เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ซ่อนความหมายไว้ภายใน ที่ต้องทำความเข้าใจผ่านการตีความ นักคิดที่สำคัญนำโดย Clifford Geertz ซึ่งเขามองว่าวัฒนธรรมคือสัญลักษณ์ เช่นเดียวกับที่ Weber เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่เกาะเกี่ยวอยู่ในข่ายใยของความหมายที่เขาถักทอขึ้น และวัฒนธรรมก็คือข่ายใยเหล่านี้ ดังนั้น Geertz จึงมองว่าการวิเคราะห์หรือทำความเข้าใจวัฒนธรรม จึงไม่ใช่การทดลองทางวิทยาศาสตร์เพื่อหากฎเกณฑ์อะไรบางอย่าง แต่เป็นการตีความเพื่อหาความหมาย ดังนั้น บทบาทของนักวิจัยจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษาและทำการศึกษผ่านการสังเกตและจดบันทึกอย่างละเอียด เพื่อจะเข้าใจหรือตีความการกระทำต่าง ๆ ได้

การกระพริบตาของคนหรือกลุ่มคนต่าง ๆ อาจมีความหมายที่ซ่อนนัยทางวัฒนธรรมที่รับรู้กันในวงใน เช่น การบอกใบ้สัญลักษณ์หรือความหมายบางอย่าง ไม่ใช่แค่ปฏิกริยาทางร่างกายแบบที่อ้อ ๆ เท่านั้น ผู้ที่สนใจแนวคิดนี้ สามารถอ่านบทความเรื่อง Thick Description: Toward and Interpretive Theory of Culture ประกอบได้ ซึ่งการมองวัฒนธรรมในฐานะของสัญลักษณ์ดังกล่าว มีความสำคัญอย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน คือ

- 1) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและถูกสร้างใหม่อยู่ตลอดเวลา
- 2) วัฒนธรรมจึงไม่มีอำนาจหรือสถานะเช่นเดียวกับกฎที่สามารถอ้างอิงได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย

และ

- 3) มนุษย์รับรู้ความหมายผ่านพฤติกรรมที่แสดงออก (Clifford, Geertz, 1973)

ดังนั้น วัฒนธรรมจะมีความหมายขึ้นมาได้ก็โดยผ่านการตีความ การตีความดังกล่าวจึงได้เปิดให้เห็นถึงความเป็นอัตวิสัยของการศึกษาด้วย

การนำวิธีการศึกษาแบบ subjectivity มาใช้ในการวิเคราะห์ทางสังคมนั้น ถูกทำให้ชัดเจนขึ้นผ่านงานของของ Rosaldo Renato ในเรื่องบทความเรื่อง Subjectivity in Social Analysis Rosaldo มองว่า วิธีการศึกษาแบบที่เน้นความเป็นกลางและเว้นระยะห่างระหว่างตัวผู้ศึกษากับสิ่งที่ศึกษานั้น อาจทำได้เพียงแค่เป็นรายงานเรื่องราวชีวิตประจำวันเท่านั้น และยืนยันว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะแยกผู้ศึกษาออกจากสิ่งที่กำลังศึกษาได้ เพราะวัฒนธรรมหรือการกระทำทางสังคมล้วนถูกสร้างและจัดเรียงไว้ด้วยรูปแบบทางอำนาจชนิดใดชนิดหนึ่ง ดังนั้น นักวิจัยต้องศึกษาทั้งตัวผู้กระทำและตำแหน่งแห่งที่ที่เขายืนอยู่ด้วย (Rosaldo, Renato, 1993) ซึ่ง Rosaldo เห็นต่างจาก Weber ในประเด็นเรื่อง value-free inquiry เพราะคุณค่าหรืออารมณ์ความรู้สึกนั้น สามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ได้เช่นกัน โดยเธอได้ยกตัวอย่างกรณีของ Geertz ที่ทำการศึกษาศาสนาที่ชาว โดยมิผู้ช่วยเก็บข้อมูลเป็นชาวพื้นถิ่นที่เป็นนักเขียนนิยาย และได้ยืมเครื่องพิมพ์ดีดของ Geertz ไปแล้วไม่ได้นำมาคืน Geertz ได้ทวงเครื่องพิมพ์ดีดคืน ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้ได้สร้างความความขัดแย้งขึ้นระหว่างคนทั้งสอง โดยที่ Geertz ไม่คาดคิดมาก่อน ความขัดแย้งดังกล่าว สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของการทำงานและความเป็นเพื่อน ซึ่งมีบริบทที่ต่างกันทางวัฒนธรรม ระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกศึกษา (subject-object) การตระหนักในประสบการณ์ดังกล่าว ก็คือความเป็น subjectivity สามารถนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อเผยให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางสังคมได้เช่นกัน เช่นเดียวกับงานเขียนเรื่อง Never in Anger: Portrait of an Eskimo Family ของนักมานุษยวิทยาหญิงนามว่า Jean Briggs ที่เข้าไปศึกษาสังคมชาวเอสกิโม โดยมีความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นอย่างสูง เธอได้ประสบกับปัญหาและความยากลำบากต่าง ๆ ในการอยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวชาวเอสกิโม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เธอต้องดิ้นรนต่อสู้

เพื่อเอาชีวิตให้รอดจากสภาพอากาศ อาหารการกินและโรคภัยไข้เจ็บ แต่เธอก็ได้รับการดูแลอย่างดีจากครอบครัวชาวเอสกีโมที่เธออาศัยอยู่ด้วย แต่เธอก็กลับต้องการความเป็นส่วนตัวในการใช้ชีวิต ซึ่งนั่นทำให้เธอเกิดความเครียด ความท้อแท้ ความโกรธและเกิดการประท้วงทางอารมณ์อยู่ตลอด ซึ่งแตกต่างจากชาวเอสกีโมที่เป็นผู้ควบคุมอารมณ์ได้ดี นั่นทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับชาวเอสกีโมมีปัญหา เธอพอใจที่จะไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวของเธอเอง Briggs ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของเธออย่างน่าตกใจและน่าสมเพชเวทนา เธอได้บรรยายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักมานุษยวิทยากับผู้ให้ข้อมูลที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เพราะความขัดแย้งทางด้านอารมณ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละฝ่าย งานภาคสนามของ Briggs เป็นการสะท้อนถึงตัวตนของนักวิจัยอย่างชัดเจน โดยไม่ปิดบังอำพราง และเธอได้ใช้ความเป็นอัตวิสัยระหว่าง subject กับ object ที่เกิดขึ้นในฐานะวิธีการแบบหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเอสกีโม และที่สำคัญเธอได้ทำความเข้าใจตัวเองอย่างชัดเจนจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเองกับสังคมที่เธอศึกษา (Rosaldo, Renato, 1993)

สังเคราะห์ผลการศึกษาโดยภาพรวม

Objectivity ----> เน้นศึกษาโลกทางวัตถุ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าความจริง คือ สิ่งที่มีอยู่หรือดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระหรือมีความเป็นภาววิสัย (objective) ทำให้บทบาทของผู้ศึกษาหรือนักวิจัยไม่จำเป็นต้องเข้าไปใกล้ชิดกับผู้ถูกศึกษา เพียงแต่ทำหน้าที่เฝ้ามองหรือบันทึกเหตุการณ์อยู่ห่าง ๆ ผ่านเครื่องมือหรือวิธีการที่มีความเป็นกลาง (neutrality) และเที่ยงธรรม (impartiality)

Subjectivity ----> เน้นศึกษาโลกทางสังคม โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าความรู้ที่เป็นอยู่อย่างอิสระนั้นไม่มีอยู่จริง เพราะความรู้หรือความจริงเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และความจริงก็มีการแปรเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ และตำแหน่งแห่งที่ของคนที่มอง ดังนั้น บทบาทของนักวิจัยจึงไม่มีความเป็นกลางหรือเป็นผู้สร้างความจริงแท้ทางสังคม เป็นแต่เพียงผู้สะท้อนเหตุการณ์หรือสังคมให้เห็นเท่านั้น

สรุป

Subjectivity ในการวิจัยภาคสนาม เป็นกระบวนการทัศนในการทำวิจัยซึ่งอยู่ตรงข้ามกับ objectivity หรือกระบวนการทัศนแบบปฏิฐานนิยม ซึ่งเชื่อว่า ความเป็นจริงหรือความรู้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ นักวิจัยเป็นเพียงผู้สังเกตหรือค้นหาโดยใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่มีความเป็นกลาง และต้องมีระยะห่างเพื่อหลีกเลี่ยงจากคุณค่าหรืออคติ ซึ่งเป็นกระบวนการทัศนการวิจัยในด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่มี

อิทธิพลและครอบงำกระบวนการศึกษาในด้านสังคมมาอย่างยาวนาน แต่กระบวนการทัศน์การวิจัยแบบ subjectivity ปฏิเสธปรัชญาและวิธีวิทยาดังกล่าวข้างต้นอย่างชัดเจน เพราะเชื่อว่า ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจโลกทางสังคมหรือสังคมมนุษย์ เนื่องจากผู้ศึกษาเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนเองศึกษา อยู่ด้วยในขณะเดียวกัน ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ศึกษากับสิ่งที่ศึกษานั้นแหละคือความเป็นจริงที่แท้จริง เพราะความจริงเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านเงื่อนไขและบริบทต่าง ๆ ดังนั้น กระบวนการวิจัยภาคสนาม จึงเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อเข้าใจตัวเองและสังคมที่ศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตน์า โตสกุล. (2555). *เอกสารรวบรวมคำบรรยายรายวิชา การวิจัยภาคสนาม ปรัชญาดุสิตบัณฑิตสหวิทยาการ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Clifford, Geertz. (1973). *Thick Description: Toward and Interpretive Theory of Culture.*” *In The Interpretation of Cultures*. New York : Basic Books.
- Clifford, James. (1986). *Partial Truths*” *In Writing Culture : The Poetics and Politics of Ethnography*. James Clifford and George Marcus : University of California Press.
- Hammersley, Martyn and Paul Atkinson. (1991). *“What is ethnography” in Ethnography: Principle in Practice*. London & New York : Routledge.
- Rosaldo, Renato. (1993). *subjectivity in Social Analysis*” *In Culture and Truth*. The Remaking of Social Analysis : Beacon Press.
- Urry, James. (1984). *A history of field methods*” *In Ethnographic Research : A Guide to General Conduct*. R.F. Ellen.
- Wangle, John L. (1988). *Trauma in the field: reflections on Malinowski fieldwork.*” *Ethnographers in the Field*. Alabama : The University of Alabama Press.

การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนา
เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย*

A PARTICIPATION AND CREATION OF THE SANGHA'S NETWORK WITH
DEVELOPMENT OF THE SPECIAL ECONOMIC REGION IN THE BORDER
TERRITORY IN NONGKAI PROVINCE

ฐิติวรรณ สินธุ์นอก

Thitiwan Sinthunok

บุญส่ง สินธุ์นอก

Boonsong Sinthunok

ธวัชชัย สินธุ์นอก

Thawanhathai Sinthunok

สมเดช นามเกต

Somdet Namket

เจษฎา มุลยาพอ

Jetsada Munyapho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: thawanhatai.sinthunok@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ (1) ศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย (2) ศึกษาบทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย (3) พัฒนารูปแบบในการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรได้แก่ (1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย (2) องค์กรบริหารส่วนตำบล (3) องค์กรเอกชน (4) องค์กรสงฆ์ (5) ประชาชน จำนวน 5 กลุ่ม ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดหนองคาย คือ (1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย (2) องค์กรบริหารส่วนตำบล (3) องค์กรเอกชน (4) องค์กรสงฆ์ (5) ประชาชนในพื้นที่ ด้านบทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ได้แก่ (1) บทบาทด้านการพัฒนาสังคม แบ่งออกเป็นการพัฒนาจิตใจ โดยใช้หลักศีล 5 และพัฒนาทางวัตถุใช้หลักสัปปายะ 7 (2) บทบาทการ

* Received: 23 November 2022; Revised: 30 December 2022; Accepted: 31 December 2022

พัฒนาประเพณีวัฒนธรรมใช้การเผยแผ่โดยการแสดงธรรม และมีการจัดกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามฮีตสิบสอง และมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย มีโครงสร้างเครือข่ายแบบไล่ลำดับชั้นตามระบบการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีการทำงานเชื่อมโยงกัน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาครัฐ (2) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาคเอกชน (3) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับผู้นำชุมชน (4) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับพระสงฆ์ในพื้นที่ และ (5) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับประชาชนในพื้นที่

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การเสริมสร้างเครือข่าย, การพัฒนา, เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย

Abstract

This research there purpose were; 1) to study the components of the organizational participation in developing the areas of special economy in the territory of the frontier of Nongkhai Province 2) to study the network of the Buddhist monks' roles towards the participation in developing the areas of special economy in the territory of the frontier of Nongkhai Province and (3) to develop the formats in participation and to create the Buddhist monks' networks and to develop the areas of special economy in the areas of frontier of Nongkhai Province.

The results of study were found that the organization's participation in special economic development in the Nongkhai Province was; (1) Nongkhai Provincial Community Development Office (2) Administrative Organization (3) Private Sector (Chamber of Commerce) (4) Sangha and (5) Location People. The roles of the network of monks' participating in the development of the special economic zone in Nongkhai Province are; (1) The role of social development is divided into mental development by using the 5 precepts and develop the material by using the principles of Sappaya 7 in temple development. (2) Roles in developing the culture and tradition use the method of preaching Dhamma and manage the cultural and traditional activities according to Heet Sibsong and to participate and enhance the Sangha's network and to develop the special economy in the frontier of Nongkhai Province and to have the hierarchical network structure based on the Sangha regime by working with relationship with each other, that is, (1) to participate and strengthen the Sngha's organizational network and the government sector (2) to participate and strengthen the Sangha's organizational network with the private sector (3) to participate and strengthen the Samgja's

organizational network with the community leaders (4) to participate and strengthen the Sangha's organizational network with local Sangha. and (5) to participate and strengthen the Sangha's organizational network with local people.

Keywords: Participation, Networks, development, Special economy in the territory of Nongkhai Province

บทนำ

การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของเมืองหน้าด่านชายแดนไทย ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทำให้ชุมชนบางแห่งที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขัดแย้งทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ทันกับความต้องการ ซึ่งการพัฒนาเมืองชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อดำเนินการและเสริมสร้างศักยภาพพื้นที่ชายแดนของไทยคู่ขนานไปกับการรักษาสถาปัตยกรรม และการอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่ด้วย การจัดการด้านพรมแดนของประเทศไทย สิ่งหนึ่งที่ต้องคิดประเด็นแรก คือ คนไทยต้องมีวินัย ประเด็นที่สอง คือ ต้องมีทิศทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน (เชียรช่วง กัลยาณมิตร และคณะ, 2558) ดังนั้น การบริหารจัดการเมืองชายแดนเป็นเรื่องที่ท้าทาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การบริการ การท่องเที่ยวหรือการเกษตรตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ๆ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมชนบทและรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่ตลาดระดับภาคและประเทศ นำไปสู่การจ้างงาน ลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ จะช่วยทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น ดังนั้น เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงถือว่าเป็นเครื่องมือของกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม (ดำรง แสงทวีเลิศ และนันทิกา ทั้งสุพานิช, 2545) ที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดที่ชายแดนริมฝั่งแม่น้ำโขงที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง เป็นประตูที่เชื่อมโยงประเทศไทย-ลาว เข้าด้วยกัน ทำให้หนองคายในวันนี้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญเมืองหนึ่งที่สงบเงียบ เรียบง่าย เต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตพื้นบ้าน ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว และเหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและประมงน้ำจืด มีเสน่ห์ ทั้งยังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ หลากหลายไปด้วยอาหารการกินและสินค้าต่าง ๆ มีโรงแรมที่พักมากมาย และการคมนาคมสะดวกสบาย เหมาะกับการเตรียมความพร้อมสำหรับการลงทุนขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะหนองคายเป็นเมืองชายแดนสิ่งสำคัญคือปัญหาการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย เพราะ

บทบาทของพระสงฆ์ที่จะสร้างเครือข่ายทำให้เกิดความเจริญ อันจะส่งผลให้ความเป็นตัวอย่างที่ดีของพระสงฆ์ที่จะทำให้เกิดเครือข่ายที่เกิด ประโยชน์และเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการนำองค์ความรู้และแนวทางการแก้ปัญหา ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุได้ตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบในการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) พื้นที่วิจัยประกอบด้วย อำเภอเมืองหนองคาย 12 ตำบล 1 อำเภอ ประกอบด้วยตำบลคำบักหวาน ตำบลในเมือง ตำบลบ้านเตื่อ ตำบลพระธาตุบังพวน ตำบลโพธิ์ชัย ตำบลโพนสว่าง ตำบลมีชัย ตำบลเวียงคุก ตำบลสีกาย ตำบลหนองอุมเกาะ ตำบลหาดคำและตำบลหินโงม และอำเภอสระใคร 1 อำเภอ ผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกภาคสนาม เทปบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยการใช้บันทึกภาคสนาม มีการรักษาจรรยาบรรณและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ให้ความเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูลและผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหาแบบ Content Analysis สร้างความเชื่อมโยงระหว่างหมวดหมู่เพื่อได้แนวทางในการเสนอข้อมูล สรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ผล การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับผลของการประชุมกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจ และสรุปแนวทางเพื่อให้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ และนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. องค์ประกอบการมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย พบว่า ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ คือ (1) องค์กร

ภาครัฐ (2) หน่วยงาน อบต./ผู้นำชุมชน (3) องค์กรภาคเอกชน (4) องค์กรสงฆ์ และ (5) ประชาชนในพื้นที่

2. บทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย พบว่า เครือข่ายของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย 12 ตำบล 1 อำเภอ ได้แก่ ตำบลคำบกหวาน ในเมือง บ้านเตื่อ พระธาตุบังพวน โพนชัย โพนสว่าง มีชัย เวียงคุก สีกาย หนองกอมเกาะ หาดคำ และหินโงมและ อำเภอสระใคร มีการทำงานเป็นเครือข่ายแบบเเย่แบ่งตามระบบการปกครองสงฆ์ไล่ลำดับขึ้นจากระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความสำคัญในการเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา รวมถึงพระสงฆ์ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายงานเฉพาะส่วนด้วย โดยมีบทบาทในแต่ละมิติดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาสังคม แบ่งได้ 2 ด้าน ดังนี้

2.1.1 การพัฒนาทางด้านจิตใจโดยการนำหลักศีล 5 มาประยุกต์ใช้ในการน้อมนำจิตใจของคนในชุมชนให้อยู่ในศีลธรรมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ขัดแย้งกันและสามารถลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

2.1.2 การพัฒนาทางด้านวัตถุโดยการนำหลักสัปปายะ 7 มาพัฒนาสถานที่ให้เป็นพื้นที่สาธารณะเชิงพุทธและสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ อาทิ การพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธและการพัฒนาหลักสูตรพุทธเกษตรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเกษตรกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย เป็นต้น

2.2 บทบาทการพัฒนาด้านประเพณีวัฒนธรรมเครือข่ายพระสงฆ์ พบว่า มีการการเผยแผ่ธรรมะ โดยการเทศน์ การเป็นวิทยากรในกิจกรรมหรืองานสำคัญต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำในการประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อการพัฒนาให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จนถึงประชาชนชนทั่วไปในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีการจัดกิจกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรมในเทศกาลต่าง ๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิม อันได้แก่ ฮีตสิบสอง ที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ดำรงชีพอยู่ในสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้ง ทำให้เกิดความเชื่อว่าการดำเนินชีวิตสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละเดือนภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษด้วย

3. รูปแบบในการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย พบว่า รูปแบบของเครือข่ายของพระสงฆ์มีโครงสร้างเครือข่ายแบบไล่ลำดับขึ้นตามระบบการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีการทำงานแบบเครือข่ายเเย่แบ่งมุ่มไล่ลำดับขึ้นลงมาตั้งแต่ระดับ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความสำคัญในการเป็นผู้ปกครอง บังคับบัญชา มีกระบวนการติดต่อสื่อสารสั่งการมอบหมายงานผ่านสื่อมวลชนมีเดีย โซเชียล

เน็ตเวิร์คและโทรศัพท์มือถือ ได้แก่ Messenger in Facebook และ Line ที่สามารถติดต่อสอบถามและประสานงานกันได้ตลอดเวลา โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นแบบแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ-ภาคเอกชน-อบต./ผู้นำชุมชน-องค์กรสงฆ์-ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประสานงานกันได้ในทุกมิติ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาครัฐ เป็นการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยภาครัฐเป็นผู้นำนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศจากแผนแม่บทต่าง ๆ ลงมาสู่ระดับจังหวัด และกระจายแผนงานไปยังภาคีเครือข่ายขององค์กรสงฆ์ระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เพื่อส่งการสู่การปกครองและผู้บริหารการแผนย่อยลงไป การดำเนินการในขั้นนี้องค์กรสงฆ์จะมีบทบาทในการร่วมทำแผน กำหนดยุทธศาสตร์ กรอบการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ ด้านยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยองค์กรสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยองค์กรทางศาสนาถือว่าเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง ด้านยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยองค์กรสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริการด้านการศึกษ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคาย ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไว้ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริหารจัดการด้านการตลาด พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับมาตรฐาน การผลิต การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการบริหาร โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสังคมสงบสุข โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการพัฒนาคนในชุมชนพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการทำงานร่วมกับภาครัฐ เครือข่ายพระสงฆ์จะเข้าร่วมคิด วิเคราะห์ และกำหนดการปฏิบัติในระดับแผนงานเพื่อถ่ายทอดในลำดับขั้นต่อไป

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาคเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยภาคเอกชนเป็นผู้นำนโยบายทางด้านการลงทุนและยกระดับมาตรฐานสินค้า ในส่วนนี้จากการศึกษา พบว่า องค์กรสงฆ์และเครือข่ายภาคเอกชนมีการพัฒนาร่วมกันด้านการสร้างมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าเป้าหมายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย แต่จากผลการศึกษา พบว่า ในการจัดการร่วมกับภาคเอกชนนั้น ภาคเอกชนยังไม่มีควม

คืบหน้าอย่างชัดเจนในการพัฒนา ซึ่งเป็นจุดด้อยอย่างมากในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากการเสียโอกาสทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับอบต./ผู้นำชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับอำเภอและตำบล โดยเครือข่ายของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ให้ความรู้และสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร ประมง รวมถึงการจัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพและพัฒนาให้มีศักยภาพเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับพระสงฆ์ในพื้นที่ เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายของเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นการร่วมกันพัฒนางานด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การพัฒนาวัดสร้าง ช่อมแซม สนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่รองรับในการจัดงานต่าง ๆ ตามหลักธรรมสัปปายะ 7 ที่สามารถรองรับการการจัดงานประจำปีตามฮีตสิบสองและพัฒนามาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับประชาชนในพื้นที่ เป็นการพัฒนาเชิงรุกของเครือข่ายพระสงฆ์ระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายของเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเขตเศรษฐกิจพิเศษ อาทิ การพัฒนาด้านการศึกษา การเปิดหลักสูตรการอบรมศีลธรรม การเปิดหลักสูตรพุทธเกษตร และการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจและการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย เพราะในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มีการเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเตรียมพื้นที่สำหรับรองรับการเป็นเขตอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน และคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับจังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะในเขตอำเภอสระใคร

ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มีการเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเตรียมพื้นที่สำหรับรองรับการเป็นเขตอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน และคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศ (ลาว) โดยเฉพาะในเขตอำเภอสระใคร มีความตื่นตัวต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากอำเภอสระใคร มีโอกาสในการเป็นเขตอุตสาหกรรม ทำให้มองเห็นโอกาสในการพัฒนาและการประกอบอาชีพที่หลากหลายในอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า ประปา และมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ไม่เอื้อต่อการให้บริการในรูปแบบของระบบ

สาธารณูปโภค สอดคล้องกับสมาลี วงษ์วิฑิตและคณะ ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งที่เป็นโอกาสและภัยคุกคามต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้ต้องปรับทิศทางการพัฒนาของตนเองเพื่อให้สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศและให้แข่งขันได้ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้สมดุลแข่งขันได้ และการกำหนดนโยบายต่างประเทศให้เชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศอื่นในโลก จึงเป็นยุทธศาสตร์การบริหารประเทศที่สำคัญในยุคนี้ด้วยเหตุนี้ ปัจจุบันนานาประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการกำหนดแผนและวางกลยุทธ์การพัฒนาออกมาในแนวทางต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความพร้อมของประเทศตน และแนวทางหนึ่งที่สำคัญน่าสนใจของหลายประเทศคือ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น เพราะต่างเห็นถึงความสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษในหลายประการ อาทิ (สมาลี วงษ์วิฑิตและคณะ, 2550)

1. เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการลงทุนต่างชาติและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีมาตรการที่เป็นการเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเป็นพิเศษมากกว่าการลงทุนในเขตอื่น ดังนั้น เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือของรัฐบาล ในการส่งเสริมการลงทุนอีกทางหนึ่ง เพราะนักลงทุนย่อมจะตัดสินใจเลือกลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างโอกาสทำกำไรได้มากกว่า ซึ่งจะส่งผลให้มีการมีรายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2. เป็นการสร้างโอกาสการจ้างงาน จากผลของการลงทุนทั้งจากต่างชาติและการลงทุนในประเทศ ย่อมก่อให้เกิดการจ้างงานจำนวนมาก เพราะการจัดตั้งอุตสาหกรรม ย่อมต้องการแรงงานสร้างผลผลิต โอกาสของการจ้างงานจึงมีสูงมากขึ้นตามจำนวนของอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การสร้างอาชีพหรือวิชาชีพของคนในชาติ ย่อมหมายถึงการสร้างรายได้ ขจัดปัญหาการว่างงานหรือความยากจน และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นด้วย

3. เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี จากการเคลื่อนย้ายการลงทุนเข้ามาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประโยชน์ที่ตามมาคือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากนักลงทุนต่างชาติ ด้วยการนำเข้าเทคโนโลยีทันสมัยในกระบวนการผลิต หรือการประกอบธุรกิจของนักลงทุน รวมถึงการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในวิทยาการใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจการต่าง ๆ ในเขตพัฒนา

4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งการส่งเสริมการลงทุนต่างชาติและการเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ เท่ากับเป็นการเปิดประเทศเข้าสู่ระบบการค้าเสรี การเข้ามาของ

บุคคลากรและวิชาชีพ ทุน วัตถุดิบและแรงงานจากประเทศต่าง ๆ จึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของนักลงทุนและประเทศที่เปิดให้ลงทุนไปในตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อประเทศนั้นได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น ก็ย่อมต้องมีการประชาสัมพันธ์นโยบายการลงทุนไปยังประเทศต่าง ๆ ทำให้เกิดการติดต่อประสานงานและความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ตามมาด้วย

5. ส่งเสริมการส่งออกและสร้างศักยภาพการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้เพิ่มการผลิตสินค้าหรือบริการมากขึ้น และเป็นการลดอุปสรรคหรือข้อกีดกันทางการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ เมื่อมีสินค้าและบริการเพียงพอ รัฐก็สามารถผลักดันให้มีการส่งออกสินค้าดังกล่าวนั้นออกสู่ตลาดต่างประเทศได้

6. เป็นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคหรือท้องถิ่น ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจย่อมต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเตรียมการรองรับการจัดตั้งเขตพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนน น้ำประปา หรือไฟฟ้ารวม ทั้งระบบโทรคมนาคมต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่ทำให้เขตพื้นที่นั้นมีความเจริญและมีการพัฒนาขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ด้านศึกษาบทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย การศึกษา พบว่า การพัฒนาขึ้นเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคายนั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและความเหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งในส่วนของภาคเอกชนและผู้นำท้องถิ่น มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ภาคเอกชนโดยหอการค้าจังหวัด เห็นว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษจะสร้างงานสร้างรายได้ให้นักลงทุนใหญ่ แต่ในมุมมองของผู้นำชุมชน เห็นว่า อาจเกิดผลกระทบต่อชุมชนและระบบนิเวศ เนื่องจากนโยบายและสิ่งที่ภาครัฐประกาศออกมานั้นไม่ชัดเจน ขาดความเข้าใจ และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อความชัดเจนในการพัฒนา ซึ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย มีทั้งในภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของชุมชน มีส่วนสำคัญ (พระมหาสุหิตย์ อาภากรโ, 2547) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและสามารถช่วยพัฒนาจิตใจ แก้ไขปัญหาปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชนในชุมชน ด้วยความปรารถนาให้ชาวบ้านในชุมชนความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยการนำเอานวัตกรรมที่เกิดจากความรู้ใหม่ๆ เข้าไปใช้ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ, 2553) โดยเครือข่ายของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย เป็นเครือข่ายแบบเฝ้าระวัง โดยมีการทำงานตามระบบการปกครองสงฆ์ไล่ลำดับชั้นจากระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความสำคัญในการเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา รวมถึงพระสงฆ์ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายงานเฉพาะส่วนด้วย ซึ่งเครือข่ายในการทำงานจะทำหน้าที่เผยแพร่หลักธรรมและพัฒนาชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อตอบสนองนโยบายในการพัฒนาโดยมีบทบาทในการพัฒนา

สังคมแบ่งออกเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจและทางด้านวัตถุ ซึ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจมีการนำหลักศีล 5 มาประยุกต์ใช้ในการน้อมนำจิตใจของคนในชุมชน

ด้านการพัฒนารูปแบบในการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย ส่วนด้านการพัฒนาทางด้านวัตถุ เครือข่ายพระสงฆ์ได้นำหลักธรรม คือ หลักสัปปายะ 7 ที่นำมาประยุกต์ใช้พัฒนาวัดและศาสนสถาน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในเชิงสนับสนุนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และบทบาทการพัฒนาด้านประเพณีวัฒนธรรมเครือข่ายพระสงฆ์ มีการการเผยแพร่ธรรมะ โดยการเทศน์การเป็นวิทยากรในกิจกรรมหรืองานสำคัญต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำในการประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อการพัฒนาให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จนถึงประชาชนชนทั่วไปในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีการจัดกิจกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรมในเทศกาลต่าง ๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิม อันได้แก่ ฮีตสิบสอง ที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ดำรงชีพอยู่ในสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้ง ทำให้เกิดความเชื่อว่าการดำเนินชีวิตสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง ต้องมีการประกอบพิธีกรรมจึงได้ถือเป็นประเพณี 12 เดือน เรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละเดือน ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมว่า สัปปายะ 7 (สิ่งที่เหมือนกัน สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย โดยการเผยแพร่หลักสัปปายะ 7 ในการบริหารจัดการวัด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2558) เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนานั้น เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดหนองคายยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยยกระดับมาตรฐานการผลิต การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการบริหาร โดยมีกลยุทธ์ที่ 2 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถนำเสนอรูปแบบของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย ในรูปแบบการบูรณาการเครือข่ายระหว่าง ภาครัฐ-ภาคเอกชน-อบต./ผู้นำชุมชน-องค์กรสงฆ์-ประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาครัฐ เป็นการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยภาครัฐเป็นผู้นำนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศจากแผนแม่บทต่าง ๆ ลงมาสู่ระดับจังหวัด และกระจายแผนงานไปยังภาคีเครือข่ายขององค์กรสงฆ์ระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เพื่อสั่งการลงสู่การปกครองและผู้บริหารแผนย่อยลงไป การดำเนินการในขั้นนี้ องค์กรสงฆ์จะมีบทบาทในการร่วมทำแผน กำหนดยุทธศาสตร์ กรอบการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้แก่ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยองค์กรสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยองค์กรสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริการด้านการศึกษา การเสริมสร้างศักยภาพ

ชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ ส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน ยกระดับมาตรฐาน การผลิต การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการบริหารเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสังคมสงบสุข โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการพัฒนาคนในชุมชนพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการพัฒนาคน ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยองค์กรสงฆ์เป็นเครือข่ายในการส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับภาคเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมระดับจังหวัด โดยภาคเอกชนเป็นผู้นำนโยบายทางด้านการลงทุนและยกระดับมาตรฐานสินค้า ในส่วนนี้จากการศึกษา พบว่า องค์กรสงฆ์และเครือข่ายภาคเอกชนมีการพัฒนาร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าเป้าหมายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย

(3) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับอบต./ผู้นำชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับอำเภอและตำบล โดยเครือข่ายของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับเป้าหมายรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ให้ความรู้และสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร ประมง รวมถึงการจัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพและพัฒนาให้มีศักยภาพเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป

(4) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับพระสงฆ์ในพื้นที่ เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายของเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นการร่วมกันพัฒนางานด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การพัฒนาวัด สร้างซ่อมแซม สนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่รองรับในการจัดงานต่าง ๆ ตามหลักธรรมสัปปายะ 7 ที่สามารถรองรับการการจัดงานประจำปีตามฮีตสิบสอง และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

(5) การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายขององค์กรสงฆ์กับประชาชนในพื้นที่เป็นการพัฒนาเชิงรุกของเครือข่ายพระสงฆ์ระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายของเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสกับประชาชนในพื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเขตเศรษฐกิจพิเศษ อาทิ การพัฒนาทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา โดยการเปิดหลักสูตรการอบรมศีลธรรม พุทธเกษตร และการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจและสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ได้สอดคล้องกับพระมหาอนุชา สิริวิณโณ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การร่วมมือระหว่างพระสงฆ์-ข้าราชการ-ชาวบ้าน ซึ่งหมายถึงราชการที่สังกัดอยู่ในกระทรวงทบวงกรมและหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีได้จำกัดแต่เพียงกระทรวงมหาดไทยอย่างเดียว ผลจากการพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้าราชการเข้าช่วยทำให้เข้าถึงงบประมาณ เครื่องมือที่ทันสมัย และสามารถกำจัดจุดอ่อนบางประการของพระสงฆ์ (พระมหาอนุชา สิริวิณโณ, 2556) จากการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ดังได้กล่าวแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ได้

กำหนดการพัฒนาที่ตายตัว หากแต่พัฒนาตามสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติเป็นครั้งคราว เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน การพัฒนาอาจผูกพันกับราชการก็ได้หรือไม่ผูกพันก็ได้ กล่าว คือ ข้าราชการมิใช่ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ หากแต่ขึ้นอยู่กับกรร่างโครงการของพระสงฆ์และความสามารถในการแสวงหางบประมาณ และความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นสำคัญ ซึ่งผลงานการพัฒนาของพระสงฆ์สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาวัด มีการสร้างและซ่อมแซมศาสนวัตถุ รวมทั้งปรับสภาพภูมิทัศน์ภายในวัดให้สะอาดร่มรื่น
2. การพัฒนาชุมชน ได้แก่ “การสร้างและซ่อมแซมถนน สะพาน สระน้ำ บ่อบาดาล รวมไปถึงการปรับปรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสร้างอาคารศูนย์พัฒนาประจำหมู่บ้าน นำประชาชนปลูกต้นไม้ เป็นต้น”
3. การพัฒนาด้านการศึกษา โดยการเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสอนพระภิกษุและสามเณรออกสอนและอบรมศีลธรรมตามโรงเรียน และเปิดให้มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อเนื่องถึงการส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามสมควร
4. การพัฒนาด้านการเผยแผ่และสังคมสังเคราะห์ โดยเริ่มหลักสูตรอบรมประชาชนผู้ต้องขังบรรยายธรรมทางวิทยุ ตลอดจนแนะนำประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ รวมทั้งหลักการดำรงตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย” สรุปได้ว่า องค์ประกอบการมีส่วนร่วมขององค์กรในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ คือ องค์กรภาครัฐ หน่วยงาน อบต./ผู้นำชุมชน องค์กรภาคเอกชน องค์กรสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่ ส่วนบทบาทของเครือข่ายพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย เพราะเครือข่ายของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นเครือข่ายของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย 12 ตำบล 1 อำเภอ ได้แก่ ตำบลค้ายบกวานในเมือง บ้านเตื่อ พระธาตุบังพวน โพนชัย โพนสว่าง มีชัย เวียงคุก สีกาย หนองกอมเกาะ หาดคำ และหินโงม และอำเภอสระใคร มีการทำงานเป็นเครือข่ายแบบใยแมงมุมตามระบบการปกครองสงฆ์ไล่ลำดับ

ชั้นจากระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความสำคัญในการเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา รวมถึงพระสงฆ์ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายงานเฉพาะส่วนด้วย โดยมีบทบาทในแต่ละมิติ และการพัฒนารูปแบบในการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างเครือข่ายของพระสงฆ์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดหนองคาย ระหว่างวัดและพระสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน กับประชาชนในพื้นที่ เป็นการพัฒนาร่วมกันอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดและพระสงฆ์ นับว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาจิตใจ พัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ที่สามารถพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธและเป็นจุดกระจายข่าวสารเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ควรวางแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย ให้เกิดความร่วมมือแบบบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในภาคเอกชนที่ไม่มีความคืบหน้าในการพัฒนาด้านการลงทุน จึงควรพิจารณาปรับปรุงแผนการดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคายสามารถดำเนินการไปได้ตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล

เอกสารอ้างอิง

- เชียรช่วง กัลยาณมิตร และคณะ. (2558). รายงานผลศึกษาตามโครงการประชุมสัมมนากำหนดกรอบการทำงานในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล. ที่ทำการปกครองจังหวัดหนองคาย.
- ดำรง แสงกวีเลิศ และนันทิกา ทังสุพานิช. (2545). เขตเศรษฐกิจ : แนวคิดใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 39(2), 42-43.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 31. สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ดแอนด์โฮม จำกัด.
- พระมหาสุทิตย์ อาภาโกโร. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พระมหานุชา สิริวณโณ. (2556). การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพปฐมนาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2553). นวัตกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี*, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 33(128).
- สุมาลี วงษ์วิฑิตและคณะ. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. ใน *รายงานวิจัย*, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น
ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม*
SERVICE QUALITY OF CONVENIENCE STORES 7- ELEVEN EMPLOYEES
AFFECTING SATISFACTION OF BABY BOOMER GROUP
IN NAKHON PHANOM PROVINCE

สุจิตรา แสงจันทา

Sujitra Sangchanda

กัญสพัตน์ นัฏเทตรง

Kansapat Nupteotrong

วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

That Phanom College Nakhon Phanom University, Thailand.

E-mail: Sunisasasin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุ 56-74 ปี ซื้อสินค้าและบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น จำนวน 400 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 56-60 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท ปัจจัยคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นธรรมของการบริการ ($\bar{X}=4.21$) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ($\bar{X}=4.18$) ด้านการตอบสนองลูกค้า ($\bar{X}=4.16$) ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า ($\bar{X}=4.05$) และด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}=3.97$) อยู่ในระดับมาก ระดับความพึงพอใจโดยรวมในการให้บริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พึงพอใจในการให้บริการของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.36$) รองลงมาคือ พึงพอใจในการคัดสรรสินค้าและบริการที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.20$) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยคุณภาพการบริการด้านความเป็นธรรมของการบริการ (Sig = 0.001) ด้านความน่าเชื่อถือ (Sig = 0.000) และด้านความเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Sig = 0.003) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* Received: 23 November 2022; Revised: 26 December 2022; Accepted: 30 December 2022

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ, ความพึงพอใจของผู้บริโภค, ร้านสะดวกซื้อ, เซเว่นอีเลฟเว่น, พนักงานร้านสะดวกซื้อ, เบบี้บูมเมอร์

Abstract

The research objectives are to study satisfaction levels and service quality factors of 7-Eleven convenience store employees in Nakhon Phanom Province that relate to consumer satisfaction of baby boomers. The sample consists of 400 baby boomers aged 56-74 who shop at 7-Eleven convenience stores for products and services. The mean, percentage, and standard deviation were calculated for each case. Multiple regression analysis was used to test the hypothesis.

The results review that most of the samples are bachelor's degree females, aged between 56–60, worked in a self-employed business, and earn a monthly income of 25,001-35,000 baht. Quality Factors of Service of Convenience Store Employees 7-Eleven that affects the satisfaction of baby boomer consumers was at a high level ($\bar{x}=4.11$), tangibles ($\bar{x}=4.21$), assurance ($\bar{x}=4.18$), responsive ($\bar{x}=4.16$), empathy ($\bar{x}=4.05$) and reliability ($\bar{x}=3.97$). The overall satisfaction of baby boomer consumers with the service of 7-Eleven convenience store employees was at a high level ($\bar{x}=4.12$). Satisfaction with the services of 7-Eleven convenience stores was at ($\bar{x}=4.36$), followed by satisfaction in the selection of various products and services and satisfaction with the operation. The employees at a high level ($\bar{x}=4.20$). The results of the hypothesis test showed that a service quality factor service Tangibles (Sig=0.001), Reliability (Sig=0.000), and Empathy (Sig=0.003) significantly affected the satisfaction of baby boomer consumers' statistical significance at level 0.05.

Keywords: Service Quality, Consumer Satisfaction, Convenience Store, Convenience Store Employee, 7-Eleven, Baby Boomer

บทนำ

คุณภาพการบริการมีความสำคัญอย่างมากสำหรับธุรกิจในยุคปัจจุบัน คุณภาพการบริการเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน ร้านสะดวกซื้อมีการพัฒนาด้านสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการขยายสาขาไปใกล้ชิดในแหล่งชุมชน ที่ผ่านมาร้านค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อที่มีส่วนแบ่ง

ทางการตลาดอันดับ 1 คือ เซเว่นอีเลฟเว่น ซึ่งเป็นธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ และยังเป็นการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน สามารถสะสมเงินทุน และองค์ความรู้ขององค์กรอย่างเป็นระบบ (มาร์เก็ตเธียร์, 2564)

ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น (7-Eleven) บริหารโดย บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เป็นกิจการค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ จัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างจุดเด่นให้เป็นที่จดจำและตอบโจทย์ทุกความต้องการของลูกค้า ทั้งนี้การสร้างคุณภาพการบริการอาจทำได้โดยการบริการแนวคิดใหม่ การพัฒนากระบวนการให้บริการใหม่ และการสร้างโมเดลธุรกิจบริการใหม่ ธุรกิจควรปรับตัวตามภูมิทัศน์ใหม่ของการบริการเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณา (นพฤทธิ์ เทศจีบ, 2561) รวมทั้งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการ การปรับเปลี่ยนประสบการณ์ของลูกค้า และการลดความซับซ้อนในการส่งมอบการบริการ การคำนึงถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ราคาความสะดวกในการซื้อ การส่งเสริมการขายและลักษณะการให้บริการ (ทัศนีย์ ประธานและคณะ, 2561)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นประเด็นสำคัญที่นักการตลาดทั่วโลกต้องจับตามอง โดยเฉพาะผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ (รติมา คชนันท์, 2561) สำหรับประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุข ระบุว่าเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ภายใน พ.ศ. 2568 (บางกอกโพสต์ทูเดย์, 2563) โดยสถานการณ์ของประชากรไทยผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการสำรวจในปี 2563 มีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17.57 จากประชากรทั้งหมด 66.2 ล้านคน (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563) ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การวัดคุณภาพการบริการของพนักงานจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อในยุคปัจจุบัน เนื่องจากพนักงานเป็นคนที่ขับเคลื่อนกระบวนการในการทำงานและการดูแลลูกค้าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความพึงพอใจสูงสุด คุณภาพการบริการ คือการทำความเข้าใจจุดเริ่มต้นของคุณภาพการบริการและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน (Brown, S.W. and Bitner, M.J, 2007)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อ ในด้านความเป็นธรรมชาติของการบริการ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า รวมทั้งการเข้าใจและรู้จักลูกค้าที่ส่งผลต่อพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การบริการและสร้างแนวทางในการดำเนินธุรกิจร้านสะดวกซื้อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม

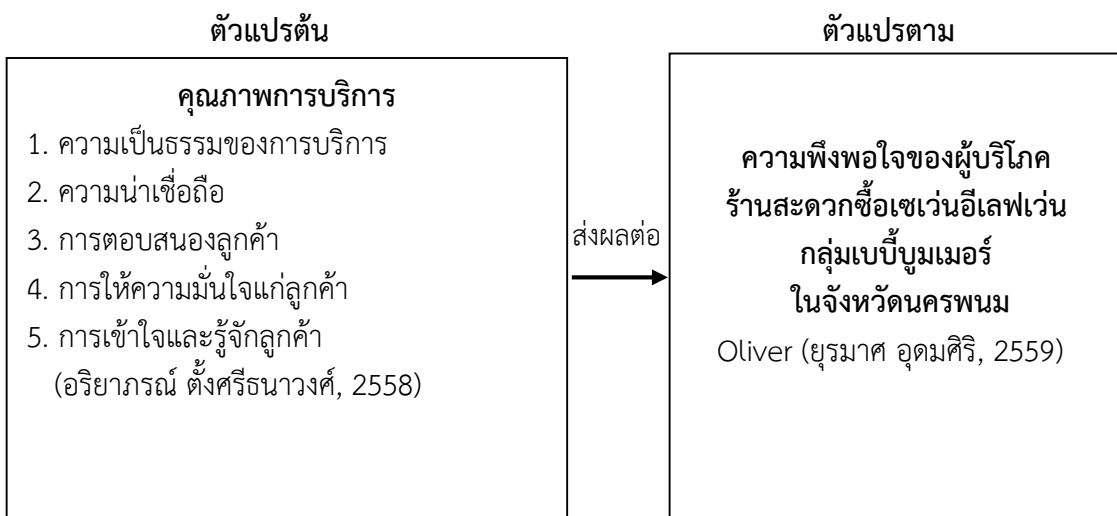

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุ 56-74 ปี (ชนาธิป ผลาวรรณ และจิรวรรณ ดีประเสริฐ, 2557) ซื้อสินค้าและบริการร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นในจังหวัดนครพนม ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรของ W.G. Cochran (ยุทธ ไกยวรรณ, 2552) และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{แทนสูตร} \quad n &= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\
 &= 384.16 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 385 คน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ผู้วิจัย

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยเจาะจงเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีอายุ 56 -74 ปี ที่มาซื้อสินค้าและบริการในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ทั้งหมด 48 สาขาในจังหวัดนครพนม (ซีพี ออลล์, 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรแต่ละตัวตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คนซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อทดสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 มากกว่า 0.7 ตามเกณฑ์มาตรฐาน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีความเชื่อมั่นที่เหมาะสม สามารถนำแบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยคำถามเป็นแบบ (Multiple Choice) ให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรวัดจัดลำดับ (Ordinal Scale) มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในการซื้อสินค้าและบริการร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่น ได้แก่ ช่วงเวลาในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ งบประมาณในการซื้อต่อครั้ง สินค้าที่ซื้อ และกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่อการซื้อ ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรวัดจัดลำดับ (Ordinal Scale) มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่น เป็นลักษณะคำถามแบบ (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นธรรมชาติของการบริการ (Tangibles) 2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) 3) การตอบสนองลูกค้า (Responsive) 4) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) และ 5) การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy)

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ต่อการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่น เป็นลักษณะคำถามแบบ (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแจกให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุ 56 -74 ปี ที่มาซื้อสินค้าและบริการในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ทั้งหมด 48 สาขา ในจังหวัดนครพนม โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว นำมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในส่วนของความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบีบูมเมอร์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิธีทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of determination: R²) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 อายุระหว่าง 56 – 60 ปี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.30 อาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 - 35,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80

2. ข้อมูลพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการซื้อสินค้าและบริการ เวลา 11.01-17.00 น. จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 ความถี่ในการซื้อสินค้าและบริการจำนวน 1 -2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 งบประมาณในการซื้อแต่ละครั้ง 301-500 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.30 สินค้าและบริการที่ซื้อส่วนใหญ่คือเครื่องดื่ม และนม จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 กลุ่มผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคือ ลูกหลาน จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 และวัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้าและบริการที่ร้านสะดวกซื้อ คือมีความสะดวกสบาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่น อีเลฟเว่น พบว่าความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.35) เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อันดับแรก ด้านความเป็นธรรมของการบริการ รองลงมาด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า และด้านความน่าเชื่อถือ

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของคุณภาพการบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น
ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่ม
เบบี้บูมเมอร์

ความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ลูกค้ารู้สึกประทับใจในการต้อนรับและขั้นตอน การให้บริการของพนักงาน	4.07	0.90	มาก
2. ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสามารถของร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นในการคัดสรรสินค้าและบริการที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า	4.20	0.90	มาก
3. ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสะดวกสบายต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ ได้รับเมื่อเข้าไปซื้อสินค้าและบริการ	3.91	0.99	มาก
4. ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น	3.97	0.96	มาก
5. โดยรวมแล้วลูกค้ามีความพึงพอใจในการใช้บริการ ครั้งล่าสุด	4.20	0.91	มาก
6. ในภาพรวมลูกค้ารู้สึกพึงพอใจในการให้บริการของ ร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น	4.36	0.82	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.12	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของคุณภาพและบริการของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.53) เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก ได้แก่ อันดับแรกในภาพรวมลูกค้ารู้สึกพึงพอใจในการให้บริการของร้านสะดวกซื้อ
เซเว่นอีเลฟเว่น รองลงมาลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสามารถของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นในการ
คัดสรรสินค้า และบริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และโดยรวมแล้วลูกค้า
มีความพึงพอใจในการใช้บริการครั้งล่าสุด ลูกค้ารู้สึกประทับใจในการต้อนรับ และขั้นตอนการให้บริการ
ของพนักงาน ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น และลูกค้า
รู้สึกพึงพอใจต่อความสะดวกสบายต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับเมื่อเข้าไปซื้อสินค้าและบริการ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน : ปัจจัยคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น มีอิทธิพลต่อ
ความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ในจังหวัดนครพนม

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม

ปัจจัย	ความพึงพอใจของผู้บริโภค กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม				
	S.E.	B	β	t	Sig.
ค่าคงที่	.300	2.397		7.999	.000*
1. ด้านความเป็นธรรมของการบริการ (X1)	.031	.099	.155	-3.235	.000*
2. ด้านความน่าเชื่อถือ (X2)	.048	.178	.196	3.680	.000*
3. ด้านการตอบสนองลูกค้า (X3)	.052	-.124	-0.134	2.414	.016
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X4)	.044	.093	0.107	2.132	.034
5. ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า (X5)	.040	.119	.141	3.006	.003*

Note: $R^2 = 0.147$, $AR^2 = 0.136$, $F = 13.588$, $*P < 0.05$

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม (Sig = 0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า ด้านความเป็นธรรมของการบริการ (Sig = 0.001) ด้านความน่าเชื่อถือ (Sig = 0.000) และด้านความเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Sig = 0.003) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาน้ำหนักผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.196 ($\beta = 0.196$) ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพการบริการด้านความเป็นธรรมของการบริการมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.155 ($\beta = 0.155$) และคุณภาพการบริการด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.141 ($\beta = 0.141$) ตามลำดับ และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$Y = 2.397 + 0.099X1 + 0.178X2 + 0.119X5$$

อภิปรายผล

ปัจจัยคุณภาพการบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนมมากที่สุด คือ ด้านความเป็นธรรมของการบริการ รองลงมาคือด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า และด้านความน่าเชื่อถือ คุณภาพการให้บริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในจังหวัดนครพนม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Parasuraman ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพในการบริการอย่างแท้จริง งานวิจัยนี้จะเลือกศึกษาการรับรู้คุณภาพ การให้บริการโดยใช้แนวคิดของ พาราสุรามานและคณะ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจในผู้รับบริการ (Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L., 1988)

ความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในการให้บริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในจังหวัดนครพนมมากที่สุด คือในภาพรวมลูกค้ารู้สึกพึงพอใจในการให้บริการของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น รองลงมา คือลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสามารถของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในการคัดสรรสินค้า และบริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zeithaml, Berry and Parasuraman ได้อธิบายว่า ความสำคัญของคุณภาพการบริการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สร้างความเชื่อถือ และความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า สามารถเข้าถึงลูกค้า ตอบสนองความต้องการ และสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าและเตรียมพร้อมพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการต่าง ๆ ทำให้เกิดความสำเร็จ สามารถเตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zeithaml, V. A., Berry, L.L. and Parasuraman, A, 1996)

คุณภาพการให้บริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ มีความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งคุณภาพการให้บริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ด้านความเป็นธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านความเข้าใจและรู้จักลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumaedi et al ได้อธิบายว่า ความไว้วางใจ หมายถึง เป็นบทบาทที่ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่น และมีความไว้วางใจต่อความสามารถของผู้ให้บริการ ในการแสดงออกถึงการให้บริการที่ตรงตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้รับบริการในการให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่มีขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินการในการให้บริการที่รวดเร็ว โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้บริการต่าง ๆ มีความทันสมัย มีการกำหนดราคาค่าใช้จ่ายที่มีความเป็นธรรมต่อผู้รับบริการรวมถึงการจัดสถานที่ในการให้บริการที่มีความสะดวกสบายส่งผลให้มีชื่อเสียงของคุณภาพการบริการ (Sumaedi, S., Bakti, G., M., y., I., Rakhmawati, T., J., Astrini, N., Widiyanti, T., & Yarmen, M, 2014) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างคุณภาพการบริการ ในระยะเริ่มแรก (Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L., 1988) ได้มีการกำหนดมิติที่ใช้วัดคุณภาพในการบริการ (Dimension of Service Quality) ไว้ (ภาวิณี ทองแย้ม, 2560) 10 มิติ คือ การเข้าถึงบริการ การติดต่อสื่อสาร

สมรรถนะ ความมีเมตตาจิต ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ การตอบสนองต่อลูกค้า ความปลอดภัย ความเป็นรูปธรรมของบริการ การรู้จัก และเข้าใจลูกค้า ปัจจุบันประกอบด้วยมิติของคุณภาพที่ประเมินโดยผู้รับบริการ 5 มิติ คือ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) ความเชื่อถือได้ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การประกันคุณภาพ (Assurance) และความเข้าใจ (Empathy) ด้านการตอบสนองลูกค้า และด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ จากความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยอาจเป็นเพราะพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นไม่สามารถสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการได้เป็นจนที่น่าพอใจ ซึ่งความมั่นใจคือ ความรู้ความเข้าใจตัวสินค้าและบริการแนะนำการให้บริการได้ถูกต้อง และมีทักษะเหมาะสมกับตำแหน่งงาน จากเหตุผลดังกล่าวอาจส่งผลถึงศักยภาพในการบริการจึงไม่สามารถตอบสนองลูกค้าจนเกิดเป็นความพึงพอใจได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยคุณภาพการบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.36) เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า และด้านความน่าเชื่อถือ

2. ความพึงพอใจของคุณภาพและบริการร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.53) เมื่อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อันดับแรกในภาพรวมลูกค้ารู้สึกพึงพอใจในการให้บริการของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น รองลงมาลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสามารถของร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นในการคัดสรรสินค้า และบริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและโดยรวมแล้วลูกค้ามีความพึงพอใจในการใช้บริการครั้งล่าสุด ลูกค้ารู้สึกประทับใจในการต้อนรับและขั้นตอนการให้บริการของพนักงาน ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น และลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อความสะดวกสบาย ต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับเมื่อเข้าไปซื้อสินค้าและบริการ

3. สมมติฐานคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ในจังหวัดนครพนม ผลการทดสอบพบว่า คุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในด้านความเป็นธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านความเข้าใจ และรู้จักลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ส่วนการพิจารณาน้ำหนักผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์

พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มากที่สุด รองลงมา คุณภาพการบริการด้านความเป็นธรรมของการ และคุณภาพการบริการด้านการเข้าใจ และรู้จักลูกค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านความเป็นธรรมของการบริการ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมจำนวนพนักงานให้มีเพียงพอต่อการให้บริการ การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มารับบริการ เพื่อการให้บริการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงลักษณะหรือรูปแบบการบริการของกลุ่มลูกค้าที่มีเป้าหมายที่ต่างกัน เนื่องจากความต้องการของกลุ่มลูกค้าแตกต่างกัน เป็นต้น

2. ด้านความน่าเชื่อถือ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ เช่น พนักงานให้บริการควรมีความน่าเชื่อถือและให้บริการอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้นทางร้านสะดวกซื้อควรมีการคำนึงถึงการอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านบริการอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น

3. ด้านการตอบสนองลูกค้า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับการตอบสนองลูกค้าผู้บริโภค เช่น พนักงานให้บริการด้วยความสุภาพ รวดเร็ว และการแสดงออกถึงความเต็มใจในการบริการหรือให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ เป็นต้น

4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า เช่น การคำนึงถึงการจัดการกำลังคนให้เหมาะสมกับงาน พนักงานมีทักษะเหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีใจรักการบริการ และก่อให้เกิดการสร้าง ความความพึงพอใจแก่ลูกค้าผ่านทักษะการบริการได้อย่างสูงสุด

5. ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้น กิจกรรมควรให้ความสำคัญกับการเข้าใจและรู้จักลูกค้า เช่นการเข้าใจลูกค้าว่าเค้าต้องการอะไร กำลังมองหาสินค้าอะไร หรือกำลังเจอปัญหาอะไร เพื่อให้สามารถแนะนำสินค้า หรือบริการของเราได้อย่างตรงจุด และไม่พยายามที่จะขายสินค้า หรือบริการใด ๆ ที่ลูกค้าไม่ได้ต้องการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาคุณภาพการบริการของพนักงานร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในจังหวัดนครพนม เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถขยายต่อไปได้กว้างขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว จึงควรมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่กันในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มาใช้บริการซื้อสินค้าและบริการได้ครอบคลุม และหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ในอนาคต เนื่องจากพฤติกรรมและความพึงพอใจของลูกค้าสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อระยะเวลาผ่านไป จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลูกค้ากับการซื้อสินค้าและบริการอีกครั้ง เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *สิทธิผู้สูงอายุสหประชาชาติ*. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2563 จาก <https://shorturl.asia/RUVxz>
- ชนาธิป ผลาวรรณ และจิรวรรณ ดีประเสริฐ. (2557). พฤติกรรมการซื้อสินค้าของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่ร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาวัฒน์*, 5(1), 121.
- ซีพี ออลล์. (2563). *เซเว่นอีเลฟเว่น*. เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2564 จาก <https://shorturl.asia/Rngqt>
- ทัศนีย์ ประธานและคณะ. (2561). *การศึกษาระบบโลจิสติกส์และการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บางกอกโพสต์ทูเดย์. (2561). *แจกเหตุจำใจลดคน ลั่นคัดทีมบุกดิจิทัล*. เรียกใช้เมื่อ 21 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.sanook.com/money/636217/>.
- นพฤทธิ์ เทศจีบ. (2561). *การพัฒนานวัตกรรมบริการของธุรกิจในยุคดิจิทัล. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2*. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ภาวิณี ทองแย้ม. (2560). บทความวิชาการความสำคัญของคุณภาพการบริการต่อความสำเร็จของธุรกิจ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 18(1), 234.
- มาร์เก็ตเียร์. (2564). *ร้านสะดวกซื้อ ยิ่งเปิดเยอะ ยิ่งแข่งดุ*. เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2564 จาก <https://shorturl.asia/Z0n8t>.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2552). *ออกแบบเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุรมาศ อุดมศิริ. (2559). *การศึกษารับรู้คุณภาพการบริการทางการศึกษาต่อความพึงพอใจความจงรักภักดีและแรงจูงใจของนักศึกษา MBA ในประเทศไทย*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รติมา คชนันท์. (2561). *สังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- อริยาภรณ์ ตั้งศรีธนาวงศ์. (2558). การรับรู้คุณภาพการบริการท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมืองที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, S.W. and Bitner, M.J. (2007). *Mandating a service revolution for marketing*. In R.F.Lush, &S.L. Vargo (Eds). *The Service-Dominant Logic of Marketing: Dialog, Debate and Direction*. (393-405). Armonk, NY : M.E. Sharp.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). *Delivery Quality Service: Balancing Customer. Perceptions and Expectations*. New York : Free Press.
- Sumaedi, S., Bakti, G., M., y., I., Rakhmawati, T., J., Astrini, N., Widiyanti, T., & Yarmen, M. (2014). The empirical study on patient loyalty: The role of trust, perceivedvalue, and satisfaction (a case study from bekasi, indonesia). *Clinical Governance : An International Journal*, 19(3), 269-283.
- Zeithaml, V. A., Berry, L.L. and Parasuraman, A. (1996). The behavioural consequences of Service quality. *Journal of Marketing Management*, 60(4), 31-46.

**การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี***
**POLITICAL PARTICIPATION OF ANG SILA MUNICIPALITY WOMEN'S GROUP
MUEANG CHONBURI DISTRICT CHONBURI**

โชติมา นวลจันทร์

Chotima Nuanchan

วุฒิเลิศ เทวกุล

Wutitert Devakun

ธนกฤต โพธิ์เงิน

Thanakrit Phoengum

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand.

E-mail: Chotiman.2513@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff ประชากร คือ กลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 30,006 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถามนำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ .95 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมในการประเมิน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนมีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

* Received: 24 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 22 December 2022

พบว่า ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านจิตวิทยาทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, กลุ่มสตรี, เทศบาลเมืองอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี

Abstract

The objectives of the study were 1) to examine level of political participation 2) to compare level of political participation as classified by personal factors and 3) to study correlation among political participation factors. This study was a qualitative research. The conceptual framework of the study was applied from concepts of Cohen & Uphoff. The population consist of 30,006 women of Ang Sila Municipality Woman's group. The 379 study samples were selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with reliability of .95. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test, one – way ANOVA, and Pearson Product Moment correlation coefficient.

The results revealed that 1) level of political participation of women's group as a whole were at moderate level. When considering each aspect as organized respectively by mean from high to low showed that three aspects were at moderate level included participation in receiving benefits, participation in decision making, and participation in work operation. One aspect was at low level which was participation in the assessment. 2) The comparison results of political participation as classified by personal factors indicated that women with different educational level show no different. Women with different age and occupation showed different in political participation at statistically significant level of .05. 3) The study results of the relationship among political participation factors indicated that social environment, political psychology and political environment showed relationship with political participation at statistically significance of .01.

Keywords: Political participation, Ang Sila municipality women's group

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาใช้ในการปกครองประเทศ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน

รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้บัญญัติเอาไว้ว่า ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง แทบจะกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดมีระดับประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (สำนักงานเทศบาลเมืองอ่างศิลา, 2563)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเช่นกับหัวใจสำคัญในการที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังเช่น ที่อริสโตเติล กล่าวไว้ว่า “คนนั้นก็คือสัตว์ทางการเมือง” คนจำเป็นที่จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งเขาจะปรารถนาหรือไม่ปรารถนาก็ตาม ถ้าเรามองว่าการเมืองเป็นเรื่องอำนาจที่จะมีบทบาทในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมสิ่งที่เกิดมาจากระบบการเมือง แม้จะอยู่ในรูปแบบนโยบายหรือกฎระเบียบ ย่อมที่จะต้องกระทบต่อบุคคลแต่ละคนในสังคมนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผู้หญิงและการเมืองของผู้หญิงไว้กว่า 40 ประเทศทั่วโลก และได้ทำการสรุปถึงประเด็นสำคัญถึงสิ่งเป็นประเด็นในการต่อสู้เรียกร้องของผู้หญิงเพื่อแสดงถึงความเสมอภาค และสิทธิที่เท่าเทียมกันของชายและหญิงไว้ ใช้เป็นกรอบตามแนวทางสตรีนิยมไว้ 4 ประเด็นสำคัญดังนี้ ประเด็นแรก ว่าด้วยเรื่องของความรุนแรง ความปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัยของผู้หญิง ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกับชาย ผู้หญิงมักจะตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทั้งภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว ด้วยการถูกกดขี่ข่มเหง การถูกข่มขืน การทำร้ายร่างกาย โดยที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รัฐควรลงโทษผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงและให้การเยียวยาแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายต่อการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้น ประเด็นที่สอง ว่าด้วยเรื่องของสิทธิในการสืบพันธุ์ การทำแท้งและสุขภาพมารดาและบุตร ในประเด็นนี้สิทธิของผู้หญิงในเรื่องการสืบพันธุ์และการทำแท้ง ผู้หญิงไม่มีสิทธิในการตัดสินใจ และไม่มีกฎหมายยอมรับเรื่องการทำแท้งในบางประเทศ และมีกลุ่มผู้ต่อต้านเรื่องการทำแท้งของผู้หญิงแต่ในประเด็นนี้ ตัวของผู้หญิงเองควรจะเป็นผู้ที่มีสิทธิในการเลือกและตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีบุตร เพราะบางครั้งการสืบพันธุ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากความยินยอมพร้อมใจ และอีกประเด็นในเรื่องของมารดาและบุตรที่บางประเทศแม่และลูกไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ อาทิ ประเทศที่มีค่ายผู้ลี้ภัย แม่และเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและโรคภัยต่าง ๆ แก่ตัวแม่และเด็กเป็นอย่างมาก ประเด็นที่สาม ว่าด้วยเรื่องของกลยุทธ์ในเรื่องความเท่าเทียม ในเรื่องของการปรับปรุงและให้การสนับสนุนในเรื่องการศึกษา การจ้างงาน สุขภาพอนามัย ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของผู้หญิง และในเรื่องอื่น ๆ ที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้หญิงเอง นอกจากนี้ การตระหนักถึงการให้ความเท่าเทียมกันในเรื่องของการรักษาพยาบาล การกระจายรายได้และโอกาส จะต้องคำนึงถึงตัวผู้หญิงเป็นหลัก ไม่ใช่การนิยามความต้องการของผู้หญิงในแบบที่ผู้ชายเป็นผู้คิดและตัดสินใจ ประเด็นที่สี่ ว่าด้วยเรื่องของกฎหมายและการเมือง ที่ออกมาในรูปแบบของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวของสตรีที่จะต้องปรับเปลี่ยนรูปการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไปเป็นการออกเสียงในทางการเมือง เพื่อเรียกร้องถึงความเสมอภาคและโอกาสในความเท่าเทียมให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อตนเองและกลุ่มของผู้หญิงเอง (Barbara J. Nelson and Najma Chowdhury, 1994)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

สมมุติฐานในการวิจัย

1. สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน
2. สตรีที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน
3. สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน
4. ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
5. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
6. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่านั้น โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (independent variables: IV) และตัวแปรตาม (dependent variables: DV) ดังนี้ ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ การศึกษาและ อาชีพ ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางการเมือง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

(McClosky, 1968) ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา ได้แก่ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (Cohen, S.L., 1996)

2. ด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 30,006 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองอ่างศิลา, 2563)

3. ด้านระยะเวลา การวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการวิจัยในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 ถึง 31 สิงหาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative Research) ประชากร ได้แก่ กลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 30,006 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองอ่างศิลา, 2563) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา มีจำนวนประชากรโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยสภาพแวดล้อมจิตวิทยาทางการเมือง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 4 กระบวนการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมิน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบทบาทกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale)

คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามมีข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
การมีส่วนร่วมมากที่สุด	5	1
การมีส่วนร่วมมาก	4	2
การมีส่วนร่วมปานกลาง	3	3
การมีส่วนร่วมน้อย	2	4
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน		
การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson productmoment correlaltion coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.70 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์เมื่อ

r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอมะนังบุรี จังหวัดชลบุรี

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามารสร้างเป็นแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทำการตรวจสอบ

4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

1. นายวินัย พันภัยพาล นายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา

2. นายพงษ์พันธ์ เกิดอัน รองนายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา

3. นางจำนงค์จิต พิจิตรบรรจง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองอ่างศิลา

ทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์ ได้ +1 คะแนน

ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่ ได้ 0 คะแนน

ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์ ได้ -1 คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 (ภาคผนวก ก) จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

3. การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ \frac{1 - \sum S_1^2}{\sum S_1^2} \right\}$$

(α = Coefficient)

α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n หมายถึง จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_1^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

$\sum S_1^2$ หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งหมด

จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .95 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถาม คือ กลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 394 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีโดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (documentary research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการแจกแจงแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1 สถิติพื้นฐาน

1.2 ค่าร้อยละ

1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{X}$)

1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

2.2 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, S.D.= 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.80) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D.= 0.70) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.64$, S.D.= 0.69) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมในการประเมิน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$, S.D.= 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D.= 1.17) เมื่อพิจารณารายข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D.= 0.98) รองลงมา ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สจ.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D.= 1.02) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ท่านติดตามข่าวการเลือกตั้งทุกระดับทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งเสมอ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$, S.D.=1.12)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณารายข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านจะนำข้อมูลของนักการเมือง หรือพรรคการเมืองมาประกอบการตัดสินใจก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, S.D.= 0.90) รองลงมา ท่านได้พูดคุยภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$, S.D.= 0.96) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$, S.D.=1.12)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.80) เมื่อพิจารณารายข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านเคยติดต่อหรือเข้ารับการบริการจากหน่วยงานภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องการประกอบอาชีพ การรักษาพยาบาล การร้องทุกข์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D.= 0.97) รองลงมา ท่านติดต่อผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่รัฐฯ หรือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.05$, S.D.= 1.12) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ท่านให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$, S.D.=1.06)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเพณี ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$, S.D.= 0.94) เมื่อพิจารณารายข้อ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น การประชุมภายในหมู่บ้าน กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$, S.D.= 1.19) รองลงมา ท่านร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อดำเนินงานตามโครงการ ต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านและระดับท้องถิ่น อยู่ในระดับปานน้อย ($\bar{X} = 2.57$, S.D.= 1.11) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.24$, S.D.=1.18)

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สตรีที่มีการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา ไม่แตกต่างกัน และสตรีที่มีอายุ อาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา พบว่า ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านจิตวิทยาทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P-value < 0.001(r=0.394) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุพอสมควร มีแนวโน้มในทางที่ดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของบุศรา โพธิ์สุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.86 ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านหลักการบริหารนิยธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.27 ด้านการรณรงค์การเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.86 ด้านการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 และด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.59 ตามลำดับ (บุศรา โพธิ์สุข, 2558)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินกิจกรรมในการจัดโครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ สอดคล้องกับงานของประเวช แสงสุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตทวีวัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตทวีวัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับสูงสุด และน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมือง (ประเวช แสงสุข, 2553)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้บริหารองค์กรมีความตั้งใจบริหารงานอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมคาย อุดรพิมพ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี คือ ระดับการศึกษา ความต้องการส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจด้านการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกเป็นชุมชน และการรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวังต่อสตรี ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ 0.076, 0.455, -0.082, -0.021, 0.291 และ 0.408 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ 0.030, 0.066, 0.021, 0.005, 0.053 และ 0.059 ตามลำดับ ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีได้ร้อยละ 77 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี พบว่า ปัจจัยระดับการศึกษาควรนำไปกำหนด

เป็นนโยบายด้านการศึกษา ส่วนปัจจัยความต้องการส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกเป็นชุมชน และการรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวังต่อสตรี ควรมีการจัดกิจกรรม การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ประกอบด้วย กิจกรรมการอบรมกลุ่ม เกลาทางการเมือง กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ กิจกรรมการเสวนา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการวิเคราะห์ ชุมชน กิจกรรมการให้ความรู้ในด้านการเมือง กิจกรรมการสร้างแนวคิดด้านการรู้เท่าทันสื่อและจัดตั้ง กลุ่มสตรี เพื่อพัฒนาการเมือง 3. หลังการเข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี มีทัศนคติที่แสดงความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอยู่ในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (คมาศ อุดรพิมพ์, 2554)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากโครงการต่าง ๆ ผู้สูงอายุนั้นได้รับประโยชน์ตรงกับความต้องการพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโมฮัมหมัด ซูด อาเลอมาต ได้ทำการศึกษาและวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (การลงคะแนนเสียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์แดน: การศึกษาภาคสนาม 2017-2018) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว และปัจจัยความเกี่ยวพันในระดับภูมิภาคส่งผลต่อการลงคะแนนเสียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยจอร์แดนในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังนั้น ยิ่งเพศแตกต่างกันมากเท่าไร การลงคะแนนเสียงก็จะยิ่งเปลี่ยนใจนักเรียนชายมากขึ้นเท่านั้น และยิ่งอายุแตกต่างกันมากเท่าไร การลงคะแนนเสียงก็จะยิ่งเปลี่ยนใจนักเรียนที่มีอายุมากกว่า ในส่วนของรายได้นั้น ยิ่งรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมากเท่าใด การลงคะแนนเสียงก็จะยิ่งเปลี่ยน เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่มีรายได้สูงมากขึ้นเท่านั้น และยิ่งความเกี่ยวพันในระดับภูมิภาคแตกต่างกันมากเท่าใด การลงคะแนนเสียงก็จะยิ่งเปลี่ยนแปลงเพื่อสนับสนุนนักเรียนชาวจอร์แดนมากขึ้นเท่านั้น (Mohammad Soud Alelaimat, 2019)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะการประเมินผลต้องมียุทธศาสตร์ประกอบในหลายส่วน ช่วงระยะเวลาทำให้ได้ผลยังไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานของมิลบราธ และโกเอล (Milbrath & Goel, 1977) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคนหนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากความเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนของตนเอง และไม่ค่อยเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วงและการจลาจล นอกจากนี้ บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้น หากบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่ให้ความสนใจและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

สรุป/ข้อเสนอ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน หากการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) จะมีคนรับฟัง องค์ประกอบที่สำคัญคือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยาทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองทั้งสามประการนี้ต้องได้รับการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นจึงจะทำให้สตรีไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงออกตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัย ยังมีบางข้อคำถามที่ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสมควรได้รับการเพิ่มเติม ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อคำถามท่านติดตามข่าวสารการเลือกตั้งทุกระดับทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งเสมอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชนมากกว่านี้ เช่น สื่อออนไลน์ การติดป้ายประชาสัมพันธ์ ตามร้านค้าต่าง ๆ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ข้อคำถามท่านมีส่วนร่วมในการช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น ต้องสร้างและปลูกฝังระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ประชาชนรักและเข้าถึงกันเพื่อเข้าสู่คูหาการเลือกตั้ง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ข้อคำถามท่านให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล การรณรงค์ในการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญมาก ต้องทำให้ประชาชนสนใจและเป็นสิ่งที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือส่วนรวม
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ข้อคำถามท่านมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและเสนอต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง ท้องถิ่นต้องประชาสัมพันธ์ปัญหาต่าง ๆ คือสิ่งที่มีความรับผิดชอบของส่วนรวม ทุกคนในชุมชนต้องเข้ามานำเสนอ เช่น การประชาสัมพันธ์ การเป็นกรรมการ การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มพื้นที่การวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
2. ควรเพิ่มเทคนิคการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพิ่มตัวแปรให้มากขึ้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

- คมคาย อุดรพิมพ์. (2554). ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดมหาสารคาม. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมาย บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. ใน *โครงการสนับสนุนทุนวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ประเวช แสงสุข. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตทวีวัฒนา. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สำนักงานเทศบาลเมืองอ่างศิลา. (2563). *กองแผนและงบประมาณเทศบาลเมืองอ่างศิลา. อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.*
- Barbara J. Nelson and Najma Chowdhury. (1994). *Women and Politics Worldwide.* Paperback : Yale University.
- Cohen, S.L. (1996). *Mobilizing Communities for Participation and Empowerment. In Servaes, J., Jacobson, T.L., & White, S.A, (eds.), Participatory Communication for Social Change.* New Delhi : Sage.
- McClosky. (1968). *Political participation International Encyclopedia of the Social Sciences.* New York : McMillan and Free Press.
- Milbrath & Goel. (1977). *Political Participation : How and Why Do People Get involved in Politics.* Chicago : Rand McNally and Co.
- Mohammad Soud Alelaimat. “Factors affecting political participation (Jordanian universities students' voting: field study 2017-2018)”. *AFFRIKA: Journal of Politics, Economics and Society.* ISSN:2075-6534. (Online) July 2019 [online] https://www.researchgate.net/publication/334769071_Youth_Political_Participation_A_Qualitative_Study_of_Undergraduate_Students_at_the_University_of_Ghana.

การพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงาน ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4*

THE SKILLS DEVELOPMENT OF VOCATIONAL LEARNERS TO SUPPORT THE WORK IN THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION

พงศ์พิชญ์ ต่วนภูษา

Pongpith Tuenpusa

สมศักดิ์ บุญปู

Somsak Boonpoo

พีรวัฒน์ ชัยสุข

Peravat Chaisuk

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: pongpith@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 โดยนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษา การศึกษาได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาในปัจจุบัน และเสนอรูปแบบและแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีวศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบผสม คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สอนในวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพจำนวน 430 ท่าน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ในสถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพ จำนวน 13 ท่าน การสนทนากลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะที่มีความสำคัญของผู้เรียน เพื่อที่จะต้องออกไปสู่โลกของการทำงานในตลาดแรงงาน ต้องได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยน เนื่องจากผลกระทบของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรม หรือในปัจจุบันใช้คำว่า Disruptive Technology จากการศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาในส่วนของการพัฒนาทักษะของผู้เรียน ดังนี้ 1) ทักษะด้านการบูรณาการเทคโนโลยี เช่น การรู้ดิจิทัล การตลาดดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้หรือแนวคิด การผสมผสานปรัชญา วัฒนธรรม ความเชื่อ การจัดการอุปกรณ์ Mobile

* Received: 23 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 30 December 2022

device และข้อมูลการทำงานของเทคโนโลยีที่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับสมองของมนุษย์ AI 2) ทักษะด้าน Soft skills เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการสื่อสารในเรื่องที่ซับซ้อน สร้างสรรค์ ความร่วมมือร่วมใจ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว

คำสำคัญ: การจัดการอาชีวศึกษา, ทักษะผู้เรียน, ปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4

Abstract

This research aims to study the skills development of vocational learners to support work in the 4th Industrial Revolution era, by presenting a way to improve the skills of vocational learners. The study looked at current problem conditions and proposed development patterns for approaching the benefit of the vocational education's drive. This was the mixed-method research, quantitative and qualitative research. The quantitative information sections were obtained from a sample of instructors in technical colleges, vocational colleges under the Office of the Vocational Education Commission and educational institutions that provided a number of professional studies. 430 guests using descriptive and inferential statistics. Qualitative data were collected by documentary research, along with interviews the 13 experts in school administrators and 9 academicians in focus group discussions.

The results showed that the skills were important to the learner. In order to go out into the world of labor market work, it must be developed and modified due to the impact of the 4th Industrial Revolution as a result of technological changes and innovations, or in term of Disruptive Technology was currently used. Regarding to the presentation a way to improve the skills of vocational learners, this could advise as follows: 1) Technology integration skills such as; digital literacy, Digital Marketing, Analysis of data to achieve knowledge or ideas, a combination of philosophy, culture, beliefs, mobile device management, and technological data that can be learned like the human brain, AI (Artificial Intelligence), and 2) Soft skills such as critical thinking, complex communication capabilities, creativity, collaboration, flexibility and adaptability.

Keyword: Education Management, Learner's Skills, 4th Industrial Revolution

บทนำ

อุตสาหกรรม 4.0 ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับระบบอัตโนมัติและการแลกเปลี่ยนข้อมูลขนาดใหญ่ในเทคโนโลยีการผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระบบ cyber-physical systems, the internet of things, cloud computing และ cognitive computing ไม่เพียงต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงเท่านั้น แต่ยัง

ต้องใช้แรงงานที่มีความรู้ความสามารถด้าน ICT และความสามารถด้านดิจิทัลสูงด้วย ดังนั้น การเรียนด้านอาชีวศึกษา จึงเป็นตัวเลือกอันดับแรกสำหรับนักศึกษาที่ดีที่สุดเพื่อออกไปประกอบอาชีพ โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดดั้งเดิมของอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นเพียงทางเลือกสำหรับนักศึกษาที่มีความสามารถน้อย และนักศึกษาที่ลาออกกลางคัน มาเป็นทางเลือกแรกสำหรับงานและโลกอาชีพในการตอบสนองต่อยุคของการปฏิรูปอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งมีเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายทางสังคมและเทคโนโลยีในอนาคต

ประเทศสมาชิกอาเซียน ล้วนให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ดังที่ ดร. Aladdin D. Rillo รองเลขาธิการอาเซียนเพื่อประชาคมเศรษฐกิจ กล่าวในที่ประชุม ASEAN business community identifies ways to improve TVET เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2562 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “TVET เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างนโยบายของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อพัฒนาบุคลากรและแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเทคโนโลยี กระบวนการผลิตและการบริการแบบใหม่ในอนาคต และเป็นเครื่องการันตีว่านักเรียน นักศึกษาที่จบด้านอาชีวศึกษาจะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและสามารถมีอาชีพการงานที่ดีและเหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหุ่นยนต์หรือระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ”

ระบบการศึกษาของไทยยังไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานได้ดีพอ ประเทศไทยยังเน้นส่งเสริมให้คนจบปริญญาตรี และมีการเรียนในสาขาที่ตลาดแรงงานไม่ต้องการ เช่น สายนิติศาสตร์ สิ่งพิมพ์ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมต้องการแรงงานจบสายอาชีวศึกษามากกว่า จึงทำให้ผู้จบการศึกษาไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การศึกษาไทยต้องเปลี่ยนแปลงสู่การศึกษา 4.0 เป็นการเปลี่ยนการเรียนรู้และการผลิตคนให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 แต่การจัดการศึกษาไม่สามารถไปสู่จุดนั้นได้ เนื่องจากวิธีการและการจัดการเรียนการสอนยังเป็นแค่การศึกษา 1.0 ที่ไม่ก้าวพ้นถึงระดับ 3.0 คอขวดการศึกษา ยังเป็นการสอบเพื่อการแข่งขัน ระบบการศึกษาต่อยังเป็นการคัดคนเก่งไม่ใช่คัดคนยุคดิจิทัล แตกต่างจากการอาชีวศึกษาที่ไม่ได้สนใจการคัดคนเก่ง แต่เป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ทักษะฝีมือและทำงานได้ อาชีวศึกษาจึงเป็นการจัดการศึกษาที่ปรับเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ได้ ด้วยการปรับตนเองเป็นอาชีวศึกษา 4.0 ขยับจากอาชีวศึกษา 1.0 ที่ผลิตคนในยุคเกษตรกรรม ขยับจากอาชีวศึกษา 2.0 ที่ผลิตคนในยุคแรงงานทักษะฝีมือ ขยับจากอาชีวศึกษา 3.0 ที่ผลิตคนเข้าสู่ระบบแรงงานการผลิตสินค้าส่งออก มาเป็นอาชีวศึกษา 4.0 ที่ผลิตคนยุคดิจิทัลเข้าสู่การควบคุมเครื่องจักรและสร้างสรรค์ประดิษฐ์กรรม อันนำไปสู่ผลิตภัณฑ์จากความคิดสร้างสรรค์ ผลิตคนที่จะไปประกอบอาชีพอิสระและเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่มีทักษะทำมาหากินได้ด้วยตนเอง (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของเกียรตินันต์ ล้วนแก้ว ที่กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาสามารถตอบโจทย์การศึกษาไทยยุค 4.0 ได้อย่างชัดเจน (เกียรตินันต์ ล้วนแก้ว, 2564)

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนในสาขาต่าง ๆ ตรงตามสายอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณสมบัติด้านการคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์

มีทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต รู้จักการทำงานเป็นทีม คือสามารถทำร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาหรือการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานนั้น มีการใช้คำเรียกขานกระบวนการดังกล่าวแตกต่างกันไปตามภูมิภาค และขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาหรือการฝึกอบรม ตัวอย่างเช่น ช่างฝึกหัด (apprenticeship) อุตสาหกรรมศิลป์ (industrial arts) เทคนิคศึกษา (technical education) เทคนิคอาชีวศึกษา (technical/vocational education) การศึกษาสายอาชีพ (occupational) เป็นต้น และเพื่อให้การรับรองและพัฒนาสิทธิในการศึกษาหรือการฝึกอบรมด้านอาชีพเป็นไปอย่างมีเอกภาพ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) พร้อมด้วยประเทศสมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดให้ใช้คำว่า การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและการอาชีวศึกษา (technical and vocational education and training : TVET)

การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างแนวทางในพัฒนาทักษะอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและการอาชีวศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เราสะสมมาแต่เดิม เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการบริหารจัดการให้ทุกคนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ในทุกที่ ทุกเวลา อย่างทั่วถึง เท่าเทียม ในทุกช่วงวัย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการรองรับการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

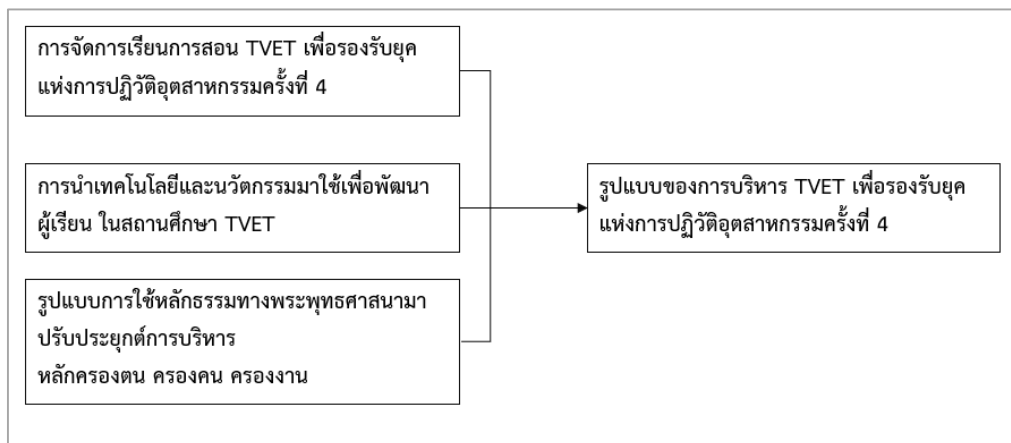
- 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4
- 2) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed methods research) โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ลักษณะที่สำคัญของการทำวิจัยเชิงปริมาณคือ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ส่วนลักษณะที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลเกี่ยวกับการบริหาร TVET วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายของข้อมูล (Interpretation analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการ

ที่เกี่ยวกับการค้นหาแนวคิดที่สามารถใช้ในการพรรณนาและอธิบาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากขึ้น โดยดำเนินการตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ใช้ ได้แก่ บุคลากรอาชีวศึกษาที่ทำหน้าที่สอนในสถาบันการศึกษา ด้านอาชีวศึกษา จำนวนผู้สอนทั้งหมดของบุคลากรอาชีวศึกษาที่ทำหน้าที่สอน ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา 30,519 คน โดยจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 395 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น เป็น 430 ตัวอย่าง โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) คือ นักวิชาการ ผู้บริหาร สถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา จำนวน 13 ท่าน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและบริหารการศึกษาจำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน เป็นหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 เป็นชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงไป มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5

ประสบการณ์การทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงไป มีอายุอยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 มีอายุอยู่ในช่วง 1 – 5 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 ตามลำดับ

สังกัดสาขาวิชา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก สังกัดสาขาวิชาชีพอื่น (ช่าง สารสนเทศ ธุรกิจ ฯลฯ) จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงไป สังกัดสาขาวิชาเกษตรสมัยใหม่ เกษตรกรรม

จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 สังกัดสาขาวิชาสามัญ วิชาพื้นฐาน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ตามลำดับ

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา

เป็นการพรรณนาให้เห็นถึงการรับรู้ และความคาดหวังของครู อาจารย์ ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษาที่ตนเองสอน การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างการรับรู้/ความคาดหวัง ด้วยสถิติ (Paired Sample t-test) และแปลความค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูลไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51– 5.00 หมายความว่า มีความคาดหวัง/การรับรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายความว่า มีความคาดหวัง/การรับรู้ อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายความว่า มีความคาดหวัง/การรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายความว่า มีความคาดหวัง/การรับรู้ อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายความว่า มีความคาดหวัง/การรับรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตารางที่ 1 ถึง 4 โดยได้สรุปและวิเคราะห์ผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ และความคาดหวังของครู อาจารย์ ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (N = 430)

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ		Mean	SD	แปลความ
1. สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และอุปสรรคที่เผชิญจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ประจำหน่วย ได้อย่างเหมาะสม	คาดหวัง	4.22	0.70	มาก
	รับรู้	3.84	0.76	มาก
2. สามารถคิดวางแผนการทำกิจกรรม และการตอบคำถามอย่างเป็นระบบ มีแนวทางทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอน	คาดหวัง	4.18	0.73	มาก
	รับรู้	3.85	0.78	มาก
3. มีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์	คาดหวัง	4.19	0.74	มาก
	รับรู้	3.79	0.82	มาก
4. สามารถสร้างองค์ความรู้แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหา	คาดหวัง	4.20	0.73	มาก
	รับรู้	3.84	0.75	มาก
5. มีทักษะการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ	คาดหวัง	4.22	0.77	มาก
	รับรู้	3.86	0.78	มาก

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ		Mean	SD	แปลความ
ภาพรวม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	คาดหวัง	4.20	0.65	มาก
	รับรู้	3.84	0.70	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สอนมีการรับรู้ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (3.84) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “มีทักษะการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่างๆ” (3.86)

ผู้สอนมีความคาดหวัง ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.20) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เหตุผลในการแก้ปัญหา และอุปสรรคที่เผชิญจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ประจำหน่วย ได้อย่างเหมาะสม” (4.22) และ “มีทักษะการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ” (4.22)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้และความคาดหวังของครู อาจารย์ ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม (N = 430)

ทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม		Mean	SD	แปลความ
1. สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเองโดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม	คาดหวัง	4.24	0.71	มาก
	รับรู้	3.94	0.73	มาก
2. เลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง	คาดหวัง	4.28	0.71	มาก
	รับรู้	3.94	0.75	มาก
3. สามารถพูด เขียน และรับฟังผู้อื่นพูด ตลอดจนตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้	คาดหวัง	4.26	0.73	มาก
	รับรู้	3.93	0.79	มาก
4. สามารถเจรจาต่อรอง เพื่อจัดและลดปัญหาความขัดแย้ง	คาดหวัง	4.25	0.72	มาก
	รับรู้	3.89	0.82	มาก
5. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้	คาดหวัง	4.27	0.72	มาก
	รับรู้	3.97	0.76	มาก
ภาพรวม ทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม	คาดหวัง	4.26	0.63	มาก
	รับรู้	3.93	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สอนมีการรับรู้ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (3.93) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “มีทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้” (3.97)

ผู้สอนมีความคาดหวังทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.26) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “เลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง” (4.28)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้และความคาดหวังของครู อาจารย์ ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ทักษะด้านความร่วมมือกับผู้อื่น (N = 430)

ทักษะด้านความร่วมมือกับผู้อื่น		Mean	SD	แปลความ
1. ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น	คาดหวัง	4.37	0.70	มาก
	รับรู้	4.06	0.74	มาก
2. แสดงความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ต้องร่วมกันทำเป็นทีม	คาดหวัง	4.33	0.71	มาก
	รับรู้	3.98	0.77	มาก
3. เห็นคุณค่าและบทบาทของผู้ร่วมทีมคนอื่นๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	คาดหวัง	4.30	0.72	มาก
	รับรู้	4.02	0.78	มาก
4. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน	คาดหวัง	4.29	0.71	มาก
	รับรู้	4.04	0.79	มาก
5. มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงานและอาจารย์ด้วยความเป็นมิตร	คาดหวัง	4.36	0.74	มาก
	รับรู้	4.07	0.77	มาก
ภาพรวม ทักษะด้านความร่วมมือกับผู้อื่น	คาดหวัง	4.33	0.64	มาก
	รับรู้	4.03	0.67	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สอนมีการรับรู้ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านความร่วมมือกับผู้อื่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.03) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงานและอาจารย์ด้วยความเป็นมิตร” (4.07)

ผู้สอนมีความคาดหวัง ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านความร่วมมือกับผู้อื่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

ทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น” (4.37)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ และความคาดหวังของครู อาจารย์ ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (N = 430)

ทักษะด้านความสร้างสรรค์และนวัตกรรม		Mean	SD	แปลความ
1. มีทักษะในการสร้างความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน	คาดหวัง	4.16	0.75	มาก
	รับรู้	3.81	0.78	มาก
2. มีทักษะในการต่อยอดความรู้เดิม ให้เป็นความรู้ใหม่	คาดหวัง	4.20	0.72	มาก
	รับรู้	3.84	0.76	มาก
3. มีทักษะในการพัฒนาความรู้ใหม่จากคำวิจารณ์	คาดหวัง	4.16	0.76	มาก
	รับรู้	3.78	0.78	มาก
4. สามารถใช้ความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้	คาดหวัง	4.21	0.75	มาก
	รับรู้	3.91	0.77	มาก
5. สามารถนำความรู้ไปสร้างเป็นนวัตกรรมที่เกิดประโยชน์	คาดหวัง	4.19	0.78	มาก
	รับรู้	3.84	0.79	มาก
ภาพรวม ทักษะด้านความสร้างสรรค์และนวัตกรรม	คาดหวัง	4.18	0.68	มาก
	รับรู้	3.83	0.69	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้สอนมีการรับรู้ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (3.83) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “สามารถใช้ความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้” (3.91)

ผู้สอนมีความคาดหวัง ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.18) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ “สามารถใช้ความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้” (4.21)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษา ทักษะด้านความร่วมมือกับผู้อื่น และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์ ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี โดยศึกษา 7 ทักษะ ได้แก่ 1) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 2) ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ 4) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ 6) ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7) ด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้ พบว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยรวม ของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับดี (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, 2558) สอดคล้องกับพลธาวิณ วัชรพรธำรง ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ TALENTER Model ของโรงเรียนวอนนาศัพท์ จังหวัดชลบุรี พบว่า ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวอนนาศัพท์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะชีวิตและการงานอาชีพ ด้านทักษะด้านการคิด การเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านทักษะ สารสนเทศและเทคโนโลยี (ICT) ด้านทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ (พลธาวิณ วัชรพรธำรง, 2564)

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยฉบับนี้ และจากการวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในสถาบัน TVET ต้องใช้ประโยชน์สูงสุดจากการบูรณาการผสมผสานเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกแห่งการทำงานในปัจจุบันและอนาคต การบริหารจัดการ TVET ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแส Disruption โดยเทคโนโลยีที่จะมีผลกระทบต่อทักษะของผู้เรียนที่ต้องออกไปทำงานในสถานประกอบการในอนาคต ประกอบไปด้วย

ทักษะของผู้เรียนในสถาบันการศึกษา TVET ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4

ทักษะของผู้เรียนที่สำคัญประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ทักษะการบูรณาการเทคโนโลยี และ Soft skills ที่จำเป็นต่อการมีทักษะ Digital Transformation

1) **ทักษะการบูรณาการเทคโนโลยี** คือ ความสามารถในการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อการทำงานหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ลงทุนน้อยแต่ได้ประโยชน์สูง ซึ่งทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการบูรณาการเทคโนโลยี มีดังนี้

Digital literacy คือ การรู้ดิจิทัล หมายถึง ทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Digital marketing หรือการตลาดดิจิทัล ใช้หลักการตลาดพร้อมกับนำเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการทำการตลาด

Data analysis การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ หรือแนวคิด (idea) ใหม่ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม

DevOps การผสมผสานปรัชญา วัฒนธรรม ความเชื่อ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา นวัตกรรมให้ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย

Mobility management การจัดการอุปกรณ์ Mobile device และข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์งาน

Machine learning การทำงานของเทคโนโลยีที่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับสมองของมนุษย์ AI (Artificial Intelligence)

2) ทักษะด้าน Soft skills ที่จำเป็นต่อการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ผลของทักษะด้าน Soft Skill ของผู้เรียนเพื่อรองรับการออกไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) คือการนิยามปัญหา การหาวิธีการแก้ไข ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมการแก้ปัญหา สามารถสร้างความคิดรวบยอดของตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล และการสร้างข้อสรุป

ความสามารถในการสื่อสารในเรื่องที่ซับซ้อน (Complex Communication) คือ การสื่อสารความรู้ ความคิด หรือการสื่อสารเรื่องที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือแนวความคิดที่ตรงกัน ส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพสูง

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) คือ ความสามารถในการรับรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving)ตลอดจนความกล้าเผชิญกับสิ่งที่ท้าทาย

ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) คือการมีเจตจำนงที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มีทักษะการฟัง การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) คือ การปรับเปลี่ยนเป้าหมายและวิธีการ แผนการทำงาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และเปิดรับเป้าหมายใหม่ หรือวิธีการทำงานใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับสิ่งเดิม

การสร้างผลิตผล และสำนึกความรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) การมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเกิดผลผลิต และมีสำนึกความรับผิดชอบในงานที่ทำ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีมีผลที่สถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพ สถาบันอาชีวศึกษา ต้องมีการพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียน โดยทักษะที่มีความสำคัญของผู้เรียน ที่จะต้องเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่โลกของการทำงานในตลาดแรงงาน ต้องได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยน เนื่องจากผลกระทบของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรม หรือในปัจจุบันใช้คำว่า Disruptive Technology จากการศึกษานำเสนอผลการศึกษาในส่วนของการพัฒนาทักษะของผู้เรียน ดังนี้ 1) ทักษะด้านการบูรณาการเทคโนโลยี เช่น การรู้ดิจิทัล การตลาดดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้หรือแนวคิด (idea) การผสมผสานปรัชญา วัฒนธรรม ความเชื่อ การจัดการอุปกรณ์ Mobile device และข้อมูลการทำงานของเทคโนโลยีที่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับสมองของมนุษย์ AI (Artificial Intelligence) และ 2) ทักษะด้าน Soft skills เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ความสามารถในการสื่อสารในเรื่องที่ซับซ้อน (Complex Communication) ความสร้างสรรค์ (Creativity) ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)

จากผลการศึกษาได้พัฒนาแนวทางและการเสนอกรอบแนวคิด รูปแบบเพื่อใช้ในการสื่อสารความเข้าใจ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน โดยได้จัดทำภาพประกอบการอธิบายรูปแบบ แนวทางการจัดมีแนวทางในการขับเคลื่อน ในเชิงกระบวนการ ที่มีตัวป้อน(Input) คือประเด็นของ Disruption กระบวนการ (Process) ที่ถูกขับเคลื่อนด้วย Digital Transformation และผลลัพธ์ (Output) ที่มุ่งหวัง คือการได้รับการพัฒนาทักษะ ด้านต่าง ๆ ทั้ง Digital Literacy และทักษะวิชาชีพ

ประเด็นด้านตัวป้อน ที่ถูกขับเคลื่อนจาก Disruption ทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ที่ประกอบไปด้วย ด้านหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน และการบริหารจัดการ มีประเด็นสำคัญคือ สภาพแวดล้อม งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ

ประเด็นด้านกระบวนการ ต้องใช้ Digital เป็นตัวช่วย หรือเป็นตัวเร่งในการเปลี่ยนแปลง ในกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาทักษะผู้เรียน การพัฒนาทักษะผู้สอน โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่ต้องประยุกต์หลักธรรมมาเป็นแนวทาง ในด้านการครองตน ครองคน ครองงาน การพัฒนาทักษะผู้เรียน ทั้ง 4 ด้าน 4Cs ที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว ทักษะผู้สอนที่ต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นผู้จัดการการเรียนรู้

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4

สรุปประเด็นด้านผลลัพธ์ ที่มุ่งหวัง คือทักษะด้านต่างๆของผู้เรียน TVET ที่ถูกพัฒนาและยกระดับทักษะ Up-Skill Re-Skill เรียนรู้ทักษะใหม่ พร้อมในการทำงานในโลกอาชีพ ที่มีเทคโนโลยี Digital อยู่รอบตัวและอยู่ในกระบวนการทำงาน และพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การบริหารจัดการ TVET เฉพาะหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S – Curve) และอุตสาหกรรมอนาคต (New S – Curve)

2) โมเดลเชิงสาเหตุ นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียนใน หลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S – Curve) และอุตสาหกรรมอนาคต (New S – Curve)

3) การบูรณาการเทคโนโลยี (Digital Transformation) ของ TVET ในการพัฒนาทักษะที่มีอยู่เสริมทักษะใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์. (2558). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. *วารสารสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 26(1), 1-3.
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2559). เมื่อ *Thailand 4.0* ถูกขับเคลื่อนด้วย *Thailand 2.0*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2564 จาก <https://bit.ly/3pZD6MH>
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2560). อาชีวศึกษากับประเทศไทย 4.0. *วารสารอาชีวศึกษาวัดไกล*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน พ.ศ.2560.
- พลธาวิณ วัชรทรงจำรง. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ *TALENTER Model* ของโรงเรียนวอนนภาศัพท์ จังหวัดชลบุรี. เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2564 จาก <https://bit.ly/3EzYtbF>.

**การบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล
ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ***
**THE EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT UNDER THE WORLD CLASS
STANDARD SCHOOL OF THE DEMONSTRATION SCHOOL
IN THE NORTHEAST**

จิรวรรณ เงินโพธิ์กลาง

Jeerawat Ngernpoklang

บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์

Bunyarit Petwisit

สิทธิชัย สอนสุภี

Sittichai Sonsupee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand

E-mail: njeera@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาในการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา จำนวน 17 โรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในโรงเรียน จำนวน 118 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีผลการดำเนินการอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้าน เมื่อนำมาเรียงลำดับ พบว่า ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีระดับผลการดำเนินการสูงที่สุด รองลงมาเป็น ด้านการนำองค์กร และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร แนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลในด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตโดยมาก มีวิสัยทัศน์ แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมของการนำองค์กร

* Received: 25 November 2022; Revised: 29 December 2022; Accepted: 30 December 2022

และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากลได้ โดยการส่งเสริม และกำกับให้มีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักจริยธรรม และกฎหมาย รวมถึงยึดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหาร และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมายและจริยธรรม สนับสนุนสร้างความเข้มแข็งและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างศรัทธาเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อพัฒนาบุคลากรสู่การเป็นผู้นำของโรงเรียน การมุ่งเน้นการดำเนินการของโรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนที่ความครอบคลุมภารกิจให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหารคุณภาพการศึกษา, โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

This research aimed 1) to study the current conditions and problems of educational quality management under the world class standard of the demonstration school in the Northeast 2) to find a way to develop educational quality management as an international standard school. This research is a descriptive research. 17 demonstration schools in the northeastern region were selected. The sample used in this research study 118 teachers. This was obtained by sampling using Krejcie and Mogan tables and purposive sampling.

The research found that: Educational quality management under the world class standards of the demonstration school in the Northeast was at the “highest” level in all aspects. When sorting, it was found that strategic planning had the highest level of performance followed by the leadership of the organization and the personnel focus respectively. Guidelines for educational quality management under the world class standard of the school in the aspect of leadership of the organization was at the highest level. This may be due to most demonstration school administrators have a vision to demonstrate a commitment to the values of leading the organization. This can lead the school to the world class standard by promoting and supervising work in accordance with regulations, ethics and laws, as well as adhere to the principles of good governance in administration and professional ethics; build up good relationships with personnel;

create an atmosphere that promotes resulting in behavior and compliance with the rules. Law and ethics support, strengthen the responsibility for society. Building up the faith and setting a role model to develop personnel to become school leaders in the aspect of strategic planning. The focus of school operations is to organize the school's administrative structure in a comprehensive manner in line with the school's goals.

Keywords: Educational quality management, World class standard school

บทนำ

การบริหารระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการศึกษา คือรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย ในมาตรา 54 ซึ่งใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 มาตรา 47 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก” ในหมวดที่ 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา และได้กำหนดไว้ในมาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน สารบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของ สถานศึกษา เพื่อจะเป็นการสร้างความมั่นใจกับครอบครัวและประชาชน วาบุตรหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ฉะนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาจัดการศึกษาของตนเองและแสดงภาระความรับผิดชอบ ให้เกิดความชัดเจนต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษา และได้เริ่มประกาศใช้ในโรงเรียนนำร่องในปีการศึกษา 2553 เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล เพื่อให้

ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาชาติ โดยได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโดย สมศ. โรงเรียนมาตรฐานสากลมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองของโลก โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาต่อยอดคุณลักษณะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตลอดจนการพัฒนาเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ อันจะส่งผลการพัฒนาประเทศแบบอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

จากการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับหลักสูตรของนานาชาติ พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับการสอนสาระการเรียนรู้เป็นอันดับแรก แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนด้านความสามารถในการวิเคราะห์น้อยมาก ซึ่งต่างกับหลักสูตรในหลาย ๆ ประเทศ อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไม่สะท้อนให้เห็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมในเรื่องการเรียนรู้ภาษาชุดดิจิทัล การฝึกทักษะในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการคิดประดิษฐ์และสร้างสรรค์งาน สามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูง ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมุ่งหวังให้โรงเรียนมาตรฐานสากลทุกโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเพิ่มเติมสาระความเป็นสากล 4 สาระ ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge : TOK) การเขียนเรียงความขั้นสูง (Extended Essay : EE) กิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์ (Creativity Action Service : CAS) และโลกศึกษา (Global Education : GE) รวมถึงให้ความสำคัญในการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาต่างประเทศที่ 2 อีกหนึ่งภาษา รวมทั้งการฝึกทักษะภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้น เพื่อต่อยอดความรู้ที่ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

โรงเรียนสาธิตเป็นองค์การทางการศึกษาที่ต้องเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย เพราะใช้นโยบายเพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ โรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ก็จะต้องทำการบริหารจัดการโรงเรียน ให้ทำการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักการของโรงเรียนมาตรฐานสากล (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2536) ดังนั้น ในการดำเนิน

บริหารคุณภาพการศึกษาจึงต้องการแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ , 2539)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจแนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสาธิต เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลกำหนด ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เนื่องจากผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรที่สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องในด้านการวิชาการในระดับอุดมศึกษาและมีโรงเรียนสาธิตในสังกัด จึงให้ความสนใจศึกษาสภาพการบริหารงานเพื่อให้ได้สารสนเทศนำมาใช้ในการศึกษาแนวทางในการดำเนินงาน (พรรณวดี ปามุทา, 2559)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารคุณภาพการศึกษาในตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาในการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพและศึกษาแนวทางการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อศึกษาการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) ใน 7 ด้าน คือ ด้านการนำองค์กร (Leadership) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) ด้านการจัดการกระบวนการ (Process Management) และด้านผลลัพธ์การปฏิบัติงาน (Performance Result) ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย

3. การเลือกกรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ศึกษาสภาพการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิต ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยแบบสอบถามและศึกษาเอกสาร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยการเลือกตัวแทน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 17 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 710 คน กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาจากโรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 15 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรในโรงเรียนสาธิต จำนวน 118 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งเป็นโรงเรียนสาธิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 10 โรงเรียน และจากมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 5 โรงเรียน ดังตารางต่อไปนี้ และกำหนดขนาดประชากรโดยตาราง (Krejcie and Morgan)

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม Questionnaire ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ rating Scale เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อใช้สำหรับการวัดระดับของตัวแปร พฤติกรรมที่แสดงถึงการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สถิติมัธยฐานเลขคณิต มาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00	หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.49	หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.49	หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.49	หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิต โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน รายละเอียด ดังนี้

จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (62.7 %) รองลงมาคือ เพศชาย (37.3 %) อายุ 31 – 40 ปี (54.2 %) รองลงมา 41 – 50 ปี (33.1 %) และ 51 ปีขึ้นไป (12.7 %) ตามลำดับ วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับปริญญาโท (70.3 %) รองลงมาระดับปริญญาเอก (15.3 %) และปริญญาตรี (14.4 %) ตามลำดับ ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 6 – 10 ปี (44.1 %) รองลงมาคือ 11 – 15 ปี (38.1 %) และ 16 ปีขึ้นไป (17.8 %) ตามลำดับ

2. ระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมพบว่า ระดับของผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65, SD = 0.51$) โดยหมวดการวางแผนเชิงกลยุทธ์มีระดับความสำเร็จสูงสุด ($\bar{X} = 4.75, SD = 0.46$) และหมวดการมุ่งเน้นนักเรียนมีระดับความสำเร็จต่ำสุด ($\bar{X} = 4.56, SD = 0.63$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 1 การนำองค์กร พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.73, SD = 0.48$) โดยทุกข้อ คำถามมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสร้างบรรยากาศการทำงาน และกำกับติดตามให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.87, SD = 0.33$) และผู้บริหารจัดระบบการทำงานที่เอื้อให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.67, SD = 0.47$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า ในภาพรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, $SD = 0.46$) โดยทุกข้อคำถามมีผลการประเมิน อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ที่ครอบคลุมทุกส่วนที่สามารถนำโรงเรียนไปสู่มาตรฐานเกณฑ์สากล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.87$, $SD = 0.33$) และผู้บริหารและบุคลากร วางแผนการดำเนินงานนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และสื่อสารให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.67$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 3 การมุ่งเน้นนักเรียน พบว่า ในภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.63$) โดยทุกข้อคำถามมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ อาทิ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.47$) และโรงเรียนมีระบบ การจัดการให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร มีการบริหารจัดการรับฟังและรับข้อร้องเรียนได้สะดวก รวดเร็วมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.63$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 0.49$) โดยทุกข้อคำถามมีผลการประเมินอยู่ ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทบทวนผลการดำเนินงาน เพื่อแสวงหาแนวทางการ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสื่อสารสนเทศและอุปกรณ์ให้ทันต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.49$) ในส่วนของโรงเรียนมีระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล และการจัดการความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.49$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 5 การมุ่งเน้นบุคลากร พบว่า ในภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 0.46$) โดยทุก ข้อคำถามมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการประเมินประสิทธิภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าใน วิชาชีพอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.81$, $SD = 0.39$) และบุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนางานให้ ประสบความสำเร็จ ภายใต้อบรมภาคความร่วมมือที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ผลการ ดำเนินงานที่ดีของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.49$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 6 การมุ่งเน้นการดำเนินการ พบว่า ในภาพรวม

อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59, SD = 0.56$) โดยทุกข้อคำถามมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกระบวนการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพ ผู้เรียนตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.68, SD = 0.54$) โรงเรียนมีระบบ การควบคุมและตรวจสอบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ได้ดี และปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานสู่ความเป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.50, SD = 0.66$)

ในด้านของระดับผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่ 7 ผลลัพธ์ด้านหลักสูตรและกระบวนการ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59, SD = 0.54$) โดยทุกข้อคำถามมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลักสูตรสถานศึกษา ระบบการบริหารงานวิชาการและ กระบวนการจัดการ เรียนการสอนของโรงเรียนมีคุณภาพตามกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X} = 4.75, SD = 0.43$) โรงเรียนมีคุณภาพผู้เรียนด้านประสิทธิผล ประสิทธิภาพและนวัตกรรม ของกระบวนการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.42, SD = 0.74$)

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสาธิตในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1 เพื่อนำไปข้อคำถามในการหา แนวทางการพัฒนาการบริหารคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินการบริหาร คุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล โดยเรียงลำดับตามผลการดำเนินการที่มีระดับสูง ที่สุดมาพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 7 ด้าน และสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อนำไป สัมภาษณ์ (Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาสรุป และวิเคราะห์เนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การนำองค์กร

- 1.1 ผู้บริหารสร้างบรรยากาศการทำงาน และกำกับติดตามให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และจรรยาบรรณ อย่างเคร่งครัด
- 1.2 ผู้บริหารกำหนดค่านิยมและความคาดหวังผลการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรมีผลการ ดำเนินการที่ดีและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของโรงเรียน

ด้านที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์

- 2.1 ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ที่ครอบคลุม ทุกส่วนที่สามารถนำโรงเรียนไปสู่มาตรฐานเกณฑ์สากล

2.2 โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการโรงเรียน

ด้านที่ 3 การมุ่งเน้นนักเรียน

3.1 โรงเรียนมีกระบวนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ อาทิ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

3.2 โรงเรียนให้ความสำคัญกับนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีการประเมิน ความพึงพอใจรับฟังความคิดเห็นและจัดการกับข้อร้องเรียนได้อย่าง เหมาะสม

ด้านที่ 4 การวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนทบทวนผลการดำเนินงาน เพื่อแสวงหาแนวทางการ ปรับปรุงและพัฒนา ระบบข้อมูลสารสนเทศและอุปกรณ์ให้ทันต่อความต้องการ

4.2 ผู้บริหารและคณาจารย์มีการวัดและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศขององค์กร มีการนำผลการดำเนินงานไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน และค้นหาปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ด้านที่ 5 การมุ่งเน้นบุคลากร

5.1 โรงเรียนมีการประเมินประสิทธิภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าใน วิชาชีพอย่างทั่วถึง

5.2 โรงเรียนมีระบบการยกย่องชมเชยการให้รางวัลที่สร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการ ทำงานของบุคลากร

ด้านที่ 6 การมุ่งเน้นการดำเนินการ

6.1 บุคลากรร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกระบวนการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามพันธกิจ และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

6.2 โรงเรียนมีระบบการทำงานที่ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ดำเนินการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ด้านที่ 7 ผลลัพธ์

7.1 บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

7.2 โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายใน ที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน

อภิปรายผล

จากการค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลของการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมนั้นแปรผลออกแล้วอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด เกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรสามารถอภิปรายผลการวิจัย เรียงตามลำดับได้ ดังนี้

1) ด้านการนำองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตโดยมาก มีวิสัยทัศน์ แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมของการนำองค์กร และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากลได้ โดยการส่งเสริม และกำกับให้มีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง ตามระเบียบข้อบังคับ หลักจริยธรรม และกฎหมาย รวมถึงการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ วิชาชีพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรมีการสื่อสารที่ดี สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบกฎหมายและจริยธรรม สนับสนุน สร้างความเข้มแข็งและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาบุคลากรสู่การเป็นผู้นำของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ ธานี (สุภาภรณ์ ธานี, 2553)

2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีผลของการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งในภาพรวมแล้ว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ กำหนดตัวชี้วัด กำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับแผนงาน กลยุทธ์ระดับโครงการ ผลการดำเนินงานที่สะท้อนได้ ว่าโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีสิ่งที่คาดหวังในการตอบสนองความท้าทายและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ จัดทำแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน มีการสื่อสารและถ่ายทอดทิศทาง วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ให้บุคลากรทั้งโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง จัดสรรทรัพยากรด้านการเงินและด้านอื่น ๆ ได้เหมาะสมเพียงพอ และพร้อมใช้เพื่อให้การปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการบรรลุผลสำเร็จ มีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการติดตามประเมินผล และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารประกอบการสอนวิชายุทธศาสตร์และนโยบายการศึกษาของวัลลภา อารีรัตน์ (วัลลภา อารีรัตน์, 2562)

3) ด้านการมุ่งเน้นการดำเนินการอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า โรงเรียนสาธิตมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการของโรงเรียนที่เป็นระบบและมีความครอบคลุมภารกิจทุกฝ่าย พร้อมทั้งมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์

ของโรงเรียน อีกทั้งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านวิชาการและนวัตกรรม ในโรงเรียน ตามเป้าหมายหลักและกระบวนการ AASA ทั้ง 5 ขั้น ใช้ตัวย่อว่า PASCE ของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of Schoolmaster) ซึ่งดัดแปลงแนวคิด ลักษณะการบริหารแบบ POSDCORB เพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารการศึกษา ซึ่งกระบวนการบริหารงานแบบ (AASA) นี้ ก็เป็นที่นิยมนำมาใช้ในระบบการบริหารงานอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ย่อมรู้จักแสวงหาวิธีการการฝึกทักษะและความสามารถ นำความรู้เกี่ยวกับการบริหารไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (จันทร์านี สงวนนาม, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า แนวทางในการบริหารคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสาธิต นั้นควรคำนึงหลักในด้านนโยบายของผู้บริหาร ในการวางแผนทางการปฏิบัติเพื่อเป็นฐานของการดำเนินการภารกิจในด้านต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและสมบูรณ์แบบ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ค้นพบจากงานวิจัยขึ้นมาใช้อภิปราย เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนสาธิต เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป ซึ่งในการนี้ ขอเสนอแนะรายละเอียด ประกอบด้วยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีรายละเอียด ดังนี้

1) จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผลการดำเนินการบริหารคุณภาพการศึกษาในด้านมุ่งเน้นนักเรียน ตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากก็จริง แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเฉพาะในด้านการมุ่งเน้นนักเรียนในโรงเรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอน และนวัตกรรมในการจัดการความรู้ นั้น ในส่วนขององค์ประกอบหลักคือนักเรียนนั้น เป็นปัจจัยที่ควบคุมยาก ดังนั้น การมุ่งเน้นความสำเร็จของนักเรียน อาจต้องส่งเสริมและสนับสนุนและติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด โดยการใช้เครื่องมือช่วยในการกำกับติดตามผลสำเร็จของนักเรียน โดยนักเรียนสามารถเข้าถึงเครื่องมือได้อย่างรวดเร็ว และสามารถจัดการกับข้อร้องเรียนของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจจากนักเรียนและผู้ปกครอง

2) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะมองหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสาธิต ซึ่งโรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่ได้มีระบบบริหารจัดการที่มีความสมบูรณ์ และความพร้อมทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร

และนักเรียนที่มีเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ในการปฏิบัติ ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ โดยคณาจารย์ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษานั้น ทำการออกแบบและนำเสนอ แผนกลยุทธ์ และออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับ สถาบันการศึกษาในภาคส่วนอื่น ได้นำเป็นแนวทางสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีที่สุด ดังนั้น หากจะให้โรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษามาปฏิบัติตามเกณฑ์หลักประกันคุณภาพการศึกษาที่ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้นั้น ไม่ใช่เรื่องที่เป็นปัญหาสำหรับโรงเรียนสาธิตในสถาบันอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บุ๊ค พ้อยท์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พรณวดี ปามุทา. (2559). ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2536). *โรงเรียนสาธิต : จุดมุ่งหมาย บทบาท และทิศทาง*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา อาริรัตน์. (2562). *เอกสารประกอบการสอนวิชาองค์การและการพัฒนาองค์การ*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2539). การนำแนวคิด TQM มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา. *วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน*, 7(64), 56-61.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2559-2560*. กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด*.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภาภรณ์ ธาณี. (2553). กลยุทธ์การนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลนาสว่าง อำเภอดงขุดม
จังหวัดอุบลราชธานี. ใน *การศึกษานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
ปกครองท้องถิ่น*, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*
GUIDELINES FOR SYNERGISTIC LEADERSHIP DEVELOPMENT
OF ADMINISTRATORS IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

ชญาณิศ อินทวงค์ โรเบิร์ตสัน

Chayanis Inthawong Robertson

วัลลภา อาริรัตน์

Wallapha Ariratana

ปาริชาติ ทุมนันท์

Parichart Thumnunt

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: chayanis.1976@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 320 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมาคือด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.43$) และด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.10$) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.94$) รองลงมาคือด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.88$) และด้านการสร้างเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.79$) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ภาพรวม พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.379 ถึง 0.594 ความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($PNI_{Modified} = 0.594$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการปรับตัว ($PNI_{Modified} = 0.494$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($PNI_{Modified} = 0.483$)

* Received: 25 November 2022; Revised: 25 December 2022; Accepted: 30 December 2022

ลำดับที่ 4 คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($PNI_{Modified} = 0.402$) และลำดับที่ 5 คือด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.379$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง, แนวทางการพัฒนา, ผู้บริหาร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the need for synergistic leadership development of school administrators. And 2) to study the approaches to developing a leadership model synergistic administrators in schools under Nong khai Primary Educational Service Area Office 1. This research was descriptive and consisted of 320 administrators and teachers by stratified random sampling. Study tool was a questionnaire and the Individual Interview.

The results of the research were as follows: 1) the actual condition and desirable condition. In general, it was found that the real condition of the synergistic leadership of the school administrators under Nong khai Primary Educational Service Area Office 1 was found. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.31$). The highest mean knowledge sharing ($\bar{X} = 3.54$), followed by teamwork ($\bar{X} = 3.43$), and professional development was the lowest mean ($\bar{X} = 3.10$). Another desirable condition was at the overall highest mean ($\bar{X} = 4.86$). The Professional development was highest mean ($\bar{X} = 4.94$) followed by the knowledge sharing ($\bar{X} = 4.88$) and networking ($\bar{X} = 4.79$). The Needs index to develop empowered leadership of administrators under the Nong khai Primary Educational Service Area Office 1, overall, it was found that the $PNI_{Modified}$ value ranged from 0.379 to 0.594. The first priority was professional development ($PNI_{Modified} = 0.594$), the second was the adaptation ($PNI_{Modified} = 0.494$), the third was the networking ($PNI_{Modified} = 0.483$), the fourth was teamwork ($PNI_{Modified} = 0.402$) and the knowledge sharing ($PNI_{Modified} = 0.379$).

Keywords: synergistic leadership, development, administrator,

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการนำนโยบายด้านการศึกษา ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนของชาติมีอุปนิสัยที่เข้มแข็ง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ให้มีทักษะพื้นฐานในการสร้างอาชีพตนเอง เพื่อให้มีอาชีพและมีงานทำ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) จึงมุ่งเน้นด้านการเสริมสร้างศักยภาพและทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 และบริบทแห่งประเทศไทย 4.0 สถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นองค์กรที่ต้องรับผิดชอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากผลกระทบกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น สถานศึกษา

จึงจำเป็นต้องปรับตัว ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นองค์กรคุณภาพ ที่สามารถสร้างนวัตกรรมและแข่งขันได้ และการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายนั้น ต้องใช้ความสามารถของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีศักยภาพในการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การบริหารสถานศึกษาภายใต้ภาวะผู้นำแบบประสานพลัง (Synergistic Leadership : SLT) เน้นการปฏิบัติงานอย่างความท้าทายกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการสร้างพันธมิตรผูกพันแก่บุคลากร เพื่อกลับไปประดมและสร้างเสริมการใช้พลังทำงานร่วมกันแบบทวีคูณ (Creating a synergy of energy) สู่เป้าหมายองค์กร การเสริมสร้างพลังจึงเป็นกระบวนการสร้างแรงเสริม (Synergistic Paradigm) ให้บุคคลมีความสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นความรู้สึกรับรู้ได้เรียนรู้การทำงาน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จึงนับเป็นกระบวนการในการสนับสนุนช่วยเหลือและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรในภาพรวม การรวมตัวเป็นเครือข่ายจึงเป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพล พหลทัฬห ได้ทำการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำประสานพลังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แนวทางการเสริมสร้างที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำประสานพลังของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 แนวทาง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากร การจัดระบบโครงสร้างภาระงานตามความรู้ความสามารถ การกระจายอำนาจและให้อิสระในการทำงาน การส่งเสริมบุคลากรในการทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สิทธิพล พหลทัฬห, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีจำนวน 159 โรงเรียน มีเป้าประสงค์ในการยกระดับมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา และเนื่องด้วยภาวะคุกคามจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับภาวะคุกคามดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องใช้เครือข่ายความร่วมมือทั้งจากบุคลากรภายในร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานจากภายนอก ที่จะต้องผนึกกำลังร่วมมือกันบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ท่ามกลางวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อให้ได้สารสนเทศนำไปใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

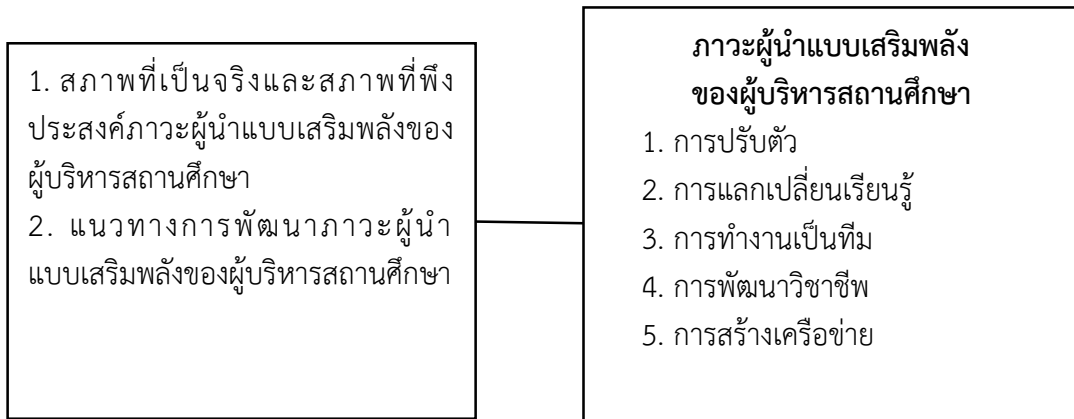

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 159 โรงเรียน จำนวน 1,898 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกน (นครินทร์ อิมสาวิสัย, 2561) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการแบ่งตามขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วย
 - 1) การปรับตัว 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การพัฒนาวิชาชีพ และ 5) การสร้างเครือข่าย แสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruences Index : IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าระดับระหว่าง 0.60-1.00 และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.916 ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และระยะ ที่ 2 ใช้แบบสัมภาษณ์ (Individual Interview) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quality Data) โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1 โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนี้ สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มาหาค่าความต้องการจำเป็น Priority Need Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญ (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) จากนั้น นำมายกร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูล ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Content Analysis) (รัตนะ บัวสนธ์, 2556)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 320 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 5 ด้าน ผลปรากฏดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการปรับตัว	3.26	0.48	มาก	4.87	0.26	มากที่สุด	0.494	2
2. ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.54	0.66	มาก	4.88	0.34	มากที่สุด	0.379	5
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.43	0.72	มาก	4.81	0.37	มากที่สุด	0.402	4
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	3.10	0.67	มาก	4.94	0.16	มากที่สุด	0.594	1
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	3.23	0.68	มาก	4.79	0.32	มากที่สุด	0.483	3
รวม	3.31	0.52	มาก	4.86	0.19	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.31$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน

ผลการจัดลำดับความสำคัญของภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.379 ถึง 0.594 ความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($PNI_{Modified} = 0.594$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการปรับตัว ($PNI_{Modified} = 0.494$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($PNI_{Modified} = 0.483$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($PNI_{Modified} = 0.402$) และลำดับที่ 5 คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.379$)

ตารางที่ 2 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 รายข้อ

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่ พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกไม่พอใจในการบริหารงาน และในสถานการณ์ต่างๆ	3.64	0.63	มาก	4.80	0.47	มากที่สุด	0.319	30
2. ผู้บริหารสามารถควบคุมสถานการณ์ความขัดแย้งและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.37	0.86	มาก	4.83	0.45	มากที่สุด	0.433	16
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการปฏิบัติงาน	3.39	0.83	มาก	4.87	0.33	มากที่สุด	0.437	15
4. ผู้บริหารและครูร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน	3.39	0.86	มาก	4.90	0.30	มากที่สุด	0.445	13
5. ผู้บริหารเคารพและรับฟังความคิดเห็นจากครู และผู้ร่วมงาน เพื่อนำข้อมูลมาตัดสินใจร่วมกัน	3.55	0.69	มาก	4.80	0.47	มากที่สุด	0.352	26

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
6. ผู้บริหารเปิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและผู้ร่วมงาน	2.90	0.52	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.700	4
7. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงานที่แสดงถึงการเสียสละ และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม	2.61	0.64	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.889	2
8. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้ถ่ายทอดและแบ่งปันนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน	3.50	0.83	มาก	4.90	0.37	มากที่สุด	0.400	21
9. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น เวทีการวิจัย การประชุมวิชาการ เป็นต้น	3.61	0.85	มาก	4.87	0.40	มากที่สุด	0.349	27
10. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น Facebook , Line เป็นต้น	3.44	0.74	มาก	4.86	0.43	มากที่สุด	0.413	20
11. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้ร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาในชั้นเรียนในชุมชนวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)	3.49	0.72	มาก	4.88	0.33	มากที่สุด	0.398	22
12. ผู้บริหารส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและสนับสนุน การเรียนรู้สำหรับครู	3.67	.80	มาก	4.90	.37	มากที่สุด	0.335	29
13. ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างเครือข่ายพื้นฐานเพื่อให้ครูเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องทุกที่และทุกเวลา	3.60	.81	มาก	4.85	.41	มากที่สุด	0.347	27

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNIModified	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
14. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน	3.46	0.77	มาก	4.69	0.51	มากที่สุด	0.355	25
15. ผู้บริหารมอบหมายภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบแก่ทีมอย่างอิสระและให้อำนาจในการตัดสินใจ	3.42	0.84	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.421	19
16. ผู้บริหารส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นผู้นำทีมในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน	3.40	0.89	มาก	4.83	0.43	มากที่สุด	0.421	19
17. ผู้บริหารให้คำปรึกษาแก่ทีมเมื่อประสบปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน	3.42	0.83	มาก	4.88	0.39	มากที่สุด	0.427	17
18. ผู้บริหารกำกับติดตามการปฏิบัติงานของทีมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ	3.37	0.82	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด	0.424	18
19. ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจโดยจัดงานชื่นชมยินดีหรือยกย่องชมเชยหรือให้รางวัลเมื่อทีมประสบความสำเร็จ	3.49	0.78	มาก	4.83	0.43	มากที่สุด	0.384	24
20. ผู้บริหารเฝ้าหาความรู้ให้กับตนเองอยู่เสมอ โดยเข้าร่วม การประชุม อบรมและสัมมนา	3.31	0.82	มาก	4.93	0.28	มากที่สุด	0.489	11
21. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21	3.30	0.90	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.497	9
22. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ นำนวัตกรรมหรือเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในชั้นเรียน	3.19	0.94	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.549	7

รายการปฏิบัติ	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
23. ผู้บริหารทำวิจัยเพื่อสร้างพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อคุณภาพครูและนักเรียน	3.23	0.91	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.505	8
24. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	3.06	0.87	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.611	5
25. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพ	3.10	0.95	มาก	4.97	0.21	มากที่สุด	0.603	6
26. ผู้บริหารบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล	2.51	0.50	มาก	4.98	0.12	มากที่สุด	0.984	1
27. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการรับรู้และเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษา	3.22	0.87	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด	0.491	10
28. ผู้บริหารและครูจัดทำกลยุทธ์ร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย	3.29	0.89	มาก	4.87	0.33	มากที่สุด	0.480	12
29. ผู้บริหารจัดทำข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย	3.38	0.93	มาก	4.88	0.38	มากที่สุด	0.444	14
30. ผู้บริหารเปิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ผลการปฏิบัติงานหลากหลายช่องทางเพื่อการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย	3.46	0.77	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด	0.387	23
31. ผู้บริหารส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโรงเรียนเครือข่ายต่อสาธารณชน	3.41	0.80	มาก	4.82	0.44	มากที่สุด	0.413	20
32. ผู้บริหารจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนเครือข่าย และสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย	2.59	0.68	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด	0.757	3

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารบริหารจัดการสถานศึกษา ภายใต้อำนาจบริหาร (PNI_{Modified} = 0.984) ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงาน ที่แสดงถึงการเสียสละ และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม (PNI_{Modified} = 0.889) และผู้บริหารจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนเครือข่ายและสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย (PNI_{Modified} = 0.757)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 มีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ สู่ชั้นเรียน และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 3) ควรปลูกจิตสำนึกที่ดีตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและศรัทธาจากชุมชนผู้ปกครองและสังคมภายนอก

2.2 ด้านการปรับตัว ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนอย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ คิดในเชิงบวก สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง ยอมรับที่จะเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น
- 2) ควรมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากร ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

2.3 ด้านการสร้างเครือข่าย ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรสร้างวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้นในองค์กร ภายใต้อำนาจบริหารจากบุคลากรและชุมชน
- 2) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทำข้อตกลง (MOU) กับโรงเรียนเครือข่ายและหน่วยงานภายนอกเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการทำงานเป็นทีม ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรจัดการประชุมหารือร่วมกับครูในการมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่ทำตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 2) ควรส่งเสริมระบบการนิเทศภายในเพื่อกำกับ ติดตาม ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือ (Coaching & Mentoring) นำระบบคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูได้ถ่ายทอดและเผยแพร่นวัตกรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติงานหรือการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

2) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างเครือข่ายพื้นฐานในโรงเรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ในรายด้านทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับ Hegel, et al ได้กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไว้ว่า เป็นวัฒนธรรมของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และทักษะการทำงาน ผ่านการดำเนินงานขององค์กร โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ประกอบด้วยกลุ่มของการแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร การสร้างและใช้เครือข่ายความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร (Hegel, et al, 2003) และสอดคล้องกับกวีศุภ ญะวิกรมวาทกรรม ได้กล่าวถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตนเองกับเพื่อนร่วมงาน แบ่งปันความรู้ ทักษะและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยความสมัครใจที่จะให้บุคคลอื่นเข้าถึงความรู้และประสบการณ์ของตนเอง หรือเป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรมาผ่านกระบวนการทางสังคม เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้อื่น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (กวีศุภ ญะวิกรมวาทกรรม, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับผลสัมภาษณ์ว่า “...ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในโรงเรียนหรือเครือข่ายทางการศึกษา จัดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เพื่อให้เกิดความรู้ แนวคิด ทักษะ มาเป็นแนวทางพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ปรับใช้กับบริบทโรงเรียนของตนเอง...” (ปาริชาติ ทูมนันท์, 2564)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสอดคล้องกับตรียพล โฉมไสว ได้ทำการศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ด้านการติดตามการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านการกำหนดเป้าหมายร่วม อยู่ในระดับมาก 2) กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1) กลยุทธ์บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 2) กลยุทธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหาร 3) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 4. กลยุทธ์พัฒนาศักยภาพและคุณภาพครูและบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ (ตรียพล โฉมไสว, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบที่สำคัญทั้งจากการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ (Individual Interview) สรุปได้ดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการสร้างเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 ลำดับที่ 2 คือด้านการปรับตัว ลำดับที่ 3 คือด้านการสร้างเครือข่าย ลำดับที่ 4 คือ ด้านการทำงานเป็นทีม และลำดับที่ 5 คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้บริหารควรนำความรู้และทักษะใหม่ๆ สู่ชั้นเรียน และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 3) ควรปลูกจิตสำนึกที่ดีตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและศรัทธาจากชุมชนผู้ปกครองและสังคมภายนอก
- 4) ควรควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนอย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ คิดในเชิงบวก สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง ยอมรับที่จะเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น
- 5) ควรมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากร ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ
- 6) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทำข้อตกลง (MOU) กับโรงเรียนเครือข่ายและหน่วยงานภายนอกให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- 7) ควรจัดการประชุมหารือร่วมกับครู ในการมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่ทำภายใต้ความสนใจ ความถนัดและความสามารถเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 8) ควรส่งเสริมระบบการนิเทศภายในเพื่อกำกับ ติดตาม ชี้แนะ และให้ความช่วยเหลือ (Coaching & Mentoring) นำระบบคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- 9) ควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูได้ถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมที่เกิดจากการปฏิบัติงานหรือการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งภายในและนอกสถานศึกษา
- 10) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างเครือข่ายพื้นฐานในโรงเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีการกลยุทธในการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรในสถานศึกษา เสนอแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ต่อต้นสังกัด เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพแก่บุคลากรทุกฝ่าย
2. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำที่สุด ข้อที่ว่า ผู้บริหารบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล ดังนั้น ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาแบบเสริมพลัง ควรวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ควรเสริมสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากรทุกฝ่ายให้มีความมั่นใจ ในเรื่องความยุติธรรม ประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและเท่าเทียมกัน
3. จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังแบบหลายมิติ และภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งผู้บริหารควรมีการปรับตัวและสามารถนำเครื่องมือที่ได้จากการพัฒนานำมาเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจของทุกฝ่าย เพื่อเป็นการสร้างพลังบวกในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2562. เรื่อง นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2562*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กวีศุภ ญัฐวิกรมยารักษ์. (2556). การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : หนึ่งในจุดสำคัญเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://journal.rmutto.ac.th>.
- ตริยพล โฉมไสว. (2562). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปาริชาติ ทูมนันท์. (27 เมษายน 2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (ชยวนิศ อินทวงค์ โรเบิร์ตสัน, ผู้สัมภาษณ์).
- นครินทร์ อิมสวาสดี. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 15(1), 83-93.

- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2556). *วิจัยเชิงคุณภาพการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพล พหลทัฬห. (2560). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำประสานพลังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 13(2), 139-148.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2560). *แนวคิดภาวะผู้นำแบบคว้นดัม*. เรียกใช้เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://suthep.cru.in.th>.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hegel, et al. (2003). Efficacy of acupuncture for the treatment of primary dysmenorrheal. *Gynecology*, 43(4), 250 -253.

ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ*
COLLABORATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
QUALITY SCHOOLS UNDER BUENG KAN SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

ณัฐสุดา น้อยอาษา

Nutsuda Noiasa

ทณงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ

Tanongsak Koomkhinam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: n.nutsuda@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ 2) เพื่อศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.931 ในการวิเคราะห์หาค่าสถิติใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจร่วม 2) ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพนักเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษากับโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ความผูกพันต่อโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนคุณภาพอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านความผูกพันต่อ

* Received: 25 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 26 December 2022

โรงเรียน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความไว้วางใจ สามารถพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพร้อยละ 64.4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนคุณภาพ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป๋ายง

Abstract

This research is designed to 1) study the collaborative leadership of school administrators within Bueng Kan Secondary Educational Service Area Office. 2) To examine the quality of schools under the Bueng Kan Secondary Educational Service Area Office (3) to examine how school administrators' collaborative leadership affects school quality within Bueng Kan secondary educational service area office. A survey methodology is used to collect data, focusing on 286 administrators and teachers from the Bueng Kan secondary educational service area office. This survey was conducted using the formula of Taro Yamane, stratified random sampling, and five rating scale questions.

According to research results: 1) school administrators' collaborative leadership is good and distinguishable in collaborative decisions. 2) The schools' quality is good and distinguishable in students' quality. 3) Relationship between the collaborative leadership of schools' administrators and the quality school under Bueng Kan Secondary Educational Service Area Office is good, the Pearson Correlation Coefficient result is positive with a statistical significance level of .01 and distinguishable in schools' commitment. The result of the regression coefficient in the 3 collaborative leadership of school administrators as commitment, vision, and trust. The prediction of the schools' quality was at 64.4 with a statistical significance level of .05.

Keyword: collaborative leadership of school administrators, quality school, Bueng Kan Secondary Educational Service Area Office.

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารโลกไร้พรมแดน เศรษฐกิจสังคมและฐานความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดโดยพัฒนาขีดความสามารถ ให้มีสมรรถนะเทียบเคียงหรือสูงกว่าประเทศอื่น ดังนั้น แต่ละประเทศจึง

ต้องเร่งพัฒนาคนของตนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ การดำเนินการต่าง ๆ ต้องอาศัยองค์ความรู้มากมายในการพัฒนาประเทศ และคนที่มีความรู้ มีคุณธรรม เป็นผู้นำก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง ต้องใช้กลไกในการพัฒนาคน เตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเป็นคนที่มีคุณภาพที่สังคมต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และให้บรรลุนิยามทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่สุดที่จะพัฒนาคนในสังคม ให้เป็นคนที่มีคุณภาพและสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนสามารถแข่งขันในระดับเวทีโลกได้

โรงเรียนคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีสังคมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนคุณภาพแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรวัสดุ ทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยี และงบประมาณ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีมาตรฐานสูงตามมาตรฐานกำหนดและได้รับการพัฒนาทักษะทุกด้าน สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมประเทศชาติได้ ซึ่งคุณภาพโรงเรียนเป็นประเด็นปัญหาอย่างหนึ่ง ที่สังคมไทยให้ความสำคัญในอันดับต้น ๆ จากข่าวสำนักงานรัฐมนตรี ที่ 107/2554 แจ้งว่า กระทรวงศึกษาธิการกำลังพยายามที่จะปรับคุณภาพโรงเรียนด้วยการปฏิรูปการศึกษา การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามแนวคิดโรงเรียนคุณภาพดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลักหลายประการรวมทั้งทรัพยากรที่จำเป็น ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อคุณภาพขององค์กร การนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้นำคือผู้สร้างความแตกต่างและเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในองค์กร (Yukl, G, 2002)

ภาวะผู้นำคือคุณภาพขององค์กรซึ่งสิ้นไหลกระจายผ่านทางเครือข่ายสังคมและผ่านทางบทบาทของบุคคล (Ogawa and Bossert, 1995) บุคคลที่เป็นผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปสู่การยอมรับในการบรรลุผลสำเร็จร่วมกันของคนในองค์กร (Kotter, J. P, 2006) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดเชิงกระบวนทัศน์ใหม่ ที่ต้องเน้นการทำงานเชิงรุก และมียุทธศาสตร์ในการบริหารงานอย่างแยบยล เพื่อสามารถเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Blanchard กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือ สิ่งที่ต้องเริ่มจากภายในและต้องเริ่มจากหัวใจ ต้องเปลี่ยนลักษณะและความตั้งใจในการเป็นผู้นำ เปลี่ยนจากผู้นำที่หัวใจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน เป็นผู้นำที่หัวใจคำนึงถึงผู้อื่น ภาวะผู้นำที่เหมาะสมจึงควรมีลักษณะการอำนวยความสะดวก การควบคุมร่วมกัน ที่สำคัญคือการมุ่งสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้อื่น ผู้นำจะทำตัวเสมือนผู้ให้บริการเพื่อให้ทุกคนสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Bennet, D, 2020) สอดคล้องกับ Hinrichs ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) ในศตวรรษที่ 21 ผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ต่อความสำเร็จในอนาคตของนักเรียน และผู้นำจะต้องไม่ใช่ผู้นำแบบเดิมที่เน้นการสั่งการ จะต้องมีการบริหารงานขับเคลื่อนการ

ทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่เข้มแข็ง ประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการบริหารงานบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และสำคัญอย่างยิ่งกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่คุณลักษณะผู้นำที่จะสามารถบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเป็นผู้นำแบบเดิม ให้เป็นผู้นำในรูปแบบของการร่วมพลัง (Collaborative model) นั่นคือ ผู้นำต้องมี “ภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง (Collaborative leadership)” (Hinrichs, 2007)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ กำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สนับสนุนการผลิต จัดหา และใช้สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี นวัตกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ตามแนวคิดโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร 2) การบริหารจัดการองค์กรที่มีคุณภาพ 3) คุณภาพผู้เรียน 4) คุณภาพครู และ 5) สภาพแวดล้อมโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยต้องเร่งรัดยกระดับผลการประเมินทุกระดับ ทั้งการประเมิน PISA , O-NET ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education: STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิดที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศไทย 4.0 กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การบูรณาการการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร โดยจัดทำโครงการและกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ, 2562)

จากความสำคัญและการศึกษาข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานแบบร่วมพลัง เพื่อโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ สอดคล้องกับพันธกิจของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในทุกมิติ เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

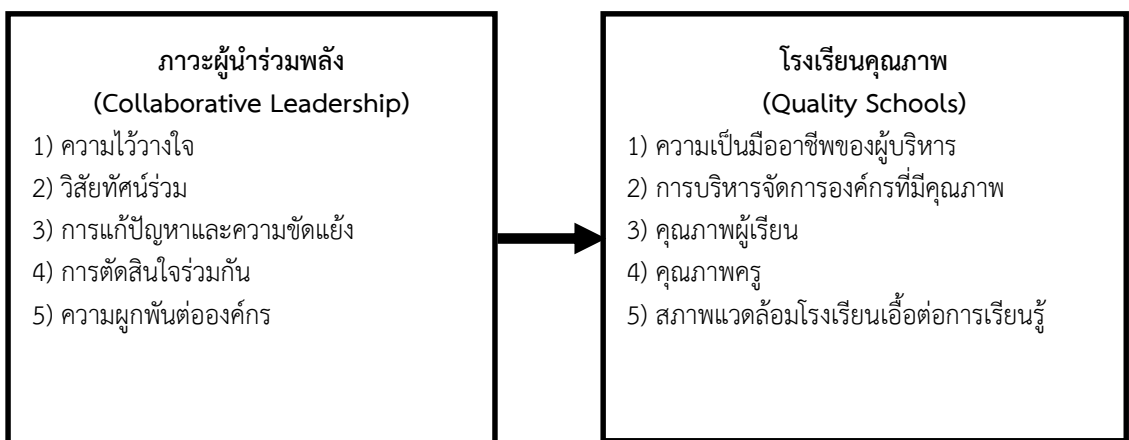
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 25 โรงเรียน จำนวน 1,010 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน และครู จำนวน 949 คน

โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (Yamane, Taro, 1970) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรเกณฑ์: ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความไว้วางใจ (2) วิสัยทัศน์ร่วม (3) การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง (4) การตัดสินใจร่วมกัน และ (5) ความผูกพันต่อองค์กร 2) ตัวแปรพยากรณ์: โรงเรียนคุณภาพ แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมีค่าระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 และตรวจสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .931 โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหาร และตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับ “มาก” โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน และด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.97 ดังแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ด้านที่	ภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง	ระดับปฏิบัติ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
	ความไว้วางใจ	3.98	0.75	มาก
2	ความผูกพันต่อโรงเรียน	3.97	0.73	มาก
3	วิสัยทัศน์ร่วม	4.01	0.78	มาก
4	การตัดสินใจร่วม	4.03	0.80	มาก
5	การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง	3.97	0.64	มาก

รวม	3.99	0.66	มาก
-----	------	------	-----

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และเมื่อ พิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน คุณภาพนักเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นมืออาชีพของ ผู้บริหาร ซึ่งก็มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับการเป็นโรงเรียนโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬโดยภาพรวม

ด้านที่	โรงเรียนคุณภาพ	ระดับปฏิบัติ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร	3.98	0.68	มาก
2	การบริหารจัดการโรงเรียนที่มีคุณภาพ	4.07	0.72	มาก
3	คุณภาพนักเรียน	4.10	0.79	มาก
4	คุณภาพครู	3.99	0.71	มาก
5	สภาพแวดล้อมโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้	4.05	0.67	มาก
รวม		4.04	0.63	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ โรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ ในทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.556 - 0.767 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดง ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (r) ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหาร(X) กับโรงเรียนคุณภาพ (Y)

ตัวแปรพยากรณ์	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(Y)
ความไว้วางใจ (X ₁)	1.000					
ความผูกพันต่อโรงเรียน (X ₂)	0.849**	1.000				
วิสัยทัศน์ร่วม (X ₃)	0.724**	0.813**	1.000			
การตัดสินใจร่วม (X ₄)	0.639**	0.727**	0.797**	1.000		
การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง (X ₅)	0.609**	0.652**	0.692**	0.784**	1.000	
โรงเรียนคุณภาพ (Y)	0.721**	0.767**	0.744**	0.661**	0.556**	1.000

**p < .01

4. ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณแบบมีขั้นตอน ตัวแปรพยากรณ์ (X) 3 ตัว จากทั้งหมด 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณตั้งแต่ 0.767 ถึง 0.802 นั่นคือ เมื่อนำภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ความผูกพันต่อโรงเรียน (X₂) เพียงด้านเดียวเข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณเท่ากับ 0.767 มีอำนาจในการพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพ ร้อยละ 58.9 ($R^2 = 0.589$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X₃) เข้าไปในสมการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณเท่ากับ 0.795 มีอำนาจในการพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพ ร้อยละ 63.1 ($R^2 = 0.631$) และเมื่อเพิ่มภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ความไว้วางใจ (X₁) เข้าไปในสมการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณเท่ากับ 0.802 มีอำนาจในการพยากรณ์สมรรถนะครู ร้อยละ 64.0 ($R^2 = 0.640$) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (B) เมื่อนำตัวแปรต้นภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน (X₂) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X₃) และด้านความไว้วางใจ (X₁) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคุณเท่ากับ 0.802 ($R = 0.802$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพร้อยละ 64.4 ($R^2 = 0.644$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียน

คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มากที่สุดคือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน (X_2) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_3) และด้านความไว้วางใจ (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.316, 0.334 และ 0.211 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (B)

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-values
	b	S.E.	Beta		
ค่าคงที่	1.139	0.131	-	8.706	0.000
ความผูกพันต่อโรงเรียน (X_2)	0.276	0.070	0.316	3.941	0.000
วิสัยทัศน์ร่วม (X_3)	0.272	0.050	0.334	5.441	0.000
ความไว้วางใจ (X_1)	0.179	0.057	0.211	3.114	0.000
R=0.802, $R^2=0.644$, Adjusted $R^2=0.640$, S.E.=0.381, F=9.699					

* $p < .05$

ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ดังต่อไปนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.139 + 0.276(X_2) + 0.272(X_3) + 0.179(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = 0.334(ZX_3) + 0.316(ZX_2) + 0.211(ZX_1)$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยขออภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บึงกาฬ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการพัฒนาตนเองตามยุทธศาสตร์ของแต่ละเขตพื้นที่ การศึกษา ที่เน้นย้ำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริม ความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากร พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ ผ่านการอบรมตามโครงการต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันระหว่างผู้บริหาร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อหาแนวทางการพัฒนา โรงเรียน และแก้ปัญหาของสถานศึกษา ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บึงกาฬ ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาระบบการ บริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับการจัดทำแผนอัตรากำลัง การสรรหาการบรรจุแต่งตั้ง ให้ สอดคล้องกับบริบทความต้องการของสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล รวมถึงพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างแรงจูงใจให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจในการทำงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บึงกาฬ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jerry D.Van Vactor ได้ศึกษาผลงานวิจัยเรื่อง “Collaborative leadership model in the management of health care” กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะ วิธีการ บริบทของสถานการณ์ ภาวะผู้นำที่สร้างความสัมพันธ์ที่มีอยู่ทั่วทั้ง องค์กร ส่งเสริม สภาพแวดล้อมการทำงานความร่วมมือร่วมใจกัน ส่งเสริมการบูรณาการอย่างต่อเนื่อง ของความคิดและการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วทั้งองค์กร ใช้แนวคิดเพื่อการบริหาร จัดการโดยการทำงานแบบร่วมมือกัน โดยใช้ภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง ความร่วมมือตลอดทั้งองค์กร มีผล ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน (Jerry D.Van Vactor, 2012)

จากการวิจัยภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบใน แต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจร่วม ซึ่งเป็นระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง ที่สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการตัดสินใจร่วมกัน เป็นที่แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของการ ปฏิบัติให้เห็นอย่างชัดเจนว่า บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกัน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ มีการใช้ สารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยมีความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร และเมื่อ พิจารณาตามองค์ประกอบในแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน และด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ถึงแม้จะมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด แต่ก็ยังอยู่ระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากด้านความผูกพันต่อโรงเรียน และ ด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง เป็นด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษายังแสดงออกไม่ชัดเจน อาจเป็น เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บึงกาฬ เป็นโรงเรียนที่มีการ โยกย้าย บรรจุ สับเปลี่ยนบุคลากรบ่อย ทำให้ความรู้สึกผูกพันคงทนต่อโรงเรียนยังอยู่ในระดับที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ การที่ผู้บริหารมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรสูง จะมีแนวโน้ม

ว่าจะคงอยู่ทำงานกับองค์กรเป็นเวลานาน เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงาน ความไว้วางใจระหว่างผู้ปฏิบัติงาน และลักษณะผู้นำที่สร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในการทำงานและการปรับตัวขององค์กร รวมทั้งมีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ได้แก่ ผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในงาน การขาดงาน การมาทำงานสาย การโยกย้ายงาน และการลาออกจากงาน บุคคลที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรจะตอบสนององค์กรด้วยการแสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งควรส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความผูกพันต่อโรงเรียนและด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง

2. โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

โรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒินัย วังหอม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียน มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ดังนี้ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) การสร้างทีมงานและทีมงาน (4) เทคโนโลยี (5) การมุ่งเน้นผู้รับบริการ (6) ความรับผิดชอบต่อสังคม (7) ผลลัพธ์การดำเนินการ และ (8) การติดตามความก้าวหน้า 2) ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบการบริหารคุณภาพมีประโยชน์ มีความเหมาะสม สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด (วุฒินัย วังหอม, 2562)

ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณภาพนักเรียนมีการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ : ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมุ่งเน้น ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการเรียนการสอน พัฒนาระบบวัดผลประเมินผลทุกระดับให้มีคุณภาพและมาตรฐาน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยระบบดิจิทัล และมีนิสัยรักการอ่านและทักษะชีวิต โรงเรียนมุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้มีเรียนมีสมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการวิจัยที่พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร อาจเนื่องมาจาก ในการเร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่คุณภาพของนักเรียน และคุณภาพของครู

เน้นย้ำปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเร่งรัดพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เร่งรัดพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ทำให้การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ต้องได้รับการส่งเสริมควบคู่กันไป เพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครู 3) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 4) การจัดการเรียนการสอนที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจน 5) การกำหนดความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุถึงได้ 6) การสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 7) ในการความรู้สึกในการรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา และ 8) การสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

3. ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบมีขั้นตอน ตัวแปรพยากรณ์ (X) 3 ตัว จากทั้งหมด 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณตั้งแต่ 0.767 ถึง 0.802 นั่นคือ เมื่อนำภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ความผูกพันต่อโรงเรียน (X_2) เพียงด้านเดียวเข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.767 มีอำนาจในการพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพ ร้อยละ 58.9 ($R^2 = 0.589$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_3) เข้าไปในสมการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.795 มีอำนาจในการพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพ ร้อยละ 63.1 ($R^2 = 0.631$) และเมื่อเพิ่มภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ความไว้วางใจ (X_1) เข้าไปในสมการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.802 มีอำนาจในการพยากรณ์สมรรถนะครูร้อยละ 64.0 ($R^2 = 0.640$) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ตัว ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน (X_2) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_3) และด้านความไว้วางใจ (X_1) เข้าสมการถดถอยแล้วจะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.802 ($R = 0.802$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์โรงเรียนคุณภาพร้อยละ 64.4 ($R^2 = 0.644$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ มากที่สุดคือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน (X_2) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (X_3) และด้านความไว้วางใจ (X_1) สอดคล้องกับ ปารณีย์ สุทธิประภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหาร

สถานศึกษาส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ มี 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านการตัดสินใจร่วม ด้านความไว้วางใจ และความผูกพันต่อองค์กร ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน (ปารณีย์ สุทธิประภา, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจร่วม ทั้งนี้เพราะในการตัดสินใจร่วมกันเป็นที่แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของการปฏิบัติให้เห็นอย่างชัดเจนว่าบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกัน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการใช้สารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจโดยมีความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ส่วนด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนมากที่สุดคือ ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความไว้วางใจ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน และด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ควรกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำแบบร่วมพลังด้านความผูกพันต่อโรงเรียนและด้านการแก้ปัญหาและความขัดแย้งของบุคลากรในโรงเรียน
- 2) ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ด้านความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ควรส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) จากการศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ พบว่า ด้านความผูกพันต่อโรงเรียน ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความไว้วางใจส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ควรบริหารจัดการและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบร่วมพลังและพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ปารณีย์ สุทธิประภา. (2562). ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วุฒินัย วังหอม. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(3), 422-436.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. (2562). ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2562 จาก <https://www.sesaobk.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. เรียกใช้เมื่อ 26 กันยายน 2563 จาก <https://shorturl.asia/CuT9W>.
- Bennet, D. (2010). Collaborative Leadership : The Role of Leadership in an ICAS Organization. Retrieved October 5, 2020 from <https://shorturl.asia/dYm6x>.
- Hinrichs. (2007). *Education Administration: Theory, Research and Practice*. 7th ed. New York : McGraw-Hill.
- Jerry D.Van Vactor. (2012). Collaborative leadership model in the management of health care. *Journal of Business Research*, 65(4).
- Kotter, J. P. (2006). "Leadership versus management: What's the difference?". *J. Qual. Participation*, 29(2), 13-17.
- Ogawa and Bossert. (1995). Leadership as an Organizational Quality. *Educational Administration Quarterly*, 31(2), 224-243.
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: an introductory analysis*. New York : Harper & Row.
- Yukl, G. (2002). *Leadership in Organizations*. 6rd ed. New York : Pearson Prentice Hall.

แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการ อุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*

ADMINISTRATION GUIDELINES FOR PERFORMANCE EXCELLENCE
MANAGEMENT: THE CASE STUDY OF TRIAM UDOM SUKSA PATTANAKRAN
UDONTHANI UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE UDONTHANI

สุรพัฒน์ อินทร์เลี้ยง

Surapat Inleang

วัลลภา อารีรัตน์

Wallapha Areerut

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Surapatin@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี 2) ศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบตรวจสอบเอกสาร กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน 33 คน

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในภาพรวม ถือได้ว่า โรงเรียนมีการนำองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วยด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติการ และด้านผลลัพธ์ ไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จและ

* Received: 27 November 2022; Revised: 30 December 2022; Accepted: 31 December 2022

เกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างมีส่วนร่วม การกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ การรับฟังความต้องการของนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ การพัฒนาครูสู่มืออาชีพ การกำหนดสมรรถนะระบบงาน การพัฒนานวัตกรรม การเตรียมความพร้อมในภาวะฉุกเฉิน การสรุปผลคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นเลิศ แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โรงเรียนได้มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 ด้าน และปฏิบัติครบทุกด้าน จนส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัล ดังนี้ 1) โรงเรียนมาตรฐานสากล 2) โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) โรงเรียนในฝัน 4) โรงเรียนรางวัล OBECQA และ 5) โรงเรียนรางวัลพระราชทาน

คำสำคัญ: ความเป็นเลิศ, การบริหาร, กรณีศึกษา

Abstract

The research had purposes 1) to study the environment of educational institutes for best practice: study case of Triamudomsuksapattanakarn School, Udon Thani 2) to study the guidelines of management for best practice: study case of Triamudomsuksapattanakarn School, Udon Thani, the Secondary Educational Service Area Office Udonthani. This research is qualitative research, using the tools as follow, interview form, observation form, and document checklist form. Target group of this research was administrative, teachers, school committee, parents, and students which were 33 people in total

The result was found that the whole situation of educational institutes for best practice is that schools have all 7 compositions to gether with for organization lead for strategies for students and stakeholders for measurement, analyze, and knowledge management for personnel in operation and in result of being school for best practice in order to take into action until reaching success and the result is tangible. It also includes participation in setting vision, establish strategic that aims for best practice, listening to the needs of students and stakeholders, measurement, analysis, systematic knowledge and technology management, developing teachers to be professionals, set the standard of work system capability, innovation development, preparation for urgent

situation, conclusion of teachers', students' and school's qualities for school management of best practice. The guidelines of management for best practice: study case of Triamudomsuksapattanakarn School, Udon Thani, the Secondary Educational Service Area Office Udonthani is as follow; the school has all 7 compositions for management of educational institute of best practice, and the school has succeeded in awards 1) World – Class Standard School 2) Leading School for Change 3) Lab School 4) OBECQA awarded school and 5) Royal Awarded school

Keywords: Excellence, management, case study

บทนำ

ในโลกยุคแห่งการเรียนรู้ (Knowledge based society) ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ทางสังคมได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม และหลักสิทธิมนุษยชน (สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีเจตนารมณ์อย่างเด่นชัดในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การพัฒนางานสู่ความเป็นเลิศคุณิย ยศทอง ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง เป็นองค์กรที่มีแผนรองรับกับสภาวะต่างๆ อย่างชัดเจนมีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของไทยได้ถูกนำมาเป็นกลไกในการปรับปรุงและมุ่งพัฒนาการศึกษาของชาติสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผล (คุณิย ยศทอง, 2561)

จากแนวคิดดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานได้เริ่มขับเคลื่อนนโยบายการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล มาตั้งแต่ ปี 2553 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ

เทียบเคียงมาตรฐานสากลและมีสมรรถนะในการแข่งขันสู่เวทีโลก (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2557)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสู่ความเป็นเลิศ คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะเด่น ดังนี้ 1) โรงเรียนมาตรฐานสากล 2) โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) โรงเรียนในฝัน 4) โรงเรียนรางวัล OBECQA และ 5) โรงเรียนรางวัลพระราชทาน (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี, 2561)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะบุคลากรโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี จึงมีความสนใจที่จะถอดบทเรียนความสำเร็จแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศให้กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพคุณภาพ (Qualitative Research) ชนิดกรณีศึกษา (Case Study โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการตรวจสอบเอกสาร เป็นเทคนิคหลักในการเก็บข้อมูล

1. การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะเด่นพิเศษที่ใช้ในการเลือก ได้แก่ 1) โรงเรียนมาตรฐานสากล 2) โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) โรงเรียนในฝัน 4) โรงเรียนรางวัล OBECQA และ 5) โรงเรียนรางวัลพระราชทาน

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งเป็นกรณีศึกษา

2.2 ผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการตรวจสอบเอกสาร บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 33 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มี 3 ชนิดคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบบันทึกภาคสนาม

- 1) แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
- 2) แบบสังเกตมี 2 แบบคือ แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 3) ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกภาคสนาม

4. การหาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่างแล้ว เสนอร่างเครื่องมือวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3) นำเครื่องมือการวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและการใช้ภาษา 4) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา 5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะสหวิทยาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี หน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนกรณีศึกษา 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนกรณีศึกษา 3) จัดทำตารางปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

หลังจากได้รวบรวมข้อมูลจากการโรงเรียนกรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

6.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลภาคสนามทั้งหมด ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกตและการตรวจสอบเอกสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยตีความหมายข้อมูลโดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระทำพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

6.2 นำข้อมูลภาคสนามทั้งหมดและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ และนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำมาสรุปเป็นแผนภาพผังความคิด (Concept Mapping)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้แนวคิด เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission Quality Award OBECQA) เกณฑ์รางวัลคุณภาพเลิศรัฐ (PSE Awards) และเกณฑ์รางวัลคุณภาพเพื่อการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

สภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศ:
กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการ อุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

การบริหารสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษา
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
อุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุดรธานี มีองค์ประกอบ
7 ด้าน ดังนี้

1. การนำองค์กร
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์
3. ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การวัด การวิเคราะห์ และ
การจัดการเรียนรู้
5. บุคลากร
6. การปฏิบัติการ
7. ผลลัพธ์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

1.1 ด้านการนำองค์กร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้กำหนดการนำองค์กร 3 ด้าน ดังนี้

- 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การกำกับดูแลองค์กรและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้หลักธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี
- 3) การรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมของโรงเรียน เพื่อการร่วมพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านกลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์มีเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับกลยุทธ์ระยะยาว 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพและจัดการศึกษา โดยนำเอาเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ 2) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิต 3) ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมในท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ 5) บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ TQA

1.3 ด้านผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้กำหนดด้านผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสียออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้ 1) การมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Thailand 4.0 2) ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา 3) มีการจัดทำหลักสูตรสู่มาตรฐานสากล โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย 4) ใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ เป็นตัวขับเคลื่อนในการบริหารโรงเรียน 5) มีการพัฒนานวัตกรรมห้องเรียนคุณภาพ 6) ติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสืบค้นงานได้สะดวกและมีคุณภาพ 7) ส่งเสริมเด็กนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้ได้แสดงออกอย่างหลากหลาย

1.4 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้กำหนดการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการเข้ากับการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน แล้วดำเนินการจัดทำตัวชี้วัด 3 ระดับ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิผล โดยมีการเทียบเคียงคุณภาพกับโรงเรียนอัครพิชัยรักษ์พิทยา อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการสอบ O – NET ผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ผลการสอบเข้าศึกษาต่อ

1.5 ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากรทุกกลุ่มสาระทุกกลุ่มงาน ๆ มีจำนวนครูมีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนตามสัดส่วนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ในการคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติในกลุ่มงานต่าง ๆ ผู้บริหารได้พิจารณาทักษะ ความรู้ ความสามารถ ที่พร้อมรองรับการปฏิบัติงาน บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงาน มีศักยภาพอย่างเต็มที่ และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ทำให้การทำงานเกิดความราบรื่น

1.6 ด้านการปฏิบัติการ ผลการวิจัย พบว่า ภารกิจหลักของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เป็นเลิศตามแนวทาง TQA จึงได้กำหนดสมรรถนะหลักหรือความสามารถพิเศษขององค์กรเป็นประจำทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ของโรงเรียน

1.7 ด้านผลลัพธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลลัพธ์ด้านหลักสูตรและกระบวนการ ผลปรากฏว่านักเรียนโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ 2) ผลลัพธ์ด้านนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย ผลปรากฏว่า จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อเข้าศึกษาต่อเพิ่มขึ้น 3) ผลลัพธ์ด้านการนำองค์กรและการกำกับดูแลองค์กรโรงเรียน ได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์อย่างมีส่วนร่วม โดยมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สู่ความเป็นต้นแบบ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) 4) ผลลัพธ์ด้านบุคลากร ผลปรากฏว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากรทุกกลุ่มสาระทุกกลุ่มงาน ๆ มีจำนวนครูมีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 5) ผลลัพธ์ด้านการเงินและการตลาด ผลปรากฏว่า โรงเรียนมีการบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการอย่างสมเหตุสมผล มีการใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างเคร่งครัด

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

2.1 ด้านการนำองค์กร ผลการวิจัย พบว่า ประชุมเพื่อทบทวนวิสัยทัศน์ ค่านิยมของโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าหมาย นำเสนอขอความเห็นชอบ และนำไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ

2.2 ด้านกลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) การทบทวนกระบวนการวางแผนงาน 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 3) การกำหนดความท้าทายและความได้เปรียบ 4) การจัดทำแผนกลยุทธ์ และ 5) การกลั่นกรองและเห็นชอบของกรอบกลยุทธ์

2.3 ด้านผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย ผลการวิจัย พบว่า 1) โรงเรียนมีวิธีการรับฟังเสียงของนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสียโดยการออกเยี่ยมบ้าน 2) นำเสียงมาสังเคราะห์ความต้องการ 3) โรงเรียนจัดหาสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้นักเรียนสามารถสืบค้นความรู้ได้อย่างพอเพียง 4) ผู้บริหารนำกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพเป็นตัวขับเคลื่อนในการบริหารโรงเรียน 5) พัฒนานวัตกรรมห้องเรียนคุณภาพ และ 6) ส่งเสริมเด็กนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้ได้แสดงออกอย่างหลากหลาย

2.4 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผลการวิจัย พบว่า 1) กำหนดการวัดวิเคราะห์ ทบทวนปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยบูรณาการเข้ากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน 2) ปรับปรุงแก้ไขพร้อมกำหนดตัวชี้วัด โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ 3) ดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดระดับโรงเรียน โดยพิจารณาจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดระดับฝ่าย ระดับปฏิบัติการ 4) การคัดเลือกข้อมูล โดยการดูจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งตัวชี้วัดของคู่เทียบตามบริบท 5) การติดตามประเมินผล

2.5 ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า 1) สำรวจอัตรากำลังโดยรวมของโรงเรียน 2) นำผลการสำรวจนั้นมาวิเคราะห์อัตรากำลังที่มีอยู่จริง 3) นำผลไปเปรียบเทียบความต้องการในปัจจุบันอนาคต กับกำลังคนที่มีอยู่ 4) วางแผนกำลังบุคลากร 3 ปี ตามกลยุทธ์โรงเรียน 5) ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ 6) ประเมินผล ติดตาม 7) รายงานผลการดำเนินการ

2.6 ด้านการปฏิบัติการ ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกระดับสู่มาตรฐานสากล 2) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ พหุปัญญา 3) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) กระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) กระบวนการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ 6) กระบวนการบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วม PDCA

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศ : โรงเรียนกรณีศึกษา สามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร โรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมการกำกับดูแล

และความรับผิดชอบต่อสังคมภายใต้หลักธรรมาภิบาล และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) ด้านกลยุทธ์ มีการวิเคราะห์และจัดทำสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกเพื่อจัดทำกลยุทธ์ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศและการสื่อสาร 3) ด้านผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการประเมินความพึงพอใจและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสนับสนุนการศึกษา 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มีการพัฒนาระบบการวัดและการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง การเปรียบเทียบกับสถานศึกษาคู่เทียบเคียงและมาตรฐานสากล การจัดการความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย 5) ด้านบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและการทำงานอย่างมีความสุข การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 6) ด้านการปฏิบัติการ มีการกำหนดสมรรถนะการทำงาน การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาการจัดสรรงบประมาณ การกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นธรรม และการจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ 7) ด้านผลลัพธ์มีการพัฒนาทุกด้านมุ่งกลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศควบคู่กับการบริหารจัดการเชิงระบบสู่ความสำเร็จสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพิศ โสภา และคณะ ที่ศึกษาปรากฏการณ์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้วยการวิจัยแบบกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน การวางแผนเชิงกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis การมุ่งเน้นผู้เรียน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมสูงเพื่อการพัฒนาคุณภาพและสนองกลยุทธ์ของโรงเรียน การจัดการความรู้ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ (สุพิศ โสภา และคณะ, 2560)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ: โรงเรียนกรณีศึกษา สามารถอธิบายได้ดังนี้

การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศจัดทำกลยุทธ์เชิงรุกที่รับผิดชอบต่อนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนอย่างเหมาะสม ดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการพัฒนาระบบการวัด การวิเคราะห์ ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะและความรู้ในศตวรรษที่ 21 หล่อหลอมและปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกเพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มีการรวมกลุ่มชุมชนทางวิชาชีพ และการทำ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการทั้งจากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนเพื่อยกระดับครูทั้งระบบ กำหนดสมรรถนะครูสู่ครูมืออาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นฐาน ส่งเสริมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมปลอดภัย เพื่อการเป็นต้นแบบโรงเรียนแห่งความสุข มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานสากล ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศ และโรงเรียนมีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความสำเร็จโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่า ความสำเร็จของการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย 1) นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน ค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีคุณธรรม รู้จักคิดวิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคม รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด 2) ครูมีทักษะวิชาชีพในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับผู้เรียน 3) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาวิชาการ หลักสูตร นวัตกรรมและการวิจัยไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4) โรงเรียนเป็นโรงเรียนขั้นต้นมีคุณภาพ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งเกิดขึ้นจากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา ร่วมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) ผู้ปกครอง และชุมชนให้การยอมรับ เชื่อถือ มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านการปฏิบัติการ และ 7) ด้านผลลัพธ์ จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นสถานศึกษาต้นแบบแห่งความเป็นเลิศของ สพฐ.

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้

2. เขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ของเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อต่อยอดงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามขนาดโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามบริบทที่ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ดุชนีย ยศทอง. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรพยาบาลสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาโรงพยาบาลศิริราช. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสยาม.
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี. (2561). รายงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ประจำปี 2561. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลปี2557-2558. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*

INNOVATIVE LEADERSHIP AFFECTING LEARNING MANAGEMENT SKILLS

OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 21

ทรงวุฒิ บุษดี

Songwut Busadee

สิทธิชัย สอนสุภี

Sittichai Sonsopee

กรองแก้ว กิ่งสวัสดิ์

Krongkaew Kingsawat

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand.

Email: songwut.buseedee@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 2) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 230 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม การบริหารความเสี่ยง การมีความคิดสร้างสรรค์ และการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน

* Received: 27 November 2022; Revised: 30 December 2022; Accepted: 31 December 2022

ระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการทำงานร่วมกันและความยืดหยุ่น และทักษะอาชีพและทักษะชีวิต โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) การทำงานเป็นทีม (X_2) กระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X_5) และการบริหารความเสี่ยง (X_3) สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 85.0 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา, มัธยมศึกษาจังหวัดหนองคาย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study learning management skills of schools under the Secondary Education Service Area Office 21 2) to study innovative leadership of school administrators under the Secondary Education Service Area Office 21 and 3) To study innovative leadership affecting learning management skills of schools under the Secondary Educational Service Area Office 21. The sample group used in this research was 230 school administrators and teachers from stratified random sampling. The instrument was used as a questionnaire with the reliability of 0.969 and the data was analyzed by stepwise multiple regression analysis.

Research finding were as follows; 1) Innovative leadership among school administrators Overall, the practice was at a high level in all aspects. The aspect with the highest average was change vision. 2) Learning management skills of schools. Overall, the practice was at a high level in all aspects. The aspect with the highest average was information and technology skills. 3) Innovative leadership Affecting Learning management skills of schools, including change vision (X_1), teamwork (X_2), stimulating the Innovative (X_5) and risk management (X_3) were able to jointly predict the learning management skills of schools at 85.0% with statistical significance at the 0.05

Keywords: Innovative leadership, learning management skills of school, Secondary Education Nong Khai Province

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าและการปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ 19 (วิจารณ์ พานิช, 2555) การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ 4C คือความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ เนื่องจากรูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556)

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (สุคนธ์ ลิทธิพานนท์, 2558) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตาม ปญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (UNESCO) 4 ด้าน คือ 1) การ เรียนรู้เพื่อรู้ทุกอย่าง (Learning to know) 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) 3) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) และ 4) การเรียนรู้เพื่อให้ รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยร่วมกัน การสร้างแนวปฏิบัติที่เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลง (วรางคณา ทองนพคุณ, 2563)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพราะสามารถจัดการนวัตกรรม ส่งเสริมการ ดำเนินงานใหม่ ๆ ให้แตกต่างและสร้างสรรค์ไม่เหมือนใคร (พยัต วุฒิรงค์, 2555) กล่าวว่า ถ้าบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนสามารถจัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ย่อมส่งผลดีต่อตัวผู้เรียน และ วิจารณ์ พานิช, ได้กล่าว เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูว่า บทบาทความเป็นครูเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นโค้ชที่ จำเป็นต้องมีวิธีการที่สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้รอบด้าน สามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้โดยใช้สติปัญญาสามารถดำรงอยู่ภายในโลก ความเป็นจริงได้อย่างปกติสุข (วิจารณ์ พานิช, 2555) สอดคล้องกับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีจุดเริ่มต้นการพัฒนานักเรียน การพัฒนาคุณภาพครู และการสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายผลลัพธ์อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร และการวางแผนบริหารทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีดำเนินการวิจัย

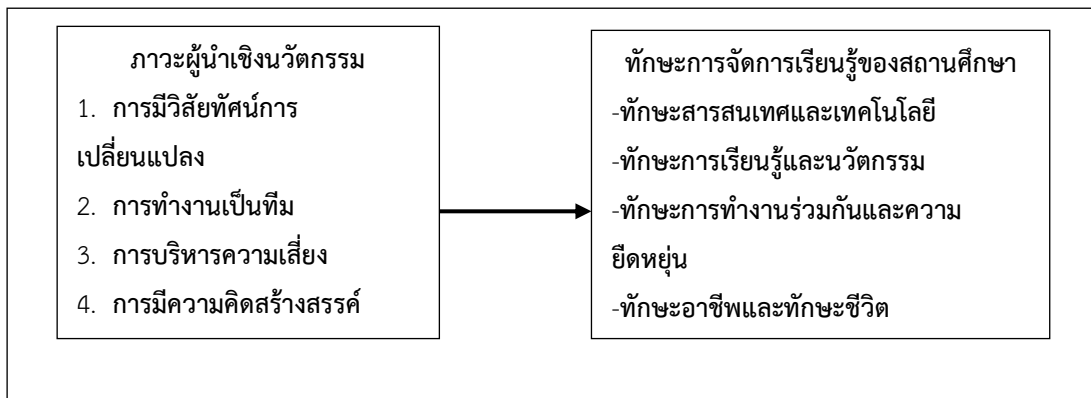
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 31 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,178 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ชั้นแรก สุ่มโรงเรียนตามชั้นอำเภอ ชั้นที่สอง สุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียน จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 230 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (2) การทำงานเป็นทีม (3) การบริหารความเสี่ยง (4) การมีความคิด

สร้างสรรค์ (5) การกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม และตัวแปรตาม คือ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.6-1.0 และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969 โดยแบบสอบถามจำแนกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=4.26$) รองลงมาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X}=4.25$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.20$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	$\bar{X}$	.S.D	การแปลผล
1	การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.26	0.61	มาก
2	การทำงานเป็นทีม	4.20	0.63	มาก
3	การบริหารความเสี่ยง	4.20	0.66	มาก
4	การมีความคิดสร้างสรรค์	4.25	0.61	มาก
5	การกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม	4.25	0.60	มาก
รวม		4.24	0.56	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี ($\bar{X}=4.26$) รองลงมาคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ($\bar{X}=4.25$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ($\bar{X}=4.15$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	$\bar{X}$	.S.D	การแปลผล
1	ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี	4.26	0.59	มาก
2	ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.25	0.58	มาก
3	ทักษะการทำงานร่วมกันและความยืดหยุ่น	4.18	0.65	มาก
4	ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต	4.15	0.65	มาก
รวม		4.21	0.56	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับทักษะการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) มีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของ

สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($r = 0.864$) และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ การบริหารความเสี่ยง (X_3) ($r = 0.800$) มีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(Y)
การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง: (X ₁)	1.000					
การทำงานเป็นทีม (X ₂)	0.793**	1.000				
การบริหารความเสี่ยง (X ₃)	0.750**	0.727**	1.000			
การคิดสร้างสรรค์ (X ₄)	0.796**	0.818**	0.786**	1.000		
การกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X ₅)	0.705**	0.756**	0.703**	0.828**	1.000	
ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y)	0.864**	0.837**	0.800**	0.831**	0.829**	1.000

** $p < .01$

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X₁) ด้านการทำงานเป็นทีม (X₂) ด้านกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X₅) และด้านการบริหารความเสี่ยง (X₃) สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาร้อยละ 85.0 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรืออำนาจพยากรณ์ $R^2=0.850$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงตามตารางที่ 4

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X₁) ด้านการทำงานเป็นทีม (X₂) ด้านกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X₅) และด้านการบริหารความเสี่ยง (X₃) ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.000-0.027$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.310 , 0.260, 0.231 , 0.217 ตามลำดับ แสดงสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 0.367 + 0.280(X_1) + 0.230(X_2) + 0.215(X_5) + 0.184(X_3)$$

เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานโดยพิจารณาจากค่าเบต้า (Beta) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) มีค่าเบต้าเท่ากับ 0.310 รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม (X_2) มีค่าเบต้าเท่ากับ 0.260 ต่อมาด้านกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X_5) มีค่าเบต้าเท่ากับ 0.231 และด้านการบริหารความเสี่ยง (X_3) มีค่าเบต้าเท่ากับ 0.217 ตามลำดับ แสดงสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_y = 0.310(ZX_1) + 0.260(ZX_2) + 0.231(ZX_5) + 0.217(ZX_3)$$

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	-p values
	b	.S.E	B		
ค่าคงที่	0.367	0.109	-	3.356*	0.000
การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง: (X_1)	0.280	0.047	0.310	5.981*	0.000
การทำงานเป็นทีม (X_2)	0.230	0.041	0.260	5.584*	0.000
การกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (X_5)	0.215	0.043	0.231	4.96*2	0.000
การบริหารความเสี่ยง(X_3))	0.184	0.036	0.217	5.17*5	0.000
R = 0.922 , $R^2 = 0.850$, Adjusted $R^2 = 0.848$, S.E. = 0.218 , F = 24.619					

*p < 0.05

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน 4 ลำดับแรก พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา รวมถึงต้องมีการกระตุ้นและจูงใจบุคลากรในแต่ละส่วนงาน ให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานในส่วนของตน ให้สอดคล้องและเกิดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางด้านการสร้างคุณค่าองค์กรร่วมกัน รวมถึงต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่คอยให้การสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการวางแผนกลยุทธ์ที่

สอดคล้องกับนวัตกรรม และสนับสนุนให้บุคลากรของตนมีความกล้าคิด กล้าทำ นอกจากนั้น ผู้ปฏิบัติงานเองก็ต้องมีการคิดนอกกรอบ ที่พร้อมจะเรียนรู้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นอยู่เสมอ รวมถึงมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพยัต วุฒิรงค์ พบว่า บริบทภายนอกองค์การที่มีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการปรับทิศทางและกลยุทธ์ในการนำองค์กร การกดดันให้ผู้นำมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมมากขึ้น เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน บริบทภายในองค์การด้านวัฒนธรรมองค์การและบรรยากาศภายในองค์การ มีผลกระทบต่อบทบาทของภาวะผู้นำ รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้และระบบการจัดความรู้ที่มีกระบวนการชัดเจน และใช้เทคโนโลยีในการสร้างคลังความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนานวัตกรรม (พยัต วุฒิรงค์, 2555)

2. จากผลการศึกษาในระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูที่มีการศึกษาหาความรู้ พัฒนาวิชาชีพของตนเอง ย่อมส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถ มีทักษะความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาลย์ เจริญบุญ ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนในจังหวัดหนองคาย พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านการพัฒนาครู (ชัชวาลย์ เจริญบุญ, 2554) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Moore ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาหนองคาย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือความรู้แบบรวบยอด (Concept) 10 ประการนั้น อภิปรายได้ว่าในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Moore, MG, Anderson, 2004) นอกจากนี้ Churches กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับห้องเรียน ครูผู้สอน หลักสูตร อาจยังไม่เพียงพอ ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในศาสตร์การสอน กลวิธีการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว การเรียนรู้จากบริบทจริง การเรียนรู้แบบสหวิทยาการ การเรียนรู้แบบยึดความร่วมมือ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งนักเรียน และครูผู้สอน ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน Churches A. ศึกษาอำนาจและความรู้ความสามารถของครูในการปรับใช้วิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบท พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนทุกวิชามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการเรียนรู้

สอน (Churches, A, 2017) สอดคล้องกับงานวิจัยของพูนสุข อุดม (2556) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพด้านกระบวนการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ การพัฒนาตนเองของครู ความพร้อมด้านวิชาการของสถานศึกษา บรรยากาศวิชาการของสถานศึกษา และความพร้อมของนักเรียน (พูนสุข อุดม, 2556)

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงด้านการทำงานเป็นทีม ด้านกระตุ้นการสร้างนวัตกรรมและด้านการบริหารความเสี่ยงสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ว่า ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้ร้อยละ 85.0 แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการของการกำหนดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ระหว่างบุคคลและทรัพยากร การแบ่งงานอย่างเป็นทางการ เป็นกลุ่มความร่วมมือ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เช่นเดียวกันกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการทำงานเป็นทีม ที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เนื่องจากการทำงานส่วนร่วมกับชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเผยแพร่ข่าวสารแก่ผู้ปกครองและชุมชนการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน และการได้รับสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเช่นกัน (Hoy, W. K., & Miskel, C. G, 2013; รุ่งนิริฎ พุทธิเสน, 2557)

เนื่องจากโรงเรียนได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเร่งรัดและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีระบบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบในการวางแผน การทำงานของโรงเรียนแนวใหม่ ต้องมีการเกี่ยวข้องกับเครื่องมือและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีหลายหน่วยงานได้นำเสนอความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศกับการปฏิรูปการศึกษา (มนัสนันท์ สงวนแสง, 2559) ซึ่งการบริหารและการจัดการศึกษานั้นย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาเช่นเดียวกัน และท้ายสุดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการบริหารความเสี่ยงการ ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเช่นเดียวกัน เพราะวัฒนธรรมองค์กรมี

อิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของครูและบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียน สะท้อนให้เห็นกระบวนการคิด การตัดสินใจ การวางแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน และที่สำคัญวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน วัฒนธรรมองค์กรลักษณะสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีความคิดอิสระ มีส่วนร่วมในการทำงานและการบริหาร ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน มีความสุขที่ปฏิบัติและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ขององค์กรได้ ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง จึงจะนำหน่วยงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพ (กาญจนา เกษร, 2555) สอดคล้องกับอภิขยา บุญเจริญ ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมที่ใช้อยู่ภายในแต่ละองค์กรเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งขององค์กรต่อความเป็นรูปลักษณะ ที่เป็นเอกเทศขององค์กรแต่ละแห่ง (อภิขยา บุญเจริญ, 2556) และวัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Hoy, W. K., & Miskel, C. G, 2013) สอดคล้องกับรังสรรค์ อ้วนวิจิตร ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ความผูกพันต่อองค์กรของครู มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ต่อประสิทธิผลของทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังนั้น ในการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างยั่งยืน จะต้องดำเนินการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้เข้มแข็ง และสร้างให้ครูมีความผูกพันต่อองค์กร (รังสรรค์ อ้วนวิจิตร, 2554) สอดคล้องกับ ณปภัช อำพลิน ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคือหลักในการบริหารจัดการในการพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลดี และมีประสิทธิภาพสูง ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้สรุปจากข้อเสนอแนะปลายเปิดในแบบสอบถามได้ว่า ภาวะผู้นำองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ และการบริหารงานความสำเร็จของกลุ่ม มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้นำ แต่งานวิจัยในครั้งนี้ กลับพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่จำนวนมาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารที่บรรจุใหม่ หรือบางโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร มีแต่ครูผู้ที่ทำหน้าที่รักษาราชการในตำแหน่งผู้บริหาร ที่อาจจะไม่ประสบผลในการบริหารไม่มากพอ อีกทั้งผู้บริหารที่บรรจุใหม่ยังอยู่ในช่วงเรียนรู้วัฒนธรรมหรือศึกษาโครงสร้างองค์กร จึงอาจจะทำให้ไม่กล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาดในการดำเนินการบริหารโรงเรียน จากที่กล่าวมา ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น (ณปภัช อำพลิน, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเป็นสำคัญในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะสถานศึกษา เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องมีผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดใหม่ๆ ที่จะมาพัฒนาระบบการศึกษา ในส่วนระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็น เพราะครูที่มีการศึกษาหาความรู้ พัฒนาวิชาชีพของตนเองย่อมส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้ในระดับสูงที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากสถานศึกษามีบุคลากรจำนวนมากแต่มีภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ การมอบหมายงานให้ครูอาจจะสามารถปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหาได้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายในช่วยเหลือสถานศึกษาในด้านสื่อหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานด้านสารสนเทศ นอกจากนั้น ผู้บริหารยังต้องมีแผนการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้เทคโนโลยีในการจัดสารสนเทศให้เป็นระบบ ครูและบุคลากรสามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศได้ตามที่ต้องการ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการหรือการจัดการเรียนการสอน

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะอาชีพและทักษะชีวิต นำลงสู่โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบท โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเน้นในจุดที่ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ยังอยู่ในระดับที่ไม่พึงพอใจ ผู้บริหารควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูเสมอ เพราะทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนนั้น เป็นผลโดยตรงจากการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้น ผู้บริหารเป็นผู้นำ

ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูทำงาน โดยยึดถือผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก เน้นให้นักเรียนมีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เกษร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเทคโนโลยีบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัชวาลย์ เจริญบุญ. (2554). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน ในจังหวัดมหาสารคาม. ใน *วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม .
- ณปภัช อำพลิน. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พยัต วุฒิรงค์. (2555). *การจัดการนวัตกรรม : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนสุข อุดม. (2556). *การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูในภาคใต้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพด้านกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้*. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มนัสนันท์ สงวนแสง. (2559). ปัจจัยเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการบริหารงาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสรรค์ อ้วนวิจิตร. (2554). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- รุ่งนรินทร์ พุทธิเสน. (2557). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.

ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วรางคณา ทองนพคุณ. (2556). “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร”. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2563 จาก <https://1th.me/EW12z>.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท อิระฟิล์มและไซเท็ก จำกัด.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills). กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.

สุคนธ์ สิทธิพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.

อภิขยา บุญเจริญ. (2556). อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Churches, A. (2008). 21st Century Pedagogy. Retrieved January 30, 2017 from <http://edorigami.wikispaces.com/21st+Century+Pedagogy>.

Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). Educational Administration theory, Research and Practice. Ninth Edition : Published by McGraw-Hill.

Moore, MG, Anderson. (2004). WG. Handbook of distance education. New Jersey : Lawrence Erlbaum.

ปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ*

EXTRADITION CRIMINAL PROBLEM

ศิริพงษ์ โสภ

Siripong Sopa

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand.

E-mail: Siripong0894034067@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 และพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ว่ามีปัญหามั้ยในเรื่องสภาพบังคับอย่างไรบ้าง 2) เพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากเอกสาร รายงาน บทความ บทวิเคราะห์ ทั้งจากสื่อมวลชน รายงานวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามชาติของประเทศไทยเกิดจาก (1) ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในลักษณะสนธิสัญญาทวิภาคีกับต่างประเทศเพียง 14 ประเทศ และในจำนวน 14 ประเทศนี้ เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนเพียง 4 ประเทศเท่านั้น จึงทำให้การขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ประสบผลสำเร็จ (2) ในกรณีประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ต้องดำเนินการร้องขอได้โดยวิธีการทางการทูต และต้องแปลคำขอเป็นภาษาอังกฤษ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย ยังขาดความรู้ในเรื่องแบบพิธี และขาดทักษะในด้านภาษาอังกฤษ (3) การขอความร่วมมือในกรณีไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ต้องมีพยานหลักฐานตามระบบกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอ จึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย ไม่มีความรู้ในเรื่องมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศทุกประเทศ จึงมักจะถูกประเทศผู้รับคำขอปฏิเสธส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในเรื่องพยานหลักฐานไม่ถูกต้องและเพียงพอ เป็นต้น

คำสำคัญ: อาชญากรรม, สนธิสัญญา, ผู้ร้ายข้ามแดน

* Received: 28 November 2022; Revised: 29 December 2022; Accepted: 30 December 2022

Abstract

The research about [story] this, there is the objective for study problem sending crime economical transnational state follows the act of legislation about extraditing a criminal, 2472 Buddhist Eras and act of cooperation international legislation in about [story] criminal, 2535 Buddhist Eras are that, get into trouble in about [story] how is the state enforces?, for seek for the trend in rectify the law aforementioned are appropriate the state of economy, social , and politics in now, research this manner quality research, analyses storage data can collect by use the way analyses substance manner from a document, report, article, both of review from a mass medium, technical report, research, thesis, law, regulations, order, mass electronics media, and the research that relate,

The research result meets that,, sending criminal transnational problem of Thailand is born from, (1) Thailand has done the treaty extradites a criminal in treaty bilateralness character and the foreign countries just 14 countries, and in 14 countries this amounts , be 4 countries in Association of Southeast Asian Nations group just the country only , then make requesting extradites a criminal to don't succeed, (2) in case of the country where have no the treaty extradites a criminal between, must manage make a request get by way diplomacy way, and must translate the request is English, bu, officer officers about extraditing a criminal of Thailand lacks the knowledge in about [story] like [model], ceremony, and without expertise in the sense of English, (3) asking for cooperation in case of have no the treaty extradites a criminal between, must have the evidence follows law character witness system of receiver request country then will succeed, which, an officer extradites a criminal of not educated Thailand in about [story] every law character witness foreign countries country standard , then like to touch [cheap] receiver request country denies to extradite a criminal, in about [story] the evidence dishonestly and enough, etc.

Keywords: Crime, Treaty, A criminal crosses the frontier

บทนำ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำความทางผิดอาญาทั่วไป แต่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติมากกว่าอาชญากรรมทั่วไป ไม่ว่าในทางที่คำนวณเป็นตัวเงินได้และที่คำนวณเป็นตัวเงินไม่ได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ และต่อระบบเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับต่างประเทศ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำกันในลักษณะของรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติ จะกระทำกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ที่มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญเป็นอย่างสูงในการประกอบอาชญากรรม ตลอดจนมีการลงทุนทำธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งมีมูลค่าในการลงทุนเป็นเงินและทรัพย์สินหลายพันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม จากการที่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีรายได้จำนวนมากมหาศาล จึงก่อให้เกิดปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย เช่น นำเงินไปติดสินบนเจ้าพนักงาน นักการเมือง สร้างนักการเมืองขึ้นมา หรือแม้แต่การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของตนเอง การดำเนินการของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีรูปแบบการดำเนินการกระทำความผิดหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไป โดยอาศัยเครื่องมือที่ทันสมัยในความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยี (บัญญัติ วิสิทธิ์มรรค, 2533)

การกระทำความผิดของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะเดียวกัน อาจมีความแตกต่างกัน ในลักษณะของการกระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวผู้กระทำความผิดนั้น ๆ ที่มีความชำนาญในแต่ละด้านแตกต่างกัน แต่ในที่สุดผลของการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว อาชญากรรมทางเศรษฐกิจล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองในลักษณะของการทุจริตและการฉ้อโกง แล้วหลบหนีไปอาศัยในประเทศอื่น เพื่อรอดพ้นจากการจับกุม (ณิชนันท์ อิศรากร ณ อยุธยา, 2562) จากผลของการกระทำความผิดของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมายเป็นอย่างมาก อันเนื่องจากขาดความเชี่ยวชาญในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐ และปัญหาของข้อกฎหมายที่ยังไม่มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน และโลกเทคโนโลยีในอนาคต ดังนั้น รัฐต้องเร่งแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยด่วน โดยต้องหามาตรการแก้ไขที่รัดกุมและฉับไวต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรของรัฐ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ มาตรการที่เหมาะสมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนเรื่องว่าด้วยการส่งอาชญากรรมเศรษฐกิจข้ามแดนให้กับประเทศที่คดีเกิดขึ้นด้วย

ในสมัยก่อนซึ่งเป็นยุคแรกของกฎหมายนั้น กฎหมายอาญาระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา (Criminal International Law) ยังไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก เนื่องจากประเทศยังไม่สามารถพัฒนาการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมได้สะดวกรวดเร็วเท่าทุกวันนี้ ในยุคศตวรรษก่อน ๆ นั้น หลักกฎหมายในทางอาญาระหว่างประเทศจึงมิได้พัฒนาเท่าที่ควร มีเหตุปัจจัยหลายประการที่ทำให้กฎหมายอาญาระหว่างประเทศในปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็น จนทำให้ประชาคมโลกต้องหันมาสนใจและหาแนวทางร่วมกัน ที่จะพัฒนากฎหมายทางอาญาระหว่างประเทศ (ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ, 2541) เนื่องจากผู้กระทำความผิดถูกจับตัวได้ในรัฐอื่นที่ตนมิได้กระทำความผิด การเดินทางระหว่างรัฐเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น การประกอบอาชญากรรมก็มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกระทำความผิดมีลักษณะที่เป็นเครือข่ายโยงใยในรูปแบบที่เป็นองค์กรอาชญากรรม เกิดอาชญากรรมที่เป็นลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น และสร้างความเสียหายให้แก่ประชาคมโลกอย่างมากมาย

กฎหมายระหว่างประเทศ (International Criminal Law) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องทางอาญา โดยมีบุคคล องค์กรระหว่างประเทศ หรือรัฐในต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564) เมื่อประชาคมโลกระหว่างประเทศได้พัฒนาเทคโนโลยีให้สามารถติดต่อสื่อสาร หรือเดินทางได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จนถึงระดับที่เรียกว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” (Clobalization) แล้ว ยิ่งทำให้กฎหมายอาญาระหว่างประเทศเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทันต่อสภาพการณ์และรูปแบบของอาชญากรรมอันเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดระหว่างประเทศ

ในทางปฏิบัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (extradition) ในความผิดอาญาทั่วไป และความผิดเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจ การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (mutual legal assistance) เป็นมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญของรัฐ ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอาญาในคดีที่เกิดขึ้นและเกี่ยวกันระหว่างประเทศ ในปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักถึงความร้ายแรง และความซับซ้อนของอาชญากรรมเศรษฐกิจข้ามชาติ (transnational economic crime) การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง โดยเฉพาะการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในประเทศหนึ่ง แต่หลบหนีมาอาศัยหรือมาประกอบธุรกิจในประเทศหนึ่ง (fugitive) โดยการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันไว้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนของทุกประเทศยังประสบปัญหามากมาย ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายที่ประเทศที่ได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน อาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศผู้ร้องขอได้

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือทางอาญาของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษตามความผิดที่กระทำขึ้นนั้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีไปอยู่ในประเทศใดก็ตาม

ซึ่งหากได้มีการตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ตาม ก็จะทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนประสบผลสำเร็จได้

ในกรณีประเทศผู้ขอกับประเทศผู้รับคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ประเทศผู้ร้องขอจะต้องส่งคำร้องขอและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น คำร้องขอต้องบรรยายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลที่จะถูกร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี วัน เวลา สถานที่ที่กระทำความผิด กฎหมายที่บัญญัติให้การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิด อัตราโทษ อายุความ หมายจับ และพยานหลักฐานที่แสดงว่าคดีมีมูลที่ศาลจะรับฟ้องไว้พิจารณา และจัดทำคำแปลเป็น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการส่งอาชญากรทางเศรษฐกิจข้ามชาติของไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการส่งอาชญากรทางเศรษฐกิจข้ามชาติระหว่างของประเทศไทยกับต่างประเทศ
3. เพื่อได้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งอาชญากรทางเศรษฐกิจข้ามชาติของไทย

สมมติฐานในการวิจัย

คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีรูปแบบและลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความสลับซับซ้อน บุคคล กลุ่มบุคคลที่เข้าข่ายการกระทำความผิด มีขั้นตอน วิธีการ และการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แตกต่างไปจากการกระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไปเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่กระทำความผิดในรัฐหนึ่งแล้วหลบหนีการจับกุมไปยังอีกรัฐหนึ่ง ให้กับรัฐที่ความผิดเกิดขึ้นและร้องขอ เพื่อให้ไปปรับโทษตามความผิดที่ก่อขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติของไทย
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ และหลักเกณฑ์ของการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System)
3. ศึกษาปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472
4. ศึกษาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535
5. ศึกษาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติตามอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหประชาชาติ ข้อ 3
6. ศึกษาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
7. ศึกษากฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและข้อยกเว้นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยและต่างประเทศ เช่น International Criminal Law, Criminal International Law, Principle International Law, Traditional Law (Common Law)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร รายงาน บทความ บทวิเคราะห์ทั้งจากสื่อมวลชน รายงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลในการตีความในลักษณะวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการศึกษาถึงรูปแบบ ลักษณะความผิด ปัญหาและมาตรการแก้ไขในกระบวนการส่งอาชญากรรมข้ามแดน การดำเนินการธุรกรรมของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาจากเอกสารการค้นคว้าของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน บทความที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะต่าง ๆ

และศึกษาปัญหาการส่งอาชญากรรมข้ามชาติ โดยศึกษาอ้างอิงกับกฎหมายต่าง ๆ ที่ระบุเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำความผิด การดำเนินคดี การส่งอาชญากรรมข้ามแดน ปัญหาและมาตรการแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามแดน และการศึกษาเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยเขียนเป็นแผนภูมิ ดังนี้

ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

(1) การที่ประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ก็เนื่องมาจากประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในลักษณะสนธิสัญญาทวิภาคีกับต่างประเทศเพียง 14 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร (สนธิสัญญาส่งผู้ร้าย ข้ามแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ ร.ศ.129) ประเทศเบลเยียม (สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับเบลเยียม ค.ศ.1937) ประเทศสหรัฐอเมริกา (สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ.1983) 4 และกับประเทศแคนาดา ออสเตรเลีย มาเลเซีย ฟิจิ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลีใต้ลาว บังกลาเทศ และกัมพูชา เป็นต้น (อภิญา เลื่อนฉวี, 2553) และในจำนวน 14 ประเทศนี้ ก็เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนเพียง 4 ประเทศเท่านั้น (ณัฐธา วสันตสิงห์, 2563) จึงทำให้การขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ประสบผลสำเร็จ

(2) ประเทศไทยไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศผู้รับคำขอ เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยต้องดำเนินการร้องขอ โดยทำสัญญาข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ต่างตอบแทน) กับประเทศผู้รับคำขอ โดยต้องดำเนินการทางวิธีการทางการทูต และต้องแปลคำขอเป็นภาษาอังกฤษ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยยังขาดความรู้ในเรื่องแบบพิธี และขาดทักษะในด้านภาษาอังกฤษ การขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ประสบผลสำเร็จ

(3) ประเทศไทยขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยต้องเสนอพยานหลักฐานตามระบบกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอให้ถูกต้อง แต่เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย ไม่มีความรู้ในเรื่องมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอ จึงทำให้ประเทศผู้รับคำขอปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้โดยอ้างเหตุผลพยานหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

อภิปรายผล

ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) นั้น การส่งผู้ร้ายข้ามชาติต้องมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน และมีข้อยกเว้นการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น แนวปฏิบัติของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศเบลเยียม จะไม่ส่งตัวคนชาติของตนให้กับรัฐที่ร้องขอ แต่ขอห้ามการส่งคนชาติของแต่ละประเทศ จะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศเบลเยียม จะบัญญัติอยู่ใน

กฎหมายและสนธิสัญญาที่ทำกับประเทศต่าง ๆ แต่ข้อห้ามการส่งคนชาติของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (Ivan Anthony, Shearer, 1971) ซึ่งข้อห้ามของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงยาก เพราะเป็นข้อห้ามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) จะมีความคล้ายคลึงกัน คือ การส่งผู้ร้ายข้ามชาตินั้น ประเทศผู้ขอกับประเทศรับคำขอจะต้องมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน และจะไม่มีข้อยกเว้นห้ามส่งคนชาติข้ามแดน โดยยึดถือหลักกฎหมายอาญาที่ให้อำนาจรัฐเหนือดินแดน กล่าวคือ ผู้ใดกระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินคดี ณ สถานที่ที่กระทำความผิด (อิศรานุวัฒน์ ภูมิรินทร์, 2557)

ส่วนแบบพิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามชาติของระบบนี้ จะให้อำนาจฝ่ายตุลาการพิจารณาว่า จำเลยผิดจริงหรือไม่ หากว่ากระทำความผิดจริงก็ขังรอการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ศาลก็จะปล่อยตัวจำเลยไป

ส่วนแนวปฏิบัติของประเทศที่ยึดถือระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) จะให้อำนาจฝ่ายตุลาการพิจารณาว่าความผิดนั้น จะอยู่ในลักษณะจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันได้หรือไม่เท่านั้น ระบบของ Common Law จึงสะท้อนให้เห็นว่า การจับกุมคุมขังบุคคลใดก็ตาม สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาด้วยความยุติธรรมถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ซึ่งควรจะได้รับการเคารพ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็เช่นเดียวกัน สิทธิของบุคคลที่จะเข้ามาอยู่ในดินแดนก็ย่อมต้องได้รับความเคารพเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย มีปัญหาหลายด้านคือ

1. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ประเทศผู้ขอกับประเทศผู้รับคำขอต้องทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันไว้ ถ้าไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน ประเทศผู้รับคำขออาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ได้ ในขณะนี้ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับต่างประเทศไว้เพียง 14 ประเทศเท่านั้น การขอให้ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกันส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้จึงมักไม่ประสบผลสำเร็จ

2. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่ประเทศผู้ขอกับประเทศผู้รับคำขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน การร้องขอต้องดำเนินการโดยผ่านทางวิธีทางการทูต คำขอความช่วยเหลือต้องทำตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ผู้ประสานงานกลางกำหนด และต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยมักจะขาดทักษะในด้านภาษาอังกฤษ จึงทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ประสบผลสำเร็จ

3. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่ประเทศผู้ขอกับประเทศผู้รับคำขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันไว้ ถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอตามมาตรฐานของกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอ ประเทศผู้รับคำขอสามารถปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ทำตามกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอ ก็มักจะถูกปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ได้

นอกจากนี้ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยยังประสบกับปัญหาในด้านกฎหมาย คือ

1. พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 (ราชกิจจานุเบกษา, 2574) ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในลักษณะสนธิสัญญาทวิภาคีกับรัฐต่างประเทศไว้เพียง 14 ประเทศ ในจำนวน 14 ประเทศนี้ เป็นประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วยกันเพียง 4 ประเทศเท่านั้น

2. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 10 การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) ประเทศไทยได้ทำสัญญากับต่างประเทศเพียง 6 ประเทศเท่านั้น และการร้องขอความช่วยเหลือให้ส่งคำร้องขอโดยวิธีทางการทูต คำร้องขอความช่วยเหลือให้ทำตามแบบหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้ประสานงานกำหนด และต้องจัดทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ

3. อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหประชาชาติ ข้อ 3 กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอตามมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำร้องขอ (ปิตินสาร ธารสุวรรณวงศ์, 2549)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการส่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ สรุปได้ว่า ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับต่างประเทศเพียง 14 ประเทศ ในกลุ่มอาเซียนเพียง 4 ประเทศ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย ยังขาดความรู้ในเรื่องแบบพิธี และขาดทักษะในด้านภาษาอังกฤษ และเจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย ไม่มีความรู้ในเรื่องมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศทุกประเทศ จึงมักจะถูกประเทศผู้รับคำขอปฏิเสธส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยเห็นว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยมีปัญหา ควรได้รับการแก้ไขดังนี้

1. ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับต่างประเทศทุกประเทศ และต้องทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนให้ครบทุกประเทศ ทั้งนี้ เพราะประเทศในกลุ่มอาเซียนมีพรมแดนใกล้ชิดติดกัน การเดินทางเข้าออกสะดวก ซึ่งจะเป็นช่องทางให้อาชญากรหลบหนีได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยทำสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่อง ทางอาญาให้ครบทุกประเทศ เมื่อมีการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันก็จะประสบผลสำเร็จมากขึ้น

3. ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยฝึกทักษะด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ซึ่งต้องดำเนินการโดยวิธีทางการทูตและต้องทำคำขอเป็นภาษาอังกฤษ เจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามแบบและพิธีการ

4. ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยศึกษากฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศทุกประเทศให้พร้อม ถ้ามีการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน เจ้าหน้าที่ต้องจัดทำคำขอเป็นภาษาอังกฤษ และต้องเสนอพยานหลักฐานการกระทำความผิดตามมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอให้ถูกต้อง ถ้าเจ้าหน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานไม่เป็นไปตามมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้รับคำขอ ประเทศผู้รับคำขออาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ได้

เอกสารอ้างอิง

- ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 40 หน้า 27 (7 เมษายน 2535)
- ณัฐฐา วสันตสิงห์. (2563). การส่งบุคคลข้ามแดนและมิติของกฎหมายระหว่างประเทศ. *วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 38(1), 1-10.
- ณินันท์ อิศรากร ณ อยุธยา. (2562). ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บัญญัติ วิสิทธิ์มรรค. (2533). อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. *วารสารอัยการ*, 13(148), 1-13.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2564). *คำอธิบายกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ. (2541). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา ตอนที่ 2 แผนกคดีอาญา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิติสาร ธารสุวรรณวงศ์. (2549). สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน : การปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย. ใน *ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เลื่อนฉวี. (2553). การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(74), 127-147.
- อิศรานุวัฒน์ ภูมิรินทร์. (2557). ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย. ใน *ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Ivan Anthony, Shearer. (1971). *Extradition in international law*. Manchester : University Press.

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2***
**GUIDELINES FOR TEACHER'S INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT
IN SCHOOL UNDER OFFICE OF UDONTHANI PRIMARY EDUCATION AREA 2**

สุริยา สรวงศิริ

Suriya Suangsiri

สิทธิชัย สอนสุภี

Sittichai Sonsupee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kean University, Thailand.

E-mail: suriya2022@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 311 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาพรวมพบว่า เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{Modified} = 1.465$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNI_{Modified} = 1.330$) และลำดับที่ 3 คือ ด้านการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.472$) 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมพบว่า (1) การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะ

* Received: 28 November 2022; Revised: 29 December 2022; Accepted: 30 December 2022

ผู้นำเชิงนวัตกรรมให้แก่ครู (2) พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และ (3) การจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพื่อศึกษาเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง สำหรับการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, แนวทางการพัฒนา, ครู

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the actual condition and the expected condition about teacher's innovative leadership, 2) to examine guidelines in teacher's innovative leadership. This research was descriptive and consisted of 311 administrators and teachers by stratified random sampling. Study tool was a questionnaire and the Individual Interview

The research result on the overall of teacher's innovative leadership development. The actual condition and desirable condition. In general, it was found that the real condition of the teacher's innovative leadership was found. Overall, it was at a medium level ($\bar{X} = 3.31$) Another desirable condition was at the overall highest mean ($\bar{X} = 4.75$). In the school indicated that the priority needs assessment from descending in the first three priority as follow: 1) Classroom Action Research ($PNI_{Modified} = 1.465$), 2) Using computer technology ($PNI_{Modified} = 1.330$), and 3) Learning innovation network ($PNI_{Modified} = 0.472$). The results of the overall study of the innovative leadership development approach of teachers found that: 1) Organizing a workshop to develop teacher's innovative leadership. 2) Prepare a manual and practice guidelines for teachers to study and develop by themselves, for creating and developing innovative learning management and 3) Continuously develop teacher's innovative leadership curriculum and uplifting.

Keywords: innovative leadership, development, teacher.

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ได้วางแนวไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อันจะนำไปสู่ความสุขของคนไทยทุกคน อีกทั้งยังเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศตลอดจนถือเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561) การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ จุดเน้นประการหนึ่งคือการพัฒนานวัตกรรมและการนำนวัตกรรมมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการภายใต้วิสัยทัศน์ “กระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรมมีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง” ของแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565) ได้มีการกำหนดเป้าหมายหลักและวางยุทธศาสตร์ที่เน้นการปรับสภาพการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาที่สำคัญของแผนแม่บท ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ยุทธศาสตร์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีองค์ความรู้และมีความเป็นมืออาชีพ สามารถใช้นวัตกรรมในการจัดการและการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาเชิงนวัตกรรม มีระบบและวิธีการคัดเลือกเพื่อการศึกษาต่อได้รับการปรับปรุงพัฒนา รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีกลไกการส่งเสริมพลังทางสังคมให้เข้ามาร่วมและสนับสนุนทรัพยากร โดยรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำคือ การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชนตลอดจนผู้มีส่วนร่วม โดยได้กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำในการจัดการสถานศึกษา นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี ทั้งนี้ เพื่อสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนทัศนคติรวมทั้งความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ มีกรอบการทำงานที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์นำไปเปลี่ยนเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ครูจะต้องเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยคำนึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำและการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในองค์กร นอกจากนี้ ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีหน้าที่หลักในการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรมอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกช่วงวัย ได้รับการพัฒนาทุกมิติให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานสากล มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาของผู้เรียนที่หลากหลาย (วิทยาศาสตร์ ภาษา ทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ ดนตรี กีฬา ฯลฯ) ตลอดจนมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเปลี่ยนบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) อีกทั้งการจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยครู จึงจะทำให้มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 มองว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้มีสภาพเป็นชั้นเรียนแห่งนวัตกรรม นำเรียน อบอุ่น แจ่มใส ดังนั้น สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากการที่ครูต้องระบุงถึงความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ครูต้องการแล้ว ตัวครูเองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบและเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อครูด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครูคาดหวังให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นไร ครูควรเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

บทบาทการเป็นผู้นำของครูแต่ละประเภท จึงมีผลต่อความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนและยิ่งไปกว่านั้น อาจมีผลต่อความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อผู้อื่นหรือต่อตนเองอีกด้วย ทั้งนี้ จากการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องมีการเตรียมคนทำงานสู่สังคมแห่งนวัตกรรม บุคคลไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ทุกคนจะต้องเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยทำงานที่ใช้ความรู้และทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมพัฒนางานที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งทักษะสำคัญที่ทุกคนต้องตระหนักและนำมาใช้คือ ทักษะการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ การพัฒนาศักยภาพของครูให้มีทักษะดังที่กล่าวมา ถือเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานเพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จึงได้กำหนดให้ผู้บริหารและครู จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2563)

การพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง เป็นองค์การแห่งนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโตนี้ก็จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพในการทำให้กิจการดำเนินไปด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไร้พรมแดนและกระทบกระเทือนไปทุกกิจการ ไม่เว้นแม้แต่ด้านการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2557) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญกับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้นวัตกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้าง พัฒนาและเป็นแรงผลักดันสำคัญ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ก็คือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณลักษณะ หรือมีทักษะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมแล้ว ก็จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบายเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายได้ยากยิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาการศึกษาและเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมให้มีคุณภาพต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างนวัตกรรมทางการบริหารจัดการ

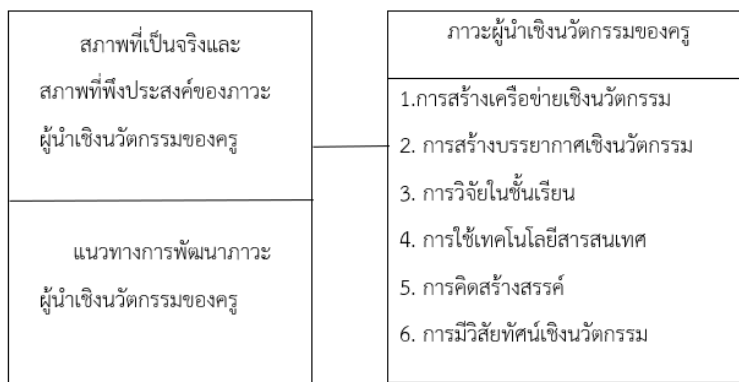
ชั้นเรียนและนวัตกรรมทางการสอน ตลอดจนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศไปใช้สำหรับการปรับปรุงวางแผน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาส่งเสริมครูให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 1,644 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู จำนวน 280 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 311 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี มอร์แกน Krejcie and Morgan (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2555) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม 2) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม 3) การวิจัยในชั้นเรียน 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) การคิดสร้างสรรค์ 6) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruences Index : IOC) จากการสอบถามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าระดับระหว่าง 0.80-1.00 และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.870 จำแนกแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบสัมภาษณ์ (Individual Interview) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quality Data) โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนี้ สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้ เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับสภาพจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับสภาพจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับสภาพจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับสภาพจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับสภาพจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

จัดเรียงลำดับความคาดหวังจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของ สุวิมล ว่องวานิช โดยปรับจากสูตร PNI เดิม โดยใช้ Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวัง หาผลต่างของสภาพที่เป็นจริง และหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สถิติที่ใช้จัดเรียงลำดับความคาดหวัง ใช้วิธี Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริง และหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนัก ก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สำหรับการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ ความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และนำเสนอ ผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Content Analysis) (รัตนะ บัวสนธ์, 2556)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู จำนวน 311 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 6 ด้าน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบเรียงลำดับ ความสำคัญของข้อมูล (PNI) ผลปรากฏดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ในภาพรวม พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 รายข้อ พบว่า มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณให้ครูสร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ จากการวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{Modified} = 1.663$) ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเผยแพร่ผลงานวิจัยที่สร้างขึ้นในเวทีการนำเสนอผลงานวิชาการในระดับต่าง ๆ ($PNI_{Modified} = 1.607$) และลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์และสำรวจปัญหาของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{Modified} = 1.562$)

2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยรวมพบว่า (1) การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้แก่ครู (2) พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และ (3) การจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพื่อศึกษาเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง สำหรับการสร้างและพัฒนา นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้

2.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู รายด้าน มีดังต่อไปนี้

ด้านการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมการมีครูรวมตัวกันสร้างเครือข่ายที่มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางวิชาชีพ กับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ต้นสังกัดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นในการพัฒนาระดับการพัฒนา นวัตกรรมทางการเรียนรู้

ด้านการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมสนับสนุนดำเนินการพัฒนาครูคุณภาพ โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) (2) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะผู้เรียน

ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) สถานศึกษาส่งเสริมครูวิเคราะห์และสำรวจปัญหาของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน (2) สถานศึกษาส่งเสริมครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ (3) สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณสำหรับสร้างและเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้

(2) สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (3) สถานศึกษาสร้างความเข้าใจแก่ผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวกับการมีจริยธรรมในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

ด้านการคิดสร้างสรรค์ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเกิดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง โดยการศึกษาดูงาน หรือประชุมวิชาการ เป็นต้น (2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีอิสระด้านความคิด ยืดหยุ่นตามบริบทจริงของการทำงาน (3) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมจริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการการจัดการการเรียนรู้

ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) สถานศึกษามีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม (2) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการติดตาม ประเมินผล การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (3) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูยึดวิสัยทัศน์มาเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์ เป็นรายด้านทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับกาญจนา จันทะโยธา ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ การวิจัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด ลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณให้ครูสร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ จากการวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับยิ่งยง ประดับ

กรณ์ (2560) ที่ได้ศึกษาวิธีการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (กาญจนา จันทะโยธา, 2560)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมพบว่า 1) การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้แก่ครู 2) พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และ 3) การจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพื่อศึกษาเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง สำหรับการสร้างและพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการบริหารจัดการชั้นเรียน มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563-2565) ได้มีการกำหนดเป้าหมายหลักและวาง ยุทธศาสตร์ที่เน้นการปรับสภาพการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถตอบสนองต่อแนวทางการ พัฒนาที่สำคัญของแผนแม่บท ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์พัฒนาครูและบุคลากรทาง การศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการและ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มคล่องตัวในการรองรับความ หลากหลายของการจัดการศึกษาเชิงนวัตกรรม มีระบบและวิธีการคัดเลือกเพื่อการศึกษาต่อได้รับการ ปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ลังกา ได้ศึกษาอนาคตภาพของคุณลักษณะครูไทยในทศวรรษ หน้า (พ.ศ. 2560-2569) พบว่า ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะครูในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ เพิ่มบทบาทการ เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการพัฒนาครู ตามมิติของคุณลักษณะครูในทศวรรษหน้า โดยมี ศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานที่รับมอบต่อมีหน้าที่เป็นผู้แนะ (Coach) ให้ความรู้ในการพัฒนาครูแก่ ผู้บริหารโรงเรียน อิงตามความต้องการของครูและบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่สร้างรูปแบบ ดำเนินการนิเทศ/ติดตามผล การพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะครูที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของ ผู้เรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน (วิไลลักษณ์ ลังกา, 2559) สอดคล้องกับ Allan Lee ทำการศึกษาความเป็นผู้นำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม: การ ทบทวนอภิมานวิเคราะห์ พบว่า ผู้นำเชิงคิดสร้างสรรค์และผู้นำเชิงนวัตกรรม ต้องมีการเสริมสร้าง

ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนโยบายที่ทันสมัยเกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติสู่ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมต่อไป (Allan, L, 2019) และสอดคล้องกับ Raechel French and Wesley Imms ทำการศึกษากรณีศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนจากห้องเรียนแบบดั้งเดิมสู่นวัตกรรมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้: เกิดใหม่กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนและการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดลักษณะร่วมกันของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร การมีกลยุทธ์ร่วมกัน จะทำให้เปลี่ยนห้องเรียนจากแบบดั้งเดิมไปสู่นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จได้ (Raechel, F. and Wesley, I, 2020)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{Modified} = 1.465$) ลำดับที่ 2 คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNI_{Modified} = 1.330$) และลำดับที่ 3 คือ การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.472$)

เมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้แก่ครู 2) พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และ 3) การจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพื่อศึกษาเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง โดยมีการส่งเสริมการมีครูรวมตัวกันสร้างเครือข่ายที่มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางวิชาชีพ กับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ต้นสังกัดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นในการพัฒนาระดับการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อย่างส่งเสริมสนับสนุนดำเนินการพัฒนาครูคุณภาพ โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ปลอดภัยทางจิตใจ เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะผู้เรียน รวมทั้งสถานศึกษามีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการติดตาม ประเมินผล การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า ต้องการพัฒนาด้านการวิจัยในชั้นเรียนที่สุด เหตุนี้ จึงควรมุ่งการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูเป็นสำคัญ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการอบรมออนไลน์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมขึ้นมาเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูต่อไป
4. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู โดยศึกษาจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการโครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565)*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา จันทะโยธา. (2560). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2555). *การวิจัยทางการศึกษา : วิจัยสู่การปฏิบัติ*. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

- รัตน์ บัณฑิต. (2556). *วิจัยเชิงคุณภาพการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ ลังกา. (2559). อนาคตภาพของคุณลักษณะครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569). *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), 36-50.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563-2565)*. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. พิษณุโลก : พิษณุโลกดอทคอม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Allan, L. (2019). Leadership creativity and innovation: a meta-analytic review. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 29(1), 1-35.
- Raechel, F. and Wesley, I. (2020). Case studies on the transition from traditional classrooms to innovative learning environments : Emerging strategies for success. *Improving Schools: SAGE Journals*, 23(2), 175–189.

ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารและปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี*

STUDY THE LEVEL OF EXECUTIVE LEADERSHIP AND PROCUREMENT
MANAGEMENT PROBLEMS OF SCHOOLS UNDER UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สุพัตรา บุญเลิศ

Supattra Bunlert

ชัชจรีญา ไบลี

Chatjariya Bailee

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: Supattra.lekky071@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี 2) ศึกษาระดับปัญหาของการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าพัสดุและเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียน จำนวน 1,396 คน เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง 302 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ระยะที่ 2) ศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยแบบสอบถามกึ่งโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์เนื้อหาและยืนยันแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามด้านที่พบปัญหามากที่สุด ดังนี้ ด้านการจำหน่ายพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ และด้านการจัดหาพัสดุ ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้แก่

* Received: 24 November 2022; Revised: 25 December 2022; Accepted: 27 December 2022

ผู้ปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียน โดยจัดทำคู่มือการจำหน่ายพัสดุให้ผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้ยึดปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมทั้งผู้ปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียนต้องศึกษาระเบียบให้รอบคอบ และยึดปฏิบัติตามระเบียบของการจำหน่ายพัสดุ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร, การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน

Abstract

The objectives of this study are to 1) examine the leadership under Udon Thani Primary Educational Service Area Office and 2) identify problems relating to supply management in schools under Udon Thani Educational Service Area Office. In the first period, this quantitative research investigated the leadership of executive leaders under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, the focus groups of this study are 1,396 chief-officers and supply management officers from schools, as well as 302 people that were examined. Based on the evaluated questions, frequency, percentage, and average information are being analyzed. In the second period, Investigated the schools' supply management problem in Udon Thani Primary Educational Service Area Office, using a semi-structured questionnaire by 5 qualified people, analyzed the data, and confirmed the solution.

According to this research, 1) the leadership of the executive leader at the Udon Thani Primary Educational Service Area Office is excellent in terms of teamwork, individual effort, wisdom, and vision. 2) the schools' supply management problems at Udon Thani Primary Educational Service Area Office are excellent as they focus on the most important issues: selling, control, maintenance, and procurement. The chief officers must help the school's supply officers gain the ability to manage effectively by providing a selling manual, which should be used as usual, while the school's supply officers will be required to read the manual carefully and comply with its instructions.

Keywords: Executive leadership, schools' supply management

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วง 2555-2559 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และยังมีอีกหลายด้านที่ยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนใน

ระยะต่อไป ด้านการบริหารจัดการและการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง และระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา ซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษา เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและปฏิรูประบบการเงิน เพื่อการศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ คือ กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา รองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน โรงเรียนและความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8(2) “กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และมาตรา 10 “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” มาตรา 22 “กำหนดการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และเชื่อว่าผู้เรียนมีความสำคัญ” มาตรา 39 “ให้กระทรวงกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การบริหารพัสดุภาครัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (อุรา วงศ์ประสงค์, 2556)

การบริหารงานพัสดุ เป็นงานที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติราชการอย่างยิ่ง เป็นการบริหารที่มิมีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ตั้งแต่การจัดหา การควบคุม การใช้ การเก็บรักษา การจำหน่าย หรือการแลกเปลี่ยนครุภัณฑ์ ซึ่งผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบและถือปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของการบริหารงานพัสดุ การดำเนินงานพัสดุนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการงบประมาณของรัฐ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะเกิดความเรียบร้อยและราบรื่นได้ ต้องอาศัยการประสานงานที่ดีของผู้ปฏิบัติงานพัสดุ สภาพปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีปัจจุบัน โรงเรียนขาดบุคลากรตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุไว้ปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ซึ่งปัญหาข้อบกพร่องเหล่านี้ ทำให้การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอุรา วงศ์ประสงค์ ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ปัญหาการบริหารงานพัสดุโดยภาพรวมมีปัญหายูอยู่ในระดับปานกลาง (อุรา วงศ์ประสงค์, 2556) สอดคล้องกับเบญญาภา ยาโตปมา ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การบริหารงานพัสดุจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างกัน (เบญญาภา ยาโตปมา, 2558) และสอดคล้องกับกัญสพัตน์ นัถิธตรงและนันทพร ศรีวิไล ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุวิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ปัญหาการจัดการงานพัสดุโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (กัญสพัตน์ นัถิธตรงและนันทพร ศรีวิไล, 2555)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารและการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน เพื่อนำผลการวิจัยเสนอเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนางานพัสดุให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) ซึ่งเป็นการจัดสำรวจข้อมูลด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าพัสดุ และเจ้าหน้าที่พัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,396 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อได้จำนวนประชากรที่แน่นอนแล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยอาศัยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่ และมอร์แกน (รัชดาพร บุญตา, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากตามขนาดของโรงเรียนโดยประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินและตรวจสอบให้มีความครอบคลุม ถูกต้องตามนิยามของการบริหารงานพัสดุ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ 0.60–1.00 นำมาใช้ จากนั้น นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเป็นหัวหน้าพัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 30 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี และตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรม

สำเร็จรูป และกำหนดความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ของแบบสอบถามในตอนที่ 2 การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .820 แล้วจึงส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 ฉบับ ได้รับคืนมาทั้งหมด 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุนำไปสู่ความต้องการจำเป็นนั้น ๆ

ระยะที่ 2 ประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 3) ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นข้อคำถามในการให้สัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

ภาวะผู้นำของผู้บริหารของ โรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์	4.20	0.53	มาก
2. การกระตุ้นปัญญา	4.23	0.56	มาก
3. การทำงานเป็นทีม	4.37	0.39	มาก
4. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.36	0.45	มาก
รวม	4.29	0.48	มาก

ข้อมูลจากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ

2. ผลการวิจัย ระดับปัญหาของการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับปัญหาของการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี

การบริหารงานพัสดุ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดหาพัสดุ	4.29	0.25	มาก
2. การควบคุมพัสดุ	4.31	0.31	มาก
3. การบำรุงรักษาพัสดุ	4.30	0.25	มาก
4. การจำหน่ายพัสดุ	4.32	0.27	มาก
รวม	4.31	0.27	มาก

ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาของการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจำหน่ายพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ และด้านการจัดหาพัสดุ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุ มีข้อควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญภา ศิริภูธร ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง รongลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก (เพ็ญภา ศิริภูธร, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับสุรศักดิ์ เล็กวงษ์ ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี รongลงมา คือ ด้านการกระตุ้นปัญญา อยู่ในระดับมาก (สุรศักดิ์ เล็กวงษ์, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญภา ศรีแปลก ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว และรongลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก (เพ็ญภา ศรีแปลก, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับภูมิกร บุนกึ ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดตามลำดับ (ภูมิกร บุนกึ, 2563)

2. ปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจำหน่ายพัสดุ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสุทธิพรณ เนียม

สันเทียะ ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 รองลงมา คือ ด้านการควบคุมพัสดุ อยู่ในระดับมาก (สุทธิพรรณ เนียมสันเทียะ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับขวัญจิตร จำปาวัน ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 รองลงมา คือ ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ อยู่ในระดับมาก (ขวัญจิตร จำปาวัน, 2556) สอดคล้องกับจุฑามาศ เสมามอญ ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางพัฒนางานพัสดุของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 และรองลงมา คือ และด้านการจัดหาพัสดุอยู่ในระดับมาก (จุฑามาศ เสมามอญ, 2558) สอดคล้องกับสวิตตา ประเสริฐสาร ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธำนี้นั้น มีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงาน และต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545) อย่างเคร่งครัด เพราะถ้าหากปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดอาจจะได้รับโทษทางวินัยและทางอาญาได้ และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีการดำเนินการตรวจสอบภายในเป็นประจำทุกปี และได้รายงานผลการตรวจสอบภายในให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุของโรงเรียนได้ปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่องของการปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุ นอกจากนี้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ได้จัดให้มีการอบรมประชุมเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ (สวิตตา ประเสริฐสาร, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญจิตร จำปาวัน ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารพัสดุของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ขวัญจิตร จำปาวัน, 2556) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดาพร บุญตา ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตพนมสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจำหน่ายพัสดุ การควบคุมพัสดุ ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ และด้านการจัดหาพัสดุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตพนมสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 นั้นมีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ต่างๆ เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานและต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545) (รัชดาพร บุญตา, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารและระดับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี สรุปได้ว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.29$, S.D.=0.48) และปัญหาของการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.27)

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1) **ข้อเสนอแนะจากการวิจัย** ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียน มีการติดตามเมื่อพัสดุสูญหาย อีกทั้งต้องสำรวจครุภัณฑ์ตามสภาพความเป็นจริง มีการจัดบันทึกข้อมูล การจ่ายพัสดุดอกจากบัญชีหรือทะเบียนครุภัณฑ์ทุกครั้ง ผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องลงบัญชีพัสดุและทะเบียน ครุภัณฑ์ให้ครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบ และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีการจัดเก็บพัสดุให้สะดวกต่อการ ตรวจนับและดำเนินการตรวจสอบพัสดุประจำปีตามขั้นตอนที่ระเบียบกำหนดไว้ สำหรับการเบิก-จ่าย พัสดุต้องจัดช่วงเวลาเบิก-จ่ายที่เหมาะสม และมีขั้นตอนการเบิก-จ่ายพัสดุถูกต้อง โดยพิมพ์เอกสาร พร้อมคำอธิบายให้ชัดเจนพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบพัสดุประจำปี ให้ผู้บริหารรับทราบเป็น ประจำทุกปี อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรจัดคู่มือกำหนดรูปแบบและ วางมาตรการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานควบคุมพัสดุให้โรงเรียนศึกษายึดปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องมีการวางแผนบำรุงรักษา โดยจัดทำตารางกำหนดเวลา เช่น บำรุงรักษาประจำวัน บำรุงรักษาประจำสัปดาห์ และบำรุงรักษาประจำปี พร้อมทั้งการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้ ตลอดเวลา ผู้บริหารควรจัดพิมพ์คู่มือการใช้และวิธีบำรุงรักษาพร้อมทั้งจัดอบรมหัวหน้าพัสดุหรือ เจ้าหน้าที่พัสดุให้มีความรู้ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเบื้องต้นตลอดจนมีการจัดตั้งงบประมาณซ่อมแซม บำรุงรักษาพัสดุให้เพียงพอเพื่อให้ใช้งานได้ตลอดอายุการใช้งาน อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องบันทึก ประวัติครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างเพื่อประโยชน์ในการใช้พัสดุและบำรุงรักษาตลอดทั้งมีการ ประสานงานจากหน่วยงานภายนอกในการซ่อมแซมพัสดุที่ไม่สามารถซ่อมแซมเองได้ ผู้ปฏิบัติงานพัสดุ ต้องจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างเมื่อทราบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าทุกปีและก่อนดำเนินการจัดหา พัสดุควรสำรวจความต้องการใช้พัสดุทุกครั้ง พร้อมทั้งจัดหาพัสดุตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการและ ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดหาพัสดุอย่างเคร่งครัดให้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบการ บริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2535 พร้อมทั้งจัดทำคุณลักษณะของครุภัณฑ์แต่ละรายการเพื่อสะดวกใน การจัดหา ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรจัดทำคู่มือแบบฟอร์มการจัดซื้อ จัดจ้างและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สถานศึกษาปฏิบัติงานเป็นแนวทางเดียวกันพร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุเป็นประจำทุกปี

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ด้านการจัดหาพัสดุ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานพัสดุ มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้างต้องมีความโปร่งใส และปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดหาพัสดุตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียนโดยจัดทำคู่มือการจำหน่ายพัสดุให้ผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้ยึดปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมทั้งผู้ปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียนต้องศึกษาระเบียบให้รอบคอบ และยึดปฏิบัติตามระเบียบของการจำหน่ายพัสดุ มีการติดตามเมื่อพัสดุสูญหาย อีกทั้งต้องสำรวจครุภัณฑ์ตามสภาพความเป็นจริง มีการจัดบันทึกข้อมูลการจ่ายพัสดุดอกจากบัญชีหรือทะเบียนครุภัณฑ์ทุกครั้ง

2.2 ด้านการควบคุมพัสดุ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรกำหนดขั้นตอนการเบิก-จ่าย โดยพิมพ์เอกสารพร้อมคำอธิบายให้ชัดเจน นอกจากนี้ ควรลงบัญชีหรือทะเบียนพัสดุให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และควรจัดช่วงเวลาสำหรับการเบิก-จ่าย ผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องลงบัญชีพัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์ให้ครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบ และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีการจัดเก็บพัสดุให้สะดวกต่อการตรวจนับและดำเนินการตรวจสอบพัสดุประจำปีตามขั้นตอนที่ระเบียบกำหนดไว้ สำหรับการเบิก-จ่ายพัสดุต้องจัดช่วงเวลาเบิก-จ่ายที่เหมาะสม และมีขั้นตอนการเบิก-จ่ายพัสดุถูกต้อง โดยพิมพ์เอกสารพร้อมคำอธิบายให้ชัดเจน พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบพัสดุประจำปีให้ผู้บริหารรับทราบเป็นประจำทุกปี อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรจัดคู่มือกำหนดรูปแบบและวางมาตรการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานควบคุมพัสดุให้โรงเรียนศึกษายึดปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

2.3 ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรตั้งงบประมาณซ่อมแซมบำรุงรักษาพัสดุให้เพียงพอ เพื่อให้ใช้งานได้ตลอดอายุการใช้งาน นอกจากนี้ ควรจัดพิมพ์คู่มือการใช้และวิธีบำรุงรักษาและควรอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเบื้องต้น เช่น บำรุงรักษาประจำวัน บำรุงรักษาประจำสัปดาห์ และบำรุงรักษาประจำปี พร้อมทั้งการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้ตลอดเวลา ผู้บริหารควรจัดพิมพ์คู่มือการใช้และวิธีบำรุงรักษา พร้อมทั้งจัดอบรมหัวหน้าพัสดุหรือเจ้าหน้าที่พัสดุให้มีความรู้ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเบื้องต้น ตลอดจนมีการจัดตั้งงบประมาณซ่อมแซมบำรุงรักษาพัสดุให้เพียงพอ เพื่อให้ใช้งานได้ตลอดอายุการใช้งาน อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องบันทึกประวัติครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ในการใช้พัสดุและบำรุงรักษา ตลอดจนมีการประสานงานจากหน่วยงานภายนอกในการซ่อมแซมพัสดุที่ไม่สามารถซ่อมแซมเองได้

2.4 ด้านการจำหน่ายพัสดุ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรตรวจสอบสภาพครุภัณฑ์อย่างจริงจัง เพื่อดำเนินการจำหน่ายออกจากบัญชี นอกจากนั้น ควรมีมาตรการเข้มงวดในการสูญหายของพัสดุ และควรจัดอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่พัสดุที่ปฏิบัติงานการจำหน่ายพัสดุให้มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นประจำทุกปี ผู้ปฏิบัติงานพัสดุต้องจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง เมื่อทราบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าทุกปีและก่อนดำเนินการจัดหาพัสดุ ควรสำรวจความต้องการใช้พัสดุทุกครั้ง พร้อมทั้งจัดหาพัสดุตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการและปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดหาพัสดุอย่างเคร่งครัด ให้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2535 พร้อมทั้งจัดทำคุณลักษณะของครุภัณฑ์แต่ละรายการเพื่อสะดวกในการจัดหา ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรจัดทำคู่มือแบบฟอร์มการจัดซื้อจัดจ้างและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาปฏิบัติงานเป็นแนวทางเดียวกัน พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุเป็นประจำทุกปี

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ด้านการจัดหาพัสดุ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน

3.2 ควรศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัสดุของผู้บริหาร หัวหน้าพัสดุและเจ้าหน้าที่พัสดุ โดยออกแบบเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation action research) เป็นกรณีศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ .
- กัญสพัฒน์ นัถิอตรงและนันทพร ศรีวิไล. (2555). ปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุ วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ขวัญจิตร์ จำปาวัน. (2556). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปรางค์บุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑามาศ เสมามอญ. (2558). ปัญหาและแนวทางพัฒนางานพัสดุของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูมิกร บุนกี้. (2563). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เบญญาภา ยาโตปมา. (2558). การบริหารงานพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เพ็ญภา ศรีแปลก. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เพ็ญภา ศรีภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัชดาพร บุญตา. (2562). การบริหารพัสดุและสินทรัพย์อย่างมีคุณภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สวิตตา ประเสริฐสาร. (2557). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธิพรรณ เนียมสันเทียะ. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุรศักดิ์ เล็กวงษ์. (2563). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุรา วงศ์ประสงค์. (2556). *ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุ*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การประเมินผลการดำเนินโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงาน
บูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4
พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ*

AN EVALUATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH UNDER THE
INTEGRATED READINESS FOR AGING SOCIETY 2020 GUIDELINE NO.4: TO
DEVELOP HEALTHCARE SYSTEM AND SOCIAL PROTECTION FOR THE ELDERLY

อุบลวรรณ นิยมจันทร์

Ubonwan Niyomjan

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

Bureau of Health Administration, Ministry of Public Health, Thailand.

E-mail: ubonwan1970@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ได้แก่ การประเมินด้าน บริบทหรือสภาวะแวดล้อม ประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน การประเมินกระบวนการ และการ ประเมินผลผลิต โดยทำการรวบรวมเอกสาร 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาและสร้างเสริม ศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ 2) โครงการสร้างสังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุ กรมอนามัย 3) โครงการสร้างสังคม ห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ 4) โครงการผลักดันการนำ นวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ และ 5) โครงการสร้างเสริมระบบการ ดูแลสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการ

ผลการประเมินพบว่า ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน ด้าน กระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต มีความสอดคล้องและผ่านเกณฑ์ประเมินตามเป้าหมายของ มาตรการเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ซึ่งผลการประเมินด้าน วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ปัจจุบัน มีปัจจัยนำเข้าที่พร้อมสนับสนุน ได้แก่ บุคลากรและทรัพยากร มีกระบวนการและขั้นตอนของเตรียมความพร้อม และผู้รับผิดชอบที่ ชัดเจน มีกระบวนการติดตามประเมินผลที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งการประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ตามเป้าหมาย สำหรับกรณีที่ไม่เป็นไปตามแผน เสนอให้ทุกโครงการของกระทรวงสาธารณสุขที่เกิด ความล่าช้า วางแผนเร่งรัดการดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ และหากโครงการไม่

* Received: 24 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 22 December 2022

สามารถดำเนินการต่อไปได้ ควรพิจารณาโอนเงินงบประมาณให้โครงการอื่นที่มีความจำเป็นแทน เพื่อให้งบประมาณประจำปีที่ได้รับจัดสรรเกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบสุขภาพและประชาชนต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ, การประเมินโครงการ CIPP MODEL, การประเมินผลโครงการ

Abstract

This study is in order to evaluate the projects under the Ministry of Public Health funding proposal from the Integrated Readiness Plan for Aging Society 2020 by using the CIPP model which consists of Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation and Product Evaluation through documentary research from five projects which includes 1) project to development and enhancement for the Thai elderly group, 2) project to create a society that cares about the health of the elderly. 3) project to create social caring for the health of the elderly. 4) project to promote the use of innovations for the life of the elderly and 5) project to enhance healthcare system to support the elderly. The results from the project evaluations have shown that:

The results obtained based on four evaluation criteria i.e. context or environment, preliminary or input factor, operational process and productivity are consistent and meet the all the criteria. The results of the evaluation namely the operational objectives are consistent with current policies and situations. Inputs are ready to support personnel and resources. Procedure and step are well prepared. The budget was returned which was considered to meet the set target. Only 8.92 percent was unable to proceed as planned. Suggesting guidelines: The researcher suggests that all projects under the Ministry of Public Health that have been delayed should put into plan to expedite the operation according to the current situation and if the project cannot continue, budget should be transferred to other projects under the Integrated Readiness Plan for Aging Society instead so that the annual budget has been allocated for the most benefit way possible to the healthcare system and future for the people.

Keywords: Development of Strategies and System in Providing Health Care Services for Elderly, CIPP model project evaluation, project evaluation.

บทนำ

แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย เป็นแหล่งงบประมาณที่สำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนโครงการสำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินงานเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงอายุด้านสุขภาพระดับประเทศ ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม (แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545-2565) เพื่อให้ประชาชนก่อนวัยสูงอายุ มีความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมสูงวัยและผู้สูงอายุ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สุขภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเป้าหมายของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561 ให้ความเห็นชอบการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยกำหนดให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ จำนวน 14 แผนงานบูรณาการ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 4 คณะ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 3/2562 เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 4 มกราคม 2562 โดยคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คณะที่ 4.1 มีพลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นเจ้าภาพหลัก ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1) สร้างความรู้ให้ประชาชนก่อนวัยสูงอายุเตรียมความพร้อมในทุกมิติ 2) เสริมสร้างทักษะด้านอาชีพในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง 3) สร้างเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก 4) พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563)

กระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ ในปีงบประมาณ 2563 ที่บูรณาการร่วมกัน 4 กระทรวง 8 หน่วยงาน 24 โครงการ โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้รับงบประมาณ 238,634,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.62 ของงบประมาณทั้งหมด 863,846,800 บาท ของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงบประมาณ) มีการศึกษาประเมินประสิทธิภาพและปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมอนามัย กรมการแพทย์ และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบรายงานรายละเอียดผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย รายไตรมาส ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เอกสารรายละเอียดโครงการที่ได้รับอนุมัติเงินจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และแบบรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ZFMIS) วัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563

แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ.2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพและการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563)

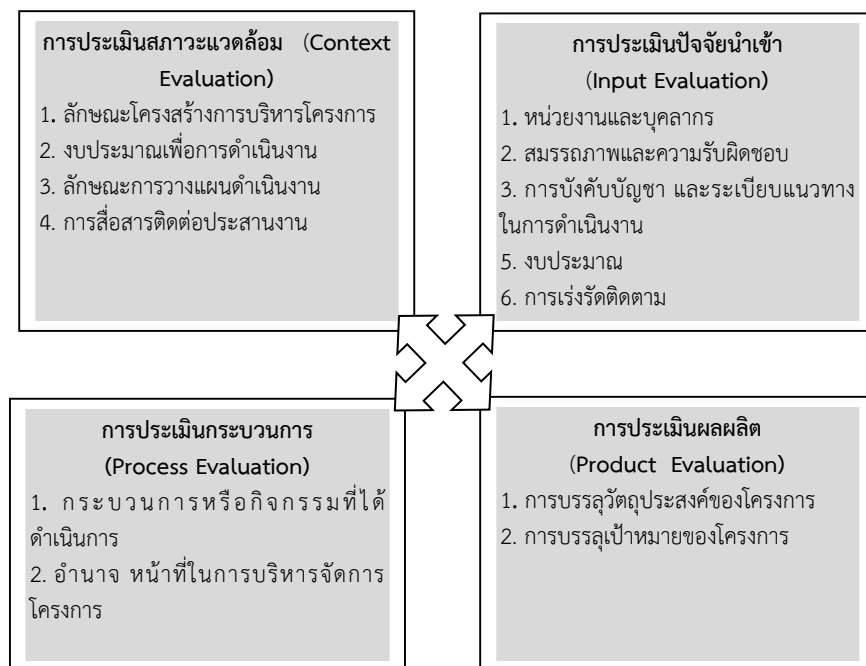
จากข้อมูลการดำเนินการที่กล่าวข้างต้น ส่งผลต่อการจัดดำเนินโครงการตามแผนนโยบายซึ่งกระทบต่อการพัฒนาประเทศและการจัดโครงการ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกิดประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและประเมินโครงการที่เกิดขึ้น ภายใต้โครงการแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุการ เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของโครงการและความสอดคล้องการการดำเนินการ จึงสนใจศึกษาผลการดำเนินการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อเสนอแนะจากผลการวิเคราะห์ที่เป็นอุปสรรคและประสิทธิผลของการประเมินโครงการต่อไป รวมทั้งเสนอแนะกรอบการประเมินที่อาจส่งผลกระทบต่อโครงการอื่นๆ เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประเมินโครงการหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (C) ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (I) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (P) และด้านผลผลิต (P)
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการจัดสรรทรัพยากรที่เกิดความล่าช้าและโครงการอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) โดยเน้นกระบวนการประเมินเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องควบคู่ไปกับกิจกรรมการประเมินทุกขั้นตอนของสต๊ฟเฟิลบีม โดยนำมาประยุกต์ในกรอบแนวคิดในการทำวิจัยการประเมินผลการดำเนินดังภาพ 1 (Stufflebeam, Daniel L. and Shinkfield, Anthony J, 2007)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โครงการภายใต้โครงการการบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ ใช้การรวบรวมข้อมูลโครงการประจำปี พ.ศ. 2563 จากการดำเนินโครงการทั้งหมด 5 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ 2) โครงการสร้างสังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกรมอนามัย 3) โครงการสร้างสังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกรมการแพทย์ 4) โครงการผลักดันการนำนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ และ 5) โครงการสร้างเสริมระบบการดูแลสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ รวบรวมโดยใช้แบบรายงานรายละเอียดผลการดำเนินงาน แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประกอบด้วย 1) แบบรายงานรายละเอียดผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย รายไตรมาส ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณจากงบรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 2) รายงานผลการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS จากกลุ่มคลังและพัสดุ สำนักงานปลัดกระทรวง

สาธารณสุข และ 3) เอกสารจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานประมาณการกระทรวงการคลัง กรมบัญชีกลาง

การวิเคราะห์ผลการวิจัยหรือเกณฑ์การประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินผลรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการกำหนดเกณฑ์ความสอดคล้องการประเมินในแต่ละด้าน (วสิน เทียนกิ่งแก้ว, 2554; ศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล, 2556; ญัฐวรรณ แยมละมัย และสุณี หงส์วิเศษ, 2561) ดังนี้

1. ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมของโครงการ ประเมินเรื่อง 1) โครงการสอดคล้องกับนโยบาย/จุดเน้นของโครงการพัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยประเมินถึงวัตถุประสงค์หรือผลผลิตหรือประโยชน์ที่จะได้รับ มีความสอดคล้องกับนโยบาย/จุดเน้น รวมทั้งมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 เรื่องหรือไม่ 2) ความต้องการความจำเป็นของการทำโครงการ โดยประเมินถึงการระบุสภาพปัญหาความต้องการความจำเป็น มีข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจนจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการทำโครงการหรือไม่ 3) โครงการมีความชัดเจน โดยประเมินการระบุผลผลิตที่ได้ กลุ่มผู้ใช้ พื้นที่เป้าหมาย ช่วงเวลาที่จะดำเนินโครงการ มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ประเมินเรื่อง 1) ความเหมาะสมของการใช้บุคลากร โดยประเมินถึงการระบุผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ร่วมดำเนินการจากภายนอกหน่วยงาน และมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือไม่ 2) ความเหมาะสมของงบประมาณ ประเมินจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณได้ครบ ไม่มีการคืนเงิน 3) ความเหมาะสมของพื้นที่ในการดำเนินงาน โดยประเมินการระบุพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการที่ชัดเจน มีการระบุพื้นที่ที่จะใช้ทดลอง/ทดสอบการดำเนินโครงการ ระบุพื้นที่ที่จะนำโครงการพัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุไปขยายผล รวมทั้งระบุกลุ่มตัวอย่างหรือไม่

3. ด้านความเหมาะสมของกระบวนการจัดทำโครงการ ประเมินเรื่อง 1) มีการกำหนดกิจกรรมในโครงการชัดเจน โดยประเมินการระบุขั้นตอนการดำเนินงานการระบุช่วงเวลา ประเมินว่ากิจกรรมสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่ 2) กิจกรรมในโครงการสอดคล้องกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการพัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ ประเมินจากกิจกรรมในโครงการ มีขั้นตอนที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามมาตรฐานหรือไม่ 3) กิจกรรมในโครงการมีตัวชี้วัดและการประเมินผลเหมาะสม ประเมินจากตัวชี้วัดของโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โครงการสามารถสะท้อนความสำเร็จโครงการได้ มีการวัดเชิงปริมาณคุณภาพ และเวลารับหรือไม่

4. ด้านความสำเร็จโครงการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดกิจกรรม ประเมินเรื่อง 1) ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ประเมินจากผลผลิตที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ของโครงการและสอดคล้องกับการแบ่งประเภทของโครงการพัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุและผ่านมาตรฐานทางวิชาการหรือไม่

*ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินในกระบวนการวัดผลจากคู่มือมาตรการเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ผลการวิจัย

ในการดำเนินงานการประเมินผลการบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ สามารถสรุปประเด็นการประเมินได้ ดังนี้

CIPP MODEL	รายการสรุปผลการประเมิน	สอดคล้องเกณฑ์
1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)	1.1 นโยบาย ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ที่เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 รวมทั้งมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุ แผนงานบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ 25 แผนงาน ซึ่งเป็นที่มาของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ในเวลาต่อมา กระทรวงสาธารณสุข ได้ส่งโครงการเข้าร่วมในแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ปีงบประมาณ 2563 และได้รับอนุมัติวงเงินจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 วงเงิน 238,634,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.62 ของงบประมาณทั้งหมดของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	*สอดคล้องเกณฑ์การประเมิน
	1.2 สถานการณ์ จากการที่คาดว่าประเทศไทยจะเป็น “สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์” (Complete Aged society) ภายในปี พ.ศ. 2578 โดยประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนระดับที่รวดเร็วมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ และเมื่อประชากรของประเทศไทยกลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” แล้ว สังคมไทยจะมีอายุสูงขึ้นไปอีก ผลที่ตามมาคือ รัฐ สังคมและครอบครัวจะต้องเตรียมวางมาตรการให้ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการรายได้ สุขภาพอนามัย และการอยู่อาศัย เมื่อคนเรามีอายุมากขึ้น ก็จะมีอัตราการป่วยที่ต้องได้รับการดูแลรักษาเพิ่มสูงขึ้น สุขภาพของผู้สูงอายุจึงอาจสร้างภาระให้กับทั้งรัฐ สังคม และครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการจัดการและเตรียมความพร้อม โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐานได้ หรือสามารถใช้ชีวิตได้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง หน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะในแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุภายใต้แผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 จึงมีความจำเป็นต้องให้ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการกันอย่างแท้จริงในกระทรวงสาธารณสุข	*สอดคล้องเกณฑ์การประเมิน

CIPP MODEL	รายการสรุปผลการประเมิน	สอดคล้อง เกณฑ์
	1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลด้านสุขภาพที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถภายใต้การส่งเสริม สนับสนุนให้มั่นวัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุ มุ่งหวังให้ผู้สูงอายุมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากร ภาควิชาเครือข่าย ในการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุและบริบทเชิงพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี เข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างถ้วนหน้าและเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดทุกโครงการ	*สอดคล้อง การประเมิน
2. การประเมิน ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	2.1 บุคลากร บุคลากรผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ ประกอบด้วยบุคลากรจาก 2 ส่วนงาน คือ 1) บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุหรือผู้จัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ (Project manager) มีหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงาน กำกับ ติดตาม รายงาน ความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานการเบิกจ่ายงบประมาณ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ 2) บุคลากรเกี่ยวกับแผน/งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับโครงการผู้สูงอายุ มีหน้าที่ตรวจสอบโครงการ บันทึกข้อมูลค่าของงบประมาณเข้าสู่โปรแกรม e-Budgeting และประสานงานกับสำนักงบประมาณ (กรรมการจากกระทรวงสาธารณสุข)	*สอดคล้อง การประเมิน
	2.2 งบประมาณ กระทรวงสาธารณสุข ได้รับงบประมาณโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 เฉพาะที่อยู่ในแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุภายใต้ภายใต้แผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ.2563 ซึ่งกรมกิจการผู้สูงอายุ (เจ้าภาพหลัก) ได้มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพ ดังนี้ 1. โครงการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ สำนักงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 1,737,500 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 1,581,200 บาท (ร้อยละ 91.00) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 156,300 บาท (ร้อยละ 9.00) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จ 2. โครงการสร้าง/สังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุโดยกรมอนามัย สำนักงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 117,280,700 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 117,278,800 บาท (ร้อยละ 99.99) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 1,900 บาท (ร้อยละ 0.01) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย 3. โครงการสร้าง/สังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกรมการแพทย์ สำนักงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 11,737,800 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 11,559,900 บาท (ร้อยละ 98.48) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 177,900 บาท (ร้อยละ 1.52) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย 4. โครงการผลักดันการนำนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ สำนักงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 8,590,100 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้ว 8,589,600 บาท (ร้อยละ 99.99) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 500 บาท (ร้อยละ 0.01) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จ	*สอดคล้อง การประเมิน

CIPP MODEL	รายการสรุปผลการประเมิน	สอดคล้องเกณฑ์
	5. โครงการสร้างเสริมระบบการดูแลสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการ สำนักงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 80,955,300 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 80,490,800 บาท (ร้อยละ 99.43) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 464,500 บาท (ร้อยละ 0.57) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย	
	โครงการผลักดันการนำนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ วงเงิน 8,590,100 บาท เพื่อดำเนินงานโครงการผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) โครงการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีการดูแลสุขภาพช่องปาก ผู้สูงอายุภายใต้แผนงานทันตสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุประเทศไทย พ.ศ. 2558-2565 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 80,955,300 บาท โครงการสร้างเสริมระบบการดูแลสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการ วงเงิน 80,955,300 บาท เพื่อดำเนินงานโครงการผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) โครงการสร้างเสริมระบบการดูแลสุขภาพเพื่อรองรับสังคมสูงวัยแบบบูรณาการ 2) โครงการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปาก	*สอดคล้อง การประเมิน
	2.3 ระเบียบและแนวทางในการดำเนินงาน โครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบการดูแลสุขภาพ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมสุขภาพ และลดพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาและสนับสนุนระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนและเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีหนังสือเอกสาร ระเบียบและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้ กรมกิจการผู้สูงอายุ (เจ้าภาพหลัก) แจกกรอบแนวทางการขับเคลื่อนแผนบูรณาการและผลสัมฤทธิ์แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และมอบหมายให้แต่ละแนวทางมีเจ้าภาพแนวทาง โดยกระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายจากกรมกิจการผู้สูงอายุ (เจ้าภาพหลัก) ให้เป็นเจ้าภาพแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยมีบุคลากรระดับกรมที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเข้าร่วมรับฟังการชี้แจง เพื่อเตรียมส่งรายละเอียดโครงการที่จะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พร้อมหน่วยงานอื่น ๆ หน่วยงานที่ต้องการจะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุข ส่งรายละเอียดโครงการให้กรมกิจการผู้สูงอายุเป็นผู้รวบรวมภายในเวลาที่กำหนด กรมกิจการผู้สูงอายุนำเสนอแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ต่อ นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยมีเจ้าภาพแนวทางแต่ละแนวทางและหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการตอบรายละเอียดข้อซักถามของประธานและคณะกรรมการ คณะที่ 4.1 เพื่อพิจารณาเห็นชอบการกำหนดผังความเชื่อมโยงแผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ตลอดจนโครงการ กิจกรรมและงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ	*สอดคล้อง การประเมิน

	ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สำนักงบประมาณชักชวนความเข้าใจแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในเรื่องแผนการดำเนินงานในแต่ละแนวทางและแต่ละแนวทางมีการสอดคล้องกันอย่างไร โดยมีการทบทวนผลสัมฤทธิ์ ตัวชี้วัดและความเชื่อมโยงแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ก่อนที่จะบันทึกข้อมูลลงในระบบ e-budgeting	
	2.4 แผนการเร่งรัด ติดตามผลการดำเนินงาน ภายใต้ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 ในหมวดที่ 6 (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 36 และมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561) ว่าด้วยการประเมินผลและการรายงานเพื่อประโยชน์ในการรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนบูรณาการ ให้หน่วยรับงบประมาณเป็นเจ้าภาพหลัก จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณของแผนงานบูรณาการ ตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ หรือตามที่ตกลงกับสำนักงบประมาณ ตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งระบุปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงบประมาณกำหนด ส่งให้สำนักงบประมาณภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นไตรมาส (ข้อ 35) ดังนั้น กรมกิจการผู้สูงอายุในฐานะเจ้าภาพหลัก จึงได้ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุข ในการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ การเบิกจ่ายงบประมาณ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข โดยในส่วนของกระทรวงสาธารณสุข มีกองยุทธศาสตร์และแผนงานเป็นผู้รวบรวม จัดทำรายงานส่งเป็นภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุขส่งให้กรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นรายไตรมาสทุกไตรมาส สำนักงบประมาณจะใช้ผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประกอบการพิจารณาจัดทำงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณต่อไปด้วย (ข้อ 36) ดังนั้น ประสิทธิภาพในการเบิกจ่ายงบประมาณจึงมีความสำคัญเทียบเท่ากับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ทั้งการดำเนินงานโครงการและการเบิกจ่ายงบประมาณต้องบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด	*สอดคล้อง การประเมิน
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	3.1 บุคลากร บุคลากรระดับกรมที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ต้องการจะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เข้าร่วมประชุมรับฟังการกำหนดกรอบแนวทางการขับเคลื่อนแผนบูรณาการและผลสัมฤทธิ์แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ เจ้าภาพหลักเป็นผู้เชิญประชุม และมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นเจ้าภาพแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ	*สอดคล้อง การประเมิน
	3.2 การติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสาร และประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับกรมที่ต้องการจะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เฉพาะบางหน่วยงาน แบบไม่เป็นทางการโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลบ้างเล็กน้อยในการปรึกษาหารือ เพื่อจัดทำโครงการและรายละเอียดโครงการส่งให้กรมกิจการผู้สูงอายุภายในเวลาที่กำหนด กรมกิจการผู้สูงอายุส่งหนังสือแจ้งกรมในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้ผู้บริหารแต่ละหน่วยงานเป็นผู้ช่วยเจ้าภาพหลักในการนำเสนอและตอบข้อซักถามในรายละเอียดโครงการที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	*สอดคล้อง การประเมิน

	ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ต่อนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ คณะที่ 4.1 ซึ่งมีอำนาจ หน้าที่ในการพิจารณาเห็นชอบโครงการ กิจกรรมและงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	
	3.3 ด้านของกระบวนการเร่งรัด ติดตาม ประเมินผล กรมกิจการผู้สูงอายุในฐานะเจ้าภาพหลัก ได้แจ้งให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยกองยุทธศาสตร์และแผนงาน ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ การเบิกจ่ายงบประมาณ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข และจัดทำภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุขส่งให้กรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นรายไตรมาสทุกไตรมาส	*สอดคล้อง การประเมิน
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ประกอบด้วย	4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพการดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุและบริบท รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ดูแลผู้สูงอายุในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพ ด้วยการสนับสนุนให้มินิวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี	*สอดคล้อง การประเมิน
	4.2 การบรรลุเป้าหมายของโครงการ เป้าหมายการดำเนินงานตามโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยกองยุทธศาสตร์และแผนงาน ได้รับมอบหมายให้ติดตามความก้าวหน้าและรายงานผลการดำเนินโครงการ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สรุปได้ ดังนี้ โครงการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ สำนักงานงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 1,737,500 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 1,581,200 บาท (ร้อยละ 91.00) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 156,300 บาท (ร้อยละ 9.00) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จ โครงการสร้าง/สังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุโดยกรมอนามัย สำนักงานงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 117,280,700 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 117,278,800 บาท (ร้อยละ 99.99) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 1,900 บาท (ร้อยละ 0.01) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย โครงการสร้าง/สังคมห่วงใยใส่ใจสุขภาพผู้สูงอายุโดยกรมการแพทย์ สำนักงานงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 11,737,800 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 11,559,900 บาท (ร้อยละ 98.48) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 177,900 บาท (ร้อยละ 1.52) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย โครงการผลักดันการนำนวัตกรรมที่เอื้อต่อ การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุไปใช้ประโยชน์ สำนักงานงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 8,590,100 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 8,589,600 บาท (ร้อยละ 99.99) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 500 บาท (ร้อยละ 0.01) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จ โครงการสร้างเสริมระบบการดูแลสุขภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการสำนักงานงบประมาณได้พิจารณาอนุมัติวงเงิน 80,955,300 บาท จำนวนเบิกจ่ายแล้วจำนวน 80,490,800บาท (ร้อยละ 99.43) คงเหลือเงินคืนคลัง จำนวน 464,500 บาท (ร้อยละ 0.57) สามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามเป้าหมาย	*สอดคล้อง การประเมิน

	กระทรวงสาธารณสุข ได้รับงบประมาณในแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุภายใต้แผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ พ.ศ.2563 เพื่อดำเนินการโครงการตามผลผลิตจำนวน 5 โครงการ ซึ่งในจำนวนโครงการ ทั้ง 5 โครงการ มีโครงการย่อยอยู่ 13 โครงการ เป็นจำนวนเงิน 220,301,400 บาท เบิกจ่ายได้จำนวน 219,500,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.64	
--	---	--

อภิปรายผล

การดำเนินงานโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสอดคล้องกันในทุกโครงการ และสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ รวมทั้งสถานการณ์ผู้สูงอายุภายใต้บริบทประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา วัฒนสุนทร ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตฟเฟิลบีม โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ได้ดำเนินโครงการโดยวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสอดคล้องกับความต้องการผู้สูงอายุ และควรให้มีการสนับสนุนปัจจัยนำเข้าเพิ่มเติม ได้แก่ การมีความพร้อมและมีกระบวนการในขั้นตอนของเตรียมความพร้อม มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมถึงมีกระบวนการติดตามประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจากผลการประเมินครั้งนี้ ขาดความเชื่อมโยงในการประสานงานที่เป็นเอกภาพ (กาญจนา วัฒนสุนทร, 2550) และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะการประเมินของสุพรรณิ ไชยอำพร และเป็นไปในทิศทางเดียวกันของกระทรวงสาธารณสุข อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการภาพรวม จะเห็นได้จากการประเมินประสิทธิภาพ พบว่า ส่วนใหญ่โครงการมีประสิทธิภาพ แต่มีบางโครงการที่ผลผลิตต่อปัจจัยนำเข้า (การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I)) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2563 แต่ถ้ากระทรวงสาธารณสุขมีกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย มาตรการและแผนการขับเคลื่อนโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ปีงบประมาณ 2563 (สุพรรณิ ไชยอำพร, 2558) ในภาพรวมทั้งหมด จะทำให้การบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข มีความเป็นเอกภาพไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการบูรณาการที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงานระดับกรมด้วยกัน ส่งผลให้การบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุข มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ศีลธรรม เสริมฤทธิ์รงค์, นัชชา พรหมพันธุ์, บุษบัน เชื้ออินทร์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโครงการของกระทรวงสาธารณสุขภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุนั้น มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานทุกปัจจัย และนำมาเสนอแนะได้ว่า ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาโครงการ จนถึงขั้นตอนการติดตาม และการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการดำเนินการตามวัตถุประสงค์

อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการกำหนดบทบาท อำนาจและหน้าที่ในการเป็นเจ้าภาพ
แนวทางที่ 4 ของกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งการกำหนดโครงสร้างแนวทางที่เป็นประเด็นเฉพาะการ
พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพ เพื่อให้ตรงตามภารกิจหลักของกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งการพัฒนา
กลไกเพื่อบริหารจัดการและขับเคลื่อนโครงการของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนงานบูรณาการ
เตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย เพื่อบริหารจัดการและขับเคลื่อนโครงการของกระทรวง
สาธารณสุขทั้งหมด มีเอกภาพ บูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563*. คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.).
- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2550). *การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดล ในแนวทางการศึกษาชุดวิชาการเบี่ยงวิถีวิจัยขั้นสูง*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- ณัฐวรรณ แยมละมัย และสุณี หงส์วิเศษ. (2561). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3) 17-25.
- วสิน เทียนกิ่งแก้ว. (2554). *การประเมินผลโครงการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่*. กระบี่ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่.
- ศรีสุดา วงศ์วิเศษกุล. (2556). *การประเมินโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ศิรธรรม เสริมฤทธิ์รงค์, นัชชา พรหมพันธุ์, บุษบัน เชื้ออินทร์. (2562). การประเมินประสิทธิภาพพัฒนาสถานบริการเชี่ยวชาญโรคเรื้อรังในพื้นที่ 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561. *วารสารสถาบันบำราศนราดูร*, 12(1). 44-55.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2563). *โครงการภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 แนวทางที่ 4 พัฒนาระบบและกลไกการดูแลสุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ*. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำงบประมาณการเตรียมแผนบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.
- สุพรรณิ ไชยอำพร. (2558). การติดตามประเมินผลการบูรณาการเครือข่ายเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. *วารสารพัฒนาสังคม*, 17(2). 69-86.
- Stufflebeam, Daniel L. and Shinkfield, Anthony J. (2007). *Evaluation Theory, Models, & Application*. San Francisco : John Wilwy.

แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*

THE GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF GOOD GOVERNANCE :
A CASE STUDY OF NONGKHAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จิตรพร ราชบัณฑิต

Jitraporn Rachbundit

สิทธิชัย สอนสุภี

Sittichai Sonsupee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: rajitraporn@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ชนิดกรณีศึกษา กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่ม คณะกรรมการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษา จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 1.1) ดำเนินงานที่ยึดถือกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ 1.2) ใช้อำนาจด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค 2) หลักความโปร่งใส 2.1) ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบเปิดเผยและตรวจสอบได้ 2.2) เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างเสรี 3) หลักความรับผิดชอบ 3.1) รับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย 3.2) รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 4) หลักการมีส่วนร่วม 4.1) มีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินงาน 4.2) มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความ

* Received: 25 November 2022; Revised: 31 December 2022; Accepted: 31 December 2022

คิดเห็น 4.3) มีส่วนร่วมติดตามประเมินผล 5) หลักคุณธรรม 5.1) ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ซื่อสัตย์
จริงใจ 5.2) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5.3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้น
คุณธรรม จริยธรรม 6) หลักความคุ้มค่า 6.1) บริหารราชการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติ
ราชการ 6.2) ออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานที่ใช้ทรัพยากรด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด 6.3) ดำเนินงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ
6.4) กำกับ ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, แนวทางการพัฒนา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were 1) To study the implementation of the good governance principles 2) The guidelines of implementation of the good governance in Nongkhai Primary Educational Service Area Office 1. The sampling group consist of the deputy directors. 10 section sub-directors, and a supervisory monitoring and evaluate the education, totaling 14 people. The instrument of this research were semi-structured research interview form, participatory observation form and the data record form. The data was analyzed by analyzing the content and descriptive analysis.

The results of the research were as follows: The guidelines of implementation of the good governance in Nongkhai Primary Educational Service Area Office 1, consisted of 1) The rule of law, including 1.1) The Law-abiding operations, regulations, rules and operational agreements. 1.2) The power of executive to use in public administration fair and equitable. 2)The transparency, including 2.1) The compliance with the rules and regulations by honest and verifiable 2.2) The free access to information 3) The accountability, including 3.1) The responsibility for the performance of the duties in accordance with the rules ,regulations and concepts 3.2)The responsibility for problems 4) The participation, including 4.1) The participation in operational planning 4.2) The participation in exchange of opinions 4.3) The participation in monitoring and evaluation 5) The Ethics, including 5.1)The adherence to correctness on honest, sincere. 5.2) Setting a good model for students, teachers and all stakeholders. 5.3) The creating an

organizational culture by emphasizing morality and ethics, and finally 6) The value for money, including 6.1) The administration to develop competence in performing duties according to the mission 6.2) The designing operating processes that use both cost-effective resources, labor and time for maximum benefit 6.3) The operating by using appropriate techniques and tools, and 6.4) The systematic supervision, monitoring, evaluation and improvement.

Keywords: implementation, development approach, good governance,

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ต้องบริหารงานให้บริการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัยและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ซึ่งทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ซึ่งมีผลการประเมิน ดังนี้ ปี พ.ศ. 2558 ได้คะแนน 84.45, ปี พ.ศ. 2559 ได้คะแนน 80.64, ปี พ.ศ. 2560 ได้คะแนน 85.21, ปี พ.ศ. 2561 ได้คะแนน 83.97, ปี พ.ศ. 2562 ได้คะแนน 87.90, และปี พ.ศ. 2563 ได้คะแนน 80.17 จากผลคะแนนไม่ผ่านการประเมิน 4 ปี ผ่าน 2 ปี แต่ผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงมุ่งมั่นที่จะบริหารงานให้สำเร็จตามพันธกิจอย่างมีธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นแก่สังคมว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นองค์กรธรรมาภิบาล จึงได้ประกาศเจตจำนงในการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ พร้อมรับผิดชอบ และต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ ทั้งนี้ กำหนดให้บุคลากรทุกคนมีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมและปราศจากการทุจริตภายใต้นโยบาย ดังต่อไปนี้ 1) ด้านความโปร่งใส 2) ด้านความพร้อมรับผิด 3) ด้านความปลอดภัยจากการทุจริต

4) ด้านวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร 5) ด้านคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนำแนวทางที่ค้นพบไปจัดทำมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ พร้อมทั้งนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน อันจะทำให้ยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและโปร่งใสในการดำเนินงานให้สูงขึ้น และยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล ภาคสนามโดยการสังเกตการแบบมีส่วนร่วมบุคคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 72 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย 1) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน 2) ผู้อำนวยการกลุ่ม จำนวน 10 คน 3) คณะกรรมการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (กตปน.) จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 14 คน

2. การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีสึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (Rule of Laws) 2) หลักความโปร่งใส (Transparency) 3) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักคุณธรรม (Ethics) และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล และแบบสัมภาษณ์การวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยนำเครื่องมือการวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content Validity) การใช้ภาษา (Wording) เครื่องมือที่ช่วยเก็บข้อมูลการวิจัยอุปกรณ์ ประกอบด้วย สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป กล้องบันทึกวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ชนิดกรณีศึกษา (Case Study) ที่มุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลภาคสนามทั้งหมด การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) และการตรวจสอบเอกสาร (Documentary) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 รวมทั้งการบันทึกวิดีโอ และการบันทึกภาพ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาความเรียง (Descriptive Analysis) ตารางแสดงข้อมูล และสรุปเป็นแผนภาพผังความคิด

ผลการวิจัย

1. ผลจากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง 6 หลัก พบว่า 1) หลักนิติธรรม (Rule of Laws) บุคลากรที่ปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และภารกิจของเขตพื้นที่การศึกษาหลากหลายช่องทาง บังคับใช้ระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดและตรงไปตรงมา มีเบิกจ่ายเงินงบประมาณ กำกับ ติดตาม และรายงานการปฏิบัติงานทุกไตรมาส ปฏิบัติงานโดยยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับข้อตกลงในการปฏิบัติงาน 2) หลักความโปร่งใส (Transparency) บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันถึงการใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 คือ การบริหารงานเป็นไปตามตามกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติที่เปิดเผยตรงไปตรงมา

และสามารถตรวจสอบได้ ข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบันและสามารถเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานต่อสาธารณชนให้สามารถตรวจสอบได้ บริหารจัดการขององค์กรด้วยความโปร่งใสซื่อสัตย์สุจริตถูกต้องทั้งตามหลักกฎหมายและมีระเบียบวินัย 3) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการให้บริการของสำนักงาน ทั้งในเรื่องที่ผู้บริหารได้ดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบ มีการให้บริการที่มีคุณภาพเป็นธรรมทั่วถึง ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำทั้งผลดี ผลเสีย รวมทั้งสามารถอธิบายเหตุผลได้ มีโครงสร้างองค์การการดำเนินงาน โดยระบุภารกิจและวัตถุประสงค์ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งงาน 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล ภาระงาน และงบประมาณโดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก มีการกำหนดผลการดำเนินงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่มร่วมดำเนินการ วางแผนระบบการทำงาน และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 5) หลักคุณธรรม (Ethics) พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา และทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การดำเนินงานมีความเสมอภาคและเป็นธรรมต่อทุกคนโดยไม่มีอคติ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้บริหาร ครูและนักเรียน 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความคุ้มค่าของการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในเรื่องมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสำคัญก่อนหลัง การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างประหยัด คุ้มค่าการบริหารเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีการดำเนินงานที่ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ใช้ระบบไอทีเข้ามาช่วยในการบริหารเช่นการขอไปราชการ ขอใช้รถผ่านออนไลน์ มุ่งเน้นคุณภาพและผลของงานเป็นสำคัญ จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบันตรงตามความต้องการ มีการวางแผนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล

2. แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ (1) การดำเนินงานที่ยึดถือกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงในการปฏิบัติงาน (2) การใช้อำนาจในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาคโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความยุติธรรม ของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) หลัก

ความโปร่งใส ได้แก่ (1) การปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบได้ (2) การเข้าถึงข้อมูล สารสนเทศของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างเสรี 3) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ (1) การแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและแนวปฏิบัติ (2) การแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 4) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในวางแผนการดำเนินงาน (2) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้แก่ มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น มีช่องทางการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (3) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล 5) หลักคุณธรรม ได้แก่ (1) การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย (2) การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยการไม่ทำผิดวินัย ไม่ทำผิดกฎหมายและไม่ทำผิดมาตรฐานวิชาชีพ (3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้น คุณธรรม จริยธรรม และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ (1) การบริหารราชการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ (2) การออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานที่ใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) การดำเนินงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (4) การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สามารถอธิบายผลที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. ผลจากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง 6 หลัก พบว่า 1) หลักนิติธรรม (Rule of Laws) บุคคลากรที่ปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และภารกิจของเขตพื้นที่การศึกษาหลากหลายช่องทาง บังคับใช้ระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดและตรงไปตรงมา มีเบิกจ่ายเงินงบประมาณ กำกับ ติดตาม และรายงานการปฏิบัติงานทุกไตรมาส ปฏิบัติงานโดยยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับข้อตกลงในการปฏิบัติงาน ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรเดช ปนาทกุล ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (สุรเดช ปนาทกุล, 2556) ที่พบว่ารูปแบบในการพัฒนาเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา คือ เพิ่มอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

ให้สามารถกำกับ ดูแล ติดตามตรวจสอบงานทั้ง 4 ด้าน ได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ คือ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านบริหารบุคคล และงานด้านบริหารทั่วไป 2) หลักความโปร่งใส (Transparency) บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันถึงการใชหลักความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ การบริหารงานเป็นไปตามตามกฎหมาย ระเบียบและแนวปฏิบัติที่เปิดเผยตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบได้ ข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบันและสามารถเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานต่อสาธารณชนให้สามารถตรวจสอบได้ บริหารจัดการขององค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตถูกต้องทั้งตามหลักกฎหมายและระเบียบวินัย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของหลักความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล ที่กำหนดไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) 3) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการให้บริการ ทั้งในเรื่องที่ผู้บริหารได้ดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบ มีการให้บริการที่มีคุณภาพเป็นธรรมทั่วถึง ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจ มีวัตถุประสงค์การทำงานชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ละทิ้งงาน สอดคล้องกับหลักของความรับผิดชอบที่บุคลากรปฏิบัติงานจะต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการเอาใจใส่ปัญหาผู้มารับบริการ ความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกัน (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2551) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล ภาระงาน และงบประมาณโดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก มีการกำหนดผลการดำเนินงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่มร่วมดำเนินการ วางแผนระบบการทำงาน และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Clarke ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกานา พบว่า ในประเทศที่ยังไม่เจริญ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่น มีการใช้หลักธรรมาภิบาลมากขึ้น (Clarke, Vicki Clinell Burge, 2001) 5) หลักคุณธรรม (Ethics) พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา และทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การดำเนินงานมีความเสมอภาคและเป็นธรรมต่อทุกคนโดยไม่มีอคติ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเอื้อเฟื้อ และมีน้ำใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้บริหาร ครูและนักเรียน สอดคล้องกับหลักคุณธรรมที่กล่าวไว้ในสถาบันดำรงราชานุภาพ ที่กล่าวว่าการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ จริตใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย

(สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2551) 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่ต่างก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความคุ้มค่า มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสำคัญก่อนหลัง การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างประหยัด คุ้มค่า การบริหารเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีการดำเนินงานที่ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน ตรงตามความต้องการ มีการวางแผนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2551)

2. แนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ (1) การดำเนินงานที่ยึดถือกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงในการปฏิบัติงาน (2) การใช้อำนาจในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความยุติธรรมของนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) หลักความโปร่งใส ได้แก่ (1) การปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบได้ (2) การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างเสรี 3) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ (1) การแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและแนวปฏิบัติ (2) การแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 4) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในวางแผนการดำเนินงาน (2) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้แก่ มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น มีช่องทางการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (3) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล 5) หลักคุณธรรม ได้แก่ (1) การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย (2) การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยการไม่ทำผิดวินัย ไม่ทำผิดกฎหมายและไม่ทำผิดมาตรฐานวิชาชีพ (3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้น คุณธรรม จริยธรรม และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ (1) การบริหารราชการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ (2) การออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานที่ใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) การดำเนินงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (4) การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า หลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ในการปฏิบัติหน้าที่ ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิด

โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) และสอดคล้องกับ Kimmet ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ พบว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้เป็นกลยุทธ์ด้านการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปใช้ในเชิงนโยบาย (Kimmet, Phillip, 2005)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานในทุกองค์กร จำเป็นต้องมีหลักธรรมาภิบาล หากนำหลักธรรมาภิบาลลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร จะส่งผลให้ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานสูงขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก มาใช้ในการดำเนินงานของสำนักงานทุกกิจกรรม บริหารราชการโดยใช้ทรัพยากรด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งหากมีการนำแนวทางทั้ง 6 หลัก มาใช้อย่างจริงจังชัดเจนก็จะส่งผลให้การดำเนินงานในภาพรวมของสำนักงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทำให้ครู นักเรียน และประชาชนผู้รับบริการมีความเชื่อถือและศรัทธาต่อสำนักงานเขตพื้นที่เพิ่มขึ้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ตลอดจนบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจโดยนำเอาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ได้รับจากการวิจัยนี้ไปวิเคราะห์และเตรียมการพัฒนาคุณภาพแก่บุคลากรในหน่วยงานให้เป็นรูปธรรม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาที่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก โดยต้องกำหนดขอบเขตและกิจกรรมการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปฏิบัติอย่างชัดเจน ออกกฎ ระเบียบต่าง ๆ ขององค์กร

โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย และใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการ ด้วยความเป็นธรรม ส่วนในด้านการมีส่วนร่วม ต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก สิ่งที่ควรดำเนินการคือ บริหารจัดการ บังคับใช้ กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วยความเป็นธรรม ตระหนักถึงสิทธิ ความเท่าเทียมกันของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้เสีย สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้น คุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องทั้งตามกฎหมายและ ระเบียบวินัย บริหารงานด้วยความโปร่งใส เป็นไปตามระเบียบ สามารถตรวจสอบได้ บริหารจัดการและ ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเป็น จริงแก่บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้เป็น แนวทางในการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ให้กับบุคลากรทั้ง 10 กลุ่มงาน

2.3 ควรศึกษาผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลกับเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่มี ลักษณะหรือพื้นที่ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นภัสพันธ์ ศรีคุณ. (2559). แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2551). *หลักสูตรการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเฉพาะพื้นที่สำหรับผู้ที่เป็น/จะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดรองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารของจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร : ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้ สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2563 จาก <http://www.nkedu1.go.th>.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุรเดช ปานาทกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารปัญญาวิวัฒน์ Panyapiwat Journal, ฉบับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1), 54-69.
- Clarke, Vicki Clinell Burge. (2001). *Unit Search of Good Governance : Decentralization and Democracy in Ghana*. Illinois : Northern Illinois University.
- Kimmet, Phillip. (2005). *The Politics of Good Governance in The Asean*. Master Degree : Griffith University.

**อนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า***
**THE SCENARIOS OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN BASIC EDUCATIONAL
SCHOOLS UNDER THE UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE IN THE NEXT DECADE**

คชาวุธ บุญรัตน์

Khatavut boonrat

วันทนา อมตาริยกุล

Wantana Amatariyakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udonthani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: 62120605127@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2563-2572) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต โดยใช้เทคนิควิธีวิจัยแบบ EDFR แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า กลุ่มตัวอย่าง คือ-กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 1 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในทศวรรษหน้า ที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ

* Received: 25 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 25 December 2022

ด้านที่ 4 ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในข้อที่ระบุว่า ครูใช้กระบวนการที่พัฒนาทักษะชีวิตเน้นพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน

คำสำคัญ: อนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี, ทศวรรษหน้า

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study current conditions and the desirable conditions of academic administration of school administrators under Udonthani primary educational Udonthani province, 2) to study the trend that should be in school administrators under Udonthani primary educational Udonthani province, and 3) to study the scenarios of academic administration of school administrators under Udonthani primary educational Udon Thani province in the next decade (2020-2029). This research is a future research and use EDFR technique. The process is divided into 3 phases 1) to study current conditions and the desirable conditions of academic administration of school administrators under Udonthani primary educational Udonthani province, 2) to study the trend that should be in school administrators under Udonthani primary educational Udonthani province, and 3) to study the scenarios of academic administration of school administrators under Udonthani primary educational Udon Thani province in the next decade (2020-2029). The sample group was a group of 15 experts consisting of 1 educational administrator, 13 school administrators, and 1 school head of academic department. The researchers selected the median trend from 3.50 upward and the trend was consistent with the opinions of the expert group with the quartile range not over 1.50, including the confirmation of suitability of 85 percent upward.

The research results were found the scenarios of academic administration of school Administrators under Udonthani primary educational Udonthani province in the next decade. There is the highest mean is Learning process development: there is a guideline for future vision at the highest level which is teachers use processes that develop life skills. Focus on developing skills needed in the 21st century world for students.

Keywords: Future of Academic Administration, Udon Thani Primary Educational Service Area Office, Next Decade

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานของประชาชนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ พัฒนากำลังคนที่สุดอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในสังคมผ่านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้ การยอมรับและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีกรอบทิศทางและเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่สนองหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดเป็นโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อให้มีกรอบแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มุ่งเน้นพัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคนและทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายรวมถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ในทุกมิติ โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง เป็นพลเมืองดีของชาติและเป็นพลโลกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะวิชาชีพ และมีทักษะชีวิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีหลักคิดที่ถูกต้อง รักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นพลเมืองดีของชาติ และพลเมืองโลกที่ดี มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตามความต้องการได้ มีทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา นำ Digital Technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะ ความต้องการ และความถนัด สร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2561) โดยมีการบริหารงานวิชาการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ และยุทธศาสตร์ชาติ

ดังนั้น ในอนาคตสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีจะต้องพัฒนาไปสู่การเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การบริหารงานวิชาการมีความจำเป็นต่อการพัฒนาทางด้านการศึกษาให้กับนักเรียน เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า (ช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2563-2572) โดยศึกษาเฉพาะส่วนของอนาคตที่จะเป็นไปได้ (Possible future) โดยผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนา เพื่อยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า
3. เพื่อศึกษาแนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2563-2572)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยอนาคต โดยใช้เทคนิควิธีวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า โดยกำหนดขอบเขตและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. **ข้อมูลกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ** กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารของสถานศึกษา จำนวน 13 คน และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview Questionnaires)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยระยะแรก นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และทำการเดลฟาย (Delphi Techniques) ครั้งที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. **ลักษณะของแบบสอบถาม** แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินว่าแนวโน้มที่ควรจะเป็น ในแต่ละด้านมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ในระยะที่ 2

2. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า กับแหล่งข้อมูล

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และหาค่าข้อมูลทางสถิติ ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยนำคำตอบแต่ละข้อมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range) ตามน้ำหนักความสำคัญของแนวโน้มแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์เลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไปซึ่งแนวโน้มดังกล่าว มีคุณสมบัติ คือ แนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และเป็นแนวโน้มที่มีความสอดคล้องกันของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50

ระยะที่ 3 แนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

ทำการเดลฟาย (Delphi Techniques) ครั้งที่ 2 จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 จำนวน 15 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **การตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า** การตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงาน

วิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในทศวรรษหน้า ด้วยแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเดิมของขั้นตอนระยะที่ 2 ในลักษณะการยืนยันคำตอบในช่องตัวเลือก โดยตัวเลือกยืนยัน แสดงว่าควรจะเป็นแนวโน้มในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในทศวรรษหน้า และตัวเลือกไม่ยืนยัน แสดงว่าแนวโน้มนั้นไม่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในทศวรรษหน้า เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความคิดเห็นที่สอดคล้องเหมาะสม และคัดเลือกแนวโน้มจากการตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม เลือกข้อที่แสดงการสนับสนุนตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป นำไปเขียนเป็นภาพอนาคต

2. การเขียนภาพอนาคต เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Consensus) ที่พิจารณาจากการสนับสนุนตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป จากนั้นทำการเรียบเรียงและสรุปเป็นแนวทางอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

ผลการวิจัย

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า

ด้านที่ 1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง เชื่อมโยงไปสู่การสร้างอาชีพและมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ มีการวางแผนงานวิชาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

ด้านที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความทันสมัย มีลักษณะเป็น Active learning และกระบวนการจัดการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง สามารถวัดผลและตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวโน้มที่ควรจะเป็น ครูใช้กระบวนการที่พัฒนาทักษะชีวิต เน้นพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน

ด้านที่ 5 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวัดผลและประเมินผลอยู่ตลอดเวลาทั้งปีการศึกษา รวมถึงการวัดระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในกระบวนการทำการวิจัย สามารถนำการวิจัยมาใช้ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา มีความถูกต้องทันสมัย น่าสนใจ

ด้านที่ 8 ด้านการนิเทศการศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีมาตรฐานที่ชัดเจน มีความสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับแนวทางการนิเทศจากภายนอก และผู้บริหารเน้นการนิเทศตามสภาพจริงมากกว่าการนิเทศจากเอกสาร ใช้การนิเทศออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วม

ด้านที่ 9 ด้านการแนะแนว แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ งานแนะแนวและงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีการส่งต่อข้อมูลต่อกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล และสถานศึกษานำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการวางระบบแนะแนว ทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการแนะแนวได้อย่างทั่วถึง

ด้านที่ 10 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ สถานศึกษามีระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่จำเป็นต่อระบบประกันคุณภาพ อย่างเป็นระบบ ทันสมัย ข้อมูลเป็นปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว

ด้านที่ 11 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน สามารถเป็นวิทยากรในเรื่องเฉพาะทางที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนได้ และสถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนาทางวิชาการสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้

ด้านที่ 12 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ครูสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับองค์กรอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางวิชาการที่สามารถนำมาใช้ในสถานศึกษาได้ และสถานศึกษาพัฒนาช่องทางการประสานความร่วมมือกับองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อรับ-ส่งข้อมูล

ด้านที่ 13 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เรียน สู่ครอบครัว และชุมชนของตนเอง และสังคมภายนอก

ด้านที่ 14 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ ระเบียบและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาด้านงานวิชาการมีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับสถานการณ์ที่คาดการณ์ได้ยาก เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ด้านที่ 15 ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนมากขึ้น

และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาหนังสือแบบเรียนที่เหมาะสม และเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

ด้านที่ 16 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ได้คุณภาพ มีการติดตามผลการใช้ และปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านที่ 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา แนวโน้มที่ควรจะเป็น ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาที่เป้าหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีในโลกยุคดิจิทัล

2. ศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามรายด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์แนวโน้มจากการตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ หลักสูตรท้องถิ่นสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง เชื่อมโยงไปสู่การสร้างอาชีพและมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนงานวิชาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับ

ด้านที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความทันสมัย มีลักษณะเป็น Active learning

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ครูใช้กระบวนการที่พัฒนาทักษะชีวิต เน้นพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21

ด้านที่ 5 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวัดผลและประเมินผลอยู่ตลอดเวลาทั้งปีการศึกษา รวมถึงการวัดระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในกระบวนการทำการวิจัย สามารถนำการวิจัยมาใช้ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ สถานศึกษามีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบตลอดปีการศึกษา

ด้านที่ 8 ด้านการนิเทศการศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีมาตรฐานที่ชัดเจน มีความสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับแนวทางการนิเทศจากภายนอก

ด้านที่ 9 ด้านการแนะแนว ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ งานแนะแนว และงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีการส่งต่อข้อมูลต่อกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

ด้านที่ 10 ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ มีระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อระบบประกันคุณภาพ อย่างเป็นระบบ ทันสมัย ข้อมูลเป็นปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว

ด้านที่ 11 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน สามารถเป็นวิทยากรในเรื่องเฉพาะทางที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนได้

ด้านที่ 12 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ครูสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับองค์กรอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางวิชาการที่สามารถนำมาใช้ในสถานศึกษาได้

ด้านที่ 13 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เรียน สู่ครอบครัว และชุมชนของตนเอง และสังคมภายนอก

ด้านที่ 14 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ระเบียบและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาด้านงานวิชาการมีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับสถานการณ์ที่ไม่ปกติที่คาดการณ์ได้ยาก เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ด้านที่ 15 ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนมากขึ้น

ด้านที่ 16 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ได้คุณภาพ มีการติดตามผลการใช้และปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านที่ 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ ข้อที่แสดงการสนับสนุนสูงสุด คือ หลักสูตรสถานศึกษาที่เป้าหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีในโลกยุคดิจิทัล

3. ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางอนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ในทศวรรษหน้า

การตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของแนวโน้มที่ควรจะเป็น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความคิดเห็นที่สอดคล้องเหมาะสม และคัดเลือกแนวโน้มจากการตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม เลือกข้อที่แสดงการสนับสนุนตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป สรุปผลได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญแสดงการสนับสนุนตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป ทุกข้อ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในทศวรรษหน้า ซึ่งผู้ได้ศึกษา จำนวน 17 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง เชื่อมโยงไปสู่การสร้างอาชีพและมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิญญา จริตไทย ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (ปฏิญญา จริตไทย, 2559)

ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ มีการวางแผนงานวิชาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติพงษ์ สุขนาท และชัยพจน์ รังงาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวางแผนการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านทุ่งกรด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (อติพงษ์ สุขนาท และชัยพจน์ รังงาม, 2556)

ด้านที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความทันสมัย มีลักษณะเป็น Active learning สอดคล้องกับงานวิจัยของ สลิตา รินสิริ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 (สลิตา รินสิริ, 2558)

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูใช้กระบวนการที่พัฒนาทักษะชีวิต เน้นพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มารศรี แนวจำปา และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (มารศรี แนวจำปา และคณะ, 2561)

ด้านที่ 5 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวัดผลและประเมินผลอยู่ตลอดทั้งปีการศึกษา รวมถึงการวัดระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ ศรีสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษากับการปฏิบัติงานตามภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 (ทศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

ด้านที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในกระบวนการทำการวิจัย สามารถนำการวิจัยมาใช้ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกจิต ศรีด้วง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (กนกจิต ศรีด้วง, 2558)

ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบตลอดปีการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำ วงศ์เทพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนใน อ.แม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 (คำ วงศ์เทพ, 2554)

ด้านที่ 8 ด้านการนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีมาตรฐานที่ชัดเจน มีความสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับแนวทางการนิเทศจากภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพรกัญญ บัวครอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 (อัมพรกัญญ บัวครอง, 2553)

ด้านที่ 9 ด้านการแนะแนว งานแนะแนวและงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนมีการส่งต่อข้อมูลต่อกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ เจษฎากุลทวิ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สมเกียรติ เจษฎากุลทวิ, 2563)

ด้านที่ 10 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่จำเป็นต่อระบบประกันคุณภาพ อย่างเป็นระบบ ทันสมัย ข้อมูลเป็นปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา รักอาชา และปรีชา วิหคโต ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 (ชุติมา รักอาชา และ ปรีชา วิหคโต, 2560)

ด้านที่ 11 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนสามารถเป็นวิทยากรในเรื่องเฉพาะทางที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล ชาสงวน และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม (นิรมล ชาสงวน และคณะ, 2558)

ด้านที่ 12 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ครูสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับองค์กรอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางวิชาการที่สามารถนำมาใช้ในสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอดศักดิ์ จันทิมา และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยการใช้เครือข่ายของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (เทอดศักดิ์ จันทิมา และคณะ, 2560)

ด้านที่ 13 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ใช้เทคโนโลยีให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เรียน สู่ครอบครัว และชุมชนของตนเอง และสังคมภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอดศักดิ์ จันทิมา และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้เครือข่ายของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (เทอดศักดิ์ จันทิมา และคณะ, 2560)

ด้านที่ 14 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ระเบียบและแนวปฏิบัติของสถานศึกษาด้านงานวิชาการมีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับสถานการณ์ที่ไม่ปกติที่คาดการณ์ได้ยาก เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาดา สงฆ์วัฒนะ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (ญาดา สงฆ์วัฒนะ และคณะ, 2561)

ด้านที่ 15 ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาดา สงฆ์วัฒนะ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (ญาดา สงฆ์วัฒนะ และคณะ, 2561)

ด้านที่ 16 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ได้คุณภาพ มีการติดตามผลการใช้ และปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ ระวิพันธ์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 (วันเพ็ญ ระวิพันธ์ และคณะ, 2562)

ด้านที่ 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาที่เป้าหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา จิตรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7 (สุกัญญา จิตรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวโน้มที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีในศตวรรษหน้า ที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารงานวิชาการด้านที่ 4 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในข้อที่ระบุว่า ครูใช้กระบวนการที่พัฒนาทักษะชีวิต เน้นพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 หัวข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร และครู สามารถใช้ภาพอนาคตของการบริหารงานวิชาการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพื่อส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษา มีภาพอนาคตของการบริหารงานวิชาการในทศวรรษหน้า สามารถนำไปใช้ในการวางแผนงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ภาพอนาคตที่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาต่อยอดในงานแต่ละด้านของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเฉพาะรายด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กนกจิต ศรีด้วง. (2558). การส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คำ วงศ์เทพ. (2554). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชุติมา รักอาษา และ ปรีชา วิหคโต. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 837-847.
- ญาดา สงฆ์วัฒนะ และคณะ. (2561). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceeding) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, หน้า 361-372., นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์. (2555). การบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษากับการปฏิบัติงานตามภารกิจ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เทอดศักดิ์ จันทิมา และคณะ. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้เครือข่ายของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *พินเนศวร์สาร*, 13(1), 117-130.
- นิรมล ชาสงวน และคณะ. (2558). การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 5(1), 115-125.
- ปริญญญา จิตไทย. (2559). การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา.
- มารศรี แนวจำปา และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารศรีวันาลัยวิจัย*, 8(2), 109-115.
- วันเพ็ญ ะวิพันธ์ และคณะ. (2562). แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2), 116-128.
- สมเกียรติ เจษฎากุลทวิ. (2563). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(2), 270-285.
- สลิตา รินสิริ. (2558). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2561). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา จัตรงค์ และ อภิชาติ เสนะนันท์. (2559). การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7. *Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(1), 1473-1486.
- อดิพงษ์ สุขนาคน และชัยพนธ์ รักษาม. (2556). การพัฒนารูปแบบการวางแผนการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านทุ่งกรด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(2), 96-106.
- อัมพรกัญญ บัวครอง. (2553). การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการศึกษาเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง
ของผู้โดยสารชาวไทย บนเที่ยวบินในประเทศของสายการบินต้นทุนต่ำ
หรือสายการบินราคาประหยัด*

FACTORS INFLUENCING THAI PASSENGERS' DECISION TO PURCHASE
ADDITIONAL SERVICES, SEAT SELECTION TYPES, ON FLIGHTS IN THAILAND
LOW-COST AIRLINES OR LOW FARE AIRLINES

ธันส์ เกิดสมบัติ

Tanus Kertsombut

ปาลิดา ศรีศรกำแพง

Palida Srisornkompon

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Panyapiwat Institute of Management, Thailand.

E-mail: ttanus@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งในสายการบินต้นทุนต่ำ และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งของผู้โดยสารชาวไทยในสายการบินต้นทุนต่ำ หรือสายการบินราคาประหยัดในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้เคยใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ จำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม และเก็บข้อมูล ณ จุดรับบัตรโดยสารของสนามบินดอนเมือง สนามบินภูเก็ต สนามบินเชียงใหม่ และสนามบินขอนแก่น ผ่านช่องทางระบบออนไลน์ ใช้กระจายตัวแบบสอบถามในรูปแบบภูเกิลฟอร์ม เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล T-test ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 25-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รายได้ต่อเดือน 40,000 บาทขึ้นไป ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านการเคยใช้บริการสนามบิน ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งในสายการบินต้นทุนต่ำไม่ต่างกัน (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่ง

* Received: 24 November 2022; Revised: 19 December 2022; Accepted: 25 December 2022

ของผู้โดยสารชาวไทยในสายการบินต้นทุนต่ำ หรือสายการบินราคาประหยัดในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ส่วนผสมทางการตลาดบริการ, การตัดสินใจเลือกซื้อ, บริการเสริม, การเลือกที่นั่ง, สายการบินต้นทุนต่ำ

Abstract

This study aims to study the personal factors that influence the decision to buy seats in low- cost airlines. And to study the marketing mix factors (7Ps) that influence the purchasing decision on seats selection service for Thai passengers in low-cost airlines or low fare airlines in Thailand. The sampling used in the study was 400 users of low-cost Airline with a Simple Sampling Method. The tools used for data collection are the questionnaires and collect data at the check-in counter of Don Mueang Airport. Phuket Airport Chiang Mai Airport and Khon Kaen Airport through the Google Forms to enhance the integrity of the data collection. The statistics used in data analysis of T-test ANOVA and multiple regression analysis by Enter.

The samples of the respondents in the research study most of them are males, aged 25-35 years with a bachelor's degree or equivalent and have a monthly income of 40,000 baht or more. The test results showed that (1) personal factors such as airport usage, sex, age, education level, and the average monthly income is different They affect the decision to buy seats in low-cost airlines no different. (2) Service marketing mix factors (7Ps), namely price aspect, marketing promotion, personnel, and service processes have a statistically significant influence on the decision to buy seats of Thai passengers in low-cost airlines or low-cost airlines in Thailand at the 0.05 level.

Keywords: Marketing Mix 7 Ps, Buying Decision, Additional Services, Seat Selection, Low-Cost Airlines

บทนำ

ในปี 2545 รัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายการบินของประเทศไทยขึ้นมาใหม่ โดยได้ดำเนินนโยบายแบบค่อยเป็นค่อยไป จากเดิมที่ห้ามมิให้สายการบินเอกชนทำการบินทับเส้นทางของบริษัทรการบินไทย จำกัด (มหาชน) ต่อมาได้มีการผ่อนคลายลง โดยเริ่มเปิดเสรีการบินให้เอกชนสามารถแข่งขันได้ (กระทรวงคมนาคม, 2562) ส่งผลให้จำนวนสายการบินเอกชนเข้ามาให้บริการมากขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ประชาชนมีสายการบินทางเลือกในการใช้บริการได้มากขึ้น ส่วนนโยบายการบินระหว่างประเทศภายหลังได้มีการนํานโยบายเปิดเสรีการบินเข้ามา ทำให้ทางรัฐบาลไทยได้ดำเนินการในการเจรจาตกลง

สิทธิการบินกับประเทศคู่ภาคี โดยได้เสนอให้ปรับปรุงหลักการค้ากับดูแล อาทิ เรื่องการกำหนดสายการบิน จากเดิมที่มีการตกลงในลักษณะสายการบินเดียวให้เป็นหลายสายการบินในเส้นทางบินเดียวกัน ซึ่งจะเปิดโอกาสให้สายการบินใหม่เข้ามาทำการบินระหว่างประเทศไปยังประเทศคู่ภาคี และรวมถึงการตกลงให้สิทธิความจุที่นั่งและความถี่ของจำนวนเที่ยวบินที่เพิ่มขึ้นในการทำการบินไปยังประเทศคู่ภาคี รวมถึงการกำหนดเส้นทางบินแบบเปิดกว้าง จะทำให้สายการบินต่าง ๆ เกิดความคล่องตัวในการวางแผนให้บริการและสามารถดำเนินการได้อย่างคุ้มทุนและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายการบินเสรีในประเทศไทยและประเทศกลุ่มอาเซียน ยังส่งผลให้เกิดธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) เข้ามาทำตลาดทั้งในประเทศไทยและในประเทศกลุ่มอาเซียน โดยทำการบินทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ค่าโดยสารมีราคาที่ถูกลง และเป็นสายการบินทางเลือกที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการการขนส่งทางอากาศได้มากขึ้น (East Asia Pacific Region, the World Bank, 2020) ทำให้เรื่องการเดินทางทางอากาศไม่ใช่เรื่องไกลตัวคนไทยเหมือนในอดีต เพราะราคาค่าโดยสารที่ไม่แตกต่างจากระบบการขนส่งทางอื่น ด้วยเหตุนี้สายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบ (Full Service Airline) จึงมีคู่แข่งโดยตรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับตัวให้การให้บริการมีคุณภาพมากขึ้น เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในหลากหลายรูปแบบ

จากการเพิ่มของจำนวนที่นั่งในตลาด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของสายการบินในประเทศไทยที่มีอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ หรือสายการบินราคาประหยัดที่เข้ามาทำการแข่งขันในตลาดประเทศไทย ทุกสายการบินจึงทำการวางแผนกลยุทธ์การหารายได้และการคุมทุน เพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดในตลาดได้ โดยเมื่อเทียบจำนวนเครื่องบินของปี 2013 เทียบกับปี 2018 มีอัตราการเติบโตของจำนวนเครื่องบินคิดเป็นร้อยละ 300 (CAPA Fleet Database, 2020)

จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของสายการบินราคาประหยัดหรือสายการบินต้นทุนต่ำ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดการแข่งขันเรื่องราคาค่าโดยสารและบริการกันอย่างสูง จึงทำแต่ละสายการบินต้องหากลยุทธ์ในการเพิ่มรายได้เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในธุรกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังนั้น รายได้จากบริการเสริมจึงมีความสำคัญ เพื่อให้สายการบินสามารถทำกำไร ซึ่งบริการเสริมในสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคาประหยัด มีการขายบริการเสริมอยู่หลายชนิด เช่น บริการชื้อน้ำหนักระเป๋า การซื้อประกัน หรือการซื้อบริการการเลือกที่นั่ง ทางผู้วิจัยได้มองว่า ตัวบริการเสริมการเลือกที่นั่งยังสามารถเติบโตได้เพิ่มขึ้น (Saputri, M. E., & Sari, D, 2019) จากข้อมูลจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการการเลือกที่นั่งของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เมื่อเทียบกับจำนวนที่นั่งที่ขายได้กับจำนวนที่นั่งที่ขายบริการเสริมการเลือกที่นั่งได้ ยังมีจำนวนที่ต่ำกว่าร้อยละ 30 โดยในปี พ.ศ. 2562 มีผู้โดยสารสายการบินต้นทุนต่ำ เลือกใช้บริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 23 ซึ่งผู้วิจัยมองว่า หากมีสินค้าหรือข้อเสนอทางการตลาดที่น่าสนใจและตรงกับความต้องการ จะทำให้ผู้โดยสารมาใช้บริการการเลือกที่นั่งมากยิ่งขึ้น (AirAsia Navitaire System, 2020)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า สัดส่วนการใช้บริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งบนเที่ยวบินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย ยังมีสัดส่วนที่สามารถเติบโตเพิ่มเติมได้ ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) และปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการเลือกซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์แก่สายการบินนำผลวิจัยที่ได้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มยอดขายบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง ให้ตรงความต้องการของผู้โดยสารแต่ละกลุ่มให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

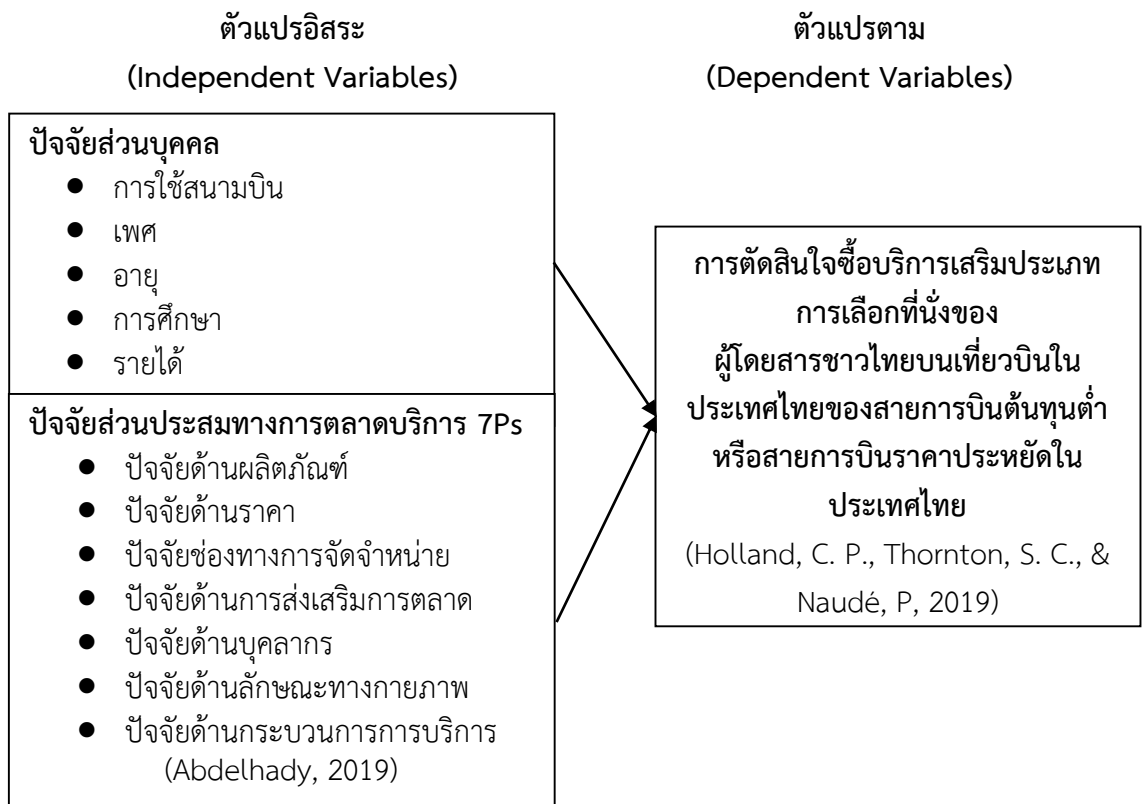
1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งในสายการบินต้นทุนต่ำ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งของผู้โดยสารชาวไทยในสายการบินต้นทุนต่ำ หรือสายการบินราคาประหยัดในประเทศไทย (Low Cost Airline)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งที่ต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริม (Abdelhady, Fayed & Fawzy, 2019) ประเภทการเลือกที่นั่งของผู้โดยสารชาวไทยบนเที่ยวบินในประเทศไทยของสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคาประหยัดในประเทศไทย (Holland, C. P., Thornton, S. C., & Naudé, P, 2019) ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มลูกค้าชาวไทยทั้งเพศหญิงและชายผู้เคยใช้บริการสายการบินราคาประหยัด หรือสายการบินต้นทุนต่ำเที่ยวบินในประเทศ โดยมีอายุระหว่าง 25 - 60 ปี
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มลูกค้าชาวไทยทั้งเพศหญิงและชายผู้เคยใช้บริการสายการบินราคาประหยัด หรือสายการบินต้นทุนต่ำเที่ยวบินในประเทศ ในสองปีที่ผ่านมา โดยมีอายุระหว่าง 25 - 60 ปี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การคำนวณตามสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของคอคแรน (Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W, 1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95% ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ ระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384.1 ดังนั้นเพื่อลดความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้ทำวิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 ราย ที่จัดรับบัตรโดยสารของสนามบินดอนเมือง สนามบินภูเก็ต สนามบินเชียงใหม่ และสนามบินขอนแก่น และรวมถึงการเก็บข้อมูลผ่านช่องทางระบบออนไลน์ ใช้กระจายตัวแบบสอบถามในรูปแบบภูเก็ลฟอร์มให้กับผู้ที่เคยใช้สนามบินทั้ง 4 สนามบิน เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับการรวบรวมข้อมูลและผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) ชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ สurname บินที่ใช้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 P's) จำนวน 35 ข้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง จำนวน 5 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามได้ทำการทดสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งตัวแบบสอบถามมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์จากผล IOC และหลังจากนั้นได้ทำการทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าที่ 0.963 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งแบบสอบถามได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามมากกว่า 0.70 (สุทธิกัน อุตสาร, 2562) ถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ทำวิธีการสุ่มสุ่มสุ่ม 100 คน จนครบ จากแต่ละสนามบิน ดังนี้ สนามบินดอนเมือง สนามบินขอนแก่น สนามบินภูเก็ต สนามบินเชียงใหม่ โดยใช้ระยะเวลาที่ดำเนินการศึกษาวิจัย ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 สิงหาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย การวิเคราะห์ค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) โดยวิธี Enter

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.8) มีอายุ 25-35 ปี ซึ่งเป็นกลุ่ม วัยทำงานตอนต้น (ร้อยละ 52.3) การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 64.8) มีรายได้ต่อเดือน 40,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 41.8)

การศึกษาระดับความคิดเห็น ปัจจัยการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว ปัจจัยที่มีความคิดเห็นอันดับแรก คือ การตัดสินใจใช้บริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง เมื่อตัวบริการเสริมสามารถสร้างความสะดวกสบายระหว่างการเดินทาง ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมา คือ ทำการซื้อซ้ำรวมถึงบอกต่อกับบุคคลอื่นถ้าบริการเสริม

ประเภทเลือกที่นั่งมีความคุ้มค่าและสามารถเพิ่มความสะดวกสบายระหว่างการเดินทาง ($\bar{x} = 4.13$) การตัดสินใจใช้บริการเสริมการเลือกที่นั่งเมื่อผู้บริโภครู้ประโยชน์ที่จะได้รับจากตัวบริการเสริมการเลือกที่นั่งซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาที่ผู้บริโภคเคยประสบได้ ($\bar{x} = 4.03$) การตัดสินใจใช้บริการเสริมการเลือกที่นั่งเมื่อได้เปรียบเทียบราคาข้อดีข้อเสียบริการเสริมการเลือกที่นั่งในแต่ละสายการบิน ($\bar{x} = 3.96$) และการตัดสินใจใช้บริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง เมื่อได้รับข้อมูลประสบการณ์การใช้บริการจากผู้บริโภคท่านอื่น ($\bar{x} = 3.83$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งในสายการบิน ต้นทุนต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	การตัดสินใจซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง		
	f	t	Sig
การเคยใช้บริการสนามบิน	1.205		0.308
เพศ		-.0.396	0.445
อายุ	0.956		0.414
ระดับการศึกษา	0.034		0.967
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	2.033		0.089

จากตารางที่ 1 สรุปผลสมมติฐานข้อ 1 ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามการเคยใช้บริการสนามบิน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งที่ไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ ชนะภักดี ที่ทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการเพื่อกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร กรณีศึกษาสายการบินไทยสมายล์ (Thai Smile Airways) สนามบินสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ ผู้ใช้บริการมี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของสายการบินไทยสมายล์ (Thai Smile Airways) ไม่แตกต่างกัน (เบญจมาศ ชนะภักดี, 2562)

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ และ 7) ด้านกระบวนการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่ง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) โดยวิธี Enter เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ กับ การตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง

ส่วนประสมทางการตลาด	กระบวนการตัดสินใจซื้อ		t	Sig
	B	Std. Error		
(Constant)	.124	.150	.827	.409
ด้านผลิตภัณฑ์(X_1)	.003	.034	.077	.938
ด้านราคา(X_2)	.189	.045	4.176	.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	.081	.042	1.913	.056
ด้านการส่งเสริมการตลาด(X_4)	.169	.039	4.350	.000*
ด้านบุคลากร(X_5)	.187	.039	4.781	.000*
ด้านลักษณะทางกายภาพ(X_6)	.082	.048	1.722	.086
ด้านกระบวนการบริการ(X_7)	.252	.048	5.226	.000*
R square = 0.660 F = 108.705 Sig = 0.000* Adjust R Square = 0.654				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ผลการทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการทั้ง 7 ด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่า Sig. มากกว่า 0.05 แสดงว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 3 ปัจจัย ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง

ดังนั้น สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง และสามารถรวมกันพยากรณ์ได้ ได้ร้อยละ 66 (R Square = 0.660) มีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

Y การตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง = 0.124 + 0.189 (ด้านราคา) + 0.169 (ด้านการส่งเสริมการตลาด) + 0.187 (ด้านบุคลากร) + 0.252 (ด้านกระบวนการบริการ)

อภิปรายผล

จากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อที่นั่งของผู้โดยสารชาวไทยในสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคาประหยัดในประเทศไทย (Low Cost Airline) สามารถอภิปรายผลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า ลูกค้าชาวไทยไม่มีการเลือกบริการเสริมที่นั่งเข้าออกได้อย่างสะดวก อีกทั้งมีที่นั่งที่มีเบาะนั่งที่กว้างทำให้นั่งสบาย และที่นั่งมีความสะดวกสบายมีความกว้างระหว่างแถวที่ดี และเมื่อมีการปรับระดับที่นั่งแล้วสามารถปรับระดับเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายได้ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพราะตัวผลิตภัณฑ์ต้องสามารถสร้างความรู้สึกคุ้มค่าที่จะทำการซื้อที่นั่ง เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายระหว่างการเดินทางที่มี สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี พุปียะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กรณีศึกษาสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ สายการบินนกแอร์ และสายการบินแอร์เอเชีย พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำเส้นทางในประเทศของผู้ใช้บริการชาวไทย อาจเป็นเพราะเครื่องบินที่ใหม่ของผู้ประกอบการบินต้นทุนต่ำและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเครื่องบินมีความใหม่ และมีมาตรฐานใกล้เคียงกันที่ดีอยู่แล้วซึ่งไม่ค่อยมีข้อแตกต่างกันมากในแต่ละสายการบิน ซึ่งทำให้ไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการ (วิภาวดี พุปียะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิราภรณ์ เอ็นดู ได้ทำการศึกษปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับผลการศึกษา (รุจิราภรณ์ เอ็นดู, 2558)

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า การเลือกที่นั่งมีราคาที่มีความเหมาะสมกับระยะทางการบิน อีกทั้งราคาการเลือกที่นั่งสัมพันธ์กับความสะดวกสบายที่ได้รับระหว่างการเดินทาง และราคาการเลือกตำแหน่งนั่งมีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่นั่งบนเครื่อง เช่น ที่นั่งด้านหน้าที่นั่งตรงทางออกฉุกเฉินที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะผู้โดยสารมองราคากับการบริการที่ได้รับเป็นเรื่องหลัก และถือว่าเป็นตัวชี้วัดถึงความคุ้มค่าของตัวบริการเสริมการเลือกที่นั่ง ด้วยในสายการบินต้นทุนต่ำ มีการขายบริการเสริมหลายชนิด เช่น บริการเสริมด้านการขนส่งสัมภาระหรือด้านอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ซึ่งราคาของตัวบริการเสริมการเลือกที่นั่งต้องเป็นราคาที่เหมาะสม สามารถกระตุ้นการซื้อและสามารถซื้อรวมไปกับบริการเสริมชนิดอื่น เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายระหว่างการเดินทางมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saputri, Marheni Eka and Sari, Devilia ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ของสายการบินต้นทุนต่ำสายการบินสก็อตติชไอร์แลนด์ อธิธิพลส่วนประสมตลาดบริการ 7Ps ต่อการตั้งใจซื้อบริการของสายการบินต้นทุนต่ำ สก็อตติชไอร์แลนด์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดการบริการด้านราคา ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก (Saputri, M. E., & Sari, D, 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนสิณี เลิศคชสิทธิ์ ได้ทำการศึกษารองปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสายการบินการบินไทยสำหรับการให้บริการภายในประเทศ พบว่า ปัจจัยด้านราคา มีผลต่อการเลือกใช้บริการสายการบินการบินไทย สำหรับการให้บริการภายในประเทศ เช่นเดียวกับผลการศึกษา (มนสิณี เลิศคชสิทธิ์, 2558)

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า สายการบินมีรูปแบบการชำระเงินด้านบริการเสริมด้านการเลือกที่นั่ง ที่มีความหลากหลายเข้าถึงง่าย อีกทั้งมีช่องทางการจัดจำหน่ายบริการเลือกที่นั่งเข้าถึงง่ายทุกช่องทาง และมีการเปลี่ยนแปลงบริการเสริมด้านการเลือกที่นั่ง ทำได้สะดวกและทำได้ตลอดเวลา ส่วนประสมการตลาดชนิดนี้ไม่มีนัยยะทางสถิติที่ส่งอิทธิพลต่อการซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง อาจเป็นเพราะว่าสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยปัจจุบันมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายกันทุกสายการบิน และสามารถทำธุรกรรมตลอด 24 ชั่วโมงผ่านระบบออนไลน์ และรวมถึงมีช่องทางแบบออฟไลน์ที่ให้ผู้โดยสารติดต่อสอบถามหรือซื้อตั๋วได้ด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในเรื่องนี้ โดยปกติแล้วผู้โดยสารสายการบินต้นทุนต่ำหรือสายการบินราคาประหยัด ร้อยละ 80 ทำธุรกรรมการจองตั๋วโดยสารผ่านระบบออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ โมบายแอปพลิเคชัน และร้อยละ 20 ทำการจองผ่านตัวแทนจำหน่ายและซื้อตรงกับสำนักงานขายบัตรโดยสารของสายการบิน เห็นได้ว่า ช่องทางการเข้าถึงตัวสินค้าของสายการบินมีช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี ฑูปิยะ ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กรณีศึกษาสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ สายการบินนกแอร์ และสายการบินแอร์เอเชีย พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นในช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก (วิภาวดี ฑูปิยะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิช ชินรัตนลาภ ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศของคนกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการมีความความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับผลการศึกษา (ศุภวิช ชินรัตนลาภ, 2558)

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า สายการบินมีการทำโปรโมชั่นร่วมกับบัตรเครดิต โดยการมีส่วนลดการบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง ทั้งสามารถนำการสะสมแต้มบัตรเครดิตหรือบัตรสมาชิกมาแลกการเลือกที่นั่งได้ พร้อมทั้งมีรายการสะสมแต้มเมื่อซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง และสิทธิพิเศษการขึ้นเครื่องก่อน ทั้งนี้ ช่องทางการซื้อบริการเสริมประเภทเลือกที่นั่ง สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าการทำโปรโมชั่นกับบัตรเครดิตหรือสิทธิประโยชน์จากบัตรสมาชิก ให้ประโยชน์ต่อผู้โดยสารส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เพราะผู้โดยสารส่วนใหญ่ใช้บัตรเครดิตในการจ่ายค่าบัตรโดยสารหรือบริการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้ได้รับคะแนนสะสม สามารถใช้ประโยชน์จากบัตรเครดิตหรือบัตรสมาชิกได้เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี ฑูปิยะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กรณีศึกษาสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ สายการบินนกแอร์ และสายการบินแอร์เอเชีย พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก (วิภาวดี ฑูปิยะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ เอ็นดู ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านการส่งเสริม

การตลาด มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศ เช่นกัน (รุจิราภรณ์ เอ็นดู, 2558)

5. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากร โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า พนักงานของสายการบินที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อีกทั้งปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้โดยสารได้ซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง รวมถึงมีความกระตือรือร้นในการขายและให้บริการ มีการชี้แจงวิธีการใช้บริการเสริมการเลือกที่นั่งได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่สายการบินเป็นธุรกิจบริการการเดินทางที่ผู้บริโภคมองความสำคัญของตัวบุคลากรมากกว่าธุรกิจการเดินทางชนิดอื่น ซึ่งจะเห็นได้จากการแต่งกายของพนักงานสายการบิน ต้องมีความทันสมัย มีการออกแบบเครื่องแต่งกายที่โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้ เพราะความคาดหวังในตัวพนักงานในด้านภาพลักษณ์และรวมถึงด้านคุณภาพบริการ ต้องเหนือกว่าธุรกิจบริการการเดินทางชนิดอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี พุปียะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กรณีศึกษาสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ สายการบินนกแอร์ และสายการบินแอร์เอเชีย พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นในปัจจัยด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก (วิภาวดี พุปียะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ เอ็นดู ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านพนักงานที่ให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศ เช่นกัน (รุจิราภรณ์ เอ็นดู, 2558)

6. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า เครื่องบินมีขนาดและการจัดวางที่นั่งบนเครื่องบินเหมาะสมกับระยะเวลาทำการบิน โดยมีการแสดงผังการเลือกที่นั่งบนเครื่องบินที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย และขนาดที่นั่งแต่ละแถว มีขนาดที่เหมาะสมทำให้นั่งสบาย พร้อมทั้งมีสัญลักษณ์ที่นั่งที่สะดวกต่อการค้นหาอีกด้วย ทั้งนี้ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพจากผลการวิจัย ซึ่งนัยยะทางสถิติไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง อาจเป็นเพราะว่าเครื่องบินของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ใช้เครื่องบินขนาดเดียวกันและจำนวนที่นั่งและการจัดวางที่นั่งไม่แตกต่างกัน และรวมถึงป้ายบอกรายละเอียดเกี่ยวกับที่นั่งแต่ละสายการบิน ก็มีลักษณะคล้ายกัน อาจทำให้ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง และอาจเป็นเพราะการเดินทางเที่ยวบินในประเทศเป็นการเดินทางระยะสั้น ซึ่งลักษณะทางกายภาพต่างๆ ของเครื่องบิน อาจจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่ผู้โดยสารนำมาตัดสินใจในการซื้อบริการเสริมชนิดนี้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saputri, Marheni Eka and Sari, Devilia ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ของสายการบินต้นทุนต่ำสายการบินสก็อตติชไอน์เซีย ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน (Saputri, M. E., & Sari, D, 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิทย์ ชินรัตนลาภ ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศของกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพไม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศ (ศุภวิทย์ ชินรัตนลาภ, 2558)

7. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการบริการ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า สายการบินมีขั้นตอนการเช็คอินเพื่อรับบัตรที่นั่งไม่ยุ่งยาก อีกทั้งมีขั้นตอนการชำระเงินสดรวดเร็วเป็นระบบ ขั้นตอนการขึ้นเครื่องตามเลขที่นั่งสะดวก อีกทั้งสายการบินมีขั้นตอนการซื้อบริการเสริมเลือกที่นั่งที่ไม่ยุ่งยาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะกระบวนการบริการ จะสร้างความคุ้มค่าให้กับตัวบริการการเลือกที่นั่งให้เป็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้ เพราะผู้โดยสารสามารถรับรู้ว่าการซื้อบริการเสริมการเลือกที่นั่ง ทำให้ผู้โดยสารได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rouncivell, A., Timmis, A. J., & Ison, S. G. ได้ทำการศึกษาเรื่องความเต็มใจซื้อในการเลือกซื้อบริการเลือกที่นั่งสำหรับเที่ยวบินในประเทศสหราชอาณาจักร พบว่า การรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับชื่อเสียงด้านบริการของสายการบิน และความสะดวกสบายของเวลาเที่ยวบิน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับการเลือกที่นั่ง สำหรับการเดินทางที่ไม่ใช่เพื่อธุรกิจ (Rouncivell, A., Timmis, A. J., & Ison, S. G, 2018) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ เอ็นดู ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศ (รุจิราภรณ์ เอ็นดู , 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เมื่อทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งที่ต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ด้านสนามบินที่ใช้บริการ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งที่ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทำนายพยากรณ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่ง ได้ร้อยละ 65.40

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ให้บริการสายการบิน ต้องให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการบริการ เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจซื้อบริการเสริมของสายการบินต้นทุนต่ำ ทั้งราคาที่เหมาะสมกับระยะทางของการบิน กิจกรรมการส่งเสริมการขายที่กระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้โดยสาร การบริการที่มีมาตรฐานในทุกเที่ยวบินที่ให้บริการ รวมถึงมาตรฐานของบุคลากรที่ให้บริการที่มีความเอาใจใส่ต่อผู้โดยสารทุกคน เพื่อให้บริการพิเศษต่างๆ ของสายการบินต้นทุนต่ำมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการด้านอื่นๆ ทางสายการบินควรรักษามาตรฐานและพัฒนาต่อไปด้วยเช่นกัน เพราะเนื่องจากธุรกิจบริการด้านการเดินทางทางอากาศ มีการแข่งขันในตลาดสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงให้ความสนใจในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อทำให้การบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการเสริมประเภทการเลือกที่นั่งของผู้โดยสารชาวไทยบนเที่ยวบินในประเทศไทยในเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาเชิงปริมาณไม่สามารถอธิบายได้ ทำให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ เช่น การเดินทางเป็นหมู่คณะ การเดินทางคนเดียว การเดินทางเป็นคู่ การเดินทางเพื่อธุรกิจ การเดินทางเพื่อท่องเที่ยว รวมถึงบริการเสริมด้านอื่นๆ เช่น การเลือกซื้อน้ำหนักระเป๋า การซื้อบริการห้องรับรองพิเศษ โดยการใช้ประโยชน์งานวิจัยครั้งนี้ให้เป็นแบบแผนในการศึกษาปัจจัยที่มีผลการตัดสินใจซื้อบริการเสริมชนิดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงคมนาคม. (2549). ประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่อง นโยบายการบินสำหรับสายการบินภายในประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 22 กันยายน 2562 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2549/E/102/09.PDF>
- เบญจมาศ ชนะภักดี. (2562). การศึกษาส่วนประสมการตลาดเพื่อกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรกรณีศึกษา สายการบินไทยสมายล์ สนามบินสุราษฎร์ธานี. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2562 จาก [http://utccmbaonline.com/ijbr/doc/\(Edit\)Id1269-25-04-2020_14:00:16.pdf](http://utccmbaonline.com/ijbr/doc/(Edit)Id1269-25-04-2020_14:00:16.pdf).
- มนสิณี เลิศคชสิทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสายการบินการบินไทยสำหรับการให้บริการภายในประเทศ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รุจิราภรณ์ เอ็นดู. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินแอร์เอเชียของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภาวดี ทุปยะ. (2561). กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กรณีศึกษาสายการบินไทยไลอ้อนแอร์สายการบินนกแอร์ สายการบินแอร์เอเชีย. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 1(1), 253-270.
- ศุภวิช ชินรัตนลาภ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำเส้นทางภายในประเทศของผู้ใช้บริการชาวไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธิกัน อุตสารห์. (2560). การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2562 จาก <http://kk04spu.blogspot.com/2017/04/2.html>.

- Abdelhady, M. R. (2019). The Influence of Airlines' Marketing Mix Elements on Passengers' Purchasing Decision-Making: The Case of FSCs and LCCs. *International Journal of Hospitality & Tourism Systems*, 12(2), 66-79.
- AirAsia Navitaire System. (2019). *AirAsia upgrading reservation systems - AirAsia Newsroom*. Retrieved from May 2020 from <https://shorturl.asia/R7P6l>.
- CAPA Fleet Database. (2018). *Thailand low cost airlines: rapid growth as fleet triples in 5 years*. Retrieved from March 2020 from <https://shorturl.asia/lqUkE>.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48(264), 673-716.
- East Asia Pacific Region, the World Bank. (2015). *ASEAN Services Integration Report*. Retrieved from April 2020 from <https://shorturl.asia/uvPj7>.
- Holland, C. P., Thornton, S. C., & Naudé, P. (2019). *B2B analytics in the airline market: Harnessing the power of consumer big data*. Netherlands : Industrial Marketing Management.
- Rouncivell, A., Timmis, A. J., & Ison, S. G. (2018). Willingness to pay for preferred seat selection on UK domestic flights. *Journal of Air Transport Management*, (70), 57-61.
- Saputri, M. E., & Sari, D. (2019). The Effect of Service Marketing Mix in Low Cost Airlines: A study of Scoot Airlines Indonesia. Proceedings of the 1st International Conference on Economics. *Business, Entrepreneurship, and Finance (ICEBEF 2018)*, (65), 5.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4*
GUIDELINES FOR THE TECHNOLOGY LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER UDONTHANI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 4

ธรรมศาล พิลารักษ์

Thammasan Pilaruk

ทณงศักดิ์ คุ่มไชนะ

Tanongsak Koomkhainam

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kean University, Thailand.

E-mail: thammasan.pi@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติงานตามสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) ส่วนค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.45$) และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน มีค่า ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.082 – 1.727 ซึ่งอันดับที่ 1 คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ อันดับที่ 2 คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ อันดับที่ 3 คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ

* Received: 23 November 2022; Revised: 31 December 2022; Accepted: 31 December 2022

ทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม มีกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ให้กับครู พร้อมทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และรับฟังคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน 4) ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมเพื่อให้เกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The purposes of this research were: 1) To study the real and desirable conditions in relation to the development of technological leadership of educational institution administrators. 2) to study the guidelines for the technology leadership of school administrators under udonthani primary education service area office 4, the population used in this research was 141 people.

The research results were: Technology leadership of school administrators as a whole. The mean level of actual performance was at a moderate level ($\bar{X} = 2.66$), while the mean of desirable condition was found to be at a high level ($\bar{X} = 4.45$). The technology of educational institute administrators in all 3 areas has a value ($PNI_{Modified}$) between 0.082 – 1.727, the first place is the use of technology in learning management ($PNI_{Modified} = 1.727$), the second place is the use of technology in management. ($PNI_{Modified} = 1.432$), the third was the use of technology in measurement and evaluation ($PNI_{Modified} = 1.429$). The results of the study on the guidelines for the technology leadership of school administrators found that The use of technology in learning management The administrators should take action on the following issues: 1) The administrators must develop themselves to have knowledge of technology in learning management 2) Encourage teachers to continuously develop themselves 3) Encourage teachers to work as teachers. team There are training activities to develop new knowledge and skills for teachers as well as to share ideas, work together to solve problems and listen to

suggestions from colleagues. 4) Encourage teachers to create innovations to create ideas in teaching and learning in a new creative way.

Keywords: Technology Leadership, School Administrators, Necessary Needs

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรการต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการทำงานเกือบทุกระบบ จึงจะทำให้หน่วยงาน หรือ องค์กรมีความก้าวหน้าสามารถพึ่งพาตนเองได้ เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยจัดการสารสนเทศต่าง ๆ พัฒนาระบบงานและเสริมสร้างประสิทธิภาพของงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นแหล่งการศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้ใช้เพื่อการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ โดยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2015 เว็บไซต์คู่มือธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Business Guide : eBizMBA (2015) ได้จัดอันดับการใช้งานระบบเครือข่ายสังคมยอดนิยมจากทั่วโลก พบว่า มีผู้ใช้ Facebook 1,100 ล้านคน, Twitter 310 ล้านคน, LinkedIn 255 ล้านคน, Pinterest 250 ล้านคน, Google+ 120 ล้านคน จากข้อมูลแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า รูปแบบหรือพฤติกรรมในการทำงาน การศึกษาข้อมูลของคนในสังคมยุคใหม่ ได้อาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสารมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ และสุรียานนท์ พลสมิ (2556) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งสนับสนุนให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ เพ็ญวรา ชูประวัติ (2553) กล่าวว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาอย่างมาก เช่น สหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education) เพื่อฝึกอบรมนักศึกษาครูเกี่ยวกับทักษะการใช้ข้อมูลจากแหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศจีนได้มีการกำหนดว่า ครูคอมพิวเตอร์โรงเรียนจะต้องมีคุณภาพและฝึกอบรมผู้บริหารให้มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ ฝึกครูที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ให้ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสอน ประเทศสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นกำหนดว่าครูทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนพบว่า ยังมีปัญหาหลายด้าน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดปัจจัยพื้นฐานด้านการใช้อินเทอร์เน็ต และการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งบุคลากรขาดทักษะและความชำนาญในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและการติดต่อสื่อสาร ยังขาดระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (อุทัย แดนพันธ์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2557) ได้จัดทำรายงานผล

การศึกษาตัวชี้วัดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2557 พบว่า จำนวนสถานศึกษาที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไร้สาย ในภาพรวมมีสูงถึงร้อยละ 81.11 แต่คุณภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่พอใจของสถานศึกษา อันเนื่องมาจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่กระทรวงศึกษาธิการจัดให้ค่อนข้างช้ามาก ไม่มีความเสถียร ด้านผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า จำนวนครูผู้สอนที่มีวุฒิด้าน ICT นั้นมีน้อยมาก ซึ่งมีเพียงร้อยละ 10.79 ด้านบริการและทรัพยากรการศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความขาดแคลนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อบริการทาง การศึกษา และขาดสื่อ ICT เพื่อการเรียนการสอน สำหรับแหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิชิต โคตรมา (2551) พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยด้านที่มากที่สุด คือสถานศึกษาจัดทำข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ e- Government Procurement (e-GP) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการใช้ คอมพิวเตอร์และโรงเรียนยังขาดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ อีกทั้ง รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2556) กล่าวว่า ครูและผู้บริหารจำนวนมาก ยังขาดทักษะและความเข้าใจด้านเทคโนโลยี จึงทำให้รับรู้แหล่งเรียนรู้ข้อมูลหรือมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลน้อยกว่านักเรียน นอกจากนี้ สื่อการสอนที่มีแค่หนังสือหรือตำรา อาจตอบสนองการรับรู้และความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ไม่เต็มที่

การใช้เทคโนโลยีในการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพขององค์การดังที่พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีในกระบวนการบริหาร มีความสำคัญที่จะช่วยให้องค์การบรรลุความมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด ของ Silver (2000) ที่กล่าวว่า การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ได้หมายความว่ามีความมีประสิทธิภาพที่ดี แต่เป็นการยอมรับขององค์กรส่วนใหญ่ว่าเทคโนโลยีเป็นทางออกในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เห็นผลอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ของบุคลากรเป็นสำคัญ อีกทั้ง Southwest Educational Development Laboratory (2009) กล่าวว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ที่ใช้เทคโนโลยีจนเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำตามคำสั่ง ผู้บริหารควรจะใช้เวลาน้อยลงในการทำกิจวัตรประจำวันของตนเอง ในขณะเดียวกัน ก็ใช้เวลาให้มากขึ้นในการดำเนินการในส่วนของการจัดการศึกษา และการทำงานโดยเน้นที่ตัวนักเรียน นอกจากนี้ สมาชิกในโรงเรียนยังควรสามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารกับคนอื่นและรักษา

ความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง บรรจบ บุญจันทร์ (2554) กล่าวว่า การที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ความสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี เป็นทั้งผู้ใช้เทคโนโลยี ผู้จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ผู้นำของประชาชนและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

จากปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในการจัดการศึกษา เพื่อแสวงหาวิธีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ครู ให้มีทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเน้นย้ำการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารโรงเรียน จัดการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีของครูและนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการแสวงหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิผลโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาและสังเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 แล้วสรุปเป็นแบบสอบถามในการวิจัย

2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม

5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

6. สรุปผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ที่สุด

7. หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย โรงเรียนบ้านสามหนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 และอีกหลาย ๆ โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 โรงเรียน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach) และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหลังจากนำไปใช้จริง ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเป็นรายด้านและทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปเพื่อร่วมกำหนดประเด็นข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ดังรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 4 ท่าน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ท่าน ครู จำนวน 2 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุด

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัยในครั้งนี้

3) การสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบในระยะที่ 1 มาสร้างประเด็นคำถามเพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มาหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

(1) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คือ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อ

(2) การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

(3) จัดเรียงลำดับความคาดหวังจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของ นางลักขณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2558) โดยปรับจากสูตร PNI เดิมโดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

(4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มาวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความให้เหตุผลสร้างข้อสรุป และนำเสนอโดยการบรรยายแบบความเรียง (สุภางค์ จันทวนิช, 2553)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.22$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.64$)

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.56$) และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.12$)

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พิจารณาภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.082 – 1.727 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุดเป็นอันดับแรก ($PNI_{Modified} = 1.727$) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ ($PNI_{Modified} = 1.432$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ($PNI_{Modified} = 1.429$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.102$) และ ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็น เป็นอันดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.082$) โดยแต่ละด้านตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.005 - 0.164 เรียงลำดับ 3 ลำดับแรกดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ กำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ($PNI_{Modified} = 0.164$) ลำดับที่ 2 คือ กระตุ้นให้บุคลากรมองเห็นภาพในอนาคต ($PNI_{Modified} = 0.159$) ลำดับที่ 3 คือ สร้างวิสัยทัศน์และกำหนดกลยุทธ์การบริหาร ($PNI_{Modified} = 0.158$)

2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ พบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการ

จำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.787 – 3.490 เรียงลำดับ 3 ลำดับแรกดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีห้องเรียนเสมือนจริง หรือห้องเรียนออนไลน์ ($PNI_{Modified} = 3.490$) ลำดับที่ 2 คือ นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 3.402$) ลำดับที่ 3 คือ มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ($PNI_{Modified} = 2.062$)

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ พบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.262 - 2.272 เรียงลำดับ 3 ลำดับแรกดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ใช้นวัตกรรมในการบริหารงาน ($PNI_{Modified} = 2.272$) ลำดับที่ 2 คือ สร้างนวัตกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 1.987$) ลำดับที่ 3 คือ จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ($PNI_{Modified} = 1.784$)

4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.750 – 1.935 เรียงลำดับ 3 ลำดับแรกดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 1.935$) ลำดับที่ 2 คือ ใช้เทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และถูกต้อง ($PNI_{Modified} = 1.869$) ลำดับที่ 3 คือ ใช้เทคโนโลยีในการวินิจฉัยและประเมินระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 1.796$)

5. ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ระหว่าง 0.017 - 0.163 เรียงลำดับ 3 ลำดับแรกดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีการควบคุมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปตามหลักศีลธรรมจรรยา ($PNI_{Modified} = 0.163$) ลำดับที่ 2 คือ ใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง ($PNI_{Modified} = 0.101$) ลำดับที่ 3 คือ เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.088$)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ไปสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จากความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน นำ 3 ด้านแรกที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เรียงอันดับจากมากไปน้อยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้** ($PNI_{Modified} = 1.727$) สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาผู้บริหารด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สนับสนุนบุคลากร และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อแสวงหาความรู้ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศ กำกับ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2) **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ** ($PNI_{Modified} = 1.432$) สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และจุดเน้นด้าน ICT จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพสนับสนุนการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบในรูปแบบออนไลน์ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงาน

3) **ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล** ($PNI_{Modified} = 1.429$) สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทางด้าน ICT จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยี สนับสนุนการใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ เพื่อสร้างนวัตกรรมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) โดยด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.64$) ทั้งนี้ เพราะบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้รับสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร ไม่มีประสบการณ์ในการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2557) ได้จัดทำรายงานผลการศึกษาตัวชี้วัดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2557 พบว่า จำนวนสถานศึกษาที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไร้สายในภาพรวมมีสูงถึงร้อยละ 81.11 แต่คุณภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่พอใจของสถานศึกษา อันเนื่องมาจากเครือข่าย อินเทอร์เน็ตที่กระทรวงศึกษาธิการจัดให้ค่อนข้างช้ามาก ไม่มีความเสถียร ด้านผู้สอนและบุคลากร ทางการศึกษา

พบว่า จำนวนครูผู้สอนที่มีวุฒิด้าน ICT นั้นมีน้อยมาก ซึ่งมีเพียงร้อยละ 10.79 ด้านบริการและทรัพยากรการศึกษาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความขาดแคลนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อบริการทาง การศึกษาและขาดสื่อ ICT เพื่อการเรียนการสอน สำหรับแหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิชิต โคตรมา (2551) พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยด้านที่มากที่สุด คือสถานศึกษาจัดทำข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ e- Government Procurement (e-GP) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และโรงเรียนยังขาดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ อีกทั้ง รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2556) กล่าวว่า ครูและผู้บริหารจำนวนมาก ยังขาดทักษะและความเข้าใจด้านเทคโนโลยีจึงทำให้รับรู้แหล่ง เรียนรู้ข้อมูลหรือมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลน้อยกว่านักเรียน นอกจากนี้ สื่อการสอนที่มีแค่หนังสือหรือตำรา อาจตอบสนองการรับรู้และความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ไม่เต็มที่

2. ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด คือ การมีห้องเรียนเสมือนจริง หรือห้องเรียนออนไลน์ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ในประเด็น การมีห้องเรียนเสมือนจริง หรือห้องเรียนออนไลน์ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในปัจจุบันเนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน ครูจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ 4 ON ประกอบด้วย ON-SITE, ON HAND, ON-AIR และ ONLINE ทั้งนี้ ส่งผลให้สื่อวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ รวมถึงอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ยังมีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน มีภาระงานเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงานสอน ขาดงบประมาณในการสนับสนุนบริหารจัดการภายในโรงเรียน และไม่ได้รับการกระตุ้น การสนับสนุนจากผู้บริหารเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2560) กล่าวในการประชุมการขับเคลื่อนโครงการ

ปฏิบัติการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (School Quality Improvement Program : sQip) แก่ผู้บริหารและคณะบุคลากรของโรงเรียนมีความสนใจ และมุ่งมั่นที่จะร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งมีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) การส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์กร (Learning Organization) ภายใต้กระบวนการสอนงานและกำกับติดตามอย่างมีคุณภาพ (Quality Coaching and Mentoring) 2) การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community: PLC) ที่เสริมหนุนด้วยการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายโรงเรียน (School Networking) และหน่วยงานภายนอก และ 3) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานศึกษา โดยผู้บริหารต้องรู้จักและเข้าใจบริบทโรงเรียนตนเองและจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ แต่ละโรงเรียนกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง ร่วมกับการค้นหาวิธีปรับปรุงระบบงานภายในเพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับวิจัยของ พงษ์ทิพย์ ชารี (2556) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาสภวิทยเขต เวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการสร้างกำลังคนให้มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างสร้างสรรค์ มีธรรมาภิบาลจริยธรรม วิจารณ์ญาณ และรู้เท่าทัน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น ศักดา ทัดสา (2564) ได้ศึกษากลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านกระบวนการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญวรา ชูประวัติ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประยุกต์ใช้ ICT ในการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับ อติสร ก้อนคำ (2563) ได้ศึกษากลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีกิจกรรมประกอบได้ด้วย 1) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนอย่างเหมาะสม และ 2) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีแก่ครูและบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สรุปได้ว่า 1) ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม มีกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ให้กับครู พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูสามารถรับฟังคำแนะนำ หรือแนวทางการแก้ปัญหาจากบุคคลอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน 4) ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมเพื่อให้ครูเกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ อย่าง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์หรือส่งเสริมภาวะผู้นำการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). รายงานผลการศึกษาค้นคว้า ICT ด้านการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2557. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2563, จาก [http://www.moc.moe.go.th/upload-cms/files/ICT\(7\).pdf](http://www.moc.moe.go.th/upload-cms/files/ICT(7).pdf).
- ธีรเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2560). Growth Mindset กับการปฏิรูปการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2564, จาก https://www.moe.go.th/moe/th/moe/th/news/detail.php?NewsID=48109&Key=news_act
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พฤทธิ์พล ขารี. (2556). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตเวียงเรือคำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์ . (2545). การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- พิชิต โคตรมา. (2551). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*
- เพ็ญวรา ชูประวิติ. (2553). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ
การศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2556). *เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณ ไร้
ทักษะ ICT*. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://www.enn.co.th/5942>.
- ศักดา ทัดสา. (2564). กลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับ
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนาคุณภาพการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สุภางค์ จันทวานิช (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุรียานนท์ พลสมิ. (2556). *ไอซีทีกับสังคมแห่งการเรียนรู้*. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2563,
จาก <https://www.gotoknow.org/posts/555573>.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสร ก้อนคำ. (2563). กลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนาคุณภาพการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*
- อุทัย แดนพันธ์. (2557). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*

แนวทางการพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม สู่มาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียน*

DEVELOPMENT GUIDE FOR THE THAI RESTAURANT BUSINESS ASEAN STANDARDS IN MUANG DISTRICT NAKHON PHANOM

ธาวิช ถนอมจิตต์

Taviz Tatnormjit

ปิยะพงษ์ นาไชย

Piyapong Nachai

มหาวิทยาลัยนครพนม

Nakhon Phanom University, Thailand.

ศรัญญา นาไชย

Saranya Nachai

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand.

E-mail: piyapongtsic@npu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพมาตรฐานของร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ให้มีมาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นการเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จำนวน 100 ร้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า มาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว 8 องค์ประกอบของร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 องค์ประกอบ ส่วนแนวทางการพัฒนาธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ให้มีมาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียนนั้น มีดังนี้ ด้านสถานที่ ร้านอาหารควรแยกห้องสุขาชาย-หญิง ให้มีมาตรฐานสากลด้านอาหาร ควรจัดอบรม

* Received: 25 November 2022; Revised: 31 December 2022; Accepted: 31 December 2022

พนักงานในเรื่องหลักการจัดเก็บวัตถุดิบอย่างถูกวิธีด้านกระบวนการ ควรจัดอบรมพนักงานในเรื่องหลักการบริการที่เป็นมาตรฐานสากล ด้านบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งบุคลากรที่มีความรู้ไปให้ความรู้แก่พนักงานบริการด้านสุขาภิบาลอาหารและการบริการอย่างต่อเนื่อง ด้านภาชนะและอุปกรณ์ ควรเน้นให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานความสะอาดระดับสากล ด้านความปลอดภัย ควรจัดให้มีการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมต่อเหตุต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในร้านอาหารด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว ควรจัดอบรมภาษาอังกฤษ ให้กับพนักงานบริการ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและสื่อสารกับลูกค้าที่เป็นชาวต่างชาติ ด้านตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ควรมีการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ธุรกิจร้านอาหาร, มาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียน

Abstract

This research aims to study the standard quality of Thai restaurants in Muang District, Nakhon Phanom Province. And to study the development guide for the Thai restaurant business in Muang District, Nakhon Phanom Province to support the ASEAN Economic Community. By using quantitative research. The research sample was particularly selected as far as the Thai restaurant business is concerned in Muang District, Nakhon Phanom Province. In this respect, 1 questionnaire is used as a tool in 100 restaurants across Muang District, Nakhon Phanom Province. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The study indicated that most respondents were female, aged between 26-35 years old with a high school or equivalent and Bachelor's degree, marital status, who have always domiciled and lived in Muang District, Nakhon Phanom Province throughout their lives. Business owners and sellers with the profit made from running their business per month are rated between 20,000 - 49,999 baht. As far as the standards of food service for tourism are based in 8 components of the Thai restaurants in Muang District, Nakhon Phanom Province ranging at the high level, it is suggested that all of which be supported by the relevant government body or agency to help Thai restaurant business operators in Nakhon Phanom provide training on international foodservice standards to

also upgrade the standard of the Thai restaurant business in Nakhon Phanom as to support the ASEAN Economic Community.

Keywords: Development guide, Restaurant business, Restaurant's standard of ASEAN

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงทั้งทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลกรวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่าง ๆ ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนลงมติเห็นชอบ เมื่อปี พ.ศ. 2545 ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้าบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศจะรวมกันอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะเป็นปีแรกที่นโยบายเรื่อง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC (ASEAN Economic Community) จะเริ่มถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติ ในขณะเดียวกัน ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในการขยายโอกาสและเส้นทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง GMS (Great Mekong Sub-region) ก็มีการพัฒนาอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ ทำให้หลายประเทศเห็นความสำคัญของภูมิภาคในแถบนี้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น ประเทศสมาชิกในภูมิภาคนี้จึงต้องเตรียมความพร้อมให้มากที่สุด เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและโอกาสในครั้งนี้ ด้วยประเทศอาเซียนมีประชากรรวมกว่า 600 ล้านคน จัดอยู่ 1 ใน 10 ของประชากรโลก มีการคาดการณ์กันว่าประเทศไทยจะกลายเป็นฐานของการค้าขายกับตลาดอื่น ๆ นอกภูมิภาคขึ้นมาทันที เพราะเมืองไทยมีข้อได้เปรียบในด้านมาตรฐานบริการที่คุ้มค่าเงิน นั่น หมายถึงว่า อัตราค่าบริการต่ำกว่าประเทศสมาชิกอื่น ๆ และมีภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีการท่องเที่ยวระดับโลก (โพสทูทูเดย์, 2558)

นายยุทธศักดิ์ สุภสร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) ยอมรับว่า หากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ธุรกิจการค้าของประชาคมอาเซียนโดยรวมจุดนี้ จะเป็นจุดสนใจของนักลงทุนต่างชาติที่จะพากันเดินทางเข้ามาแข่งขันในด้านการลงทุน อาจส่งผลต่อผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ขาดทักษะ ประสิทธิภาพและที่ต้องระวังเป็นอย่างยิ่งก็คือ การแย่งกันใช้ทรัพยากรอีกทั้งระบบสาธารณูปโภคที่เรามีอยู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

เร่งหามาตรการรับมือกับปรากฏการณ์นี้ในอีกสามปีข้างหน้า จึงจำเป็นต้องรีบสร้างภูมิคุ้มกันโดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งกว่า 70% เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง แต่ขณะเดียวกัน เราต้องเร่งแข่งชิงความได้เปรียบเสียก่อน ด้วยการชูจุดแข็งเรื่องธรรมชาติที่สวยงาม คนไทยใจดี มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีประวัติศาสตร์น่าสนใจ นับรวมไปถึงอาหารไทยที่ชาวโลกกำลังนิยมชมชอบ ดังนั้น เมืองไทยจึงต้องเตรียมเลือกเสนอขายการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมากกว่าอย่างอื่น เพราะนักท่องเที่ยวทั่วโลกกำลังสนใจในเรื่องนี้ ย้อนไปในอดีตตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จับมือกับกลุ่มสมาชิกอาเซียน เพื่อดำเนินงานด้านการตลาดและสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อาทิ การนำเสนอขายอาเซียนในงานส่งเสริมการขายระดับโลกที่เบอร์ลินและลอนดอนเป็นประจำทุกปี (วัชรกฤต แยมโธษ, 2555)

การประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในปัจจุบัน ควรมีการวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Planning and Marketing Development) (ฉลองศรีพิมลสมพงศ์, 2542) โดยมุ่งศึกษาความหมาย และลักษณะที่สำคัญของตลาดการท่องเที่ยวในธุรกิจร้านอาหารไทย อุปสงค์การท่องเที่ยวในแต่ละช่วงจังหวะของห่วงโซ่ตลาด พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่มาใช้บริการในร้านอาหาร โดยพิจารณาในด้านความแตกต่าง ปัจจัยและผลกระทบที่มีต่อการแบ่งส่วนตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งการแบ่งส่วนตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและการแบ่งส่วนตลาดของผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว การพัฒนาองค์ประกอบทางการตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในธุรกิจร้านอาหารไทย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดเพื่อส่งเสริมธุรกิจร้านอาหารไทยให้สามารถประสบความสำเร็จ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ และในส่วนของจังหวัดนครพนม เปรียบเสมือนเป็นประตูอาเซียนที่เชื่อมต่อประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศเวียดนาม ความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม จึงเติบโตขึ้นด้วย อาหารไทยเป็นอาหารที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ผู้คนจากหลากหลายประเทศต่างชื่นชอบในรสชาติ และเสน่ห์ของอาหารไทย นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างมุ่งที่จะมาลิ้มรสชาติอาหารไทยถึงประเทศไทย (การท่องเที่ยว, 2553) ซึ่งหากประเทศไทยมีเพียงแค่รสชาติแต่ขาดคุณภาพการบริการที่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมไม่อาจทำให้เกิดความสำเร็จในการประกอบธุรกิจได้ (ปกรณปริยากร, 2556) คุณภาพของการให้บริการที่ดี คือการบริการอย่างเต็มความสามารถ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้มารับบริการหรือลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุด อาหารไทยมีจุดเด่นคือ ข้าว เป็นอาหารหลักการรับประทานอาหารแต่ละมื้อของคนไทยนั้นจะมีข้าวเป็นส่วนประกอบหลักเอาไว้กินกับกับข้าวได้หลายอย่าง แตกต่างจากอาหารแบบตะวันตก ที่มีลักษณะคล้ายอาหารจานเดียว อาหารไทยมี

หลากหลายรสชาติ เช่น เมี่ยงคำ ที่มีทั้งรสเปรี้ยว เผ็ดขม หวาน ในคำเดียว ไม่เพียงแค่มะเมี่ยงคำเท่านั้น ยังมีอาหารอีกหลายอย่างที่มีการปรุงรสอย่างพิถีพิถัน อาหารที่ให้ความมันและหวาน เช่น แกงพะแนง อาหารที่ให้รสชาติเปรี้ยว เค็มและเผ็ด เช่น ยำ จะเห็นได้ว่าในหนึ่งเมนูอาหารไทยประกอบด้วยรสชาติจากวัตถุดิบที่หลากหลาย นับว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ผู้คนติดใจความพิถีพิถันของอาหารไทยนั้น จะเป็นเรื่องการปรุงการใช้วัตถุดิบที่หลากหลาย ขณะที่ความประณีตจะเน้นเรื่องความสวยงามการจัดจานที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์ถึงความอ่อนช้อย อ่อนหวาน งดงามตรึงใจ ยกตัวอย่าง การแกะสลัก การพับใบตอง เป็นต้น เนื่องจากอาหารไทยใช้วัตถุดิบที่หลากหลายมาปรุงแต่ง ปรุงรสอาหารและวัตถุดิบเหล่านั้น ก็มีคุณสมบัติทางด้านโภชนาการที่แตกต่างกันออกไป และแนวความคิดการนำเสนอไพเราะทำอาหารของคนสมัยก่อน ก็สืบทอดกันมาสู่รุ่นต่อรุ่น ทำให้คนไทยปัจจุบันได้รับมรดกวัฒนธรรมและความรู้ในการทำอาหารมาจากบรรพบุรุษ เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่สามารถลบเลือนได้ แม้รสชาติจะต่างจากเดิมบ้างตามความชอบของบุคคล แต่สรรพคุณทางยาและโภชนาการนั้น ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเลย คนไทยสมัยก่อนนำวัตถุดิบทางธรรมชาติ เช่น ใบตองมาห่อข้าวกระบอกไม้ไผ่ใส่ไส้ เป็นต้น การนำบรรจุภัณฑ์ธรรมชาติมาเป็นภาชนะนี้เอง ทำให้เกิดเมนูสร้างสรรค์ อย่างข้าวต้มมัด ข้าวหลาม และอีกหลากหลายเมนูตามมา เรียกได้ว่าการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่คนปัจจุบัน นอกจากจะไม่สูญหายแล้ว ยังเกิดการรังสรรค์รูปแบบใหม่ขึ้นมากมายตามกาลเวลา แม้รูปแบบจะต่างออกไป แต่กลิ่นอายความเป็นไทยและวัตถุประสงค์ของการใช้งานนั้นยังคงเดิม ซึ่งคงไม่มีประเทศไหนในโลกจะเสมอเหมือนเมืองไทย (ประภัสสรา หงษ์มณีกุล, 2562) ดังนั้น จังหวัดนครพนม เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวมากมาย เนื่องจากที่เป็นจังหวัดชายแดน ทำให้โอกาสที่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะเข้ามารับประทานอาหารไทยนั้นมีมากขึ้น (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2559) ดังนั้น คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์สังกัดวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการและนักวิชาการอิสระ จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการจัดทำวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม โดยศึกษาจุดเด่น จุดด้อย ที่ควรปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพร้านอาหารระดับอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพมาตรฐานของร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมให้มีมาตรฐานร้านอาหารระดับอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยขั้นตอนการทำวิจัย (บุญชม ศรีสะอาด, 2538) มีดังนี้

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ

เริ่มทำการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2562 และดำเนินงานวิจัยแล้วเสร็จภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2562 โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับจำนวนจำนวนประชากร คือ กลุ่มธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม เพื่อนำไปใช้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา รวมถึงการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ประเภทบริการอาหารและเครื่องดื่ม คุณภาพมาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้สร้างประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2 ประชากรเป้าหมายและขนาดตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 154 ร้าน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม, 2561) วิธีการกำหนดตัวอย่างโดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N	หมายถึง	จำนวนร้านอาหาร 154 ร้าน
e	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

$$\begin{aligned} \text{ขนาดตัวอย่าง (n)} \quad n &= \frac{154}{1 + 154(0.05)^2} \\ &= 112 \text{ ชุด} \end{aligned}$$

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของเจ้าของร้านหรือผู้จัดการร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายปิด 2) เป็นการสอบถามถึงคุณภาพมาตรฐานของร้านอาหารไทย ในอำเภอเมืองนครพนม โดยได้ใช้เกณฑ์รอบดัชนีชี้วัดมาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 20

เกณฑ์ และ 77 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สถานที่ องค์ประกอบที่ 2 อาหาร องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 บุคลากร องค์ประกอบที่ 5 ภาชนะ/อุปกรณ์ องค์ประกอบที่ 6 ความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 7 การให้บริการนักท่องเที่ยวและองค์ประกอบที่ 8 การตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำคำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตลอดจนการปรับปรุงการใช้ภาษาและประโยคในการตั้งคำถามของเครื่องมือ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (Pre-test) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มร้านอาหารในอำเภอเมืองนครพนม และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา รวมทั้งเก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับร้านอาหารไทยที่อยู่ในอำเภอเมืองนครพนม รวมทั้งมีการเก็บข้อมูลที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ การถ่ายภาพและการบันทึกวิดีโอประกอบ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และจัดทำคู่มือลงรหัสและทำการลงรหัสข้อมูลทุกส่วน จากนั้นบันทึกข้อมูลที่ได้และประมวลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ พบว่าระดับมาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว 8 องค์ประกอบของร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สถานที่ จากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานที่เตรียมปรุงอาหาร สะอาด เป็นระเบียบและถูกสุขลักษณะ และเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสุขาแยกการใช้ ชาย – หญิง (ห้องน้ำพนักงาน – ลูกค้า)

องค์ประกอบที่ 2 อาหารจากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เกณฑ์ผัก ผลไม้สด สะอาด ถูกสุขลักษณะและมีการล้างผัก ผลไม้ให้สะอาดก่อนจัดเก็บโดยจำแนกประเภทต่าง ๆ ให้เป็นสัดส่วนขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เกือบเนื้อสัตว์ดิบในอุณหภูมิที่ไม่สูงกว่า 5 องศาเซลเซียสและน้ำดื่ม/เครื่องดื่ม/น้ำแข็งเก็บในภาชนะที่สะอาด มีฝาปิด ไม่นำอาหาร ผัก ผลไม้ หรือสิ่งอื่นใด มาแช่ปนกับน้ำแข็งเพื่อการบริโภค

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการจากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปรงอาหารบนโต๊ะที่สูงจากพื้น 60 เซนติเมตร ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ อาหารที่รอเตรียมเสิร์ฟมีระบบที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อโรค เช่น มีที่ครอบอาหารบริเวณโต๊ะพักอาหาร เป็นต้น และมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการปนเปื้อนระหว่างการขนส่งอาหารจากครัวไปสู่โต๊ะอาหาร เช่น มีที่ครอบอาหาร ใช้คู่มือเสิร์ฟอาหาร เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 บุคลากร จากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สัมผัสอาหาร มีสุขนิสัยที่ดี ในระหว่างการเตรียมปรุง ประกอบ จำหน่าย และเสิร์ฟอาหารเช่น ไม่แตะ แกะ เกา เป็นต้น ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการพัฒนาบุคลากรด้านสุขาภิบาลอาหารและการบริการอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 5 ภาชนะและอุปกรณ์ จากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเภทวัสดุของภาชนะ/อุปกรณ์ มีความเหมาะสมกับการใช้งาน ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ใช้อ่างล้างภาชนะอุปกรณ์ ที่มีท่อระบายน้ำที่ใช้การได้ดี และต่อเข้าสู่บ่อดักไขมัน

องค์ประกอบที่ 6 ความปลอดภัย จากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร้านอาหาร ได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข รวมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบ อื่นๆที่สืบเนื่องด้วย ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ พนักงาน มีการฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมต่อการเกิดเหตุฉุกเฉิน

องค์ประกอบที่ 7 การให้บริการนักท่องเที่ยว จากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร้านอาหาร มีรายการอาหาร พร้อมระบุราคาที่เป็นธรรม ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้ให้บริการหรือพนักงานเสิร์ฟสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างชาติดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้

องค์ประกอบที่ 8 ตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมจากผลการศึกษาในภาพรวมมีระดับมาตรฐานมาก โดยเกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานที่ให้บริการหรือร้านอาหาร มีธรรมาภิบาลองค์กร (Organizational Governor) ได้แก่ การดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เช่น การชำระภาษี การไม่ละเมิดต่อสิทธิทางทรัพย์สินและปัญญา เป็นต้น ขณะที่เกณฑ์ที่มีระดับมาตรฐานปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานที่ให้บริการหรือร้านอาหารมีระบบบำบัดน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม เพื่อรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจประชาคมอาเซียนทั้ง 8 องค์ประกอบ มาเป็นหลักในการพิจารณาแนวทางในการพัฒนามาตรฐานร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม โดยแบ่งออกเป็นแนวทางในการพัฒนาทั้ง 8 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านสถานที่ ควรมีการจัดระเบียบร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม ให้มีเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันในเรื่อง สุขาแยกการใช้ ชาย – หญิง และแยกห้องน้ำพนักงาน – ลูกค้า อย่างเป็นระเบียบ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน และมีมาตรฐานสากล

องค์ประกอบที่ 2 ด้านอาหาร ควรที่จะจัดอบรม ให้ความรู้กับผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารไทย ในเรื่องของหลักการจัดเก็บวัตถุดิบอย่างถูกวิธี เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานเดียวกันและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภคอีกด้วย

องค์ประกอบที่ 3 ด้านกระบวนการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการอบรมพนักงานบริการในธุรกิจร้านอาหารไทย ในเรื่องหลักในการบริการที่เป็นมาตรฐานสากล และควรมอบใบประกาศเกียรติคุณเพื่อรับรองถึงคุณภาพการบริการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากร้านอาหารที่ผ่านการอบรม เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 ด้านบุคลากร ควรที่จะส่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการสุขาภิบาลอาหารและบริการ ไปให้ความรู้ตามร้านอาหารไทยที่อยู่ในจังหวัดนครพนมอย่างครอบคลุมหรือจัดการอบรมในเรื่องดังกล่าว โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เพื่อเป็นการเชิญชวนให้ทางผู้ประกอบการตื่นตัวและส่งพนักงานเข้าร่วม เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 ด้านภาชนะและอุปกรณ์ การจัดโครงการในหัวข้อ หลักในการออกแบบครัว ให้มีมาตรฐานสากล โดยจัดอบรมให้วิทยากรบรรยายให้ความรู้และปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานความสะอาดระดับสากล เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 6 ด้านความปลอดภัย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการซ้อมการเกิดภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในธุรกิจร้านอาหาร แล้วให้ผู้ประกอบการส่งพนักงานเข้าร่วมซ้อมด้วย เพื่อเป็นการฝึกฝนให้พนักงานที่เข้าร่วมซ้อม มีความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยต่าง ๆ ได้

องค์ประกอบที่ 7 ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว การจัดอบรมภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาหลักของ AEC ให้กับพนักงานบริการตามร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม โดยจัดอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการบริการในร้านอาหาร และการสนทนาทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 8 ด้านตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมการส่งบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าไปให้ความรู้กับร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และตรวจสอบคุณภาพในการบำบัดของเสียในร้านอาหาร เพื่อให้คำแนะนำกับทางผู้ประกอบการให้ทำการปรับปรุงให้ได้มาตรฐานต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม ยังมีจุดด้อยหรือจุดที่ยังไม่ได้มาตรฐานตรงตามความคาดหวังหรือต้องการของลูกค้า โดยอิงจากเกณฑ์มาตรฐานร้านอาหารไทยทั้ง 8 องค์ประกอบ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนมให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีสมร คุณากรบดินทร์และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาโครงการศักยภาพและความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมและจัดประเภทอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษพบว่า ความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองของจังหวัดเชียงรายยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอ หากอิงจากเกณฑ์มาตรฐานร้านอาหารไทยทั้ง 8 องค์ประกอบดังนั้น มาตรฐานร้านอาหาร คือปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก

แนวทางในการพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม เพื่อรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจประชาคมอาเซียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญของมาตรฐานร้านอาหารไทยนั้นคือ องค์ประกอบด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว การจัดอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถในด้านบริการให้มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดีทั้งภาษาท้องถิ่น ภาษากลาง และภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับกนกกานต์ วีระกุลและคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา

เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐานร้านอาหารท้องถิ่น ว่าหากร้านอาหารท้องถิ่นมีบุคลากรหรือพนักงานประจำร้านที่มีความสามารถด้านบริการ และการสื่อสารหลากหลายภาษาจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในด้านบริการมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนามาตรฐานธุรกิจร้านอาหารไทยในอำเภอเมืองนครพนม เพื่อรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจประชาคมอาเซียนทั้ง 8 องค์กรประกอบ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญในการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนมให้มีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในระดับอาเซียน จากการวิจัยพบว่าทั้ง 8 องค์กรประกอบยังไม่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาทำให้ทราบว่า การพัฒนาบุคลากรหรือพนักงานในร้านอาหารให้มีความรู้ความสามารถด้านการบริการลูกค้า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนที่สุด ส่วนองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสถานที่ องค์ประกอบด้านอาหาร องค์ประกอบด้านกระบวนการ องค์ประกอบด้านบุคลากร องค์ประกอบด้านภาษาและอุปกรณ์ องค์ประกอบด้านความปลอดภัย องค์ประกอบด้านตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ควรมีการพัฒนาควบคู่ไปพร้อม ๆ กันในทุก ๆ ด้านหากมีการพัฒนาแบบองค์รวมทั้ง 8 องค์กรประกอบ ย่อมจะทำให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานตรงตามเกณฑ์และตรงความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงพฤติกรรมการรับประทานอาหารของนักท่องเที่ยวในกลุ่ม 10 ประเทศอาเซียน
2. ควรศึกษาถึงศักยภาพด้านการสื่อสารภาษาอาเซียนของกลุ่มธุรกิจอาหารและภัตตาคาร
3. ควรศึกษาถึงการหลังไหลของแรงงานอาเซียนในธุรกิจอาหารและภัตตาคาร
4. ควรศึกษาถึงรูปแบบภัตตาคาร ของกลุ่มประเทศในอาเซียน
5. ควรศึกษาถึงหลักการตลาดสำหรับธุรกิจอาหารและภัตตาคาร พร้อมรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
6. ควรศึกษาเรื่องอาหารท้องถิ่น(Local Food Street)ในจังหวัดนครพนม
7. ควรศึกษาถึงแนวทางการยกระดับอาหารไทยในพื้นที่จังหวัดนครพนมเพื่อให้มีความทันสมัย
8. ควรศึกษาอัตลักษณ์อาหารเวียดนามในพื้นที่นครพนมและความเปลี่ยนแปลงของรสชาติดั้งเดิม
9. ควรศึกษาถึงศักยภาพในการบริหารจัดการธุรกิจร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม

10. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมอาหาร

เอกสารอ้างอิง

- กนกกานต์ วีระกุลและคณะ. (2559). การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐานอาหารท้องถิ่น. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กรมการท่องเที่ยว. (2553). มาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ฉลองศรีพิมลสมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ปริยากร. (2556). ความหมายของคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2562 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/189885>
- ประภัสรา หงษ์มณีคำ. (2562). เส้นทางอาหารไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ซีเอ็ดบุ๊ค.
- โพสทูเดย์. (2558). ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2562 จาก <https://www.posttoday.com/aec/news>
- ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2559). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษา 2562 จาก <https://www.tat.or.th/th/about-tat/annual-report>
- วัชรกฤต แยมโอฐ. (2555). กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพมหานคร : กรมการท่องเที่ยว.
- ศรีสมร คุณากรบดินทร์และคณะ. (2559). ศักยภาพและความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. (2561). ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในจังหวัดนครพนม. นครพนม : สำนักพิมพ์อนุพันธ์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. (2559). แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม 4 ปี. นครพนม : สำนักพิมพ์อนุพันธ์.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*
GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION ACCORDING TO
NEW NORMAL OF SCHOOL UNDER NONGKHAI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2

นัตพงษ์ ช่ออั้งชัน

Nattapong Chooangchan

วัลลภา อารีรัตน์

Wallapha Ariratana

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

Khon Kean University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: lechopan.008@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 105 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารและครู จำนวน 272 คน มี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) วิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัยโดยการตีความให้เหตุผล สร้างข้อสรุปและนำเสนอโดยการบรรยายแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) และมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.87) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (PNI Modified = 0.118) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา

* Received: 25 November 2022; Revised: 28 December 2022; Accepted: 31 December 2022

ควรดำเนินการปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และติดต่อสื่อสารร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชนและส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นลำดับแรก

คำสำคัญ: ความปกติใหม่, การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่, การจัดการศึกษาตามแนวคิดวิถีใหม่

Abstract

This research aims to study the actual and desirable conditions and to study the guidelines of academic management according to the new normal education in Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2. The target populations are 105 schools. Respondents were randomly from 272 administrators and teachers in those areas. The data were collected via two phases. Phase I is the questionnaire to study the actual and desirable conditions of the academic management. The quantitative data were collected via these questionnaires with 5-scale setting. The questionnaire's coefficient of validity $\alpha = 0.96$. Data were analyzed by software computer with many types of statistic such as frequency distribution, percentage, mean and standard deviation to get the Priority Needs Index based on the Modified Priority Needs Index ($PN_{I\text{Modified}}$). Phase II is an interviewing 7 educational qualified persons to find out the academic management guidelines according to the new normal education. The Semi-Structured Interview was used in this research. The data were identified as analyze Induction by interpreting, reasoning, summarizing and presented as the lectures.

The result showed that the actual and desirable condition of academic management according to the new normal education, the whole frame is on the high level ($\bar{X} = 4.34$) with the maximum level ($\bar{X} = 4.87$). Data showed the highest essential need value is making cooperation to student's parents and communities ($PN_{I\text{Modified}} = 0.118$), and the lowest essential need value is setting the learning method ($PN_{I\text{Modified}} = 0.098$). In the other hand, the result for the academic management guidelines revealed that the school administrators should take the actions which are 1) Making cooperation and good communication to student's parents and communities by improving the student care system and encouraging the desirable attribute to the learners

Keywords: New Normal, Academic Administration, Academic Management

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การและพลเมืองโลก ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน (Global Warming) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลกมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้อยู่รอดและแข่งขันได้ เป้าหมายการจัดการศึกษาจึงเปลี่ยนไปจากเดิม มุ่งสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนและให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน ดังนั้นการบริหารจัดการสถานศึกษาจึงต้องการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนจะเปลี่ยนไป เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนรุ่นใหม่ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนางาน บุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันผู้บริหารก็ต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Information-based Management) มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอีกด้วย แต่ทั้งนี้การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้จำเป็นต้องมีแผนการจัดการที่ชัดเจน เช่นเดียวกันกับการวางโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและการพัฒนาบุคลากรไปพร้อม ๆ กัน (สำนักคณะกรรมการงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

การบริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ มีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจะต้องให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมการบริหารงานวิชาการเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงาน การดำเนินงานกิจกรรมทางวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ถือเป็นความจำเป็นที่คณะครูทีมงาน ต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพและผลสำเร็จของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลาย ๆ ภาคส่วนเริ่มให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตมนุษย์แบบใหม่ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ภายใต้การดูแลสุขภาพและสุขอนามัย คำว่า “ความปกติใหม่” “ตามแนวคิดวิถีใหม่” หรือ “New Normal” เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ทั่วโลกและในประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดระบบการศึกษา การเปิดและปิดโรงเรียนที่ทำให้ทั้งภาคนโยบาย โรงเรียน ครู และนักเรียนต้องหันมาสนใจวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะใช้การเรียนการสอนทางไกล เมื่อภาวะโควิด-19 ผ่อนคลายไปบ้าง การเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้จึงกลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทย การเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์จะยังไม่ใช้ “ความปกติใหม่” แต่อาจเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการ

เรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญคือการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการใช้การบริหารวิชาการเป็นศูนย์กลางของการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ควบคู่กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ทั้งภายในและนอกโรงเรียน สถานศึกษาจึงต้องปฏิบัติงานร่วมมือกับชุมชนผู้ปกครอง คณะครูและนักเรียน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องปรับปรุงการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียน การหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในยุคการปรับตัวครั้งใหญ่ในประเทศไทย ให้จัดการศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน พร้อมทั้งให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อให้ได้สารสนเทศนำไปใช้ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ขอบเขตที่ศึกษา

1. **ด้านเนื้อหา** การศึกษาครั้งนี้มุ่งสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาครู 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน
2. **ด้านเวลา** ระยะเวลาในการศึกษา คือระหว่างเดือน ธันวาคม 2563 ถึง พฤษภาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 927 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 272 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามขนาดโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

2. เครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยศึกษาแนวทางและสร้างขึ้นโดยเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ (New Normal) ขอบข่ายงานวิชาการ 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหา เป็นแบบมาตราประเมินค่าระดับการปฏิบัติ (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Cronbach's alpha coefficient; α) ของแบบสอบถามเป็นทั้งฉบับเท่ากับ 0.967

3. การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ในตอนที่ 2 ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามขอบข่าย รายข้อและรวมทุกด้านโดยพิจารณาจากคะแนน เลขคณิตค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ใช้วิธี Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปเพื่อร่วมกำหนดประเด็นข้อคำถาม โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และนำมากำหนด (ร่าง) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสร้างคู่มือการแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ และนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือวิจัยคือ ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยนำข้อความอนุเคราะห์จากกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ โดยจัดแบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ 2 แบบ ซึ่งมีทั้งการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) และสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ (Line) ดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบการจดบันทึก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษาและการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา จำนวน 272 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 6 ด้าน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของข้อมูล (PNI_{Modified}) ปรากฏดังแสดงในตารางที่ 1

การบริหารงานวิชาการตาม แนวคิดวิถีใหม่ใน สถานศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S. D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล		
ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา	4.3 4	.56 4	มาก	4.9 0	.18 1	มากที่สุด	0.108	4
ด้านที่ 2 ด้านการจัดการ เรียนการสอนตามแนวคิดวิถี ใหม่	4.4 2	.57 8	มาก	4.9 0	.18 8	มากที่สุด	0.098	6
ด้านที่ 3 ด้านการประเมินผล การเรียนรู้	4.3 5	.61 9	มาก	4.9 0	.19 5	มากที่สุด	0.113	2
ด้านที่ 4 ด้านการนิเทศ การศึกษาและพัฒนาครู	4.3 1	.63 5	มาก	4.8 4	.21 7	มากที่สุด	0.110	3
ด้านที่ 5 ด้านการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.3 4	.57 5	มาก	4.8 6	.24 1	มากที่สุด	0.107	5

การบริหารงานวิชาการตาม แนวคิดวิถีใหม่ใน สถานศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S. D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล		
ด้านที่ 6 ด้านการสร้างความ ร่วมมือกับผู้ปกครองและ ชุมชน	4.3 0	.69 4	มาก	4.8 7	.24 0	มากที่สุด	0.118	1
รวม	4.3 4	.54 2	มาก	4.8 7	.15 7	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42) และด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สรุปประเด็นสำคัญดังนี้ 1) **ด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน** สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุก เพื่อประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับผลการเรียนและปัญหาด้านอื่น ๆ 2) **ด้านการประเมินผลการเรียนรู้** ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และติดตามให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และเน้นการประเมินตามสภาพจริง 3) **ด้านการศึกษาและพัฒนาครู** ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายหรือจัดทำข้อตกลงร่วมกับครู (MOU) โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามและให้ความช่วยเหลือครู แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการจัดการศึกษา วางแผน ดำเนินงาน ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและสร้างแรงจูงใจ 4) **ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา** ผู้บริหาร ครู และชุมชน/กรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและจำเป็นในการสร้างหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 5) **ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา** ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลาย 6) **ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่** ผู้บริหารควรจัดการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมวางแผนกับครูเพื่อพัฒนาการสอนที่เน้น Active Learning และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) โดยด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.42) ทั้งนี้ เพราะนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ผู้สอนจึงต้องเป็นครูยุคใหม่ที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน และสถานศึกษาโดยผู้บริหารประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อติดตามผลการเรียนรู้ และสุขภาพผู้เรียนโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ COVID 19 ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในภาวะปกติใหม่ (New Normal) สอดคล้องกับไพศาล สุวรรณน้อย (2563) ที่กล่าวว่าแนวคิดวิถีใหม่ทางการเรียนรู้ (New normal Learning) เป็นความปกติใหม่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีช่องทางและพื้นที่ของการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ใช้ศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น ภายใต้การมีวินัยในตนเอง ทำให้ผู้สอนต้องเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพวิถีใหม่

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดในอนาคต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ และการประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.90) และด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.84) ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการนำสู่ห้องเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่หรือ New Normal ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในภาวะ New Normal เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ในระบบดิจิทัล หรือเรียนในชั้นเรียน (On-Site) เป็นต้น ส่งผลต่อระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการประเมินผลการเรียนรู้ จึงทำให้ความต้องการผู้บริหารและครูมีความคาดหวังในอนาคตที่พึงประสงค์ด้านนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ณิชา พิทยาพงศกร, 2020; ไพศาล สุวรรณน้อย, 2563) นอกจากนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเน้นย้ำให้สถานศึกษากำกับติดตามการปฏิบัติงานการเรียนการสอนในภาวะวิกฤติ พร้อมกำกับติดตามการปฏิบัติงานของครู โดยคำนึงถึงความหลากหลายของรายวิชาและเนื้อหา ลดข้อจำกัดเรื่องเวลาสถานที่ และโอกาสการอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดของนักเรียน เพื่อสร้างระยะห่างในการอยู่ร่วมกัน และการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบ New Normal พร้อมทั้งอาจจัดทำคู่มือในการเรียนให้กับพ่อแม่ เพื่อการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันเมื่อต้องเรียนระบบออนไลน์ ดังนั้น สถานศึกษาต้องส่งเสริม

ปรับปรุงระบบเครือข่าย Internet และ wifi ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสะดวกสำหรับครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ในการใช้งาน การติดต่อสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูล สอดคล้องกับอาคม มาตา (2564) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้ครูด้านต่าง ๆ และเปลี่ยนประสบการณ์ และอุปสรรคที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การบันทึกข้อมูลผ่าน Google form การจัดทำแผนที่บ้านของนักเรียนโดย Google map หรือ การทำ QR Code สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้บริหารกับครู ผู้บริหารกับผู้ปกครองและชุมชนหรือครูกับผู้ปกครองรวมทั้งกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนสอดคล้องกับภาวะการณ์จัดการเรียนรู้แบบ new normal และรายงานผลการเรียนรู้ต่อที่ประชุมโรงเรียนและแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และควรนำระบบการนิเทศมาใช้ร่วมกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเพิ่มศักยภาพครูในการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้ในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของชิโรบล วรรณธนะ (2562) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ คือการจัดระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอหลากหลายและทันสมัยตามต้องการ และการติดต่อประสานงานต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในยุค 4.0

สำหรับด้านการการนิเทศการศึกษาและพัฒนาครูมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.84$) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารและครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะการระบาดของโรคโควิด-19 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้ปรับการรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย จึงทำให้ครูต้องได้รับการรับการพัฒนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชั้นเรียน และผู้บริหารควรกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือครูผ่านกระบวนการ การสอนงาน (Coaching) ภายใต้ระบบการนิเทศภายใน สอดคล้องนโยบายการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิบัติการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ วีระเดช มณีนิพ (2564) กล่าวว่า “...การนิเทศควรมีการจัดการนิเทศออนไลน์ โดยใช้แอปพลิเคชันที่หลากหลาย โดยมีผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยครู ชุมชน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วม อาจมีการนิเทศแบบ coaching เพื่อเติมเต็มความรู้ความสามารถแบบลึกซึ้ง และเปิดโอกาสให้ครูนำเสนอผลงานนักเรียนเพื่อให้ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้ เพื่อนะข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาพัฒนาเรื่องการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้บริหารคอยอำนวยความสะดวก...”

2.2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา มี PNI Modified อยู่ระหว่าง 0.181-0.098) ด้านที่ต้องการพัฒนาสูงสุดคือด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน (PNI Modified = 0.118) รองลงมาคือด้านด้านการประเมินผลการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.113) และด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (PNI Modified = 0.098)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า ความต้องการในการพัฒนาด้านการสร้างร่วมมือกับ ผู้ปกครองและชุมชนสูงสุด เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด New Normal เน้นการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบที่นำ เทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้ ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล เพิ่ม ความยืดหยุ่นของเวลาเรียน และการเลือกรูปแบบการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับภาวะ คุกคามของ COVID 19 รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ของครูผ่านการกำหนดชั่วโมงการเรียนรู้ผ่านจอและ เน้นการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย เพื่อความปลอดภัย และเน้นการเว้น ระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เช่น การสอนแบบออนไลน์ (Online)/ออฟไลน์ (Offline) เป็น ต้น สถานศึกษาจึงต้องออกแบบและตรวจสอบติดตามการเรียน อีกทั้งพิจารณาถึงการกำกับติดตาม ช่วยเหลือครู รวมถึงการประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองหรือชุมชน ในการดูแลบุตรธิดา เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการดูแลด้านสุขภาพอนามัย (ณิชา พิทยาพงศกร, 2563) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกุสุตา ภูเงิน (2560) ที่เสนอแนะว่า เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรสร้างร่วมมือและติดต่อสื่อสารในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการแห่งการเรียนรู้ร่วมกับ ชุมชนส่งผล ให้เกิดความเข้าใจของทั้งสองฝ่าย ที่จะร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตาม วิสัยทัศน์ร่วมกัน

2.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สรุปประเด็น สำคัญ ดังนี้

1) ด้านการสร้างร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุก เพื่อประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เกี่ยวกับผลการเรียนและ ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพในช่วงภาวะวิกฤติ เป็นต้น และควรศึกษาจัดกิจกรรม/แผนงาน ร่วมมือกับ ผู้ปกครอง/ชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ และส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน

2) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และติดตามให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การสังเกต แบบทดสอบ แฟ้มสะสมงาน การบันทึก เป็นต้น ผู้บริหารและครูร่วมกันพัฒนาเครื่องมือวัดและ ประเมินผลที่หลากหลาย จัดเตรียมเครื่องมือการประเมินต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ และยกระดับการประเมิน เพื่อการพัฒนาภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครูและกำกับติดตามตรวจสอบ และการรายงานผลการเรียนรู้

3) ด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนาครู ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายหรือจัดทำข้อตกลง ร่วมกับครู (MOU) โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ ติดตามและให้ความช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้ และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือจาก

ผลกระทบภาวะวิกฤติ COVID 19 เช่น ผลการเรียนรู้ สุขภาพ ความขาดแคลนที่ส่งผลต่อผู้เรียน เป็นต้น แนวคิดวิถีใหม่ ร่วมกับครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการจัดการศึกษา วางแผน ดำเนินงาน ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและสร้างแรงจูงใจ และผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิถีใหม่

4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และชุมชน/กรรมการสถานศึกษา เข้าร่วมประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและจำเป็นในการสร้างหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบูรณาการทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารและครูควรจัดอบรมประชุมวางแผนเพื่อให้ครูพัฒนาการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ในระบบดิจิทัล หรือเรียนในชั้นเรียน (On-Site) เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในภาวะ New Normal และร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์และจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และผู้บริหารควรจัดให้มีการกำกับติดตาม และส่งเสริมการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดทำรายงานผล

5) ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มีการจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ Platform และวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกช่องทางการเรียนรู้ของตนเอง ภายใต้การดูแลจากครูผู้สอนและพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้และส่งเสริมการดำเนินงานในวงจรคุณภาพ PDCA

6) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ ผู้บริหารควรจัดการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมวางแผนกับครูเพื่อพัฒนาการสอนที่เน้น Active Learning และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้สอดแทรกการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ Project-based & Problem-based Learning เป็นต้น จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน (PLC: Professional Learning Community) แบ่งตามระดับชั้นเรียนและครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ สภาพปัญหา ความสำเร็จและการแก้ไขเพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป และผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารและชุมชน เพื่อกำกับติดตามผลการเรียนรู้ และสุขภาพของผู้เรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ใน ด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน มีความต้องการจำเป็นในการ

พัฒนาสูงสุดเป็นอันดับแรก แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ใน ทั้ง 6 ด้าน คือ **ด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน** สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุกเพื่อประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เกี่ยวกับผลการเรียนและปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพในช่วงภาวะวิกฤติ จัดกิจกรรม/แผนงาน ร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ และส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน **ด้านการประเมินผลการเรียนรู้** ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และติดตามให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และเน้นการประเมินตามสภาพจริง ร่วมกับครูจัดเตรียมเครื่องมือการประเมินต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ และยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนาภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและกำกับติดตามตรวจสอบและการรายงานผลการเรียนรู้ **ด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนา** ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายหรือจัดทำข้อตกลงร่วมกับครู (MOU) โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามและให้ความช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือจากผลกระทบภาวะวิกฤติ COVID 19 เช่น ผลการเรียนรู้ สุขภาพ ความขาดแคลนที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน เป็นต้น สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิถีใหม่ ร่วมกับครูร่วมวางแผน ดำเนินงาน ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและสร้างแรงจูงใจ **ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา** ผู้บริหาร ครู และชุมชน/กรรมการสถานศึกษา ควรร่วมประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและจำเป็นในการสร้างหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบูรณาการทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมประชุมวางแผน เพื่อให้ครูพัฒนาการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ในระบบดิจิทัล หรือเรียนในชั้นเรียน (On-Site) เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในภาวะ New Normal ส่งเสริมการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผล **ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา** ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ครูและผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลาย จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ Platform วิธีการที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกช่องทางการเรียนรู้ของตนเองภายใต้การดูแลจากครูผู้สอน พัฒนาระบบเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้และส่งเสริมการดำเนินงานในวงจรคุณภาพ PDCA และ **ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดวิถีใหม่** ผู้บริหารควรจัดการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมวางแผนกับครูเพื่อพัฒนาการสอนที่เน้น Active Learning และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน (PLC: Professional Learning Community) แบ่งตามระดับชั้นเรียนและครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ สภาพปัญหา ความสำเร็จและการแก้ไขเพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อกำกับติดตามผลการเรียนรู้และสุขภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน พบว่า สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุก เพื่อประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับผลการเรียนและปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพในช่วงภาวะวิกฤติ เป็นต้น ควรจัดกิจกรรม/แผนงาน ร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ และส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและติดตามให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง ควรเตรียมเครื่องมือการประเมินต่างๆ ที่มีคุณภาพ ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนาภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและครู ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย กำกับติดตามตรวจสอบและการรายงานผลการเรียนรู้

3. ด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนาครู พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายหรือจัดทำข้อตกลงร่วมกับครู (MOU) โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตาม ให้ความช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนรู้และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือจากผลกระทบภาวะวิกฤติ COVID 19 เช่น ผลการเรียนรู้ สุขภาพ ความขาดแคลนที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน เป็นต้น สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิถีใหม่ ร่วมกับครูวางแผน ดำเนินงานปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สร้างแรงจูงใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรนำกรอบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ทั้ง 6 ด้านไปศึกษาแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปใช้

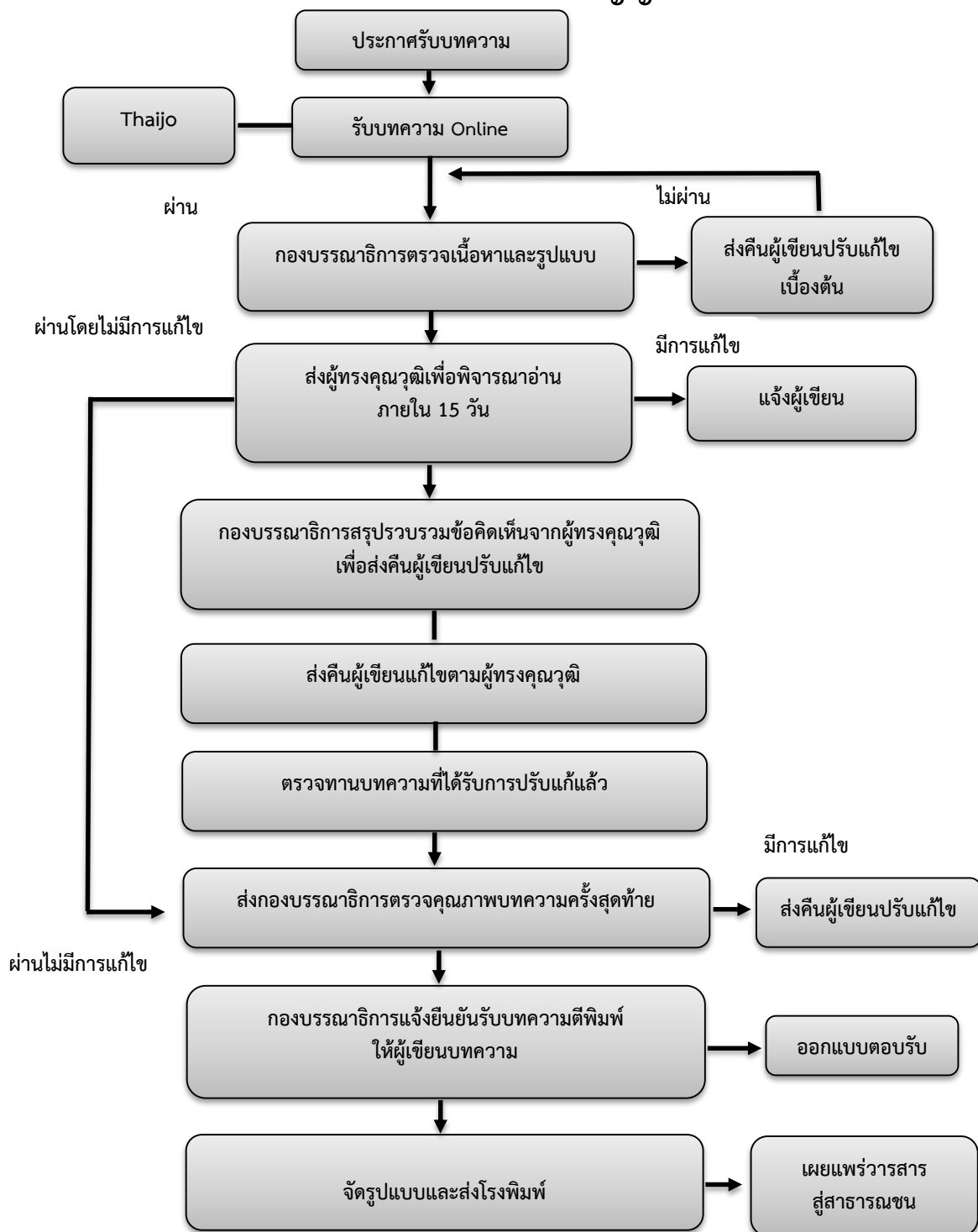
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและกำกับติดตาม การดำเนินงานตามนโยบายการบริหารวิชาการในสถานศึกษาในสภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- ชิโรบล วรรณธนะ. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณิชา พิทยาพงศกร. (2563). *New Normal ของการศึกษาไทยคืออะไร เมื่อการเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบ*. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2563 จาก <https://tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-thailand-education>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ในการวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*. 7(2), 112-120
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2563). *การเปลี่ยนวิถีใหม่ทางการศึกษา*. ค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2563, จาก <https://edu.rmu.ac.th/>
- ภูสุตา ภูเงิน. (2560). แนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดสานพลัง ประชา รัฐ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. *Educational Management and Innovation Journal*. 2 (1), 20 -37.
- วีระเดช มณีนพ. (6 พ.ค. 2564). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา*. (นายณิตพงษ์ ช่ออั้งชัน, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 . (มปป.). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 4 ปี (พ.ศ.2562-2565)* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.smart.nongkhai2.go.th/planedu>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 / สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *นโยบายสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2564- 2565*. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.obec.go.th/>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น = Needs assessment research*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาคม มาตา. (5 พ.ค. 2564). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดวิถีใหม่ในสถานศึกษา*. (นายณิตพงษ์ ช่ออั้งชัน, ผู้สัมภาษณ์)

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารปัญญาปณิธาน

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

1. หลักเกณฑ์การตีพิมพ์ในวารสารปัญญาปณิธาน

วารสารปัญญาปณิธาน เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนิสิตนักศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา ภาษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การท่องเที่ยว และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับคือ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน/ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารปัญญาปณิธาน

2.1 บทความวิชาการ เป็นบทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง

2.2 บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

3. การจัดเตรียมบทความ

วารสารปัญญาปณิธานได้พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของบทความ โดยได้ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำการเตรียม Template สำหรับการสกัด Metadata ของวารสารตีพิมพ์ ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ TCI กำหนด รวมถึงข้อควรระวังในการจัดเตรียมบทความด้วย เช่น ข้อควรระวังการจัดเตรียมบทความในส่วนของผู้แต่ง ไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งราชการ ทหาร ตำรวจ สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อ หรือท้ายชื่อ เช่น นาย, นาง, นางสาว, ผศ.ดร., PhD, ร.ต.ต., พ.ต.ท. และไม่ระบุสถานภาพผู้แต่ง เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการ..., คณบดีคณะ..., พยาบาลวิชาชีพ สังกัดผู้แต่ง ต้องมีสังกัดเดียว (หากมีหลายสังกัดให้เลือกเพียง 1 สังกัด) และควรระบุ หน่วยงานระดับต้น เรียงไปจนถึง หน่วยงานหลัก จังหวัด รหัสไปรษณีย์ และประเทศ ดังตัวอย่างเช่น “ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” และระบุภาษาอังกฤษเป็น “Department of Physics, Faculty of Science, King Mongkut’s University

of Technology Thonburi, Bangkok, 10140, Thailand” และตามด้วย E-mail ของผู้แต่งหลักทุกครั้งเป็นต้น โดยเมื่อผู้แต่งเขียนบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนส่งบทความในระบบ Thaijo2 ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บทความที่ผู้เขียนได้ส่งมามีรายละเอียดที่กองบรรณาธิการสามารถเก็บข้อมูลไว้ในระบบได้ จึงกำหนดการเตรียมต้นฉบับไว้ ดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 12 – 14 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขอบบน 3 ซม. ขอบล่าง 1.5 ซม. ขอบซ้าย 2.5 ซม. ขอบขวา 1.5 ซม. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และ E-mail พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

5) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

6) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัยหรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำแนวทาง หรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น

7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อเรื่องเท่านั้น ใช้การอ้างอิงแบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน และปีที่พิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ฯลฯ ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ มีได้ด้วยประการ ฉะนั้น” (ส.นิ.ไทย) 16/35/75) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมภาร พรหมทา, 2555)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2550)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโระและคณะ, 2558)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาทวี มหาปณฺโญ. (2557). ดุลยภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). พระพุทธศาสนากับงานสุขภาพจิต. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก. (หน้า 3-20). กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, /ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). พระวัคกลีในคัมภีร์บาลี : จุดเชื่อมโยงที่ยังไม่พบ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 10(2), 25-44.

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปรีชา พิณทอง. (2532). คอล่า. ใน สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เปรียญ 10. (22 พฤษภาคม 2562). เหลียวหลังแลหน้ามหาจุฬาฯ ทางเลือกสำหรับคนชนบท. เดลินิวส์, น. 5.

7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาประหยัด ปณฺญาวโร (สุนนท์). (2542). จริยธรรมในลำกลอน. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
 แม่ชีกฤษณา รักษาโณมและคณะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).

8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์) //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา. (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่) //ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). *สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา* (4). เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_193297

10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง (ถ้ามี) //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *จาริกบุญ-จาริกธรรม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- ประพันธ์ ศุภสร. (2554). อัมมสันตติ: วิธีการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาของพระนาคเสน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 7(1), 54-61.
- สมภาร พรหมทา. (2534). อดีตากับนัตถิตาในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน *ดุชนิพนธ์อักษรศาสตร์ดุชนิพนธ์ บัณฑิต ภาควิชาปรัชญา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พินทอง. (2532). คอล่า. ใน *สารนุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ*, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก <https://is.gd/zOr2aQ>
- Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ปัญญาปัญญาได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail : ppj.mcunk@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารปัญญาปัญญา

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. เงื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารปัญญาปณิธาน หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับวารสาร ลิงก์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้นิพนธ์บทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(ไม่ควรเกิน 5 ย่อหน้า) (16 pt)

1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18pt)

(16pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง : (18 pt) อ้างอิงแบบ APA ไม่น้อยกว่า 5 เล่ม

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความ วิชาการ

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้สนับสนุนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

**แบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ปัญญาปณิธาน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย**

1. ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาไทย).....

ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง :

() อาจารย์ มหาวิทยาลัย.....() บุคคลทั่วไป

() นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย.....

ระดับ ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ประเภทบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () วิจารณ์หนังสือ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

2. สถานที่ติดต่อผู้นิพนธ์บทความ

ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....

.....โทรศัพท์.....E-mail.....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้ว มีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้น และข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร ปัญญาปณิธาน ตามอัตราที่กำหนดไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบฟอร์มมาที่ วารสารปัญญาปณิธาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย E-mail : ppj.mcunk@gmail.com